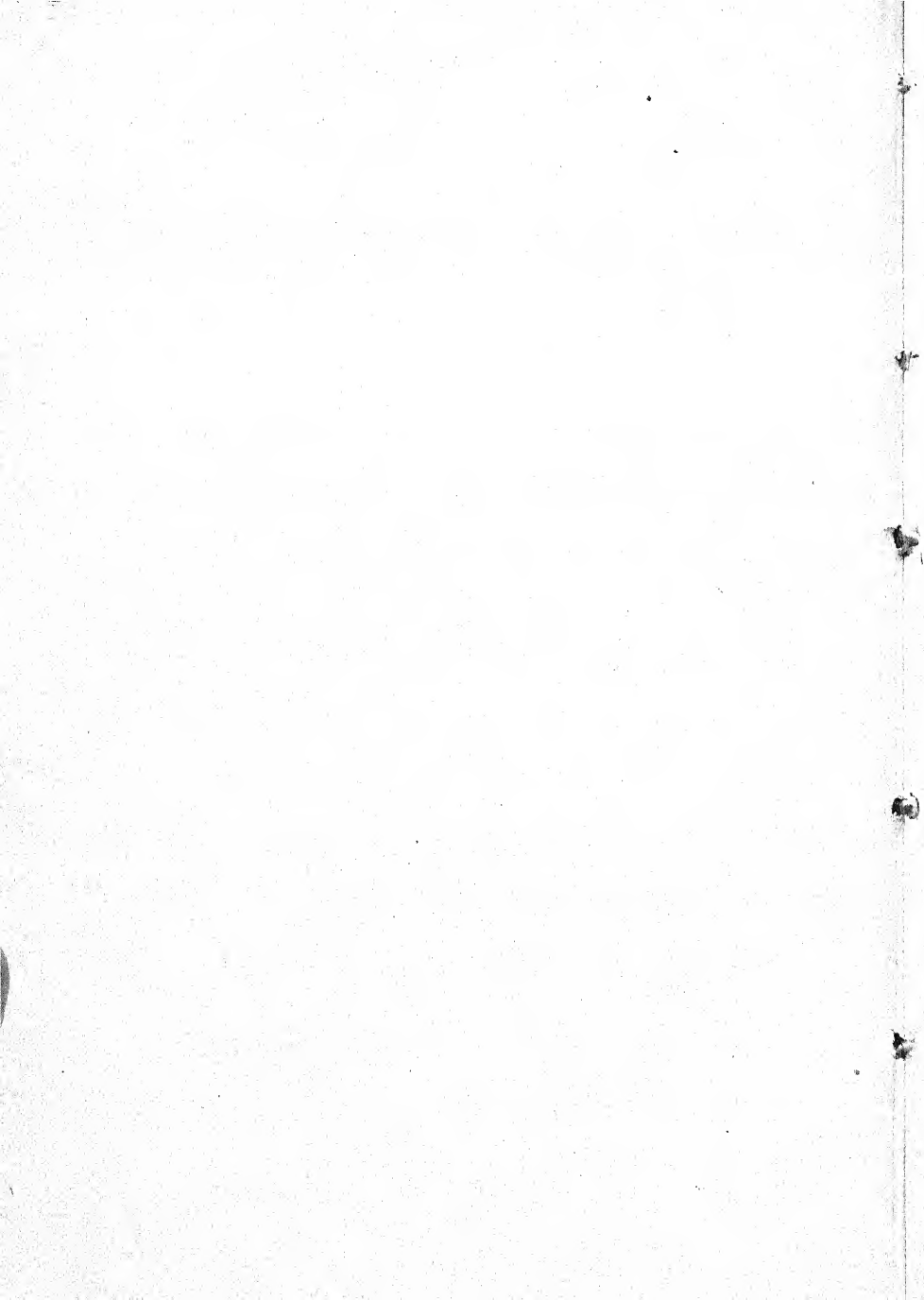

SAMANTAPĀSĀDIKĀ

BUDDHAGHOSA'S COMMENTARY ON THE
VINAYA PITAKA

Pali Text Society

SAMANTAPĀSĀDIKĀ

BUDDHAGHOSA'S COMMENTARY ON
THE VINAYA PITAKA

EDITED BY

J. TAKAKUSU

PH.D. (LEIPZIG), D. LITT., M.A. (LONDON)

HON. PROFESSOR, TOKYO UNIVERSITY; MEMBER IMPERIAL ACADEMY, TOKYO

AND

MAKOTO NAGAI

D. LITT. (TOKYO)

ASSISTANT PROFESSOR, TOKYO UNIVERSITY

VOL. VI.

LONDON

PRINTED FOR THE PALI TEXT SOCIETY

by

THE CEYLON DAILY NEWS PRESS, LAKE HOUSE, MCCALLUM ROAD,
COLOMBO, CEYLON

1947

The entire cost of this volume
has been donated in memory of
Mahawaduge Abraham Perera
of "Swarnagiri", Panadura,
Ceylon

nibbānapaccayo hotu

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. 4574

Date. 8. 4. 56.

Call No. 8 Pa. 2 / C. N. / T. N.

Samantapāsādikā Nāma Vinayaṭṭhakathā Khandhaka-Vaṇṇanā

NAMO TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMĀ-
SAMBUDDHASSA

CATUTTHA-SAMANTAPĀSĀDIKĀ

KAMMAKKHANDHAKA-VAṆṆANĀ

Cūlavaggassa paṭhame Kammakkhandhake tāva. *Paṇḍukalohitakā* 'ti Paṇḍuko c' eva Lohitako cā 'ti chabbaggiyesu¹ dve janā. tesam nissitakāpi Paṇḍukalohitakā tv' eva paññāyanti. *balavā balavam paṭimantethā* ti suṭṭhu balavam pativadatha. *alamatthatarā cā*² 'ti samatthatarā. *asammukhā katan* ti ādisu saṅghadhammavinayapuggalasammukhānam vinā katam cuditakam, appatipucchitvā³ katam, tass' eva appaṭiññāya katam.

adesanāgāminiyā 'ti pārājikāpattiyā vā saṅghādisesāpattiyā vā. ettha purimesu⁴ tīsu tikesu navapadā *adhammena katam vaggena katan* ti imehi saddhiṃ ekekaṃ katvā⁵ navatikā vuttā. evam sabbe 'pi dvādasatikā honti. paṭipakkhavasena sukkapakkhesu pi ete yeva dvādasatikā vuttā.

ananulomikehi gihisaṃsagehi 'ti pabbajitānam ananucchavikehi sahasokitādihi gihisaṃsagehi.

na upasampādetabban ti upajjhāyena hutvā na upasampādetabbam, āgantukānam nissayo na dātabbo, añño sāmaṇero

¹ Bp. chasu cha°.

² Bp. omits cā.

³ Bp. apucchitvā.

⁴ Bp. purimakesu.

⁵ Bp. gahevā.

na gahetabbo. aññā vā tādīsikā 'ti āpatti sabhāgā. pā-piṭṭhatarā' 'ti garukatarā. kamman ti tajjanīyakammaṃ. kammiḱā 'ti yehi bhikkhūhi kammaṃ kataṃ. na savacanīyaṃ kātābbaṃ ti ahaṃ āyasmantaṃ imasmiṃ vatthusmiṃ savaca-nīyaṃ karomi, imamhā āvāsā ekapadaṃ² pi mā paṭikkami,³ yāva na ca⁴ taṃ adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ hoti 'ti evaṃ yena codito so savanīyo⁵ na kātābbo. na anuvādo 'ti vihāra-jetṭhakatṭhānaṃ⁶ na kātābbaṃ.⁷ na okāso 'ti karotu⁸ me āyasmā okāsaṃ, ahan taṃ vattukāmo⁹ 'mhi 'ti evaṃ okāso na kāretabbo. no codetabbo 'ti vatthunā vā āpattiya vā na codetabbo, ayan te doso ti na sāretabbo.¹⁰ na sampa-yojetabbaṃ ti aññaṃaññaṃ yojetvā kalaho na kātābbo.

tiṇṇaṃ bhikkhave bhikkhūnaṃ ti ādi eken' ekenāpi¹¹ aṅgena tajjanīyakammaṃ kātuṃ vaṭṭati 'ti dassanattaṃ vuttaṃ. tajjanīyassa hi visesena bhaṇḍanakāra-kattaṃ aṅgaṃ niyasassa abhiñhāpattikattaṃ pabbājanīyassa kuladū-sakattaṃ¹² vuttaṃ. imesu pana tisu aṅgesu yena kenaci sabbāni pi kātuṃ vaṭṭati. yadi evaṃ yaṃ Campeyyakkhan-dhake vuttaṃ tajjanīyakammārahassa nissayakammaṃ karotipe.....upasampadārahaṃ abbheti. evaṃ kho Upāli adhammakammaṃ hoti avinayakammaṃ ca.¹³ evaṃ ca pana saṅgho sātīsāro hoti 'ti idaṃ virujjhati 'ti ce.¹⁴ idaṃ ca na virujjhati. kasmā. vacanattānattato. tajjanīyakam-mārahassā 'ti imassa hi vacanassa kammasannitthānaṃ attho. tiṇṇaṃ bhikkhave bhikkhūnaṃ¹⁵ ti ādivacanassa aṅgasabhāvo.¹⁶ tasmā yadā saṅghena sannipatitvā idaṃ nāma imassa bhikkhuno kammaṃ karomā 'ti sannitṭhā-naṃ kataṃ hoti, tadā so¹⁷ kammāraho nāma hoti, tasmā¹⁸ iminā lakkhaṇena tajjanīyādikammārahassa niyasakammādi

¹ Bp. *inserts* tato vā before this.

² Bp. *paraṃ* for ekapadaṃ.

³ Bp. *pakkami*.

⁴ Bp. *omits* ca.

⁵ Bp. *niyaṃ*.

⁶ Bp. *vihāre* je°.

⁷ Bp. *gāhetabbaṃ*.

⁸ Bp. *karohi*.

⁹ Bp. *omits* 'mhi.

¹⁰ Bp. *inserts* bhikkhūhi after na.

¹¹ Bp. *ekekenāpi*.

¹² Bp. *°kattan* ti.

¹³ Bp. *omits* ca.

¹⁴ Bp. *omits* ce.

¹⁵ Bp. *omits* this.

¹⁶ Bp. *aṅgasambhavo*.

¹⁷ Bp. *omits* so.

¹⁸ Bp. *tassa*.

karaṇaṃ adhammakammañ c' eva avinayakammañ cā 'ti veditabbaṃ. yassa pana bhaṇḍanakāraḍāḍisu aṅgesu añña-taraṃ aṅgaṃ atthi, tassa kātum¹ ākaṅkhamāno saṅho yathānuññātesu aṅgesu ca kammesu ca yena kenaci aṅgena yaṃ kiñci kammaṃ vavatthapetvā taṃ bhikkhuṃ kammārahaṃ katvā kammaṃ kareyya. ayam ettha vinicchayo. evaṃ pubben'āparaṃ sameti. tattha kiñcā 'pi tajjanīyakamme bhaṇḍanakāravasena kammavācā vuttā, atha kho bālassa abyattassa āpattibahulassa tajjanīyakammaṃ karon-tena bālaabyattavasena² kammavācā kātabbā. evaṃ hi bhūtena vatthunā kataṃ kammaṃ hoti, naca aññassa kammassa vatthunā. kasmā. yasmā idaṃ pi anuññātan ti. es'³ eva nayo sabbattha. aṭṭhārasa sammā vattana-vatthūni Pārivāsikakkhandhake vaṇṇayissāma.

Iomaṃ pātentī 'ti pannalomā honti, bhikkhū anuvattanti 'ti attho. *netthāraṃ vattanti* 'ti nittharantānaṃ etan ti netthāraṃ. yena sakkā nissāraṇā nittharituṃ taṃ aṭṭhārasavidhaṃ sammā vattanti 'ti attho. kittakaṃ kālaṃ vattaṃ pūretabban ti. dasa vā vīsaṃ⁴ vā divasāni. imasmim̐ hi Kamakkhandhake ettakena vattaṃ pūretabbam⁵ eva hoti.

Seyyasakavatthusmim̐. *apissu bhikkhū pakatattā*⁶ 'ti apissu bhikkhū niccabyāvaṭṭā⁷ honti. sesaṃ tajjanīyakamme⁸ vuttasadisam eva.

Assajipunabbasukavatthum⁹ Saṅghādisesavaṇṇanāyaṃ vuttaṃ.

kāyikena davenā 'ti ādisu paṇ' ettha. *kāyiko davo* nāma kāyikakilā¹⁰ vuccati. sesapadadvaye 'pi es' eva nayo. *kāyiko anācāro* nāma kāyadvāre paññattasikkhāpadavītikkamo vuccati. sesapadadvaye¹¹ 'pi es' eva nayo. *kāyikaṃ upaghātikaṃ* nāma kāyadvāre paññattasikkhāpadassa asikkhābhāvena¹² upahananaṃ vuccati. nāsaṇaṃ vināsaṇaṃ ti attho.

¹ Bp. *omits* kātum.

² Bp. 'vasen' eva.

³ Bp. *esa for es'* eva.

⁴ Bp. *pañca for vīsaṃ*.

⁵ Bp. *pūritam*

⁶ Bp. *pakatā*.

⁷ Bp. *niccam byā°*.

⁸ Bp. *tajjanīye*.

⁹ Bp. 'vatthu.

¹⁰ Bp. *kāyakilā*.

¹¹ Bp. *sesadvaye*.

¹² Bp. *asikkhanabhāvena*.

sesapadadvaye 'pi es' eva nayo. *kāyiko micchājīvo* nāma paṭikkhitavejjakammādivasena¹ telapacanāriṭṭhapacanādīni.² *vācasiko micchājīvo* nāma gihīnaṃ sāsanasampaticchannā-rocanādīni³. *kāyikavācasiko micchājīvo*⁴ nāma tad ubhayam. sesaṃ tajjanīye vuttanayam eva.

Sudhammavatthusmiṃ pana. *anapaloketvā* 'ti anāpucchitvā.⁵ *etad avocā* 'ti kin te taṃ⁶ gahapati therānaṃ paṭiyattan ti sabbam vivarāpetvā disvā etaṃ avoca. *ekā ca kho idha n'atthi yad idaṃ tilasaṅgulikā* 'ti yā yaṃ tilasaṅgulikā⁷ nāma vuccati, sā n' atthi 'ti attho. tassa kira gahapatino vaṃse ādimhi ekā⁸ pūvavikati⁹ ahoṣi. tena taṃ¹⁰ thero jātiyā khumsetukāmo evam āha. *yad eva kiñci* 'ti evaṃ bahubuddhavadanaṃ¹¹ ratanaṃ pahāya yaṃ¹² kiñcid eva tilasaṅgulikavadanaṃ¹³ bhāsitaṃ. kukkuṭapotakaudāharane-na idaṃ dasseti yathā so n' eva kākavassitaṃ na kukkuṭa-vassitaṃ akāsi, evaṃ tayā¹⁴ n' eva bhikkhuvadanaṃ na gihivadanaṃ vuttan ti. asammukhā katan ti ādayo tikā vuttappakārā ye va. aṅgasamannāgato¹⁵ purimehi asadiso. gihīnaṃ¹⁶ alābhāyātiādisu tattha yathā lābham na labhanti, evaṃ parisakkanto parakkamanto alābhāya parisakkati nāma. esa nayo anattādisu.

tattha anatto ti atthabhaṅgo. *anattāyā*¹⁷ 'ti atthavinā-sāya. *anāvāso* ti tasmim ṭhāne avasanaṃ. *gihīnaṃ buddhassa avannaṃ* ti gihīnaṃ santike buddhassa avannaṃ bhāsati. *dharmikam paṭissavaṃ na saccāpeti* 'ti yathā sacco hoti evaṃ na karoti, vassāvāsaṃ paṭissunitvā na gacchati aññaṃ vā evarūpaṃ na¹⁸ karoti. *pañcannaṃ bhikkhave* 'ti ādi ekaṅgena pi kammārahabbhavadassanattaṃ vuttaṃ. sesam ettha uttā-natthañ 'c' eva tajjanīye ca vuttanayam eva.

¹ Bp. paṭikkhittavajja°.

² Bp. °pacanaariṭṭha°.

³ Bp. °paticchana°.

⁴ Bp. omits this.

⁵ Bp. na āpucchitvā.

⁶ Bp. omits taṃ.

⁷ Bp. tilasakkhalikā.

⁸ Bp. eko.

⁹ Bp. pūviko.

¹⁰ Bp. naṃ.

¹¹ Bp. bahuṃ buddha°.

¹² Bp. omits yaṃ.

¹³ Bp. °guli°.

¹⁴ Bp. tayāpi.

¹⁵ Bp. °gamo.

¹⁶ Bp. omits gihīnaṃ alābhāyātiādisu.

¹⁷ Bp. omits anattāyā 'ti atthavināsāya.

¹⁸ Bp. omits na.

Channavatthusmiṃ. *āvāsaparamparaṇ ca bhikkhave sam-sathā* 'ti sabbāvāsesu ca¹ ārocetha. bhaṇḍanakārako 'ti ādisu bhaṇḍanādipaccayā āpannam āpattiṃ āropetvā² tassā adassane yeva kammaṃ kātabbam. tikā vuttappakārā eva. sammā vattanāyaṃ pan' ettha tecattāḷisa vattāni.

tattha na *anuddhamsetabbo* ti na codetabbo. na *bhikkhu bhikkhūhi* 'ti añño bhikkhu aññehi bhikkhuhi na bhinditabbo. na *gihidhajo* ti odātavattthāni acchinnadasāni³ pupphadasāni ca na dhāretabbāni. na *titthiyadhajo* ti kusacirādini na dhāretabbāni. na *āsādetabbo* ti na apasādetabbo. *anto vā bahi vā* 'ti vihārassa anto vā bahi vā. na *titthiyā* 'ti⁴ padattayaṃ uttānam eva. sesaṃ sābbam Pārivāsikakkhandhake vaṇṇayissāma. sesaṃ tajjanīye vuttanayam eva. āpattiyaṃ appaṭikamme ukkhepanakammaṃ⁵ iminā sadisam eva.

Ariṭṭhavatthum⁶ khuddhakavaṇṇanāyaṃ vuttam. bhaṇḍanakārako ti ādisu yaṃ diṭṭhiṃ nissāya bhaṇḍanādini karoti, tassā appaṭinissagge yeva kammaṃ kātabbam. sesaṃ tajjanīye vuttanayam eva. sammā vattanāyaṃ pi hi idha tecattāḷisa⁷ yeva vattāni 'ti.

KAMMAKKHANDHAKA VAṆṆANĀ NIṬṬHITĀ

PĀRIVĀSIKAKKHANDHAKA VAṆṆANĀ

Pārivāsikakkhandhake. *pārivāsikā* 'ti parivāsaṃ parivasantā. tattha catubbidho parivāso appaṭicchannaparivāso paṭicchannaparivāso suddhantaparivāso samodhānaparivāso cā⁸ 'ti. tesu yo⁹ bhikkhave añño 'pi aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhati pabbajjaṃ ākaṅkhati upasaṃpadam, tassa cattāro māse parivāso dātabbo ti evaṃ Mahākkhandhake vutto titthiyaparivāso appaṭicchannaparivāso nāma. tattha yaṃ vattabbam taṃ suvuttam eva.

¹ Bp. *omiss* ca.

² Bp. *ropetvā*.

³ Bp. *°dasa*.

⁴ Bp. *titthiyādi*.

⁵ Bp. *°paniyakammaṃ*.

⁶ Bp. *°vatthu*.

⁷ Bp. *°lisam*.

⁸ Bp. *omiss* cā.

⁹ Bp. *yo so*.

ayaṃ panā idha anadhippeto. sesā nayo,¹ yena saṅghādi-sesāpattiyo² āpannā c' eva honti paṭicchādītā ca, tassa dātabbā. tesu yaṃ vattabbaṃ taṃ Samuccayakkhandhake vaṇṇayis-sāma³. ete pana idha adhippetā. tasmā etesu yaṃ kiñci parivāsaṃ parivasantā pārivāsikā 'ti veditabbā. *pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ* ti ṭhapetvā navakatarāṃ pārivāsikaṃ. avasesānaṃ antamaso mūlāya paṭikassanārahādīnaṃ pi. *abhivādanāṃ paccupaṭṭhānaṃ*⁴ ti yaṃ te abhivādanādikaṃ⁵ karonti, taṃ sādīyanti sampaṭicchanti na paṭikkhipanti 'ti attho. tattha *sāmīcikaṃ* ti ṭhapetvā abhivādanādīni⁶ aññassa anucchavikassa vijanavātadānādino⁷ abhisamācārī-kass⁸ etaṃ adhivacanaṃ. *āsanābhīhāraṇaṃ* ti āsanassa abhi-haraṇaṃ āsanaṃ gahetvā abhigamanaṃ paññāpanaṃ eva.⁹ seyyābhīhāre 'pi es' eva nayo. *pādodakaṃ* ti pādadhovana-udakaṃ. *pādapīṭhaṇaṃ* ti dhotapādathapanakaṃ. *pādaka-ṭhalikaṇaṃ* ti adhotapādathapanakaṃ pādaghaṃsaṃ vā. *āpatti dukkaṭassā* 'ti saddhivihārikādīnaṃ pi sādīyantassa dukkaṭaṃ eva. tasmā te tena¹⁰ vattabbā ahaṃ vinaya-kammaṃ karomi, mayhaṃ vattaṃ mā karoṭha mā maṃ gāmappavesanaṃ āpucchathā 'ti. sace saddhā pabbajitā kulaputtā tumhe bhante tumhākaṃ vinayakammaṃ karoṭhā 'ti vatvā vattaṃ karonti yeva¹¹ gāmappavesanaṃ pi āpuc-chanti yeva, vāritakālato paṭṭhāya anāpatti. *mīṭhu yathā-vuḍḍhaṇaṃ* ti pārivāsikesu¹² aññamaññaṃ yo yo vuḍḍho, tena tena navakatarassa sādītuṃ. *pañca yathāvuḍḍhaṇaṃ* ti paka-tatthehi pi saddhiṃ vuḍḍhapaṭipāṭiyā eva pañca.¹³ tasmā pātimokkhe uddissamāne hatthapāse nisīdituṃ vaṭṭati. Mahāpaccariyaṃ pana pāliyaṃ anisīditvā pāliṃ pahāya¹⁴ hatthapāsaṃ amuñcantena nisīditabban ti vuttaṃ. pāri-suddhiuposathe kayiramāne¹⁵ saṅghanavakaṭṭhāne nisīditvā

¹ Bp. tayo.² Bp. °patti.³ Bp. vakkhāma.⁴ Bp. °danapaccuṭṭhānaṃ.⁵ Bp. °nādim.⁶ Bp. °dīnaṃ.⁷ Bp. bījana°.⁸ Bp. ābhi°.⁹ Bp. eva vā.¹⁰ Bp. omits tena.¹¹ Bp. omits yeva.¹² Bp. °ka-bhikkhūnaṃ for this.¹³ Bp. omits pañca.¹⁴ Bp. vihāya.¹⁵ Bp. kariyamāne.

tatth' eva nisinnena attano pāliyā pārisuddhiuposatho kātabbo. Mahāpaccariyaṃ¹ pana pāliyā pārisuddhiuposatho kātabbo 'ti vuttaṃ¹. pavāraṇāya pi saṅghanavakaṭṭhāne nisīditvā tatth' eva nisinnena attano pāliyā pavāretabbaṃ, saṅghena gaṇḍim² paharitvā bhājiyamānaṃ vassikasāṭikaṃ pi attano pattatṭhāne gahetuṃ vaṭṭati. oṇojanaṃ ti vissajjanaṃ vuccati. sace hi pārivāsikassa dve tīṇi uddesabhattādini pāpuṇanti, aññātassa³ puggālikabhattapaccāsā hoti, tāni paṭipāṭiyā gahetvā bhante heṭṭhā gāhetha, ajja mayhaṃ bhattapaccāsā atthi, sve gaṇhissāmi 'ti vatvā vissajjetabbāni. evaṃ tāni punadivasesu gaṇhituṃ labbhati. punadivase sabbapaṭhamam etassa dātabban ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. yadi pana na gaṇhati na vissajjeti punadivase na labbhati.⁴ idam oṇojanaṃ nāma pārivāsikass' eva uddissa⁵ anuññātaṃ. kasmā. tassa hi saṅghanavakaṭṭhāne nisinnassa bhattagge yāgukhajjakādini pāpuṇanti vā na vā, tasmā so bhikkhācārena⁶ mā kilamittā 'ti idam assa saṅgahakaraṇattham⁷ uddissa⁸ anuññātaṃ. bhattan ti āgatāgatehi vuḍḍhapaṭipāṭiyā gahetvā gantabbaṃ vihāre saṅghassa catusālabhattam etam yathāvuḍḍham labhati. pāliyā pana gantuṃ vā ṭhātuṃ vā na labhati, tasmā pālito osakkivā hatthapāse ṭhiteṇa hattham pasāretvā, yathā seno nipatitvā gaṇhāti, evaṃ gaṇhitabbaṃ. ārāṃikasamaṇuddesehi āharāpetuṃ na labhati. sace sayam eva āharanti taṃ⁹ vaṭṭati. rañño mahāpeḷlabhatte 'pi es' eva nayo. catusālabhatte¹⁰ pana sace oṇojanaṃ kattukāmo hoti, attano atthāya ukkhite¹¹ piṇḍe ajja me bhattam atthi sve gaṇhissāmi 'ti vattabbaṃ punadivase dve piṇḍe labhati 'ti Mahāpaccariyaṃ vuttaṃ. uddesabhattādini pi pālito osakkivā 'va gahetabbāni. yattha pana nisīdāpetvā parivisanti, tattha sāmaṇerānaṃ jeṭṭhakena bhikkhūnaṃ saṅghanavakena hutvā nisīditabbaṃ.

¹ Bp. *omits these words.*² Bp. gaṇḍim.³ Bp. aññācassa.⁴ Bp. labhati.⁵ Bp. odissa.⁶ Bp. °hārena.⁷ Bp. °natthāya.⁸ Bp. odissa.⁹ Bp. *omits taṃ.*¹⁰ Bp. catussāla°.¹¹ Bp. ukkhitte.

idāni yā ayaṃ sammā vattanā vuttā. tattha na upasampādetabban¹ ti, upajjhāyena hutvā na upasampādetabbaṃ, vattaṃ nikkhipitvā pana upasampādetuṃ vaṭṭati. ācariyena hutvā kammavācāpi na sāvetabbā, aññasmiṃ asati vattaṃ nikkhipitvā sāvetuṃ vaṭṭati. na nissayo dātabbo² ti āgantukānaṃ nissayo na dātabbo, yehi pi pakatiyā 'va nissayo gahito, te vattabbā ahaṃ vinayakammaṃ karomi, asukattherassa nāma santike nissayaṃ gaṇhatha mayhaṃ vattaṃ mā karotha mā maṃ gāmappavesanaṃ āpucchathā 'ti. sace evaṃ vutte 'pi karonti yeva vāritakālato paṭṭhāya karontesu pi 'ssa³ anāpatti. na sāmaṇero ti añño sāmaṇero na gahetabbo, upajjhaṃ datvā gahitasāmaṇerāpi vattabbā ahaṃ vinayakammaṃ karomi, mayhaṃ vattaṃ mā karotha mā maṃ gāmappavesanaṃ āpucchathā 'ti. sace evaṃ vutte 'pi karonti yeva, vāritakālato paṭṭhāya karontesu pi 'ssa³ anāpatti. bhikkhuno⁴ vādakasammatti⁴ nāma adhipaccaṭṭhāna-bhūtā⁵ paṭikkhittā, tasmā bhikkhusaṅghassa vattabbaṃ bhante ahaṃ vinayakammaṃ karomi, bhikkhuno⁶ vādakaṃ jānāthā 'ti. paṭibalassa vā bhikkhuno⁶ bhāro kātabbo. āgatā ca bhikkhuniyo saṅghassa⁷ santikaṃ gacchatha, saṅgho vo ovādadāyakaṃ jānissati 'ti vā ahaṃ vinayakammaṃ karomi, asukabhikkhussa nāma santikaṃ gacchatha, so vo ovādaṃ dassati 'ti vā vattabbā. sā āpatti 'ti sukkavisatṭhiyā⁸ parivāse dinne puna⁹ sukkavisatṭhi¹⁰ nāpajjittabbā. aññā vā tādīsikā 'ti kāyasamsaggādi garukāpatti. tato vā pāpiṭṭhatarā 'ti pārājikāpatti. sattasu āpattisu dubbhāsītāpatti; pāpiṭṭhā dukkaṭāpatti pāpiṭṭhatarā dukkaṭāpatti pāpiṭṭhā pātidēsaniyāpatti pāpiṭṭhatarā. evaṃ pācittiyathullaccaya-saṅghādisesapārājikāpattisu nayo veditabbo¹¹. tāsāṃ vatthūsu pi dubbhāsītavatthu pāpiṭṭhaṃ dukkaṭavatthu pāpiṭṭhataran ti purimanayen' eva bhedo veditabbo. paṇṇattivajje sikkhāpade pana vatthu pi āpatti pi pāpiṭṭhā. lokavajje

¹ Bp. omits dātabbo.

² Bp. omits 'ssa.

³ Bp. omits 'ssa.

⁴ Bp. °sammutti.

⁵ Bp. ādhi°.

⁶ Bp. bhikkhussa.

⁷ Bp. saṅgha-

⁸ Bp. °vissatṭhiyā.

⁹ Bp. omits puna.

¹⁰ Bp. °vissatṭhi.

¹¹ Bp. netabbo.

pana¹ ubhayaṃ pi pāpiṭṭhatarāṃ. *kamman* ti parivāsakamma-vācā vuccati taṃ kammaṃ akataṃ dukkaṭaṃ ti ādihi vā kiṃ idaṃ kammaṃ nāma kasikammaṃ gorakkhakammaṃ ti ādihi vā vacanehi na garahitabbaṃ. *kammikā* 'ti yehi bhikkhūhi kammaṃ kataṃ, te kammikā² 'ti vuccanti. te bālā abyattā 'ti ādihi vacanehi na garahitabbā. *na savacanīyaṃ kātābbaṃ* ti palibodhanathāya³ vā pakkosanatthāya vā savacanīyaṃ na kātābbaṃ, palibodhanatthāya⁴ hi karonto ahaṃ āyasmantaṃ imasmiṃ vatthusmiṃ savacanīyaṃ karomi, imamahā āvāsā ekapadaṃ pi mā pakkami yāva na taṃ adhi-karaṇaṃ vūpasantaṃ hoti 'ti evaṃ karoti. pakkosanatthāya karonto ahaṃ te savacanīyaṃ karomi, ehi mayā saddhiṃ vīṇayadharānaṃ sammukhībhāvaṃ gacchāhi⁵ 'ti evaṃ karoti, tad ubhayaṃ pi na kātābbaṃ. *na anuvādo* ti vihāra-jetṭhakaṭṭhānaṃ⁶ na kātābbaṃ, pātimokkhuddesakena vā dhammajjesakena vā na bhavitabbaṃ. terasasu⁷ sammatīsu⁸ ekasammativasena⁹ pi issariyakammaṃ na¹⁰ kātābbaṃ. na okāso ti karotu me āyasmā okāsaṃ, ahaṃ taṃ vattukāmo ti evaṃ pakatattassa okāso na kātabbo¹¹, vatthunā vā āpattiya vā na codetabbo, ayaṃ te¹² doso ti na sāretabbo. *na bhikkhū¹³ bhikkhūhi sampayojetabbaṃ* ti āññaṃ māññaṃ payojetvā¹⁴ kalaho na kāretabbo. *purato* ti saṅghattherena hutvā purato na gantabbaṃ dvādasahatthaṃ upacāraṃ muñcitvā ekakena gantabbaṃ. nisīdane 'pi es' eva nayo. *āsanapariyānto* ti bhattaggādīsu saṅghanavakāsanapariyānto¹⁵ nāma, svā 'ssa dātabbo, tattha nisīditabbaṃ. *seyyapariyānto* ti seyyānaṃ pariyānto sabbalāmakam mañcapīṭhaṃ. ayaṃ hi vassaggena attano pattaṭṭhāne seyyaṃ gahetuṃ na labhati.

¹ Bp. *omits* pana.² Bp. *omits* kammikā 'ti.³ Bp. °bodhatthāya.⁴ Bp. °dhatthāya.⁵ Bp. gacchā.⁶ Bp. vihāre jetṭhaka°.⁷ Bp. *adds* nāpi before terasasu.⁸ Bp. sammutīsu.⁹ Bp. ekasammativasena.¹⁰ Bp. *omits* na.¹¹ Bp. kāretabbo.¹² Bp. ayaṃ pubbe te for ayaṃ te.¹³ Bp. *omits* bhikkhū.¹⁴ Bp. yojetvā.¹⁵ Bp. °sanam vuccati for °sanapariyānto nāma.

sabbabhikkhūhi vicinitvā gahitāvasesā pana¹ maṅkuṇagūthabharitā² vettavākādivinaddhā³ lāmakaseyyā assa⁴ dātabbā. *vihārapariyanto* ti yathā ca seyyā evaṃ vasanaṃ⁵ āvāso 'pi vā⁶ vassaggena attano pattatṭhāne tassa na vaṭṭati. sabbabhikkhūhi vicinitvā gahitāvasesā pana rajoḥatabhūmijatukamūsikabharitā paṇṇasālā assa dātabbā. sace pakatattā sabbe rukkhamaulikā abbhokāsikā vā⁷ honti channaṃ na upenti. sabbe 'pi etehi vissatṭhāvāsā nāma honti. tesu yaṃ icchatī taṃ labhati. vassūpanāyikadivase pana⁸ pacca-yaṃ ekapasse tṭatvā vassaggena gaṇhituṃ labhati senāsaṇaṃ pana⁹ na labhati. nivaddhavassāvāsikaṃ¹⁰ senāsaṇaṃ gaṇhitukāmena vattaṃ nikkhipitvā gahetabbaṃ. *tena ca so sāditaḥ* ti yaṃ assa āsanādipariyantaṃ bhikkhū denti, so eva sāditaḥ. *puresamaṇena vā pacchāsamaṇena vā* 'ti nātīpavāritaṭṭhāne ettake bhikkhū gahetvā āgacchathā 'ti nimantitena bhante asukaṃ nāma kuḷaṃ bhikkhū nimanteti,¹¹ etha tattha gacchāma¹² 'ti evaṃ saṃvidhāya bhikkhū puresamaṇena¹³ vā pacchāsamaṇena¹⁴ vā katvā na gantabbaṃ. bhante asukasmim nāma gāme manussā bhikkhūnaṃ āgamaṇaṃ icchanti, sādhu vata¹⁵ sace tesu saṅghaṃ kareyyāthā 'ti evaṃ ca¹⁶ pana pariyāyena kathetuṃ vaṭṭati. *na ārañña-kaṇḍa*¹⁷ ti āgātāgātānaṃ ārocetuṃ harāyamānena āraññika-dhutaṅgaṃ¹⁸ na samādātabbaṃ. yena¹⁹ pi pakatiyā samā-dinnaṃ²⁰ tena dutiyaṃ bhikkhuṃ gahetvā āraññe aruṇaṃ utthāpetabbaṃ²¹ na ca ekakena gantabbaṃ.²² tathā bhaddagādīsu āsanapariyante nisajjāya harāyamānena piṇḍapātīkadhutaṅgaṃ pi na samādātabbaṃ. yo pana pakatiyā²³

¹ Bp. *omits* pana.² Bp. maṅkuḷagūthabharitā.³ Bp. vettalatādi°.⁴ Bp. tassa.⁵ Bp. vasana.⁶ Bp. *omits* vā.⁷ Bp. *omits* vā.⁸ Bp. *omits* pana.⁹ Bp. *omits* pana.¹⁰ Bp. nibaddha°.¹¹ Bp. nimantesi.¹² Bp. *ne* for °nena.¹³ Bp. vata 'ssa.¹⁴ Bp. *omits* ca.¹⁵ Bp. āraññikaṅgaṇa.¹⁶ Bp. āraññika°.¹⁷ Bp. yena.¹⁸ Bp. samādinnaṃ.¹⁹ Bp. utthāpetabbaṃ.²⁰ Bp. vatthabbaṃ.²¹ Bp. *adds* 'va.

piṇḍapātiko tassa paṭisedho n'atthi. na¹ ca tappaccayā 'ti
 nihatabhatto² hutvā vihāre yeva nisīditvā bhuñjanto
 rattiyo gaṇissāmī³ 'ti gacchato gāme⁴ bhikkhū⁵ disvā
 anārocentassa ratticchedo siyā 'ti iminā kāraṇena piṇḍapāto
 na niharāpetabbo. mā maṃ jānimsū 'ti mā maṃ eka-
 bhikkhu pi jānātū 'ti⁶ iminā ajjhāsayena vihāre sāmaṇerehi
 pacāpetvā bhuñjitum pi na labhati. gāmaṃ piṇḍāya pavi-
 sitabbam eva. gilānassa pana navakammaācariyupajjhā-
 yakiccādisu⁷ pasutassa vā vihāre yeva acchitum vaṭṭati,
 sace⁸ gāme anekasatā bhikkhū vicaranti na sakkā hoti āroce-
 tum, gāmakāvāsaṃ gantvā sabhāgaṭṭhāne vasitum vaṭṭati.
 āgantukenāpi kiñci vihāraṃ āgatena⁹ tattha bhikkhūnaṃ
 āroceṭabbam. sace sabbe ekaṭṭhāne ṭhite passati, ekaṭṭhāne
 ṭhiten' eva āroceṭabbam. atha rukkkhamulādisu viṣum viṣum
 ṭhitā honti, tattha tattha gantvā āroceṭabbam. sañcicca
 anārocentassa ratticchedo ca hoti vattabhede ca dukkaṭaṃ.
 atha vicinanto ekacce na passati ratticchedo 'va hoti na
 vattabhede¹⁰ dukkaṭaṃ. āgantukassā 'ti attano vasaṇavihār-
 aṃ āgatassāpi ekassa vā bahunaṃ¹¹ vā vuttanayen' eva
 āroceṭabbam. ratticchedavattabhedā 'pi c' ettha vuttanayen'
 eva veditabbā. sace āgantukā muhuttam viṣamitvā vā
 avissamitvā¹² vā evaṃ¹³ vihāramajjhe na gacchanti, tesam pi
 āroceṭabbam. sace tassa ajānantass' eva gacchanti, ayaṇ ca
 pana gatakāle jānāti, gantvā āroceṭabbam. sampāpunitum
 asakkontassa rattacchedo 'va hoti na vattabhede¹⁴ dukkaṭaṃ.
 ye 'pi antovihāraṃ apavisitvā¹⁵ upacārasimaṃ okkamitvā
 gacchanti, ayaṇ ca nesam chāttasaddam vā ukāsitasaddam¹⁶
 vā khipitasaddam vā sutvā¹⁷ āgantukabhāvaṃ jānāti, gantvā

¹ Bp. omits na ca.² Bp. nīhata°.³ Bp. gaṇayissāmi for gaṇissāmī

'ti.

⁴ Bp. me for gāme.⁵ Bp. bhikkhum.⁶ Bp. adds ca after 'ti.⁷ Bp. °kiccādi.⁸ Bp. adds pi.⁹ Bp. gatena.¹⁰ Bp. °bheda.¹¹ Bp. bahūnaṃ.¹² Bp. adds eva.¹³ Bp. omits evaṃ.¹⁴ Bp. °bheda.¹⁵ Bp. appavisitvā.¹⁶ Bp. ukkāsita°.¹⁷ Bp. adds 'va.

ārocetabbaṃ, gatakāle jānantenāpi anubandhitvā ārocetabbaṃ eva. sampāpūṇitūṃ asakkontassa ratticchedo 'va hoti na vattabhede¹ dukkaṭaṃ. yo 'pi rattim² āgantvā rattim yeva gacchati, so pi 'ssa ratticchedaṃ karoti. aññātattā pana vattabhede³ dukkaṭaṃ n'atthi. sace ajānitvā 'va abbhānaṃ karoti akatam eva hoti 'ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. tasmā adhikā rattiyo gaṇetvā⁴ kātabbaṃ. ayaṃ apanṇaka-paṭipadā. nadiādīsu nāvāya gacchantam pi paratīre ṭhitam pi ākāse⁵ gacchantam pi pabbatathalaaraññādīsu⁶ dūre ṭhitam pi bhikkhum disvā, sace bhikkhū 'ti vavatthānaṃ atthi, nāvādihi⁷ gantvā mahāsaddaṃ katvā vā vegenā anubandhitvā vā ārocetabbaṃ. anārocentassa ratticchedo c' eva vattabhede⁸ ca dukkaṭaṃ hoti. sace vāyamanto 'pi sampāpūṇitūṃ vā sāvetūṃ vā na sakkoti, ratticchedo 'va hoti na vattabhede dukkaṭaṃ. Saṅghasenābhayaṭṭhero pana visayāvisayavasena⁹ kathesi. visaye kira¹⁰ anārocentassa ratticchedo c' eva vattabhede¹¹ dukkaṭaṃ ca hoti, avisaye pana ubhayaṃ pi n' atthi 'ti. Karavikatisatṭhero pana samaṇo ayan ti vavatthānaṃ yeva pamāṇaṃ, sace 'pi avisayo hoti, vattabhede dukkaṭaṃ eva n' atthi ratticchedo pana hoti yevā 'ti āha. uposathe 'ti uposathaṃ sampāpūṇissamā 'ti āgantukā hi bhikkhū āgacchanti, iddhiyā gantvā pi¹² uposathabhāvaṃ ñatvā otaritvā uposathakammaṃ¹³ karonti, tasmā āgantukasodhanatthaṃ uposathadivase ārocetabbaṃ. pavāraṇāya pi es' eva nayo. gilāno ti gantuṃ asamatto. dūtenā 'ti etthāpi¹⁴ anupasaṃpannaṃ pesetūṃ na vaṭṭati, bhikkhum pesetvā ārocāpetabbaṃ. abhikkhuko āvāso ti suñño vihāro, yattha eko 'pi bhikkhu n'atthi, tattha vāsathāya na gantabbaṃ. na hi tattha vuṭṭhā¹⁵ rattiyo gaṇanūpagā¹⁶ honti. pakatattena pana saddhim vaṭṭati. 'dasavidhantarāye pana

¹ Bp. °bheda.

² Bp. add's yeva.

³ Bp. gaṇetvā.

⁴ Bp. inserts na after ākāse.

⁵ Bp. pabbatatala°.

⁶ Bp. inserts vā after this.

⁷ Bp. °bheda dukkaṭaṃ ca for

°bhede ca dukkaṭaṃ hoti.

⁸ Bp. visayāvisayena.

⁹ Bp. hi for kira.

¹⁰ Bp. °bheda.

¹¹ Bp. gacchantā.

¹² Bp. uposathaṃ.

¹³ Bp. ettha for etthāpi.

¹⁴ Bp. vuttha.

¹⁵ Bp. gaṇanūpikā.

sace 'pi rattiyo gaṇanūpagā¹ na honti, antarāyato parimuccanatthāya gantabbam eva. tena vuttaṃ aññatra antarāyā 'ti. nānāsaṃvāsakehi saddhim vinayakammaṃ kātuṃ na vaṭṭati. tesam anārocane 'pi ratticchedo n'atthi, abhikkhukāvāsasadisam eva hoti. tena vuttaṃ yatth' assu bhikkhū nānāsaṃvāsakā 'ti. sesam Uposathakkhandake vuttanayam eva. ekacchanne āvāse 'ti ādisu, āvāso nāma vasanatthāya katam² senāsanam. anāvāso nāma cetiyagharam bodhigharam sammajjaniatṭako³ dāruatṭako pāṇiyamālo vaccakuṭi dvārakoṭṭhako ti evam ādi. tatiyapadena tad ubhayam⁴ gahitam. etesu yattha katthaci ekacchanne chadanato udakapatanatṭhānaparicchinne okāse ukkhittako vasi-
tūṃ na labhati, pārivāsiko pana antoāvāse yeva na labhati 'ti Mahāpaccariyam vuttaṃ. Mahāatṭhakathāyam pana avise-sena udakapātena vāritan ti vuttaṃ. Kurundiyam etesu⁵ pañcavaṇṇachadanabaddhatṭhānesu pārivāsikassa ca ukkhittassa⁶ ca pakatattena saddhim vasanam⁷ udakapātena vāritan ti vuttaṃ. tasmā nānūpacāre 'pi ekacchanne na vaṭṭati. sace pan' ettha tadahupasampanne 'pi pakatatte paṭhamam pavisitvā nipanne laṭṭhivasso 'pi pārivāsiko pacchā pavisitvā jānanto nipajjati, ratticchedo c' eva vattabhede dukkaṭaṇ ca. ajānantassa ratticchedo 'va na vattabhede dukkaṭam. sace pana tasmim paṭhamam nipanne pacchā pakatatto pavisitvā nipajjati, pārivāsiko ca jānāti ratticchedo c' eva vattabhede⁸ ca dukkaṭam. no ce jānāti, ratticchedo 'va na vattabhede dukkaṭam. vuṭṭhātabbam niman-tetabbo ti tadahupasampannam pi disvā vuṭṭhātabbam eva vuṭṭhāya ca aham iminā sukhanisinno vuṭṭhāpito ti param-mukhena na gantabbam. idam ācariya āsanam, ettha nisī-dathā 'ti evam niman-tetabbo yeva. navakena pana mahā-theram obaddham karomī 'ti pārivāsikattherassa santikam na gantabbam. ekāsane 'ti samānavassikāsane mañce vā pīṭhe

¹ Bp. °pakā.² Bp. kafa.³ Bp. sammuñjani°.⁴ Bp. adds pi.⁵ Bp. etesu ettakesu pañcavaṇṇacchadanabandhatṭhānesu.⁶ Bp. ukkhittakassa.⁷ Bp. omits vasanam.⁸ Bp. °bheda dukkaṭaṇ ca for °bhede ca dukkaṭam.

vā. *na¹ chamāyaṃ nisinne* 'ti pakatatte bhūmiyaṃ nisinne itarena antamaso tiṇasanthare 'pi uccatare vālikathale² 'pi vā na nisīditabbaṃ. dvādasahatthaṃ pana upacāraṃ muñcitvā nisīdituṃ vaṭṭati. *na³ ekacaṅkame* 'ti sahāyena viya saddhiṃ⁴ ekasmiṃ caṅkameṇa⁵ caṅkamitabbaṃ⁶. *chamāyaṃ caṅkamati⁷* 'ti *chamāyaṃ caṅkamante*. ayam eva vā pātho. *ayaṃ pan'* ettha attho. akataparicchedāya bhūmiyā caṅkamante paricchedaṃ katvā vālikaṃ ākiritvā ālambanaṃ yojetvā katacaṅkame nīce 'pi na caṅkamitabbaṃ. ko pana vādo iṭṭhakacaya⁸ sampanne vedikaparikkhitte⁹ 'pi.¹⁰ sace pana pākāraparikkhitto hoti dvārakoṭṭhakayutto pabbatantaravanantaragumbantaresu vā supaṭicchanno,¹¹ tādise caṅkame caṅkamituṃ vaṭṭati. apaṭicchanne¹² 'pi apacāraṃ¹³ muñcitvā vaṭṭati. *vuḍḍhatarenā* 'ti ettha, sace vuḍḍhatare pārivāsike paṭhamam nipanne itaro jānanto pacchā nipajjati, ratticchedo c' assa hoti vattabhede ca dukkaṭam. vuḍḍhatarassa pana ratticchedo 'va na vattabhede dukkaṭam. ajānitvā nipajjati dvinnam pi vattabhedo n'atthi, ratticchedo pana hoti. atha navake¹⁴ pārivāsike paṭhamam nipanne vuḍḍhataro¹⁵ nipajjati navako ca jānāti, rattim¹⁶ c'assa chijjati vattabhede ca dukkaṭam hoti, vuḍḍhatarassa ratticchedo 'va na vattabhedo. no ce jānāti, dvinnam pi vattabhedo n'atthi ratticchedo pana hoti. sace dve 'pi apacchā apurimam¹⁷ nipajjanti vuḍḍhatarassa ratticchedo 'va itarassa vattabhedo 'pi 'ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. dve pārivāsikā samavassā eko paṭhamam nipanno eko jānanto 'va pacchā nipajjati, ratti ca chijjati vattabhede ca dukkaṭam. paṭhamam nipannassa ratticchedo 'va na vattabhedo. sace pacchā nipajjanto 'pi na jānāti, dvinnam pi vattabhedo n' atthi

¹ Bp. omits na.² Bp. vālikatale.³ Bp. omits na.⁴ Bp. inserts caṅkamanto after this.⁵ Bp. caṅkame.⁶ Bp. omits this⁷ Bp. caṅkamantan.⁸ Bp. iṭṭhakacaya.⁹ Bp. vedikā°.¹⁰ Bp. 'ti for 'pi.¹¹ Bp. suppa°.¹² Bp. appa°.¹³ Bp. upacāraṃ.¹⁴ Bp. navaka.¹⁵ Bp. inserts pacchā after this.¹⁶ Bp. ratti.¹⁷ Bp. purimam.

ratticchedo pana hoti. sace dve 'pi apacchā apurimam¹ nipajjanti, dvinnam² ratticchedo yevā na vattabhedo. sace hi dve pārīvāsikā ekato vaseyyam, te aññamaññassa ajjhācāram ñatvā agāravā³ vippatīsārino vā hutvā pāpīṭṭhataram vā āpattim āpajjeyyūṃ vibbameyyūṃ vā, tasmā nesam sahaseyyā sabbappakārena paṭikkhittā 'ti. sesam vuttanayen' eva veditabbam. mūlāya paṭikkassanārahādayo c' ettha pārīvāsikādīnam⁴ pakatattatṭhāne ṭhitā 'ti veditabbā. *pārīvāsikacatuttho ce bhikkhave parivāsan* ti ettha, pārīvāsikaṃ catuttham katvā aññamaññassa parivāsadanādīni kātum na vaṭṭati yeva⁵. etesv' ev' āyam gaṇapūrako na hoti, sesasaṅghakammesu hoti. gaṇe pana appahonte vattam nikkhipāpetvā gaṇapūrako kātabbo ti.

PĀRIVĀSIKAVATTAKATHĀ NITTHITĀ

Imam pana vattakatham sutvā vinayadhara-Upālīttherassa rahogatassa evam parivitakko udapādi, bhagavatā bahum pārīvāsikavattam paññattam kaṭihi nu kho ettha kāraṇehi ratticchedo hoti ti. so bhagavantam upasaṅkamitvā bhagavantam⁶ etam⁷ attham pucchi. bhagavā 'pi⁸ assa byākāsi. tena vuttam *aṭha kho āyasmā Upālī**pe**ratticchedā* 'ti. *tattha saḥavāso* 'ti yv' āyam pakatattena bhikkhunā saddhim ekacchanne ti ādinā nayena vutto ekato vāso *vippāvāso* ti ekakass' eva vāso. *anārocanā* 'ti āgantukādīnam anārocanā. etesu tīsu ekekena kāraṇena ratticchedo hoti.

na sakkontī 'ti saṅghassa mahantatāya tatra⁹ tatra gantvā sabbesam āroceṭum asakkontā sodhetum na sakkonti. *parivāsam nikkhipāmi vattam nikkhipāmi* 'ti imesu dvīsu padesu ekekenā 'pi nikkhitto hoti parivāso dvīhi pi¹⁰ sunikkhitto yeva. samādāne 'pi es' eva nayo. evam vattam samādiyitvā

¹ Bp. purimam.

² Bp. adds pi.

³ Bp. adds vā.

⁴ Bp. °kānam.

⁵ Bp. omits yeva.

⁶ Bp. omits this.

⁷ Bp. tam.

⁸ Bp. c'.

⁹ Bp. tattha tattha.

¹⁰ Bp. omits pi.

parivutthaparivāsassa¹ mānattaṃ gaṇhato puna samādāna-vattakiccaṃ² n'atthi. samādinnavatto yeva hi³ esa tasmā 'ssa chāraṭṭaṃ mānattaṃ dātabbaṃ. ciṇṇamānatto 'va⁴ abbhetabbo. evaṃ anāpattiko hutvā suddhante patiṭṭhito tisso 'sikkhā pūretvā dukkhass' antaṃ karissatī 'ti.

PARIVĀSAKATHĀ⁵ NIṬṬHITĀ

Mūlāya paṭikassanārahā bhikkhū sādhiyanti pakatattānan ti ṭhapetvā navakataraṃ mūlāya paṭikassanārahamaṃ avasesānaṃ antamaso pārivāsikādinaṃ pi. imesaṃ hi pārivāsikamūlāya paṭikassanārahamaṃnattārahamaṃnattacārikaabbhānārahānaṃ pañcannaṃ ṭhapetvā attano attano navakataraṃ. sesā sabbe pakatattā eva. kasmā. mithu yathāvuḍḍhaṃ abhivādanādinaṃ anuññātattā. tena vuttaṃ avasesānaṃ antamaso pārivāsikādinaṃ pi 'ti. mūlāya paṭikassanārahādinaṃ⁶ lakkhaṇaṃ pana tesam⁷ parato āvibhavissati. sesam ettha ito paresu pi⁸ mānattārahādivattesu ca⁹ pārivāsikavattesu¹⁰ vuttanayen' eva veditabbaṃ. *mūlāya paṭikassanārahacattuttho ce* 'ti ādisu pi. yath' eva pārivāsiko evaṃ ete 'pi etesu vinayakammesu na¹¹ gaṇapūrakā honti. sesasaṅghakammesu honti. mānattacārikassa vattesu devasikaṃ ārocetabban ti viseso. ratticchedesu *āne gaṇe* 'ti ettha gaṇo ti cattāro vā atirekā vā. tasmā sace 'pi tihi bhikkhūhi saddhiṃ vasati ratticchedo hoti yeva. mānattanikkhepasamādānesu vuttasadiṣo 'va vinicchayo. sesam sabbattha uttānaṃ evā 'ti.

PĀRIVĀSIKAKKHANDHAKA VAṆṆANĀ NIṬṬHITĀ

SAMUCCAYAKKHANDHAKA VAṆṆANĀ

Samuccayakkhandhake. *chāraṭṭaṃ mānattaṃ* ti ettha catubbidhaṃ mānattaṃ appaṭicchannaṃ mānattaṃ paṭicchannaṃ mānattaṃ pakkhamānattaṃ samodhānaṃ mānattaṃ ti. tattha

¹ Bp. parivuttha°.

² Bp. vattasamādānakiccaṃ.

³ Bp. h'.

⁴ Bp. omits 'va.

⁵ Bp. Pārivāsikavattakathā.

⁶ Bp. °rahādi.

⁷ Bp. nesam.

⁸ Bp. ca.

⁹ Bp. omits ca.

¹⁰ Bp. °vatte.

¹¹ Bp. inserts *this* na after gaṇa°.

appaṭicchannamānattaṃ nāma yaṃ appaṭicchannāya āpat-
 tiyā parivāsaṃ adatvā kevalaṃ āpattiṃ āpannabhāven'
 eva mānattārahassa mānattaṃ diyyati. paṭicchannamānat-
 taṃ nāma yaṃ paṭicchannāya āpattiyā parivutṭhaparivā-
 sassa diyyati. pakkhamānattaṃ nāma yaṃ paṭicchannāya
 vā appaṭicchannāya vā āpattiyā aḍḍhamāsaṃ bhikkhuṇaṃ
 diyyati. samodhānamānattaṃ nāma yaṃ odhāya ekato
 katvā diyyati. tesu idaṃ appaṭicchannāya āpattiyā¹ chārat-
 taṃ mānattan ti vacanato appaṭicchannamānattan ti vedi-
 tabbaṃ. taṃ dentena sace ekaṃ āpattiṃ āpanno hoti idha
 vuttanayen' eva dātabbaṃ. sace dve vā tisso vā tad uttari
 vā āpanno, yath' eva ekaṃ āpattiṃ ti vuttaṃ evaṃ dve
 āpattiyo tisso āpattiyo ti vattabbaṃ. tad uttari pana sace
 'pi sataṃ vā sahaṣsaṃ vā hoti, sambahulā 'ti vattabbaṃ.
 nānāvattukāyo 'pi ekato katvā dātabbaṃ² tāsaṃ dāna-
 vidhiṃ parivāsādāne kathayissāma. evaṃ āpattivasena
 kammavācaṃ katvā dinne mānatte evaṃ etaṃ dhārayāmi
 'ti kammavācāpariyosāne mālakasimāyam eva mānattaṃ
 samādiyāmi vattaṃ samādiyāmi 'ti vuttanayen' eva vattaṃ
 samādātabbaṃ.³ samādiyitvā tatth' eva saṅghassa āroce-
 tabbaṃ. ārocentena ca evaṃ āroceṭabbaṃ ahaṃ bhante
 ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavisatṭhiṃ appa-
 'icchannaṃ, so 'haṃ saṅghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya
 sukkavisatṭhiyā appaṭicchannāya chāratattaṃ mānattaṃ yāciṃ,
 tassa me saṅgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavisat-
 ṭhiyā⁴ appaṭicchannāya chāratattaṃ mānattaṃ adāsi, so
 'haṃ mānattaṃ carāmi vediyāmi⁵ ahaṃ bhante, vediyati⁶
 'ti maṃ saṅgho dhāretū 'ti. imaṃ ca pana atthaṃ gahetvā
 yāya kāyaci vācāya āroceṭuṃ vaṭṭati yeva. āroceṭvā sace
 nikkhipitukāmena⁷ vuttanayen' eva saṅghamajje nikkhi-
 pitabbaṃ. mālakasimato⁸ bhikkhūsu nikkhantesu ekassa⁹
 santike nikkhipituṃ vaṭṭati. mālakasimato⁸ nikkhamitvā

¹ Bp. omits āpattiyā.² Bp. dātabbā.³ Bp. vatta samādi°.⁴ Bp. °vissatṭhiyā.⁵ Bp. vedayam.⁶ Bp. vedayati.⁷ Bp. °kāmo.⁸ Bp. mālakato.⁹ Bp. adds 'pi.

satim paṭilabhantena saha gacchantassa santike nikkhipitabbam. sace so 'pi pakkanto aññassa yassa mālake nārocitam, tassa ārocetvā nikkhipitabbam. ārocentena pana avasāne vediyati 'ti maṃ āyasmā dhāretū 'ti vattabbam. dvinnam ārocentena āyasmantā dhārentū 'ti vattabbam.¹ tiṇṇam ārocentena āyasmanto dhārentū 'ti vattabbam. nikkhittakālato paṭṭhāya pakatattaṭṭhāne tiṭṭhati. sace appabhikkhu-ko vihāro hoti, sabhāgā bhikkhū vasanti, vattam anikkhipitvā antovihāre yeva rattiyo gaṇetabbā. atha na sakkā sodhetum. vuttanayen' eva vattam nikkhipitvā paccūsasamaye 'va catūhi pañcahi vā bhikkhūhi saddhim parikkhittassa vihārassa parikkhepato aparikkhitassa² parikkhepārahaṭṭhānato dve leḍḍhupāte atikkamitvā mahāmagгато okkamma gumbena vā vatiyā vā paṭicchannaṭṭhāne nisīditabbam. antoarune yeva vuttanayen' eva vattam samādiyitvā āroce-
tabbam. sace añño koci bhikkhu kenacid eva karaṇīyena taṃ ṭhānam āgacchati, sace esa taṃ passati saddam vā 'ssa suṇāti, āroce-
tabbam. anārocentassa ratticchedo c' eva vattabhedo ca. atha dvādasahattham upacāram okkamitvā ajānantass' eva gacchati, ratticchedo hoti yeva. vattabhedo pana n' atthi.³ ārocitakālato paṭṭhāya ca ekaṃ bhikkhum ṭhapetvā sesehi sati karaṇīye gantum pi vaṭṭati. arune uṭṭhite tassa bhikkhussa santike vattam nikkhipitabbam. sace so 'pi kenaci kammena purearune yeva gacchati, añnam vihārato nikkhantaṃ vā āgantukaṃ vā yaṃ paṭhamam passati tassa santike ārocetvā vattam nikkhipitabbam. ayañ ca yasmā gaṇassā ārocetvā bhikkhūnañ ca atthibhāvam sallakkhetvā vasi. ten' assā tūne gaṇe caraṇadoso vā vippavāsadoso vā na hoti. sace kiñci³ na passati vihāram gantvā attani saddhim gatabhikkhūsu ekassa santike nikkhipitabban ti Mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero pana yaṃ paṭhamam passati, tassa ārocetvā nikkhipitabbam ayaṃ nikkhittavattassa parihāro 'ti āha.

¹ Bp. omits this.² Bp. °kkhittassa.³ Bp. na 'kiñci for kiñci na.

evaṃ chārattaṃ mānattaṃ akhaṇḍaṃ caritvā yattha siyā viṣatigaṇo bhikkhusaṅgho tattha so bhikkhu abbhetabbo. abbhantehi ca paṭhamam abbhānāraho kātabbo. ayaṃ hi nikkhattavattattā pakatattaṭṭhāne ṭhito. pakatattassa ca abbhānaṃ kātum na vaṭṭati, tasmā vattaṃ samādapetabbam.¹ vatte samādinne abbhānāraho hoti. tenā 'pi vattaṃ samādiyivā ārocetvā abbhānaṃ yācitabbam. anikkhattavattassa puna vattasamādānakiccaṃ n'atthi. so hi chārattātikkaṃ eva abbhānāraho hoti, tasmā so abbhetabbo. tatrāyaṃ evaṃ ca pana bhikkhave abbhetabbo ti pāliyaṃ eva abbhānavidhi vutto. ayaṃ ca ekāpattivāsena vutto. sace pana dve tisso sambahulā vā ekavatthukā vā nānāvattukā vā āpattiyo honti, tasmaṃ vasena kammavācā kātabbā. evaṃ appaṭicchannamānattaṃ dātabbam paṭicchannamānattam pana yasmā paṭicchannāya āpattiyā parivutṭhaparivāsassa dātabbam hoti, tasmā taṃ² parivāsakathaṃ³ kathayitvā⁴ 'va kathayisāma.

tena hi bhikkhave saṅgho Udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavisaṭṭhiyā⁵ ekāhapaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ detū 'ti ādinā nayena pāliyaṃ anekehi ākārehi parivāso ca mānattaṃ ca vuttaṃ. tassa tassa⁶ yasmā āgatāgataṭṭhāne⁷ vinicchayo vuccamāno pāliyaṃ⁸ viya ativitthāraṃ āpajjati, na ca sakkā hoti sukhena pariggahetum, tasmā taṃ⁹ samodhānetvā idh' eva dassayissāma. ayaṃ hi idha adhippeto parivāso nāma paṭicchannaparivāso suddhantaparivāso samodhānaparivāso 'ti tividho hoti. tattha paṭicchannaparivāso tāva yathāpaṭicchannāya āpattiyā dātabbo. kassaci hi ekāhapaṭicchannā āpatti hoti yathā ayaṃ Udāyittherassa kassaci dvih' ādipaṭicchannā yathā parato āgatā Udāyittherass' eva kassaci ekā āpatti hoti yathā ayaṃ kassaci dve tisso taduttari vā yathāparato āgatā. tasmā paṭicchannaparivāsaṃ dentena paṭhamam tāva paṭicchannabhāvo jānitabbo. ayaṃ

¹ Bp. 'apetabbo.⁵ Bp. °vissatṭhiyā.² Bp. naṃ.⁶ Bp. does not repeat tassa.³ Bp. 'kathāyaṃ yeva.⁷ Bp. āgataṭṭhāne.⁴ Bp. omits kathayitvā 'va.⁸ Bp. pāli.⁹ Bp. naṃ.

hi āpatti nāma dasah' ākārehi paṭicchannā hoti. tatrāyaṃ¹ mātikā. āpatti ca hoti āpattisaññī ca pakatatto ca hoti pakatattasaññī ca anantarāyiko ca hoti anantarāyikasaññī ca pahu ca hoti pahuttasaññī² ca chādetukāmo ca hoti chādeti cā 'ti. tattha āpatti ca hoti āpattisaññī cā 'ti, yaṃ āpanno sā āpatti yeva hoti, so 'pi ca tattha āpattisaññī yeva. iti jānanto chādeti channā hoti. atha panāyaṃ tattha anāpattisaññī acchannā hoti. anāpatti pana āpattisaññāya pi anāpattisaññāya pi chādentena³ acchādītā 'va hoti. lahukaṃ vā garukā 'ti garukaṃ vā lahukā 'ti chādeti. alajjipakkhe tiṭṭhati āpatti pana acchannā hoti. garukaṃ lahukā 'ti maññamāno deheti n'eva desitā hoti n'acchannā⁴. garukaṃ garukā 'ti ñatvā chādeti channā hoti. garukalahukabhāvaṃ na jānāti āpattiṃ chādemī 'ti chādeti channā 'va hoti. pakatatto 'ti tividhaṃ ukkhepanīyakammaṃ akato. so ce pakatattasaññī hutvā chādeti channā 'va⁵ hoti. atha mayhaṃ saṅghena kammaṃ katan ti apakatattasaññī hutvā chādeti acchannā 'va⁵ hoti. apakatattena pakatattasaññinā vā apakatattasaññinā vā chādītā 'pi acchannā 'va hoti. vuttam pi c' etam:—

āpajjati garukaṃ sāvasesaṃ,
chādeti anādaviyaṃ paṭicca,
na bhikkhunī no ca phuseyya vajjaṃ,
pañhā m' esā kusalehi cintitā 'ti.

ayaṃ hi pañhā⁶ ukkhittakena kathitā⁷. anantarāyiko 'ti yassa dasasu antarāyesu eko 'pi n'atthi, so ce anantarāyikasaññī hutvā chādeti, channā 'va hoti. sace 'pi so bhīrukajātikattā⁸ andhakāre amanussacandamigabhayena antarāyikasaññī hutvā chādeti, acchannā 'va hoti. yassa hi pabbatavihāre vasantassa kandaṃ vā ataviṃ⁹ vā nadiṃ vā

¹ Bp. tatthāyaṃ.

² Bp. pahusaññī.

³ Bp. °tenāpi.

⁴ Bp. achannā, by mistake.

⁵ Bp. omits' va.

⁶ Bp. pañho.

⁷ Bp. kathito.

⁸ Bp. bhīrukajātikatāya.

⁹ Bp. omits ataviṃ vā.

atikkamitvā ārocetabbam hoti, antarāmagge caṇḍavālāmanussādi¹ bhayaṃ atthi, magge ajagarā nipajjanti, nadī pūrā hoti. etasmiṃ² pana sati yeva³ antarāyikasaññi⁴ chādeti, acchannā 'va hoti. antarāyikassa pana antarāyikasaññāya⁴ chādayato acchannā 'va hoti. pahū 'ti yo sakkoti bhikkhuno santikaṃ gantuṃ c' eva ārocituṃ ca, so ce pahuttasaññi⁵ hutvā chādeti, channā 'va hoti sac' assa mukhe appamattako gaṇḍo vā hoti, hanukaṃ⁶ vāto vā vijjhati, danto vā rujjhati,⁷ bhikkhā vā mandā laddhā hoti, tāvattakena⁸ pana n' eva vattum na⁹ sakkoti na gantum, api ca kho na sakkomī 'ti saññi hoti, ayaṃ pahu hutvā appahuttasaññi¹⁰ nāma. iminā chādītā 'pi acchādītā. appahunā pana vattum vā gantum vā asamatthena pahuttasaññinā vā appahuttasaññinā¹⁰ vā chādītā hoti¹¹, acchādītā 'va. chādetukāmo ca hoti chādeti cā 'ti idam uttānam¹² eva. sace pana chādessāmī 'ti dhuranikkhepaṃ katvā purebhatte vā pacchābhatte vā paṭhamayāmaḍisu vā lajjidhammaṃ okkamitvā antoaruṇe yeva ārocesi, ayaṃ chādetukāmo na chādeti nāma. yassa pana abhikkhuke ṭhāne vasantassa āpattiṃ āpajjitvā sabhāgassa bhikkhuno āgamanam āgamentassa sabhāgassa¹³ santikaṃ vā gacchantassa aḍḍhamāso 'pi māso 'pi atikkamati, ayaṃ na chādetukāmo 'pi¹⁴ chādeti nāma. ayaṃ pi acchannā 'va hoti. yo pana āpannamatto va aggim akkamanapuriso¹⁵ viya sahasā apakka-mitvā sabhāgaṭṭhānam gantvā āvikaroti, ayaṃ na chādetukāmo 'va n'eva¹⁶ chādeti nāma. sace pana sabhāgaṃ disvā 'pi ayaṃ me upajjhāyo vā ācariyo vā 'ti lajjāya nāroceti, channā 'va hoti āpatti. upajjhāyādibhāvo hi idha appamaṇam, averisabhāgamattam eva pamāṇam, tasmā averisabhāgassa santike ārocetabbā. yo pana visabhāgo hoti sutvā pakāsetukāmo, evarūpassa upajjhāyassā 'pi santike na ārocetabbā.

¹ Bp. ca caṇḍavālāmanussādi.² Bp. ekasmiṃ.³ Bp. *inserts* antarāye *after* yeva.⁴ Bp. *adds* vā antarāyikasaññāya⁴ Bp. *adds* hutvā.⁵ Bp. pahasāññi.⁶ Bp. hanuka.⁷ Bp. rajjati.⁸ Bp. tāvatakena.⁹ Bp. *omits* this na.¹⁰ Bp. appahu° *for* appahutta°¹¹ Bp. hotu.¹² Bp. uttānattham.¹³ Bp. sabhāga.¹⁴ Bp. *omits* 'pi.¹⁵ Bp. ākkantapuriso.¹⁶ Bp. na *for* n'eva.

tattha purebhattaṃ vā āpattiṃ āpanno hoti¹ pacchābhattaṃ vā divā vā rattim vā, yāva aruṇaṃ na uggacchati, tāva ārocetabbā². uddhaste aruṇe paṭicchannā 'va hoti, paṭicchādanapaccayā ca dukkaṭaṃ āpajjati. sabbhāgasanighādisesaṃ āpannassa³ santike āvikātumaṃ na vaṭṭati. sace āvikaroti, āpatti āvikatā hoti, dukkaṭāpattiyā⁴ pana na muccati, tasmā suddhassa antike āvikātabba. āvikaronto ca tuyhaṃ santike ekaṃ āpattiṃ āvikaromī 'ti vā, ācikkhāmī 'ti vā. ārocemī 'ti vā, mama ekaṃ āpattiṃ āpannabhāvaṃ jānāti 'ti vā vadatu, ekaṃ garukāpattiṃ āvikaromī 'ti ādinā nayena vadatu, sabbehi pi ākārehi appaṭicchannā 'va hoti 'ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. sace pana lahukāpattiṃ āvikaromī 'ti ādinā nayena vadati, paṭicchannā 'va hoti. vatthumaṃ pi āroceti āpattiṃ pi āroceti ubhayaṃ pi āroceti 'ti⁵ tividhenā 'pi ārocitā 'va hoti, iti imāni dasakāraṇāni sallakkhetvā⁶ paṭicchannaparivāsaṃ dentena paṭhamam eva paṭicchannabhāvo jānitabbo. tato paṭicchannadivase ca āpattiyo ca sallakkhetvā sace ekāhapaṭicchannā 'va⁷ hoti, ahaṃ bhante ekaṃ āpattiṃ āpajjim sañcetanikaṃ sukkavisaṭṭhim⁸ ekāhapaṭicchannan ti evaṃ yācāpetvā idha vuttanayen' eva kammavācaṃ vatvā parivāso dātabbō. atha dviḥatthādhapaṭicchannā hoti. dviḥapaṭicchannaṃ tiḥapaṭicchannaṃ catūḥapaṭicchannaṃ pañcāhapaṭicchannaṃ chāhapaṭicchannaṃ sattāhapaṭicchannaṃ aṭṭhāhapaṭicchannaṃ navāhapaṭicchannaṃ dasāhapaṭicchannaṃ ekādasāhapaṭicchannaṃ dvādasāhapaṭicchannaṃ terasāhapaṭicchannaṃ cuddasāhapaṭicchannaṃ ti evaṃ yāva cuddasādivasāni divasagaṇanena⁹ yojanā katabbā. pañcadasa divasāni paṭicchannāya pakkhapaṭicchannaṃ ti vatvā yojanā katabbā. tato yāva ekūnatimsamo divaso tāva atirekapakkhapaṭicchannaṃ ti vatvā¹⁰, tato māśapaṭicchannaṃ atirekamāśapaṭicchannaṃ dvimāśapaṭicchannaṃ¹¹

¹ Bp. hotu.² Bp. °tabbaṃ.³ Bp. adds pana.⁴ Bp. dukkaṭā.⁵ Bp. omits 'ti.⁶ Bp. upalakkhetvā.⁷ Bp. omits 'va.⁸ Bp. °vissatthim.⁹ Bp. divasavasena.¹⁰ Bp. omits vatvā.¹¹ Bp. dvemāsa°.

atirekadvimāsapaticchannaṃ¹ temāsapaticchannaṃ atireka-
temāsapaticchannaṃ catumāsapaticchannaṃ² atirekacatu-
māsapaticchannaṃ² pañcamāsapaticchannaṃ² atirekapañca-
māsapaticchannaṃ² chamāsa atirekachamāsa sattamāsa ati-
rekasattamāsa aṭṭhamāsa atirekaaṭṭhamāsa navamāsa atire-
kanavamāsa dasamāsa atirekadadasamāsa ekādasamāsa atireka-
ekādasamāsapaticchannaṃ ti evaṃ yojanā kātabbā. samvac-
chare punṇe³ ekasamvaccharapaticchannaṃ ti vatvā⁴, tato
param atirekaekasamvacchara-dvisamvacchara-atirekadvi-
samvacchara-tisamvacchara-atirekatisamvacchara-catusaṃ-
vacchara-atirekacatusamvacchara-pañcasamvacchara-atireka-
pañcasamvaccharapaticchannaṃ ti evaṃ yāva saṭṭhisamva-
cchara-atirekasatṭhisamvaccharapaticchannaṃ ti vā tato vā
bhiyyo 'pi vatvā yojanā kātabbā. sace pana dve tisso vā
uttari⁵ vā āpattiyo honti, yathā idha ekam āpattiṃ ti vuttaṃ
evaṃ dve āpattiyo tisso āpattiyo ti vattabbam. tato param
pana satam vā hotu saḥassam vā, sambahulā 'ti vattum
vaṭṭati. nānāvattukāsu pi ahaṃ bhante sambahulā saṅghā-
disesā āpattiyo āpajjīm ekam sukkavisatṭhim⁶ ekam kāya-
saṃsaggam, ekam dutṭhullam vācam ekam attakāmapāri-
cariyam⁷ ekam saṅcaritam⁸ ekāhapaticchannāyo ti evaṃ
gaṇanavasena vā ahaṃ bhante sambahulā saṅghādisesā
āpattiyo āpajjīm nānāvattukāyo ekāhapaticchannāyo ti evaṃ
vattukittanavasena vā ahaṃ bhante sambahulā saṅghādisesā
āpattiyo āpajjīm ekāhapaticchannāyo ti evaṃ nāmakitta-
navasena⁹ vā yojanā kātabbā. tattha nāmaṃ duvidham
sañjātisādhāraṇaṃ ca sabbasādhāraṇaṃ ca. tattha saṅghā-
diseso 'ti sañjāti sādhāraṇam.¹⁰ āpatti 'ti sabbasādhāraṇam.
tasmā sambahulā āpattiyo āpajjīm ekāhapaticchannāyo ti
evaṃ sabbasādhāraṇanāmaḥvasenāpi¹¹ vaṭṭati. idaṃ hi sabbam
pi parivāsādikam vinayakammaṃ vatthuvasena gottavasena

¹ Bp. °dvemāsa°.² Bp. *omits* °paticchannaṃ.³ Bp. paripunṇe.⁴ Bp. *omits* vatvā.⁵ Bp. tatuttari.⁶ Bp. °vissatṭhim.⁷ Bp. attakāmaṃ.⁸ Bp. °carittam.⁹ Bp. nāmamattavasena.¹⁰ Bp. sajāti°.¹¹ Bp. *inserts* vattum *before* vaṭṭati.

nāmasena āpattivāsena ca kātum vaṭṭati yeva. tattha sukkavisatṭhī 'ti vatthu c'eva gottañ ca. saṅghādiseso ti nāmañ c'eva āpatti ca. kāyasamsaggo ti vatthu c'eva gottañ ca. saṅghādiseso ti nāmañ c'eva āpatti ca. tattha sukkavisatṭhikāyasamsaggo¹ 'ti ādivacanenāpi² nānāvattukāyo ti vacanenāpi vatthu c'eva gottañ ca gahitaṃ hoti. saṅghādiseso ti vacanenāpi āpattiyo ti vacanenāpi nāmañ c'eva āpatti ca gahitā honti. idha pana ekaṃ āpattiṃ āpajjīṃ sañcetanikaṃ sukkavisatṭhin³ ti nāmaṃ pi vatthugottāni pi gahitān' eva. yathā ca idha pana *ayaṃ Udāyi bhikkhū* 'ti vuttaṃ, evaṃ yo yo āpanno hoti tassa tassa nāmaṃ gahetvā ayaṃ itthannāmo bhikkhū 'ti kammavācā kātabbā. kammavācāpariyosāne tena bhikkhunā mālakasimāyam eva parivāsaṃ samādiyāmi vattaṃ samādiyāmi 'ti vuttanayen' eva vattaṃ samādātabbam, samādiyitvā tatth' eva saṅghamajjhe⁴ ārocetabbam. ārocentena ca evaṃ ārocetabbam ahaṃ bhante ekaṃ āpattiṃ āpajjīṃ sañcetanikaṃ sukkavisatṭhim⁵ ekāhapaṭicchannaṃ, so 'haṃ saṅghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavisatṭhiyā ekāhapaṭicchannāya ekāhapaṭivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavisatṭhiyā ekāhapaṭicchannāya ekāhapaṭivāsaṃ adāsi. so 'haṃ parivasāmi vediyāṃ'⁶ ahaṃ bhante, vediyatī⁷ 'ti maṃ saṅgho d'hāretū 'ti. imaṃ ca pana atthaṃ gahetvā yāya kāyaci bhāsāya⁸ ārocetum vaṭṭati yeva. ārocetvā sace nikkhipitukāmena⁹ vuttanayen' eva saṅghamajjhe nikkhipitabbam. mālakato bhikkhūsu nikkhantesu ekassa pi santike nikkhipitum vaṭṭati. mālakato nikkhamitvā satim paṭilabhantena saha gacchantassa santike nikkhipitabbam. sace so 'pi pakkhanto aññassa yassa mālakena-rocitaṃ, tassa ārocetvā nikkhipitabbam. ārocentena ca avasāne vediyatī¹⁰ 'ti maṃ āyasmā dhāretū 'ti vattabbam.

¹ Bp. °vissatṭhim kāyasamsaggaṇ.

⁶ Bp. vedayāṃ.

² Bp. ādinā vaca°.

⁷ Bp. vedayati.

³ Bp. °vissatṭhin.

⁸ Bp. vācāya.

⁴ Bp. saṅghassa.

⁹ Bp. °kāmo.

⁵ Bp. °vissa° for °visa°, sic passim.

¹⁰ Bp. vedayati.

dvinnam ārocentena āyasmantā dhārentū 'ti 'vattabbam. tiṇṇam vā atirekānam vā ārocentena āyasmanto dhārentū 'ti vā saṅgho dhāretū 'ti vā vattabbam. nikkhittakā lato paṭṭhāya pakatattaṭṭhāne tiṭṭhati, sace appabhikkhako vihāro hoti, sabhāgā bhikkhū vasanti. vattaṃ anikkhipitvā vihāre yeva rattipariggaho kātabbo. atha na sakkā sodhetum vuttanayen' eva vattaṃ nikkhipitvā paccūsasamaye ekena bhikkhunā saddhiṃ mānattavañṇanāyaṃ vuttanayen' eva upacārasimaṃ atikkamitvā mahāmaggā okkamitvā² paṭicchannaṭṭhāne nisiditvā antoaruṇe yeva vuttanayena vattaṃ samādiyitvā tassa bhikkhuno parivāso ārocetabbo. ārocentena sace navakataro hoti āvuso 'ti vattabbam. sace vuḍḍhataro bhante 'ti vattabbam. sace aṇṇo koci bhikkhu kenacid eva karaṇiyena taṃ ṭhānam agacchati, sace esa naṃ³ passati saddaṃ vā 'ssa suṇāti ārocetabbam. anārocentassa ratticchedo ca⁴ hoti vattabhedo ca. atha dvādasahatthaṃ upacāraṃ okkamitvā ajānantass' eva gacchati ratticchedo hoti yeva, vattabhedo pana n'atthi. uggate aruṇe vattaṃ nikkhitabbam. sace so bhikkhu kenacid eva karaṇiyena pakkanto hoti, yaṃ aṇṇaṃ sabbapaṭhamam passati, tassa ārocetvā 'va nikkhipitabbam, sace na kiñci passati vihāraṃ gantvā attanā saddhiṃ gatabhikkhussa santike nikkhipitabban ti Mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero pana yaṃ paṭhamam passati tassa ārocetvā nikkhipitabbam; ayaṃ nikkhittavattassa parihāro ti āha. evaṃ yattakāni divasāni āpatti paṭicchannā hoti, tattakāni tato adhikatarāni vā kukkuccavinodanattāya parivasitvā saṅgham upasaṅkamitvā vattaṃ samādiyitvā mānattaṃ yācitabbam. ayaṃ hi vatte samādinne yeva mānattāraho hoti nikkhittavattena parivuṭṭhattā. anikkhittavattassa pana puna vattasamā-dānakiccaṃ⁵ n'atthi, so hi paṭicchannadivasātikkamen' eva mānattāraho hoti, tasmā tassa mānattaṃ dātabbam eva. idaṃ paṭicchannamānattaṃ nāma. taṃ dentena sace ekāpatti

¹ Bp. *omits* vattabbam.³ Bp. taṃ.² Bp. okkamma.⁴ Bp. *c'eva for* ca hoti.⁵ Bp. samādā° *for* vattasamādā°.

hoti pāliyaṃ vuttanayen' eva dātabbamaṃ. atha dve vā tisso vā so 'haṃ parivutṭhaparivāso saṅghaṃ dvinnam'¹ tissannaṃ āpattinaṃ ekāhapaṭicchannānaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācāmi 'ti parivāse vuttanayen' eva āpattiyo ca divase ca sallakkhetvā yojanā kātabbā. appaṭicchannaṃ āpattiṃ paṭicchannāya āpattiyā samodhānetvāpi dātuṃ vaṭṭati. kathaṃ paṭicchannāya parivāsam² vasitvā ahaṃ bhante ekaṃ āpattiṃ āpajjīṃ sañcetanikaṃ sukkavisaṭṭhiṃ ekāhapaṭicchannaṃ, so 'haṃ saṅghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavisaṭṭhiyā ekāhapaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṅgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavisaṭṭhiyā ekāhapaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ adāsi, so 'haṃ parivutṭhaparivāso, ahaṃ bhante ekaṃ āpattiṃ āpajjīṃ sañcetanikaṃ sukkavisaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ, so 'haṃ bhante saṅghaṃ tāsamaṃ āpattinaṃ sañcetanikānaṃ sukkavisaṭṭhiṃ paṭicchannāya ca appaṭicchannāya ca chārattaṃ mānattaṃ yācāmi 'ti. ath' assa tadanurūpaṃ kammavāca katvāṃ mānattaṃ dātabbamaṃ. sace paṭicchannā dve āpattiyo³ appaṭicchannā ekā, paṭicchannānaṃ ca appaṭicchannāya cā 'ti vattabbaṃ. atha paṭicchannā ekā, appaṭicchannā dve, paṭicchannāya ca appaṭicchannānaṃ cā 'ti vattabbaṃ. sace paṭicchannā 'pi dve appaṭicchannā 'pi dve, paṭicchannānaṃ ca appaṭicchannānaṃ cā 'ti vattabbaṃ. sabbattha anurūpaṃ kammavācaṃ katvā mānattaṃ dātabbamaṃ. ciṇṇamānattassa ca tadanurūpaṃ eva kammavācaṃ katvā abbhānaṃ kātabbamaṃ. idha pana ekāpattivaseṇa vuttaṃ. iti yaṃ paṭicchannāya āpattiyā parivāsāvasāne mānattaṃ diyyati, idaṃ paṭicchannamānattaṃ nāma evam ettha eken'⁴ eva yojanāmukhena paṭicchannaparivāso ca paṭicchannamānattaṃ ca vuttan ti veditabbaṃ. pakkhamānattaṃ samodhānamānattaṃ ca avasesaparivāsakathāvasāne kathayissāma. suddhantaparivāso samodhānaparivāso 'ti⁵ dve parivāsā avasesā.

¹ Bp. āpattinaṃ.³ Bp. omits āpattiyo.² Bp. ekāhaparivāsaṃ.⁴ Bp. ekeken'.⁵ Bp. inserts hi after 'ti.

tattha suddhantaparivāso nāma parato adhammikamānattacāravasāne tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpanno hoti, āpattipariyantam na jānāti rattipariyantam na jānāti¹ 'ti imasmim vatthusmim anuññātaparivāso. so duvidho cūlasuddhanto mahāsuddhanto ti. duvidho 'pi c'esa rattiparicchedam sakalam vā ekaccam vā ajānantassa ca asavantassa ca tattha vematikassa ca dātabbo. āpattipariyantam pana ettakā aham āpattiyo āpanno homi² 'ti jānātu vā mā vā, akāraṇam etaṃ appamāṇam³. tattha yo upasampadato paṭṭhāya anulomakkamena vā ārocitadivasato paṭṭhāya paṭilomakkamena vā asukaṇ ca asukaṇ ca divasaṃ vā pakkham vā māsam vā saṃvaccharaṃ vā tava suddhabhāvaṃ jānāsi⁴ 'ti pucchiyamāno 'pi⁵ āma bhante jānāmi ettakam nāma kālam aham suddho ti vadati, tassa dinno suddhantaparivāso cūlasuddhanto 'ti vuccati. tam gahetvā parivasantena, yattakam kālam attano suddhabhāvaṃ⁶ jānāti, tattakam apanetvā avasesaṃ māsam vā dvemāsaṃ vā parivasitabbaṃ. sace māsamattam asuddho 'mhi⁷ 'ti sallakkhetvā parivāsaṃ⁸ aggahesi, parivasanto 'va⁹ puna aññaṃ māsam sarati. tam pi māsam parivasitabbaṃ eva. puna parivāsadānakiccaṃ n'atthi. ātha dvemāsaṃ asuddho 'mhi¹⁰ 'ti sallakkhetvā parivāsaṃ¹¹ aggahesi, parivasanto ca māsamattam eva¹² asuddho 'mhi¹³ 'ti sannitṭhānaṃ karoti. māsam eva parivasitabbaṃ. puna parivāsadānakiccaṃ n'atthi. ayaṃ hi suddhantaparivāso nāma uddham pi ārohati heṭṭhā¹⁴ 'pi orohati. idam assa lakkhaṇaṃ. aññaasmim pana āpattivuṭṭhāne idam lakkhaṇaṃ. yo appaṭicchannaṃ āpattiṃ paṭicchannā¹⁵ 'ti vinayakammaṃ karoti, tass' āpatti vuṭṭhāti. yo pana¹⁶ paṭicchannaṃ āpattiṃ¹⁷ appaṭicchannā¹⁸ 'ti vinayakammaṃ karoti, tass' āpatti¹⁹ na vuṭṭhāti. acirapaṭicchannaṃ cirapaṭicchannā²⁰ 'ti²¹ karoti, tassāpi vuṭṭhāti. cirapaṭicchannaṃ

¹ Bp. *omits this*.² Bp. *omits* 'pi.³ Bp. *suddhim*.⁴ Bp. *omits this*.⁵ Bp. *for* 'va.⁶ Bp. *evāham*.⁷ Bp. *omits* pana.⁸ Bp. *omits* āpattiṃ.⁹ Bp. *tassa for* tass'āpatti.¹⁰ Bp. *inserts* vinayakammaṃ *after* ti¹.

acirapaṭicchannā 'ti karoti,¹ tassāpi na vuṭṭhāti. ekam² āpajjitvā sambahulā 'ti karoti³, tassāpi vuṭṭhāti ekam vinā sambahulānaṃ abhāvato. sambahulā pana āpajjitvā ekam āpajjin ti karoti⁴, tassā 'pi na vuṭṭhāti. yo pana yathā-vuttena anulomapāṭilomanayena pucchiyamāno 'pi rattipariyantam na jānāti na⁵ sarati vematiko vā hoti, tassa dinno suddhantaparivāso mahāsuddhanto ti vuccati. tam parivāsam⁶ gahetvā gahitadivasato paṭṭhāya yāva upasampadadivaso, tāva rattiyog gahetvā parivasitabbam. ayaṃ uddham nārohati heṭṭhā pana orohati. tasmā sace parivasanto rattiparicchede sanniṭṭhānaṃ karoti māso vā samvaccharo vā mayham āpannassā ti, māsam vā samvaccharam vā parivasitabbam. parivāsayaṇānaṃ alakkhaṇaṃ pan' ettha parato pāliyaṃ āgatanayen' eva veditabbam. kammavācāpariyosāne vattasamādānamānattaabbhānāni vuttanayan' eva. ayaṃ suddhantaparivāso nāma.

samodhānaparivāso nāma tividho hoti odhānasamodhāno agghasamodhāno missakasamodhāno ti. tattha odhānasamodhāno nāma antarā āpattiṃ āpajjitvā paṭicchādentassa parivuṭṭhadivase odhunitvā makkhetvā purimāya āpattiyā mūladivasapariçchede pacchā āpannāpattiṃ⁵ samodahitvā dātabbaparivāso vuccati. so parato tena hi bhikkhave saṅgho Udāyima bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavisatṭhiyā pañcāhapaṭicchannāya mūlāya paṭikkassitvā purimāya āpattiyā samodhānaparivāsam detū 'ti ito paṭṭhāya vitthārato pāliyam eva āgato. ayaṃ pan' ettha vinicchayo. yo paṭicchannāya āpattiyā parivāsam gahetvā parivasanto vā mānattāraho vā mānattam caranto vā abbhānāraho vā aññaṃ āpattiṃ āpajjitvā purimāya āpattiyā samā vā ūnakatarā⁶ vā rattiyog paṭicchādeti, tassa mūlāya paṭikkassanena te parivuṭṭhadivase ca mānattaciṇṇadivase ca sabbe odhunitvā adivase katvā pacchā āpannāpattiṃ mūlapattiyam samodhāya parivāso dātabbo. tena sace

¹ Bp. karontassa for 'karoti, tassā- 4 Bp. omits this.

² Bp. add āpattiṃ.

pi'.

5 Bp. āpannam āpattiṃ.

³ Bp. n'eva

⁶ Bp. ūnatarā.

mūlāpatti pakkhapaṭicchannā antarāpatti ūnapakkhapaṭicchannā,¹ puna pakkham eva parivāso parivasitabbo. athāpi antarāpatti pakkhapaṭicchannā, pakkham eva parivasitabbaṃ. eten' upāyena yāva saṭṭhivassapaṭicchannā mūlāpatti tāva vinicchayo veditabbo. saṭṭhivassāni parivasitvā mánattāraho hutvā 'pi hi ekadivasaṃ antarāpattiṃ paṭicchādetvā puna saṭṭhivassāni parivāsāraho hoti. sace pana antarāpatti mūlāpattito atirekaṭicchannā hoti tattha kiṃ kātābbaṃ ti vutte, Mahāsumatthero āha atekiccho ayaṃ puggalo atekiccho nāma āvikārāpetvā vissajjetabbo ti. Mahāpadumatthero pan' āha kasmā atekiccho nāma, nanu ayaṃ Samuccayakkhandhako nāma buddhānaṃ ʔhitakālasadiso, āpatti nāma paṭicchannā vā hotu appaṭicchannā vā samā vā² ūnakatarā vā atirekaṭicchannā vā 'pi³ vinayadharassa kammavācaṃ yojituṃ⁴ samatthabhāvo yev' ettha pamāṇaṃ, tasmā yā antarāpatti⁵ atirekaṭicchannā hoti, taṃ mūlāpattiṃ katvā tattha itaraṃ samodhāya parivāso dātabbo 'ti. ayaṃ odhānasamodhāno nāma.

agghasamodhāno nāma sambahulāsu āpattisu yā ekā vā dve vā tisso vā sambahulā vā āpattiyo sabbacirapaṭicchannāyo tāsāṃ agghena samodhāya tāsāṃ rattiparicchavedasena avasesānaṃ ūnakatarapaṭicchannānaṃ⁶ āpattiṇaṃ parivāso diyyatī. ayaṃ vuccatī agghasamodhāno nāma.⁷ so⁸ parato tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sambahulā saṅghādisesā āpattiyo āpanno hoti, ekā āpatti ekāhapaṭicchannā ekā āpatti dvīhapaṭicchannā 'ti ādinā nayena pāḷiyaṃ āgato yeva. yassa pana sataṃ āpattiyo dasāhapaṭicchannā aparā pi⁹ sataṃ āpattiyo dasāhapaṭicchannā 'ti evaṃ dasakkhattuṃ katvā āpattisahassaṃ divasasataṃ paṭicchannaṃ hoti, tena kiṃ kātābbaṃ ti. sabbā¹⁰ samodahitvā dasadivase parivasitabbaṃ. evaṃ eken' eva dasāhena divasasataṃ pi parivasitabbam¹¹

¹ Bp. ūnakapakka°.

⁶ Bp. ūnatara°.

² Bp. samakaūnakatarā for samā vā ūnakatarā vā.

⁷ Bp. omits nāma.

⁸ Bp. so pi.

³ Bp. omits 'pi.

⁹ Bp. aparaṃ pi.

⁴ Bp. yojetuṃ.

¹⁰ Bp. sabbam.

⁵ Bp. omits this.

¹¹ Bp. °sitam.

eva hoti. vuttam pi c'etaṃ : dasasataṃ dasasataṃ rattisa-
sataṃ āpattiyo chādayitvāna,

dasarattiyo vasitvāna muñceyya pārivāsiko,
pañhā m'esā kusalehi cintitā 'ti.

ayaṃ agghasamoddhāno nāma.

missakasamoddhāno nāma, yo nānāvattukāyo¹ āpattiyo
ekato katvā diyyati. tatrāyaṃ nayo ; ahaṃ bhante sam-
bahulā saṅghādisesā āpattiyo āpajjaṃ ekaṃ sukkavisaṭṭhiṃ
ekaṃ kāyasaṃsaggaṃ ekaṃ duṭṭhullavācaṃ² ekaṃ attakā-
maṃ ekaṃ saṅcaritaṃ ekaṃ kuṭikāraṃ ekaṃ vithārakāraṃ
ekaṃ duṭṭhadosaṃ ekaṃ aññabhāgiyaṃ ekaṃ saṅghabhe-
dakaṃ³ ekaṃ bhedaṇuvattakaṃ ekaṃ dubbacaṃ ekaṃ
kuladūsakaṃ, so 'ham bhante saṅghaṃ tāsaṃ āpattinaṃ
amodhānaparivāsaṃ yācāmi 'ti tikkhattuṃ yācāpetvā tad
anurūpāya kammavācāya parivāso dātabbo. ettha ca
saṅghādisesā āpattiyo āpajjiṃ nānāvattukāyo ti pi saṅghā-
disesā āpattiyo āpajjiṃ iti pi evaṃ pubbe vuttanayen' eva
vatthuvaseṇa pi gottavasena pi nānavaseṇa pi āpatti
vasena pi yojetvā kammaṃ⁴ kātuṃ vaṭṭati yeva⁵. ayaṃ
missakasamoddhāno nāma⁶. sabbaparivāsakammavācā-
vasāne pana nikkhattānikkhittavattādikathā purimanayen
eva veditabbā.

PARIVĀSAKATHĀ NIṬṬHITĀ

Idāni yaṃ vuttaṃ pakkhamānattaṃ ca samodhāna-
mānattaṃ ca avasesaparivāsakathāvasāne⁷ kathaṃyissāmā 'ti
tass' okāso sampatto tasmā vuccati. pakkhamānattan ti
bhikkhuniyā dātabbamānattaṃ. tam pana paṭichannāya
pi appaṭicchannāya pi āpattiyā aḍḍhamāsaṃ eva dātabbaṃ.
vuttaṃ h' etaṃ bhagavatā⁸ garudhammaṃ ajjhāpannāya
bhikkhuniyā ubhato saṅhe pakkhamānattaṃ caritabban ti.
taṃ pana bhikkhunihi attano sīmaṃ sodhetvā vihārasīmāya

¹ Bp. °tthukā.

² Bp. °rittam.

³ Bp. °bhedaṃ.

⁴ Bp. kammavācaṃ.

⁵ Bp. omits eva.

⁶ Bp. omits nāma.

⁷ Bp. avasesaṃ pari°.

⁸ Bp. omits bhagavatā.

vā vihārasīmaṃ sodhetuṃ asakkontihi khaṇḍasīmāya¹ vā sabbantiṃena paricchena catuvaggaṃ gaṇaṃ sannipātāpetvā dātabbaṃ. sace ekā āpatti hoti ekissā vasena, sace dve vā tisso vā sambahulā vā ekavattthukā vā nānāvattthukā vā tāsāṃ tāsāṃ vasena, vatthugottanāma-āpattisu yaṃ yaṃ icchati taṃ taṃ ādāya yojanā kātabbā. tatr' idaṃ ekāpattivāsena mukhamattadassanaṃ. tāya āpannāya bhikkhuniyā bhikkhuṇīsanghaṃ upasaṅkamitvā ekamsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhunīnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisiditvā añjaliṃ paggahe tvā evaṃ assa vacanīyā² ahaṃ ayye ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ gāmantaraṃ, sāhaṃ ayye saṅghaṃ³ ekissā āpattiyā gāmantarāya pakkhamānattaṃ yācāmi 'ti. evaṃ tikkhattuṃ yācāpetvā byattāya bhikkhuniyā paṭibālāya saṅgho nāpetabbo. suṇātu me ayye saṅgho, ayaṃ itthannāmā bhikkhuni ekaṃ āpattiṃ āpajji gāmantaraṃ, sā saṅghaṃ ekissā āpattiyā gāmantarāya pakkhamānattaṃ yācati. yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho itthannāmāya bhikkhuniyā ekissā āpattiyā gāmantarāya pakkhamānattaṃ dadeyya, esā ñatti. suṇātu me ayye saṅgho. ayaṃpedutiyaṃ pi tatiyaṃ pi etaṃ atthaṃ vadāmi. suṇātu me ayye saṅgho,pedeti. dinnāṃ saṅghena itthannāmāya bhikkhuniyā ekissā āpattiyā gāmantarāya pakkhamānattaṃ, khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evaṃ etaṃ dhārayāmi 'ti. kammavācāya⁴ pariyoṣāne vattaṃ samādiyitvā bhikkhumānattakathāya vuttanayen' eva saṅghassa ārocetvā nikkhittavattaṃ vasitukāmāya tatth' eva saṅghamajjhe vā pakkantāsu bhikkhunīsu ekāya⁵ bhikkhuniyā vā dutiyikāya vā santike vuttanayen' eva nikkhipitabbaṃ. aññissā pana āgantukāya santike ārocetvā nikkhipitabbaṃ. nikkhittakālato paṭṭhāya pakatattaṭṭhāne tiṭṭhati. puna samādiyitvā aruṇaṃ uṭṭhāpentiyā pana bhikkhunīnaṃ yeva santike vasituṃ na labbhati⁶. ubhato saṅghe pakkhamānattaṃ

¹ Bp. khandha°.⁴ Bp. °vācā.² Bp. °nīyo.⁵ Bp. eka.³ Bp. omits this.⁶ Bp. labbhati.

caritabban ti hi vuttaṃ. tasmā assā ācariyupajjhāyāhi vihāraṃ gantvā saṅgāhakapakkhe ʃhito eko mahāthero vā dhammakathiko vā bhikkhu vattabbo ekissā bhikkuniyā vinayakammaṃ kātabbam¹ atthi, tatra no ayya² cattāro bhikkhū pesethā 'ti. saṅghaṃ akātuṃ na labbhati, pesessāmā³ 'ti vattabbam. catūhi pakatattabhikkhunīhi mānattacārinim gahetvā⁴ antoaruṇe yeva ṇikkhamitvā gāmūpacārato dve leḍḍupāte atikkamitvā mahāmaggā⁵ okkamma gumbā⁶ 'ti ādīhi paṭicchannaṭṭhāne nisīditabbam. viharūpacārato 'pi dve leḍḍupātā atikkamitabbā catūhi pakatattabhikkhūhi pi tattha gantabbam. gantvā ca⁷ pana bhikkunīhi saddhim na ekaṭṭhāne nisīditabbam paṭikkamitvā avidūre⁸ ʃhāne nisīditabban⁹ ti Kurundiyam vuttaṃ. Mahāpaccariyādīsu⁹ pana bhikkhunīhi pi byattaṃ ekaṃ vā dve vā upāsikāyo bhikkhūhi pi ekaṃ vā dve vā upāsake attarakkhanatthāya gahetvā¹⁰ gantabban ti vuttaṃ. Kurundiyam yeva¹¹ bhikkhunīupassayassa ca bhikkhuvi-hārassa¹¹ ca upacāraṃ mañcitum vaṭṭatī 'ti vuttaṃ. gāmassā ti na vuttaṃ. evaṃ nisinnesu¹² bhikkhūsu ca bhikkhunīsu ca, tāya bhikkhuniyā mānattaṃ samādiyāmi vattaṃ samādiyāmi 'ti vattaṃ. samādiyitvā bhikkhunīsaṅghassa tāva evaṃ ārocetabbam ahaṃ ayye ekaṃ āpattiṃ āpajjim gāmantaraṃ, sāhaṃ saṅghaṃ ekissā āpattiyā gāmantarāya pakkhamānattaṃ yācim. tassā¹³ me saṅgho ekissā āpattiyā gāmantarāya pakkhamānattaṃ adāsi. sāhaṃ pakkhamānattaṃ carāmi vediyāmi¹⁴ ahaṃ ayye, vediyatī¹⁴ 'ti maṃ saṅgho dhāretū 'ti. tato bhikkhusaṅghassa santike gantvā evaṃ ārocetabbam ahaṃ ayyā ekaṃ āpattiṃ āpajjim gāmantaraṃ,pevediyāmi¹⁴ ahaṃ ayyā, vediyatī¹⁴ 'ti maṃ

¹ Bp. kattabbam.⁸ Bp. avidūratthāne.² Bp. ayyā.⁹ Bp. °tabbam. Kurundi-Mahā-paccariṣu.³ Bp. pesissāmī.⁴ Bp. *inserts* bhikkhunim *before* gahetvā.¹⁰ Bp. *adds* vā.⁵ Bp. mahāmaggamhā.¹¹ Bp. yeva ca bhikkhunupassayassa ca viharassa.⁶ Bp. gumbavati *for* gumbā 'ti.¹² Bp. *adds* pana.⁷ Bp. *omits* ca.¹³ Bp. tassa.¹⁴ Bp. veda° *for* vedi°.

saṅgho dhāretū 'ti. idhā 'pi yāya kāyaci bhāsāya¹ ārocetum vaṭṭati. ārocetvā² bhikkhunisaṅghass' eva santike nisīditabbam. ārocitakālato paṭṭhāya bhikkhūnaṃ gantum vaṭṭati. sace sāsankam³ hoti, bhikkhuniyo tatth' eva ṭhānaṃ paccāsimsan⁴ ti ṭhātabbam. sace añño bhikkhu vā bhikkhunī vā taṃ ṭhānaṃ eti, passantiyā ārocetabbam. no ce āroceti ratticchedo ca⁵ vattabhede⁶ dukkaṭaṇ ca. sace ajānantiyā evaṃ upacāraṃ okkamitvā gacchati, ratticchedo 'va hoti na vattabhede⁶ dukkaṭaṃ. sace bhikkhuniyo upajjhāyādinaṃ vattakaraṇatthaṃ pageva vā⁷ gantukāmā honti, rattivippavāsagaṇaohāya na gāmantarāpattirakkhanatthaṃ ekaṃ bhikkhuniṃ ṭhapetvā gantabbam. tāya aruṇe uṭṭhite tassā santike vattaṃ nikkhipitabbam eten' upāyena akhaṇḍā pañca dasa rattiyo mānattaṃ caritabbam. anikkhittavattāya pana Parivāsakkhandhake⁸ vuttanayen' eva sammā vattitabbam. ayaṃ pana viseso. āgantukassa ārocetabban ti ettha. 'yattakā purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā taṃ gāmaṃ bhikkhū vā bhikkhuniyo vā āgacchanti, sabbesaṃ ārocetabbam. anārocentiyā ratticchedo c'eva⁹ vattabhede¹⁰ dukkaṭaṇ ca. sace 'pi rattiṃ koci bhikkhu taṃ gāmupacāraṃ okkamitvā gacchati, ratticchedo hoti yeva. ajānanapaccayā pana vattabhedato muccaṭi. Kurundiyaḍḍisu¹¹ pana anikkhittavattaṃ¹² bhikkhūnaṃ vuttanayen' eva kathetabban ti vuttaṃ. taṃ parivāsavattādināṃ upacārasīmāya paricchinnattā yuttataraṃ dissati. uposathe ārocetabbam. pavāraṇāya ārocetabbam. catunnaṃ bhikkhūnaṃ ca bhikkhuniṇaṃ ca devasikaṃ ārocetabbam. sace bhikkhūnaṃ tasmiṃ gāme bhikkhācāro sampajjati, tehi¹³ catūhi bhikkhūhi tatth' eva gantabbam. no ce sampajjati, aññatra caritvāpi tatra āgantvā attānaṃ dassetvā gāntabbam.

¹ Bp. vācāya.² Bp. *adds* ca.³ Bp. sāsankā.⁴ Bp. 'sisan.⁵ Bp. c'eva.⁶ Bp. 'bheda.⁷ Bp. *omits* vā.⁸ Bp. Pārivāsika°.⁹ Bp. ca *for* c'eva.¹⁰ Bp. 'bheda.¹¹ Kurundiāḍḍisu.¹² Bp. 'vatta.¹³ Bp. *omits* tehi catūhi bhikkhūhi.

bahigāme vā saṅketatṭhānaṃ kātabbaṃ asukasmimṃ nāmatṭhāne amhe passasī 'ti. tāya saṅketatṭhānaṃ gantvā ārocetabbam. saṅketatṭhāne adisvā vihāraṃ gantvā ārocetabbam. vihāre sabbabhikkhūnaṃ ārocetabbam. sace sabbesaṃ na sakkā¹ hoti ārocetum, bahiupacārasīmāya tṭhatvā bhikkhuniyo pesetabbā. tāhi ānītaṃ catunnaṃ bhikkhūnaṃ ārocetabbam. sace vihāro dūro hoti sāsāṅko ca,² upāsake ca upāsikāyo ca gahetvā gantabbam. sace pan' āyaṃ ekā vasati, rattivippavāsaṃ āpajjati, tasmā tassā³ ekā pakatattā bhikkhuni sammannitvā dātabbā ekacchanne vasanattṭhāya. evaṃ akhaṇḍaṃ mānattaṃ caritvā visati-gaṇe bhikkhusaṅghe⁴ vuttanāyena' eva abbhānaṃ kātabbam. sace mānattaṃ caramānā antarāpattiṃ āpajjati, mūlāya paṭikassitvā tassā āpattiya mānattaṃ dātabban ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. idaṃ pakkhamānattaṃ nāma.

samodhānamānattaṃ pana tividhaṃ hoti odhānasamodhānaṃ agghasamodhānaṃ missakasamodhānaṃ ti. tattha yad etaṃ parato Udāyittherassa pañcāhapaṭicchannāya āpattiya parivāsaṃ parivasantassa parivāse ca mānattārahattṭhāne ca antarāpattiṃ āpajjitvā mūlāya paṭikassitassa *tena hi bhikkhave saṅgho Udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattiṇaṃ chārattaṃ mānattaṃ detū* 'ti mānattaṃ anuññātaṃ idaṃ odhānasamodhānaṃ nāma. idaṃ hi punappunaṃ mūlāya paṭikassanena parivutṭhadivase odhunitvā purimāpattihi saddhim samodhāya dinnam, tasmā odhānasamodhānaṃ ti vuccati. Kurundiyaṃ pana samodhānaparivāsaṃ vutṭhassa dātabbamānattaṃ⁵ samodhānamānattan ti vuttaṃ. taṃ pi tena pariya-yena yujjati. agghasamodhānaṃ pana missakasamodhānaṃ ca agghasamodhānamissakasamodhānaparivāsāvasāne dātabbamānattam eva vuccati. taṃ parivāsakammavācā usārena yojetvā dātabbam. ettāvataṃ yaṃ vuttaṃ *tena hi bhikkhave saṅgho Udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiya sancelanikāya sukkavisatṭhiya ekāhapaṭicchannāya ekāhāparivāsaṃ detū* 'ti

¹ Bp. sakkā na.³ Bp. tasmā 'ssā.² Bp. omits ca.⁴ Bp. bhikkhunisaṅghe.⁵ Bp. dātabbam mānattaṃ.

ādinā nayena pāliyaṃ anekehi ākārehi parivāso ca mānattañ
 ca vuttaṃ, tassa yasmā āgatāgataṭṭhāne evaṃ¹ vinicchayo
 vuccamāno pāliyaṃ² viya ativittthāraṃ āpajjati, na ca sakkā
 hoti sukhena pariggahetum, tasmā taṃ³ samodhānetvā
 idh' eva dassessāmā 'ti, tad idaṃ atthato sampāditam hoti.
 idāni yā tāva ayaṃ appaṭicchannāya ekissā āpattiyaṃ vasena
 pāli vuttā sā uttānatthā 'va. tato paraṃ dvihatihacatūha-
 pañcāhapaticchannānaṃ vasenā⁴ eva pāliyaṃ vatvā pañcāha-
 paticchannāya parivāsato paṭṭhāya antarāpatti dassitā.
 yasmā pana taṃ āpattiṃ āpanno mūlāya paṭikassanāraho
 nāma hoti, tasmā 'ssa tattha mūlāya paṭikassanaṃ anuññātaṃ.
 sace pana nikkhittavatto āpajjati, mūlāya paṭikassanāraho
 na hoti. kasmā. yasmā na so parivasanto āpanno paka-
 tattatṭhāne ṭhito āpanno, tasmā tassā āpattiyaṃ visuṃ mā-
 nattam caritabbaṃ. sace paṭicchannā hoti parivāso 'pi
 vasitabbo, yañ c'etaṃ mūlāya paṭikassanaṃ vuttaṃ, tasmim
 kate parivuṭṭhadivasā makkhitā 'va⁵ honti. iti parivāse
 antarāpattiṃ dassetvā puna mānattārahassa antarāpattiṃ
 dassetvā mūlāya paṭikassanaṃ vuttaṃ. tasmim hi⁶ kate,
 parivuṭṭhadivasā makkhitā 'va honti. tato parivuṭṭhapari-
 vāsassa tāsaṃ tissannaṃ pi āpattinaṃ samodhānamānattaṃ
 dassitaṃ. tato mānattacārikassa antarāpattiṃ dassetvā
 mūlāya paṭikassanaṃ vuttaṃ. tasmim pana paṭikassane
 kate, mānattaciṇṇadivasāpi parivuṭṭhadivasāpi makkhitā
 'va honti. tato abbhānārahassa antarāpattiṃ dassetvā mūlāya
 paṭikassanaṃ vuttaṃ. tasmim pi kate, sabbe te parivāsa-
 mānattaciṇṇadivasā⁷ makkhitā 'va honti. tato paraṃ sabbā
 antarāpattiyo yojetvā abbhānakammaṃ dassitaṃ. evaṃ
 paṭicchannavāre ekāhapaticchannādivasena pañcaantarā-
 pattinaṃ⁸ vasena catasso ti nava kammavācā dassitā honti.
 tato paraṃ pakkhapaticchannāya āpattiyaṃ anto parivāsato
 paṭṭhāya pañcāhapaticchannāya antarāpattiyaṃ vasena samo-
 dhānaparivāso ca samodhānamānattañ ca dassitaṃ. ettha ca

¹ Bp. *omits* evaṃ.² Bp. pāli.³ Bp. naṃ.⁴ Bp. vasena pāliṃ.⁵ Bp. *omūs* 'va.⁶ Bp. *pi* for *hi*.⁷ Bp. *omits* *this*.⁸ Bp. °āpatti.

mānattacārikamānattārahakāle 'pi āpannāya āpattiyaṃ mūlāya paṭikassane kate mānattacinnadivasāpi parivāsapari-vuṭṭhadivasāpi sabbe makkhitā 'va honti. kasmā. yasmā paṭicchannā antarāpatti. ten' eva vuttaṃ mūlāya paṭikassitvā purimāya āpattiyaṃ samodhānaparivāsaṃ datvā chārattaṃ mānattaṃ detū 'ti. tato paraṃ sabbā¹ antarāpattiyo yojetvā abbhānakammaṃ dassetvā sañcetanikāya² sukka-visatṭhiyā³ vatthum⁴ niṭṭhāpitaṃ. tato ekāpattimūlakaṃ ca āpattivaḍḍhanakaṃ cā 'ti dve naye dassetvā agghasamodhānaparivāso dassito. tato sañcicca anārocitāpattivatthum dassetvā asañcicca ajānanaasaraṇavematikabhāvehi anārocitāya āpattiyaṃ pacchā lajjidhamme⁵ vā jānanaasaraṇanibbematikabhāvesu⁶ vā uppannesu pi⁷ yaṃ kātappaṃ, taṃ dassetum idha pana bhikkhave 'ti ādinā nayena pāli ṭhapitā. tato ajānanaasaraṇavematikapaṭicchannānaṃ⁸ appaṭicchannabhāvaṃ dassetum tath' eva pāli ṭhapitā. tato dvinnaṃ āpattinaṃ dve māsapaṭicchannānaṃ ekamāsapariivāsaya-canavatthum dassetvā asañcicca ajānanaasaraṇavematikabhāvehi anārocite itarasmaṃ māse pacchā lajjidhammādisu⁹ uppannesu yaṃ kātappaṃ, taṃ dassetum ajānanaasaraṇavematikapaṭicchannassa ca appaṭicchannabhāvaṃ¹⁰ dassetum purimanayen' eva pāli ṭhapitā. tato āpatti-pariyantaṃ na jānāti rattipariyantaṃ na jānāti 'ti ādinā nayena suddhanta-parivāso dassito. tato paraṃ parivāsikaṃ ādiṃ katvā vibbhamitvā puna upasampannā¹¹ 'ti ādisu paṭipattidassanattamaṃ pāli ṭhapitā. tattha antarā sambahulā sanghādisesā¹² āpattiyo āpajjati parimāṇāyo¹² appaṭicchannāyo ti ādisu āpatti-paricchavedavasena parimāṇāyo c' eva appaṭicchannāyo cā 'ti attho.

¹ Bp. pacchā for sabbā.

² Bp. omits this.

³ Bp. °vissatṭhi.

⁴ Bp. vatthu.

⁵ Bp. lajji°.

⁶ Bp. ñāṇasaraṇa°.

⁷ Bp. omits pi.

⁸ Bp. °pariccha°.

⁹ Bp. āpannabhāvaṃ.

¹⁰ Bp. °pannādisu.

¹¹ Bp. omits this.

¹² Bp. parimāṇā.

pacchimasmiṃ āpattikkhandhe 'ti eko 'va so āpattikkhandho. *pacchā chāditattā pana pacchimasmiṃ āpattikkhandhe* 'ti vuttaṃ. *purimasmiṃ* ti etthāpi es' eva nayo.

vavatthitā sambhinnā 'ti sabhāgavisabhāgānam ev' etaṃ pariyāyavacanāṃ.

tato paraṃ yo paṭicchādeti, tasmim paṭipattidassanattamaṃ *dve bhikkhū* 'ti ādi vuttaṃ. *tattha missakan* ti thullaccayādihi missakaṃ. *suddhakan* ti saṅghādisesaṃ vinā lahukāpattikkhandham eva.

tato paraṃ avisuddhavisuddhabhāvadassanattamaṃ *idha pana bhikkhave bhikkhu sambahulā saṅghādisesā* 'ti ādi vuttaṃ. *tattha byañjanato vā adhippāyato vā anuttānaṃ nāma kiñci n' atthi.* tasmā tañ ca ito pubbe avuttañ ca sabbaṃ pāliyanusāren'¹ eva veditabban ti.

SAMUCCAYAKKHANDHAKA VAÑṆANĀ NITṬHITĀ

SAMATHAKKHANDHAKA VAÑṆANĀ

Samathakkhandhake. *adhammavādī puggalo* ti 'ādinī cha mātikāpadāni nikkhipitvā *adhammavādī puggalo dhammavādī puggalaṃ saññāpeti* 'ti ādinā nayena vitthāro vutto. *tattha saññāpeti* 'ti kāraṇapaṭirūpakāni vacanāni² vatvā paritosetvā jānāpeti. *nijjhāpeti* 'ti yathā so taṃ atthaṃ nijjhāpeti³ oloketi, evaṃ karoti. *pekkheti*⁴ *anupekkheti* 'ti yathā so taṃ atthaṃ pekkheti⁵ c' eva punappunaṃ ca pekkheti⁵, evaṃ karoti. *dasseti anudasseti* 'ti tesañño eva pariyāyavacanāni. *adhammena vūpasamati* 'ti yasmā so adhammam eva *ayaṃ dhammo* ti ādinā nayena taṃ⁶ mohetvā dasseti, tasmā adhammena vūpasamati nāma. *dhammena vūpasamati* 'ti yasmā dhammavādī dhammam eva *ayaṃ dhammo* ti ādinā nayena amohetvā dasseti, tasmā dhammena vūpasamati nāma.

¹ Bp. pālianusāren'.

² Bp. omits this.

³ Bp. nijjhāyati.

⁴ Bp. pekkhati anupekkhati.

⁵ Bp. pekkhati.

⁶ Bp. omits taṃ.

pañc' imāni bhikkhavē dhammikāni sativinayassa dānāni t'i ettha suddhassa anāpattikassa dānaṃ ekaṃ 'anuvaditassa dānaṃ ekaṃ yācitassa dānaṃ ekaṃ saṅghena dānaṃ ekaṃ dhammena samaggena¹ dānaṃ ekaṃ ti evaṃ pañca. etāni pana ekekaṅgavasena na labbhanti. tasmā desanāmattam ev' etaṃ. pañcaṅgasamannāgataṃ pana sativinayadānaṃ dhammikaṃ² ti ayam ettha attho. tattha ca *anuvadanī* 'ti codenti. sesaṃ uttānaṃ eva. ayam pana sativinayo khīṇasavass' eva dātabbo na aññassa antamaso anāgāmino 'pi. so ca kho aññena codiyamānass' eva na acodiyamānassa. dinne ca pana tasmaṃ codakassa kathā na rūhati. codento 'pi ayaṃ khīṇāsavo sativinayaladdho³ ko tuyhaṃ kathaṃ gahessatī 'ti apasādetabbataṃ āpajjāti.

*bhāsita-parikantaṃ*⁴ ti vācāya bhāsitaṃ kāyen' eva parikantaṃ⁴ parikkamitvā⁶ katan ti attho. *saralāyasmā evarūpaṃ*⁷ *āpattiṃ āpajjitā* 'ti ettha saratu āyasmā evarūpaṃ⁷ āpattiṃ āpajjitā āyasmā evarūpiyā āpattiyā 'ti ayam attho. āpajjitvā 'ti vā pāṭho. tass' attho paṭhamam āpajjitvā pacchā taṃ āpattiṃ saratu⁸ āyasmā 'ti.

yebhuyyasikāya vūpasametun ti ettha yassā kiriyāya dhammavādino bahutarā esā yebhuyyasikā nāma. adhammika-salākagāhesu⁹.

oramattakan ti parittaṃ appamattakaṃ bhaṇḍanamattam eva. *na ca gatigatan* ti dve tayo āvāse na gataṃ tattha tatth' eva vā dvattikkhattuṃ avinicchitaṃ. *na ca saritasāritan* ti dvattikkhattuṃ tehi bhikkhūhi sayam saritaṃ vā aññehi sāritaṃ vā na hoti. *jānāti* 'ti salākaṃ gāhento jānāti adhammavādino¹⁰ bahutarā 'ti. *app' eva nāmā* 'ti iminā nīhārena salākāya gāhiyamānāya app' eva¹¹ nāma adhammavādino bahutarā assū 'ti ayam assa ajjhāsayo hoti. aparesu pi dvīsu padesu¹² es' eva nayo. *adhammena gaṇhanti*

¹ Bp. samagga.

² Bp. dhammakamman.

³ Bp. 'vinayaṃ laddho.

⁴ Bp. 'parikkatan.

⁵ Bp. parikkamentaṃ.

⁶ Bp. 'metvā.

⁷ Bp. 'rūpiṃ.

⁸ Bp. saratu.

⁹ Bp. 'kaggāhesu.

¹⁰ Bp. 'vādī.

¹¹ Bp. api for app'eva.

¹² Bp. omits padesu.

'ti adhammavādino evaṃ mayā bahutarā¹ bhavissāmā 'ti dve dve salākāyo gaṇhanti. *vaggā gaṇhanti* 'ti dve dhammavādino ekaṃ dhammavādisalākaṃ gaṇhanti evaṃ dhammavādino na bahutarā¹ bhavissanti 'ti maññamānā. *na ca yathādiṭṭhiyā gaṇhanti* 'ti dhammavādino hutvā balavapakkaṃ bhavissāmā 'ti adhammavādisalākaṃ gaṇhanti. dhammikasalākagāhesu ayaṃ ev' attho parivattetvā² veditabbo. evaṃ salākaṃ gāhetvā sace bahutarā dhammavādino honti yathā te vadanti evaṃ taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabbaṃ, evaṃ yebhuyyasikāya vūpasantaṃ hoti. ayaṃ ettha saṅkhepo. vitthāro pana parato 'pi āgamiṣṣati.

asuci 'ti asucihi kāyavacīkammehi samannāgato. *alajjī* 'ti sañcicca āpajjanādina alajjilakkhaṇena samannāgato. *sānuvādo* 'ti saupavādo. iti imesaṃ ca tiṇṇaṃ aṅgānaṃ vasena tīṇi kārāṇāni³, saṅghena karaṇaṃ dhammena samaggena karaṇaṃ ti imāni ca dve ti pañca tassapāpiyasikākammassa⁴ karaṇāni nāma honti. sesaṃ ettha tajjanīyādisu vuttanayaṃ eva. ayaṃ pan' ettha vacanatto. idaṃ hi, yo pāpussannatāya pāpiyo puggalo, tassa kattabbato tassapāpiyasikākamman⁴ ti vuccati.

*kakkhaḷatāya*⁵ *vālatāya*⁶ 'ti kakkhaḷabhāvāya c'eva vālabhāvāya ca. *bhedāya* 'ti saṅghabhedāya. *sabbe*⁷ *eva ekajjihan* ti kassaci chandaṃ anāharitvā gilāne 'pi tatth' eva ānetvā ekato sannipatitabbaṃ. *tiṇavattthārakena vūpasameyyā* 'ti ettha, idaṃ kammaṃ tiṇavattthārakasadisattā tiṇavattthārako 'ti vuttaṃ. yathā hi gūthaṃ vā mutthaṃ vā ghaṭṭiyamānaṃ⁷ duggandhatāya bādhati, tiṇehi avattharitvā supaṭicchāditaṣṣa⁸ pan' assa so gandho na bādhati, evaṃ eva yaṃ adhikaraṇaṃ mūlānumūlaṃ gantvā vūpasamiyamaṇaṃ kakkhaḷatāya⁹ vālatāya bhedāya saṃvattati, taṃ iminā kammena vūpasantaṃ gūthaṃ viya tiṇavattthārakena

¹ Bp. bahū.² Bp. °vattitvā.³ Bp. karaṇāni.⁴ Bp. °sikaḷakammassa.⁵ Bp. °lattāya.⁶ Bp. °lattāyā.⁷ Bp. ghaṭṭiya°.⁸ Bp. suppaṭi°.⁹ Bp. °lattāya vālatāya.

paṭicchannaṃ suvūpasantaṃ hoti 'ti idaṃ kammaṃ tiṇavattthārakasadisattā tiṇavattthārako ti vuttaṃ. *thullavajjan* ti pārājikaṃ c' eva saṅghādisesaṃ ca. *gihipaṭisaṃyuttaṃ* ti gihināṃ hīnena khūṃsanavambhanadhammikapaṭissavesu āpannaṃ āpattiṃ ṭhapetvā.¹ *evaṃ ca pana bhikkhave te bhikkhū tāhi āpattihi vuṭṭhitā honti* 'ti evaṃ tiṇavattthārakakammavācāya katāya kammavācāpariyosāne yattakā tattha sannipatitā antamaso suttā 'pi samāpannāpi aññāvihitā 'pi sabbe. te bhikkhū yāva upasampadamaṇḍalato paṭṭhāya thullavajjaṃ ca gihipaṭisaṃyuttaṃ ca ṭhapetvā avasesā āpattiyo āpannā sabbāhi tāhi āpattihi vuṭṭhitā honti. *diṭṭhāvikammaṃ* ti ye pana na m'etaṃ khamati 'ti añña-maññaṃ diṭṭhāvikammaṃ karonti, tehi vā saddhiṃ āpattiṃ āpajjitvā 'pi tattha anāgatā āgantvā vā chandaṃ datvā parivenādisu nisinnā, te tāhi² āpattihi na vuṭṭhitā³ honti. tena vuttaṃ ṭhapetvā *diṭṭhāvikammaṃ ṭhapetvā ye na tattha honti* 'ti.

*bhikkhunīnaṃ anūpakhajjā*⁴ 'ti bhikkhunīnaṃ anto pavisitvā. vivādādhikaraṇādīnaṃ vacanatto duṭṭhadosaṃvaṇṇanāyaṃ vutto yeva. *vipaccatāya vohāro* ti cittadukkhatthaṃ vohāro. pharusavacanaṃ ti attho. *yo tattha anuvādo* ti yo tesu anuvadantesu upavādo. *anuvadanā* 'ti ākāradassanaṃ⁵ etaṃ. upavadanā 'ti attho. *anullapanā anubhaṇanā* 'ti ubhayaṃ anuvadanāya⁶ vevacanaṃ attam eva. *anusampavaṇkatā* 'ti punappunaṃ kāyacittavācāhi tath' eva sampavaṇkatā anuvaṇkatābhāvo⁷ ti attho. *abbhussahanatā* 'ti kasmā evaṃ na upavadissāmi yevā 'ti ussāhaṃ katvā anuvadanā. *anubalappadānaṃ* ti purimavacanassa kāraṇaṃ dassetvā pacchimavacanena balappadānaṃ.

kiccayatā karaṇīyatā 'ti ettha, kiccaṃ eva kiccayaṃ, kiccayassa bhāvo kiccayatā karaṇīyassa bhāvo karaṇīyatā

¹ Bp. omits *this*.

² Bp. omits *tāhi*.

³ Bp. *vuṭṭhahanti for vuṭṭhitā honti*.

⁴ Bp. *anupa*°.

⁵ Bp. *ākākanidassanaṃ*.

⁶ Bp. *anuvadana*.

⁷ Bp. *anuvadanabhāvo*.

ubhayam etaṃ¹ saṅghakammass' eva adhivacanāṃ *apalokanakamman* ti ādi pana tass' eva pabhedadāssanatthaṃ.² tattha apalokanakammaṃ nāma sīmaṭṭhakasaṅghaṃ³ sodhetvā chandārahānaṃ chandaṃ āharitvā samaggassa saṅghassa anumatiyā tikkhattuṃ sāvetvā kattabbakammaṃ. *ñattikammaṃ* nāma vuttanayen' eva samaggassa saṅghassa anumatiyā ekāya ñattiyā kattabbakammaṃ. *ñattidutiya-kammaṃ* nāma vuttanayen' eva samaggassa saṅghassa anumatiyā ekāya ñattiyā ekāya ca anusāvanāyā⁴ 'ti evaṃ ñattidutiyaṃ anusāvanāya kattabbakammaṃ. *ñatticatuttakammaṃ* nāma vuttanayen' eva samaggassa saṅghassa anumatiyā ekāya ñattiyā tihi ca anusāvanāhi⁵ 'ti evaṃ ñatticatuttāhi tihi anusāvanāhi kattabbakammaṃ.

tattha apalokanakammaṃ apaloketvā⁶ 'va kātabbam, ñattikammādivasena na kātabbam. ñattikammaṃ pi ekaṃ ñattiṃ ṭhapetvā⁷ kātabbam, apalokanakammādivasena na kātabbam. ñattidutiya-kammaṃ pana apaloketvā kattabbam pi atthi akātabbam pi atthi. tattha sīmāsammati⁸ sīmāsamūhananaṃ⁹ kaṭhinadānaṃ kaṭhinubbhāro kuṭivatthudesanā vihāravatthudesanā 'ti imāni cha kammāni garukāni apaloketvā kātuṃ na vaṭṭati. ñattidutiya-kammavācāṃ sāvetvā¹⁰ 'va kātabbāni. avasesā¹¹ terasasammatiyo¹² senāsanagāhakamatakacīvaradānādisammatiyo¹³ cā 'ti evarūpāni lahukakammāni apaloketvā¹⁴ 'pi kātuṃ vaṭṭati. ñattikamma-ñatticatuttakammavasena pana na kātabbam eva. ñatticatuttakammaṃ ñattiṃ ca tisso ca kammavācāyo sāvetvā¹⁵ 'va kātabbam. apalokanakammādivasena na kātabbam ti. ayam ettha saṅkhepo. vitthārato pana imāni cattāri kammāni katih' ākārehi vipajjanti 'ti ādinā nayena Parivārāvasāne Kammavagge etesaṃ vinicchayo āgato yeva. yam pana tattha anuttānaṃ, taṃ Kammavagge yeva vaṇṇayissāma. evaṃ hi sati na aṭṭhāne vaṇṇanā bhavissati. ādito paṭṭhāya

¹ Bp. p'etaṃ.

² Bp. pabhedavacanāṃ.

³ Bp. adds 'va.

⁴ Bp. sīmasammuti.

⁵ Bp. sīma⁰.

⁶ Bp. avasesāni.

⁷ Bp. °sammutiyo.

⁸ Bp. °sammutiyo.

ca tassa tassa kammassa viññātattā suviññeyyo bhavissati. *vivādādhikarāṇassa kiṃ mūlan* ti ādīni pāliyā¹ vasen' eva veditabbāni. *vivādādhikarāṇaṃ siyā kusalan* ti ādisu yena vivadanti, so cittuppādo vivādo samatheti ca adhikaraṇi-yatāya adhikarāṇan ti evaṃ ādinā nayena attho veditabbo.² *āpattādhikarāṇaṃ siyā akusalam, siyā abyākatam, n'atthi āpattādhikarāṇaṃ kusalan* ti ettha sandhāyo bhāsitavasena attho veditabbo. yasmim hi paṭhavīkhaṇanādike³ āpattādhikaraṇe kusalacittam aṅgam hoti, tasmim sati na sakkā vuttum n'atthi āpattādhikarāṇaṃ kusalan ti. tasmā na yidaṃ aṅgapahonakacittam sandhāya vuttam. idaṃ pana sandhāya vuttam. yan tāva āpattādhikarāṇaṃ lokavajjam tam ekantato akusalam eva tattha siyā kusalan⁴ ti vikappo n'atthi. yam pana paṇṇattivajjam tam yasmā sañcicca idaṃ⁵ āpattim vitikkamāmi 'ti vitikkamantass' eva akusalam hoti. asañcicca pana kiñci ajānantassa sahasēyyādivasena āpajjanato abyākatam hoti. tasmā tattha sañciccasañciccavasena imaṃ vikappabhāvaṃ sandhāya idaṃ vuttam āpattādhikarāṇaṃ siyā akusalam, siyā abyākatam, n'atthi āpattādhikarāṇaṃ kusalan ti. sace pana yaṃ kusalacitto āpajjati, idaṃ vuccati āpattādhikarāṇaṃ kusalan ti vadeyya. acittakānam⁶ eḷakaloma-padasodhammadesanādisamuṭṭhānānam⁷ pi kusalacittam āpajjeyya na ca tattha vijjamānam pi kusalacittam āpattiyā aṅgam. kāyavacīviññattivāsena pana calitapavattānam kāyavācānam aññataram⁸ eva aṅgam. tañ ca rūpakkhandhapariyāpannattā abyākatan ti yaṃ jānanto ti ādimhi pana ayam attho. yaṃ cittam āpattiyā aṅgam hoti, tena vatthum jānanto idaṃ vitikkamāmi⁹ 'ti ca¹⁰ vitikkam ākāreṇa saddhim jānanto sañjānanto vitikkamacetanāvasena cetetvā pakappetvā upakkamavasena maddanto abhivitaritvā nirāsankacittam pesetvā yaṃ āpattādhikarāṇaṃ vitikkamati¹¹ āpajjati. tassa evaṃ

¹ Bp. pāli.² Bp. daṭṭhabbo.³ Bp. "khaṇenādike.⁴ Bp. akusalam.⁵ Bp. imaṃ.⁶ Bp. *inserts* pana.⁷ Bp. opadasodhammādi°.⁸ Bp. aññatram.⁹ Bp. viti° for viti°, *sic passim*.¹⁰ Bp. *omits* ca:¹¹ Bp. vitikkamam.

vītikkamato yo vītikkamato idaṃ vuccati āpattādhikaraṇaṃ akusalaṃ¹. abyākatavāre pi yaṃ cittaṃ āpattiyā aṅgaṃ hoti, tassa abhāvena ajānanto vītikkamākārena ca saddhiṃ ajānanto asañjānanto āpattiaṅgabhūtāya vītikkamacetanāyā-bhāvena acetetvā² sañcicca maddanassa abhāvena anabhivitaritvā nirāsankacittaṃ apesetvā yaṃ āpattādhikaraṇaṃ vītik-kamati³ āpajjati. tassa evaṃ vītikkamato yo vītikkamato idaṃ vuccati āpattādhikaraṇaṃ abyākatan ti. ayaṃ *vivādo no adhikaraṇan* ti ādisu samathehi adhikaraṇīyatāya abhāvato no adhikaraṇan ti evaṃ attho veditabbo.

yāvaticā⁴ bhikkhū kammappattā 'ti ettha catuvaggakaraṇe kamme cattāro pañcavaggakaraṇe pañca dasavaggakaraṇe dasa vīsativaggakaraṇe vīsati bhikkhū kammappattā 'ti veditabbā.

supariggahitan ti suṭṭhupariggahitaṃ katvā paṭicchit-tabbaṃ.⁵ paṭicchitvā⁵ ca pana ajja bhaṇḍakaṃ dhovāma ajja pattaṃ pacāma ajje⁶ ko palibodho atthi 'ti mānaniggahatthāya katipāhaṃ atikkametaṃ.

anantāni c' eva bhassāni jāyantī 'ti aparimaṇāni itocito ca vacanāni uppajjanti. bhāsāni 'ti pi pāṭho. ayaṃ ev' attho. *ubbāhikāya sammannitabbo* ti apaloketvā vā samman-nitabbo parato vuttāya ñattidutiyaṃ vā kammavācāya. evaṃ sammatehi pana bhikkhūhi viṣuṃ misīditvā⁶ vā tassā yeva vā parisāya aññehi⁷ na kiñci kathetabban ti sāvetvā taṃ adhikaraṇaṃ vinicchitabbam.

tatr' assā 'ti tassam parisati bhaveyya. *n'eva suttaṃ āgatan* ti na mātikā āgatā. *no suttavibhango* ti vinayo⁸ na paṇṇo. *byañjanachāyāya atthaṃ paṭibāhati* 'ti byañjanamattam eva gahetvā atthaṃ paṭisedheti. jātarūparajatakhetta-vatthupaṭiggahaṇādisu vinayadharehi bhikkhūhi āpattiyā kāriyamāne⁹ disvā kim ime āpattiyā kāretha nanu jātarūpa-rajatapāṭiggahaṇā paṭiviratā¹⁰ hontī 'ti evaṃ sutte paṭi-viratimattam eva vuttaṃ, n'atthi ettha āpatti 'ti vadati.

¹ Bp. akusalan ti.

² Bp. cetetvā.

³ Bp. vītikkamam.

⁴ Bp. inserts ca.

⁵ Bp. sampati°.

⁶ Bp. vā nisīditvā for nisīditvā vā.

⁷ Bp. inserts asammatehi after this.

⁸ Bp. adds pi.

⁹ Bp. kārayamāne.

¹⁰ Bp. °rato.

aparo dhammakathiko suttassa āgatattā olambetvā nivāsentā-
naṃ āpattiyā āropiyamānāya kim imesaṃ¹ āropetha, nanu
parimaṇḍalaṃ nivāsessāmī 'ti sikkhā karaṇiyā 'ti evaṃ
sikkhākaraṇamattam ev' ettha vuttam, n' atthi ettha āpatti
'ti vadati.

yathā bahutarā bhikkhū 'ti ettha, ekena pi adhikā
bahutarā 'va. ko pana vādo dvihi tihi.² saññattiyā³
'ti saññāpanatthāya. gūḷhako ti ādisu alajjus-
sannāya parisāya gūḷhako salākagāho kātabbo.
lajjussannāya⁴ vivatako. bālussannāya sakannajappako. vaṇ-
ṇavannāyo⁵ katvā 'ti dhammavādinaṃ ca adhammavādinaṃ
ca salākāyo nimittasaññaṃ ārocetvā⁶ aññamaññaṃ visabhāgā
kātabbā. tato tā sabbāpi cīvarabhoge katvā vuttanayen'
eva gahetabbā⁷. duggaho ti paccukkaḍḍhitabban ti duggahitā
salākāyo ti vatvā puna gāhetvā yāvatatiyaṃ gāhetabbā.
suggaho ti sāvetabban ti ekasmiṃ pi dhammavādismiṃ⁸
atireke jāte suggahitā salākāyo ti sāvetabbaṃ. yathā ca te
dhammavādino vadanti, tathā taṃ adhammavādino vūpasame-
tabban ti. atha yāvattiyaṃ pi adhammavādino bahutarā⁹
'va honti, ajja akālo, sve jānissāmā 'ti vuṭṭhahitvā alajji-
naṃ pakkhaṃ¹⁰ vibhedatthāya dhammavādīpakkhaṃ
pariyesitvā punadivase salākagāho kātabbo. ayaṃ gūḷhako¹¹
salākagāho. sakannajappake pana gahite vattabbo ti ettha,
sace saṅghatthero adhammavādī salākaṃ gaṇhāti¹², so evaṃ
avabodhetabbo bhante tumhe mahallakā vayo anuppattā,
tumhākaṃ etaṃ na yuttam, ayaṃ pana adhammavādī
salākā 'ti. tassa¹³ itarā salākā dassetabbā. sace so taṃ
gaṇhāti¹⁴, dātabbā. atha n'eva avabujjhaṭi, tato mā kassaci
ārocehi 'ti vattabbo. sesaṃ vuttanayam eva. vivatako¹⁵
'ti vivaṭattho yeva.

¹ Bp. inserts āpattiṃ after this.

² Bp. adds ca.

³ Bp. paññattiyā.

⁴ Bp. inserts parisāya after this.

⁵ Bp. vaṇṇavannāyo.

⁶ Bp. āropetvā.

⁷ Bp. gāhetabbā.

⁸ Bp. °vādimhi.

⁹ Bp. va bahutarā for bahutarā
'va.

¹⁰ Bp. pakkhabhedatthāya for
pakkhaṃ vibheda°.

¹¹ Bp. gūḷhako.

¹² Bp. gaṇhāti.

¹³ Bp. assa.

¹⁴ Bp. gaṇhāti.

¹⁵ Bp. vivatake and omits 'ti.

pārājikasāmantam vā 'ti ettha, methunadhamme pārājika-sāmantam nāma dukkaṭam hoti. sesesu¹ adinnādānādīsu thullaccayaṃ. *niveṭhentan*² ti na sarāmi 'ti vacanena³ nibbēṭhiyamānaṃ⁴. *ativedhetī* 'ti inghāyasmā 'ti ādi vacanehi⁵ ativedhiyati.⁶ *sarāmi kho ahaṃ āvuso* ti pārājikaṃ⁷ paṭicchādanatthāya evaṃ paṭijānāti. puna tena ativedhiyamāno⁸ sarāmi kho ti paṭiññaṃ datvā idāni maṃ nāsessanti 'ti bhayena davāya me ti ādim āha, etassa *tassapāpiyasikkammaṃ kātappaṃ*. sace silavā bhavissati, vattaṃ pūretvā¹⁰ paṭipassaddhiṃ¹¹ labhissati. no ce tathā nāsitako¹² 'va bhavissati. sesaṃ sabbattha uttānam evā 'ti.

SAMATHAKKHANDHAKAVANṆANĀ NIṬṬHITĀ.

KHUDDAKAVATTHUKKHANDHAKAVANṆANĀ.

Khuddakavatthukkhandhake. *mallamuṭṭhikā* 'ti muṭṭhi-kamallā. *gāmapūṭavā*¹³ 'ti chavirāgamaṇḍanānuyuttā nāgarikamanussā. *gāmapotakā*¹⁴ ti pi pāṭho. es'ev' attho. *thambhe* 'ti nahānatitthe¹⁵ nikkhanitvā¹⁶ ṭhapitathambhe. *kuḍḍe*¹⁷ 'ti iṭṭhakasilādārukuḍḍānaṃ¹⁸ aññatarasmim. *aṭṭhāne*¹⁹ *nahāyanti* 'ti ettha, aṭṭhānaṃ²⁰ nāma rukkhama phalakaṃ viya tacchetvā aṭṭhapadākarena rājiyo chinditvā nahānatitthe nikkhananti.²¹ tattha cuṇṇāni ākiritvā manussā kāyaṃ ghaṃsanti.

*gandhabbahatthakenā*²² 'ti nahānatitthe²³ ṭhapitena dāru-mayahatthena. tena kira cuṇṇāni gahetvā manussā sarīraṃ

¹ Bp. omits sesesu.

² Bp. nibbēhentan.

³ Bp. vacane.

⁴ Bp. nibbēṭṭhiyamānaṃ.

⁵ Bp. vacanena.

⁶ Bp. ativedṭṭhiyati.

⁷ Bp. °jika.

⁸ Bp. °vedhiyamāno.

⁹ Bp. omits tassa.

¹⁰ Bp. paripūretvā.

¹¹ Bp. paṭippa°.

¹² Bp. nāsita for nāsitako 'va.

¹³ Bp. gāmamuddavā.

¹⁴ Bp. gāmamoddavā.

¹⁵ Bp. nhānatitthe.

¹⁶ Bp. nikhanitvā.

¹⁷ Bp. kuṭṭe.

¹⁸ Bp. °kuṭṭānaṃ.

¹⁹ Bp. aṭṭhāne.

²⁰ Bp. aṭṭhānaṃ.

²¹ Bp. nhānatitthe nikhaṇaṃ.

²² Bp. gantabba°.

²³ Bp. nhānatitthe.

ghaṃsanti. *kuruvindakasuttiyā* 'ti kuruvindakapāsāṇacuṇ-
ṇāni lākhāya madditvā¹ kataguḷikakalāpako vuccati. taṃ
ubhosu antesu gahetvā sarīraṃ ghaṃsanti. *viggayha*
parikammaṃ kārāpentī 'ti aññamaññaṃ sarīrena sarīraṃ
ghaṃsanti. *mallakan* nāma makaradantake chinditvā
mallakamūlasaṇṭhānena katamallakam vuccati. idaṃ
gilānassāpi² na vaṭṭati. *akata mallakam* nāma makaradante²
achinditvā³ kataṃ, idaṃ agilānassa⁴ na vaṭṭati. iṭṭha-
kakhaṇḍaṃ pana kapālakhaṇḍaṃ vā vaṭṭati. *ukkāsikan*
ti vatthavaṭṭiṃ. tasmā nahāyantassa yassa kassaci nahā-
nasātakavaṭṭiyā piṭṭhiṃ ghaṃsitum vaṭṭati. *puṭhupāṇikan*
ti hatthaparikammaṃ vuccati. tasmā sabbesaṃ hatthena
piṭṭhiparikammaṃ kātum vaṭṭati.

vallikā 'ti kaṇṇato nikkhantamuttolambikādīnaṃ⁵ etaṃ
adhivacanam. na kevalaṇ ca vallikā yeva. yaṃ kiñci
kaṇṇapilandhanam⁶ antamaso tālapaṇṇaṃ pi na vaṭṭati.
pāmaṅgaṇ ti yaṃ kiñci pāmaṅgasuttaṃ⁷. *kaṇṭhasuttakan*
ti yaṃ kiñci gīvūpagam⁸ ābharaṇam. *kaṭisuttakan* ti yaṃ
kiñci kaṭipilandhanam⁶ antamaso suttatantumattaṃ pi.
*ovattakan*⁹ ti valayaṃ.¹⁰ *keyūrādīni*¹¹ pākāṭaṇ' eva. yaṃ¹²
kiñci ābharaṇam na vaṭṭati. *dumāsikam vā duvaṅgulaṃ*
vā 'ti ettha, sace kesā antodvemāse dvaṅgulaṃ pāpuṇanti,
antodvemāse yeva chinditabbā. dvaṅgulaṃ¹³ atikkametum
na vaṭṭati. sace 'pi na dīghā, dvimāsato¹⁴ ekadivasam pi
atikkametum na labhati¹⁵ yeva. evam ayaṃ ubhayenāpi
ukkaṭṭhaparicchedo 'va vutto. tato oram pana na vaṭṭanabhā-
vo nāma n' atthi. *kocchena osanṭhentī*¹⁶ 'ti kocchena olakkhitvā¹⁷
sannisīdāpentī. *phaṇakenā*¹⁸ 'ti dantamayādisu yena kenaci.

¹ Bp. bandhitvā.

² Bp. 'ante.

³ Bp. acchin°.

⁴ Bp. 'nass' eva.

⁵ Bp. 'lambakā°.

⁶ Bp. 'piḷandhanam.

⁷ Bp. pālambakasuttaṃ.

⁸ Bp. gīvūpaga.

⁹ Bp. ovattikan.

¹⁰ Bp. valayaṃ.

¹¹ Bp. kāyūo.

¹² Bp. *insens* akkhakāmaṃ hetthā
bāhābharaṇam before yaṃ.

¹³ Bp. 'gūlihi.

¹⁴ Bp. dvemāsato.

¹⁵ Bp. vaṭṭati for labhati.

¹⁶ Bp. osanṭhentī.

¹⁷ Bp. olikkhitvā.

¹⁸ Bp. phaṇenā.

*hatthaphaṇakenā*¹ 'ti hatthen' eva phaṇakiccaṃ kārontā aṅgulihi osaṇhenti². *sitthatelakenā* 'ti madhusitthakaniyā-sādisu³ yena kenaci cikkalena. *udakatelakenā* 'ti udakamisakena telenā. maṇḍanatthāya sabbattha dukkaṭaṃ. uddhaggāni⁴ pana lomāni anulomanipātanatthaṃ hatthaṃ temetvā sīsaṃ puñchitabbaṃ. uṇhābhitattarajassirānaṃ pi allahatthena puñchitum vaṭṭati.

na bhikkhave ādāse vā udakapatte vā 'ti ettha, kaṃsa-pattāḍini pi yesu mukhanimittam paññāyati, sabbāni ādāsa-saṅkham⁵ eva gacchanti. kaññiyāḍini pi udakapattasaṅkham⁵ eva. tasmā yattha katthaci olokentassa dukkaṭaṃ. *ābādhapaccayā*⁶ 'ti sañchavi⁷ nu kho me vaṇo udāhu na tāvā 'ti jānanatthaṃ jiṇṇo nu kho 'mhi no ti evam āyusaṅkhāraṃ olokanatthaṃ pi vaṭṭati 'ti. vuttaṃ. *mukhaṃ ālīmpenti*⁸ 'ti vipasannacchavibhāvakarehi⁹ mukhalepanehi ālīmpanti. *ummaddenti* 'ti nānāummaddanehi ummaddenti¹⁰. *cunṇenti* 'ti mukhacunṇakena makkhenti. *manosilakāya*¹¹ *mukhaṃ lañchenti*¹² 'ti manosilāya silakāḍini lañchanāni¹³ karonti. tāni haritālādihi pi na vaṭṭanti yeva. aṅgarāgādayo pākāṭā yeva. sabbattha dukkaṭaṃ. *na bhikkhave naccaṃ vā* 'ti ādisu, yaṃ kiñci naccaṃ antamaso moranaccaṃ pi dassanāya gacchantassa dukkaṭaṃ. sayam pi naccantassa vā naccāpentassa vā dukkaṭaṃ eva. gītaṃ pi kiñci¹⁴ naṭagītaṃ vā sādhu-gītaṃ vā antamaso danta-gītaṃ pi. mayam gāyissāmā 'ti pubbabhāge okujantā¹⁵ karonti, etaṃ pi na vaṭṭati. sayam gāyantassā 'pi gāyāpentassāpi dukkaṭaṃ eva. vāditam pi yaṃ kiñci na vaṭṭati. yam pana niṭṭhahanto¹⁶ vā sāsāṅke vā ṭhito accharaṃ¹⁷ vā

¹ Bp. °phaṇenā.

² Bp. osaṇhenti.

³ Bp. °niyyā°.

⁴ Bp. uddhalomena for uddhaggāni pana lomāni.

⁵ Bp. °saṅkhyam.

⁶ Bp. ādāsa anāpatti.

⁷ Bp. sañchavi.

⁸ Bp. ālīmpanti.

⁹ Bp. °cchavirāgākarehi.

¹⁰ Bp. ummaddenti.

¹¹ Bp. manosilikāya.

¹² Bp. lañjenti.

¹³ Bp. lañjanāḍini.

¹⁴ Bp. yaṃ kiñci.

¹⁵ Bp. okujantā.

¹⁶ Bp. niṭṭhuhanto.

¹⁷ Bp. accharikaṃ.

potheti¹ pāṇiṃ vā paharati, tattha anāpatti. sabbam antarārāme t̥hitassa passato anāpatti. passissāmī 'ti vihārato vihāraṃ gacchantassa āpatti yeva. āsanasālāyaṃ² nisinno passati, anāpatti. passissāmī 'ti uṭṭhahitvā gacchato āpatti. vīthiyaṃ t̥hatvā gīvaṃ parivattetvā passato 'pi āpatti yeva.

sarakuṭṭin ti sarakiriyam. bhaṅgo hoti 'ti aladdham samādhim³ uppādetum na sakkoti laddham samāpajjitum. pacchimā janatā 'ti amhākaṃ ācariyā 'pi upajjhāyā pi evaṃ gāyimsū 'ti pacchimā⁴ janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati tath' eva gāyati. na bhikkhave āyatakenā 'ti ettha āyatako nāma tantam vattam bhinditvā akkharāni vināsetvā pavatto. dhamme pana suttantavattam nāma atthi jātakavattam nāma atthi gāthāvattam nāma atthi, tam vināsetvā atidigham kātum na vaṭṭati. caturassena vattena parimaṇḍalāni pada-byañjanāni dassetabbāni. sarabhaññan ti sarena bhaṇanam. sarabhaññe kira taraṅgavattadohakavattagalitavattādīni⁵ dvattiṃsavattāni atthi. tesu yaṃ icchatī tam kātum labhati. sabbesaṃ padabyañjanānaṃ avināsetvā vikāraṃ akatvā samaṇasārūppena caturassena nayena pavattanam yeva lakkhaṇam.

bāhiralomim unṇin ti unṇalomāni bahi katvā unṇapāvāraṃ pārūpanti. tathā dhārentassa dukkaṭam. lomāni anto katvā pārūpituṃ vaṭṭati. samaṇakappakathā Bhūtagāmasikkhāpadavaṇṇanāyaṃ vuttā.

na bhikkhave attano aṅgajātan ti aṅgajātam chindantass' eva thullaccayaṃ. aññaṃ pana kaṇṇanāsaṅguliādīnaṃ⁶ yaṃ kiñci chindantassa tādisaṃ vā dukkhaṃ uppādentassa dukkaṭam. ahikīṭadatt̥hādīsu⁷ pana añña-ābādhapaccayā vā lohitaṃ vā mocentassa chindantassa⁸ anāpatti.

candanagaṇṭhī uppannā hoti 'ti candanaghaṭikā uppannā hoti. so kira uddhañ ca adho ca jālāni parikkhipāpetvā

¹ Bp. potheti.

² Bp. °lāya.

³ Bp. omits this.

⁴ Bp. pacchimo jano.

⁵ Bp. °vattadhotaka°.

⁶ Bp. °nāsaṅguliādīm.

⁷ Bp. ahikīṭada°.

⁸ Bp. adds vā.

Gaṅgāya nadiyā kiḷati. tassā¹ nadiyā sotena vuyhamānā candanagaṇṭhī āgantvā jāle laggi.² tam assa parisā³ āharitvā adamsu. evaṃ sā uppannā hoti. iddhipātihāriyaṃ⁴ paṭikkhittaṃ. adhiṭṭhānaiddhi⁵ pana appaṭikkhittā 'ti veditabbā.

na bhikkhave sovaṇṇamayo patto ti ādisu, sace hi gihī bhat-taggesu⁶ suvaṇṇataṭṭakādisu byañjanaṃ katvā upanāmenti āmasitum pi na vaṭṭati. phalikaamayakācamayakaṃsamayādīni⁷ pana taṭṭakādīni bhājanāni⁸ puggalikaparibhogen' eva na vaṭṭanti. saṅghikaparibhogena vā gihivikaṭāni vā vaṭṭanti. tambalohamayo 'pi patto⁹ na vaṭṭati. thālakaṃ pana vaṭṭati 'ti idaṃ sabbaṃ Kurndiyaṃ vuttaṃ. maṇimayo ti ettha pana indanilādimaṇimayo¹⁰ vutto. kaṃsamayo ti ettha vaṭṭalohamayo 'pi saṅgahito. likhitun ti tanukaranatthāy' etaṃ vuttaṃ. pakatimaṇḍalan ti makaradantachindakamaṇḍalam eva. āvattitvā¹¹ 'ti aññamaññaṃ paharitvā. patiḍdhārakan ti ettha, dantavalivettādīhi kate bhūmiādhārake tayo¹² dāruādhārake dve patte uparupari¹³ ṭhapetum vaṭṭati 'ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. Mahāaṭṭhakathāyaṃ pana vuttaṃ bhūmiādhārake tiṇṇaṃ pattānaṃ anokāse¹⁴ dve ṭhapetum vaṭṭati. dāruādhārakadaṇḍādhārakesu pi susajjitesu es' eva nayo. bhamakoṭisadiso pana dāruādhārako tīhi daṇḍakehi baddho daṇḍakādhārako¹⁵ ca ekassa pi pattassa anokāso. tattha ṭhapetvāpi hatthena gahetvā evaṃ¹⁶ nisīditabbaṃ. bhūmiyaṃ pana nikkujjivā ekam eva ṭhapetabban ti. miḍdhante¹⁷ 'ti ālindakamiḍdhakādīnaṃ¹⁸ ante. sace pana parivat-tetvā tatth' eva patiṭṭhāti evarūpāya vitthiṇṇāya miḍhiyā¹⁹ 'va ṭhapetum vaṭṭati. paribhaṇḍante 'ti bāhirapasse katāya

¹ Bp. tassa nadi.

² Bp. laggā.

³ Bp. purisā.

⁴ Bp. vikubbaniddhi^o.

⁵ Bp. adhiṭṭhāniddhi.

⁶ Bp. bhattagge.

⁷ Bp. °mayāni.

⁸ Bp. taṭṭikādīni.

⁹ Bp. patto 'va.

¹⁰ Bp. indanilādimayo.

¹¹ Bp. āvattitvā.

¹² Bp. tayo patte.

¹³ Bp. uparūpari.

¹⁴ Bp. anokāso.

¹⁵ Bp. °dhāro.

¹⁶ Bp. eva.

¹⁷ Bp. miḍḍhante.

¹⁸ Bp. ālindakamiḍḍhikādīnaṃ.

¹⁹ Bp. miḍḍhiyā, and omi's 'va.

tanukamiḍḍhikāya¹ ante. miḍḍhiyaṃ² vuttanayen' eva etthāpi vinicchayo veditabbo. *colākan* ti yaṃ pattharitvā patto ṭhapiyati. tasmim̐ pana asati kaṭasārake vā taṭṭikāya vā mattikaparibhaṇḍakatāya bhūmiyā vā yattha na dussati tathārūpāya vā bālīkāya³ vā ṭhapetum vaṭṭati. paṃsura-jādisu⁴ pana kharabhūmiyaṃ vā ṭhapentassa dukkaṭaṃ. *pattamālākan* ti⁵ iṭṭhakāhi vā dārūhi vā kātum vaṭṭati. *pattakaṇḍolikā* 'ti mahāmukhakunḍalasaṇṭhānā bhaṇḍakuk-khulikā⁶ vuccati. *yo laggeyyā* 'ti yattha katthaci laggentassa dukkaṭaṃ eva. cīvaravaṃse 'pi bandhitvā ṭhapetum na vaṭṭati. bhaṇḍakaṭṭhupanattham⁷ eva vā kaṭaṃ hotu nisi-danasayanattham vā, yattha katthaci mañce vā piṭṭhe vā ṭhapentassa dukkaṭaṃ. aññena pana bhaṇḍakena saddhiṃ bandhitvā ṭhapetum vaṭṭati. aṭṭaniyaṃ⁸ bandhitvā olam-betum vā vaṭṭati. bandhitvā⁹ upari ṭhapetum na vaṭṭati yeva. sace pana mañcaṃ vā piṭhaṃ vā ukkhipitvā cīvara-vaṃsādisu aṭṭakacchannena ṭhapitaṃ hoti, tattha ṭhapetum vaṭṭati. aṃsavaddhakena aṃsakūṭe laggetvā aṅke¹⁰ ṭhapetum vaṭṭati, chatte bhattapūro pi aṃsakūṭe laggitapatto 'pi ṭhapetum na vaṭṭati. bhaṇḍakena pana saddhiṃ bandhitvā vā aṭṭakaṃ bandhitvā¹¹ ṭhapite vā yo koci ṭhapetum vaṭṭati. *pattahatthenā* 'ti ettha, na kevalaṃ yassa patto hatthe so yeva. pattahattho, na kevalaṇca kavāṭaṃ eva paṇāmetum na labhati. api ca kho pana hatthe vā piṭṭhipāde vā yattha katthaci sarīrāvayave pattasmim̐ sati hatthena vā piṭṭhipādena¹² vā sisena vā yena vā¹³ kenaci sarīrāvayavena kavāṭaṃ vā paṇāmetum ghaṭikaṃ vā ukkhipitum sūciṃ vā kuñcīkāya apāpuritum na labhati. aṃsakūṭe pana pattaṃ laggetvā yathāsukhaṃ kavāṭaṃ¹⁴ apāpuritum labhati yeva¹⁵.

¹ Bp. °miḍḍhikāya.² Bp. miḍḍhiyaṃ.³ Bp. likāya.⁴ Bp. pasu (?)⁵ Bp. omits ti.⁶ Bp. kukkhalikā.⁷ Bp. °katthapanattham.⁸ Bp. aṭṭaniyaṃ.⁹ Bp. add's 'pi.¹⁰ Bp. aṅge.¹¹ Bp. katvā vā for bandhitvā.¹² Bp. pādena.¹³ Bp. omits vā.¹⁴ Bp. omits kavāṭaṃ.¹⁵ Bp. omits yeva.

tumbakaṭāhan ti alābukaṭāhaṃ¹ vuccati. taṃ pariharitum na vaṭṭati. labhivā pana tāvakālikam paribhuñjitum vaṭṭati. *ghaṭikaṭāhe* 'pi es' eva nayo. *ghaṭikaṭāhan* ti ghaṭikapālam. *abbhum me* 'ti utrāsavacanam etaṃ. *sabbapamsukulikenā*² 'ti ettha, cīvaraṇ ca mañcapīṭhaṇ ca paṃsukūlam³ vaṭṭati. ajjhoharaṇīyam pana dinnakam eva gahetabbaṃ. *calakānī* 'ti chaḍḍetvā⁴ vammelvā appaviṭṭhāmisāni⁵. *aṭṭhikānī* 'ti macchamaṃsaatṭhikāni. *ucchiṭṭhodakan* ti mukhavikkhāla-nodakam. etesu yaṃ kiñci pattena nīharantassa dukkaṭaṃ. pattaṃ paṭiggahaṇaṃ⁶ katvā hatthaṃ dhovitum pi na labhati⁷. hatthadhovanapādadhovanaudakam⁸ pi patte ākiritvā nīharitum na vaṭṭati. anucchiṭṭhaṃ visuddhapattaṃ⁹ ucchiṭṭhahatthena gaṇhitum na vaṭṭati. vāmahatthena pan' ettha udakam āsīncitvā ekaṃ udakagaṇḍasāṃ¹⁰ gahetvā ucchiṭṭhahatthena gaṇhitum vaṭṭati. ettāvata 'pi hi so ucchiṭṭhapatto hoti. ucchiṭṭhahatthaṃ¹¹ pana bahi udakena vikkhāletvā gahetum vaṭṭati. macchamaṃsaphalāphalādīni¹² khādanto yaṃ tattha aṭṭhiṃ vā calakam vā chaḍḍetukāmo hoti, taṃ patte ṭhapetum na labhati.¹³ yaṃ pana paṭikhāditukāmo hoti, taṃ patte ṭhapetum labhati¹³. aṭṭhikakaṇṭhakādīni¹⁴ tatth' eva katvā hatthena luñcitvā khāditum vaṭṭati. mukhato nīhataṃ pana yaṃ kiñci puna¹⁵ khāditukāmo hoti, taṃ patte ṭhapetum na labhati¹³. siṅgaveranāḷikerakhaṇḍādīni¹⁶ ḍasitvā puna ṭhapetum labhati¹³.

namatakan ti satthakaveṭhanakapilotikakhaṇḍaṃ¹⁷. *daṇḍa-satthakan* ti pipphalakam vā aññaṃ pi vā yaṃ kiñci daṇḍaṃ yojetvā katasatthakam. *kaṇṇakitāyo hontī* 'ti malla-gahitā¹⁸ honti. *kiṇṇena pūretun* ti kiṇṇacuṇṇena pūretum.

¹ Bp. lābu°.² Bp. °paṃsukūlikena.³ Bp. °kūlam.⁴ Bp. cambetvā for chaḍḍetvā vammelvā.⁵ Bp. apaviddhāmisāni.⁶ Bp. paṭiggahaṇaṃ.⁷ Bp. labbhati.⁸ Bp. hatthadhotapādadhotaudakam.⁹ Bp. suddha°.¹⁰ Bp. °gaṇḍusaṃ.¹¹ Bp. hatthaṃ.¹² Bp. °maṃsaphalādīni.¹³ Bp. labbhati.¹⁴ Bp. °kaṇṭhakādīni.¹⁵ Bp. inserts na after puna.¹⁶ Bp. siṅgaveranāḷikerakhaṇḍāni.¹⁷ Bp. °veṭhanakam piloti°.¹⁸ Bp. malaggahitā.

sattuyā 'ti haliddamissakena¹ piṭṭhacūṇṇena pūretum². *saritakan* ti pāsānacūṇṇam pi vuccati. tena pūretum anujānāmi 'ti attho. *madhusitthakena sāretun* ti madhusitthakena makkhetum. *saritakam pi paribhijjati* 'ti tam makkhitamadhutthakam bhijjati. *saritasipātikan* ti madhusitthakapilotikam satthakosakam. sipāṭikā pana saritasipāṭikāya anulomā 'ti Kurundiyam vuttam. *kāthinan*³ ti nissenim⁴ pi tattha attharitabbam kaṭasārakakilañjānam aññataram pi. *kāthinaraṇṇan*⁵ ti yāya duppaṭṭacīvaram⁶ sībantā kaṭhine cīvaram bandhanti. *kāthinam nappahoti* 'ti dīghassa bhikkhuno pamāṇena katam kaṭhinam tattha rassassa bhikkhuno cīvaram atthariyamānam⁷ nappahoti anto yeva hoti, daṇḍakena pāpuṇāti 'ti attho. *daṇḍakāthinan* ti tassa majjhe itarassa bhikkhuno pamāṇena aññam nissenim bandhitum anujānāmi 'ti attho. *vidalakan* ti daṇḍakāthinappamāṇena kaṭasārakassa pariyante paṭisamharitvā⁸ dugguṇakaraṇam⁹. *salākan* ti duppaṭṭacīvarassa¹⁰ antare pavesanasalākam. *vinaddhanaraṇṇan*¹¹ ti tattha¹² mahānisseniya saddhim khuddakanissenim vinaddhitarajjum¹³. *vinaddhanasuttakan*¹⁴ ti khuddakanisseniya cīvaram vinaddhitasuttakam¹⁵. *vinaddhitvā*¹⁶ *cīvaram sībbitun*¹⁷ ti tena suttakena tattha cīvaram vinaddhitvā sībbitum¹⁷. *visamā honti* 'ti kaci khuddakā honti kaci mahan-tā. *kaṭimbakan* ti pamāṇasaññākaraṇam yaṃ kiñci tālapaṇṇādim¹⁸. *moghasuttakan* ti vaḍḍhakīnam dārūsu kālasuttena viya haliddisuttena saññākaraṇam. *aṅguliya paṭiggaṇhanti* 'ti sūcimukham aṅguliya paṭicchanti. paṭiggahanti aṅgulikosakam. *āvesanavittakan* nāma yaṃ kiñci pāṭican-ḡoṭakādi¹⁹. *uccavattjukan* ti pasum²⁰ ākiritvā uccavattjukam

¹ Bp. haliddimissakena.

² Bp. *omits* pūretum.

³ Bp. kathanan.

⁴ Bp. nissenī.

⁵ Bp. kathanaraṇṇan.

⁶ Bp. duppaṭṭacīvaram.

⁷ Bp. patthari.

⁸ Bp. pari° for paṭi°.

⁹ Bp. duguṇa°.

¹⁰ Bp. duppaṭṭacīvarassa.

¹¹ Bp. vinandhana°.

¹² Bp. *omits* tattha.

¹³ Bp. vinandhitum rajjum.

¹⁴ Bp. vinandha°.

¹⁵ Bp. vinandhitum suttakam.

¹⁶ Bp. vinandhitvā.

¹⁷ Bp. sībbitun.

¹⁸ Bp. °di.

¹⁹ Bp. pāti°.

²⁰ Bp. paṃsu.

kātuṃ anujānāmi 'ti attho. *ogumbetvā ullittāvalittam kātun* ti chadanaṃ odhunitvā ghanadaṇḍakaṃ katvā anto ca¹ bahi ca mattikāya limpetun² ti attho. *goghaṃsikāyā* 'ti veḷuṃ vā rukkhadaṇḍakaṃ vā anto katvā tena saddhiṃ saṅgharitun ti attho. *bandhanarajjun* ti tathā saṅgharittassa bandhanarajjun.

kaṭacchuparissāvanam nāma tīsu daṇḍakesu vinaddhitvā³ kataṃ. *yo na dadeyyā* 'ti aparissāvanakass' eva yo na dadāti, tass'⁴ eva āpatti. yo pana attano hatthe parissān' eva⁵ vijjamāne pi yācati, tassa na akāmā dātabbam. *daṇḍakaparissāvanam*⁶ ti rajakānaṃ khāraparissāvanam viya catūsu pādesu bandhanissethikāya⁷ sāṭakaṃ bandhitvā majjhe daṇḍake udakaṃ āsiñcitabbam. taṃ ubho 'pi koṭṭhāse pūretvā parissāvati⁸. *ottharikaṃ*⁹ nāma yaṃ uduke ottharivā ghaṭena udakaṃ gaṇhanti, taṃ hi catūsu daṇḍakesu vatthaṃ bandhitvā uduke cattāro khānuke¹⁰ nikkhaṇitvā¹¹ tesu bandhitvā sabbe¹² pariyante udakato mocetvā majjhe ottharivā ghaṭena udakaṃ gaṇhanti. *makasakuṭikā* 'ti cīvarakuṭikā vuccati.

*abhisannakāyā*¹³ 'ti semhādidosābhisannakāyā.¹⁴ *aggala-vatṭi* nāma dvārabāhāya samappamāṇo yeva aggaḷatthambho vuccati, yattha tīni cattāri chiddāni katvā sūciyo denti. *kapisīsakaṃ* nāma dvārabāhaṃ vijjhitvā tattha pavesito aggaḷapāsako vuccati. *sūcikā* 'ti tattha majjhe chiddaṃ katvā pavesitā. *ghaṭikā* 'ti upari yojitā *maṇḍalikaṃ kātun* ti nīcavatthukaṃ cinituṃ. *dhūmanettan* ti dhūmanikkhamanachiddaṃ. *vāsetun* ti gandhehi¹⁵ vāsetuṃ. *udakani-dhānan*¹⁶ ti udakatṭhapanatṭhānaṃ, tattha ghaṭena udakaṃ

¹ Bp. c'eva.² Bp. limpitun.³ Bp. vinandhitvā.⁴ Bp. tassa for tass' eva.⁵ Bp. parissāvane for parissān'eva.⁶ Bp. daṇḍapari^a.⁷ Bp. baddhanisṣeṇikāya.⁸ Bp. parissavati.⁹ Bp. ottharaṇaṃ.¹⁰ Bp. khānuke.¹¹ Bp. nikkhaṇitvā.¹² Bp. sabba.¹³ Bp. abbhussannakāyā.¹⁴ Bp. °dosussannakāyā.¹⁵ Bp. gandhena.¹⁶ Bp. udakatṭhānaṃ.

ṭhapetvā sarāvakena valañjetabbam¹. *koṭṭhako* ti dvāra-koṭṭhako.

tisso paṭicchādiyo ti ettha, jantāgharapaṭicchādi ca udaka-paṭicchādi ca parikammaṃ karontass' eva vaṭṭati, sesesu abhivādanādīsu na vaṭṭati. vatthapaṭicchādisabbakammesu vaṭṭati. *udakaṃ na hoti* 'ti nahānaudakaṃ² na hoti. *tulan* ti paṇṇikānaṃ viya udakaubbāhanatulam. *karakaṭako* 'ti³ vuccati goṇe⁴ yojetvā hatthehi vā gahetvā dīghavarattāhi⁵ ākaḍḍhanayantaṃ. *cakkavaṭṭakan* ti arahataḡhaṭṭiyantaṃ⁶. *cammakhaṇḍaṃ* nāma tulāya vā karakaṭakena⁷ vā yojetabba-kaṃ cammabhājanam.

pākaṭā hoti 'ti apparikkhittā hoti. *udakapuñchanī* 'ti dantamayā⁸ 'pi visāṇamayāpi dārumayāpi vaṭṭati, tassā asati⁹ coḷakena udakaṃ paccuddharitum vaṭṭati. *udaka-mātikan* ti udakassa āgamanamātikaṃ. *nillekham*¹⁰ *jantāgharan* nāma āviddhapakkhapāsakaṃ vuccati. gopānasinaṃ uparimaṇḍale pakkhapāsake ṭhapetvā katakūṭacchadanass' etaṃ nāmaṃ.

cātumāsaṃ nisīdanenā 'ti nisīdanena cattāro māse na vippavāsitaṭṭhan¹¹ ti attho. *pupphābhikinn'esū* 'ti pupphehi saṇṭhitesu¹².

*namatakan*¹³ ti eḷakalomehi kataṃ āvāy'¹⁴ imaṃ cammakhaṇḍa pariḥarena¹⁵ paribhuñjitabbam. *āsittakūpadhānan* nāma tambalohena vā rajatena vā katāya pelāya¹⁶ etaṃ adhivacanaṃ. paṭikkhittattā pana dārumayāpi na vaṭṭati. *maḷorikan*¹⁷ ti daṇḍādhārako vuccati. yaṭṭhiādhārakapattādhārakapacchikapitṭhāni¹⁸ pi etth' eva pavitṭhāni. ādhārakasāṅkhepagamanato hi paṭṭhāya chiddaṃ viddhaṃ pi āviddham¹⁹

¹ Bp. valañjetabbam.

² Bp. nhānodakaṃ.

³ Bp. *amīs* 'ti.

⁴ Bp. goṇe vā.

⁵ Bp. dīghavarattādihi.

⁶ Bp. arahatthaghaṭṭi°.

⁷ Bp. karakaṭake.

⁸ Bp. daṇḍamayā.

⁹ Bp. tasmim asati coḷakenāpi for these.

¹⁰ Bp. nillekha.

¹¹ Bp. vippavasitaṭṭhan.

¹² Bp. saṇṭhatesu.

¹³ Bp. nāma for ti.

¹⁴ Bp. avāy'.

¹⁵ Bp. °paribhogena ca.

¹⁶ Bp. pelāya.

¹⁷ Bp. maḷorikā.

¹⁸ Bp. °paṇṇādhāra° for °pattādhārā°.

¹⁹ Bp. aviddham.

pi vaṭṭati yeva. *ekabhājane* 'ti ettha sace eko bhikkhu bhājanato phalaṃ vā pūvaṃ vā gahetvā gacchati, tasmim bhikkhumhi¹ apagate itarassa sesakaṃ bhuñjitum vaṭṭati. itarassāpi tasmim khaṇe puna gahetum vaṭṭati.

aṭṭhaṅgehī 'ti ettha ekekena pi aṅgena samannāgatassa antosīmāya vā nisīmaṃ² gantvā nadiādisu vā nikkujjitum vaṭṭati yeva. evaṃ nikkujjite pana patte tassa gehe koci deyyadhammo na gahetabbo. asukassa gehe bhikkhaṃ mā gaṇhathā 'ti aññesu pi³ vihāresu pesetabbaṃ. ukkujjanakāle pana yāvatatiyaṃ yācāpetvā hatthapāsaṃ vijahāpetvā ñattidutiyaṃ kammena ukkujjitabbo.

*purakkhitvā*⁴ 'ti aggato katvā. *saṃharantū* 'ti saṃhariyantu. *ceḷapaṭikan*⁵ ti ceḷasantharaṃ⁵. so kira sace ahaṃ puttam lacchāmi, akkamissati me bhagavā ceḷapaṭikan⁵ ti iminā ajjhāsayena santhari. abhabbo c' esa puttapaṭilābhassa⁶, tasmā bhagavā na akkami. yadi akkameyya, pacchā puttam alabhanto nāyaṃ sabbaññū 'ti diṭṭhiṃ gaṇheyya. idan tāva bhagavato anakkamane⁷ kāraṇaṃ. yasmā pana bhikkhū 'pi ye ajānantā akkameyyum te gihīnaṃ paribhūtā bhaveyyaṃ⁸. tasmā bhikkhū⁹ paribhavato mocetum sikkhāpadaṃ paññāpesi. idaṃ sikkhāpadapaññāpane kāraṇaṃ. *maṅgalatthāya yāciyamānenā* 'ti apagatagabbhā vā hotu garugabbhā vā evarūpesu ṭhānesu maṅgalatthāya yāciyamānenā akkamitum vaṭṭati. *dhotapādakan* nāma pādadhovanaṭṭhāne dhotēhi pādehi akkamanatthāya paccattharaṇaṃ atthataṃ hoti, taṃ akkamitum vaṭṭati.

kaṭakan nāma padumakaṇṇikākāraṃ pādaghamaṃ sanattham kaṇṭake utthāpetvā kataṃ taṃ vattaṃ¹⁰ vā hotu caturassādi-bhedaṃ vā bāhulikānuyogattā¹¹ paṭikkhittam eva, n'eva paṭiggahetum na paribhuñjitum vaṭṭati. *sakkharā* 'ti pāsāṇo vuccati pāsāṇaphenako 'pi vaṭṭati. *vidhūpanan*¹² ti vijānī

¹ Bp. *omits* bhikkhumhi.

² Bp. nissīmaṃ.

³ Bp. vihāresu pi *for* pi vihāresu.

⁴ Bp. purekkhitvā.

⁵ Bp. *cela° for* ceḷa°.

⁶ Bp. puttālābhāya.

⁷ Bp. anakkame.

⁸ Bp. bhaveyyum.

⁹ Bp. bhikkhu.

¹⁰ Bp. vattaṃ.

¹¹ Bp. bahulīo.

¹² Bp. vidhupanana.

vuccati. *lālavanṇaṃ* pana *tālapanṇehi* vā *katam* hotu.
veḷudantavilivehi vā *morapiṇṇehi*¹ vā *camnavikatihi* vā
sabbaṃ vaṭṭati.

*makasavijani*² 'ti *dantamayavisāṇamayadaṇḍakā* 'pi vaṭṭati.
*vākamayavijaniyā*³ *.ketakapārohakaṇḍalapanṇādimayā*⁴ pi
saṅgahitā. *gilānassa chattaṇ* ti *ettha yassa kāyaḍāho*⁵ vā
*cittakopo*⁶ vā *hoti cakkhum*⁷ vā *dubbalaṃ aṇṇo* vā *koci*
ābādho vinā chattaṇa uppajjati, *tassa gāme* vā *araṇṇe* vā
chattaṃ vaṭṭati. *vasse* pana *cīvaraguttatthaṃ vālamiga-*
carabhayesu ca attaguttatthaṃ pi vaṭṭati. *ekapaṇnachattaṃ*⁸
 pana *sabbatth* 'eva vaṭṭati.

asissā 'ti *asi assa*. *vijotalatī*⁹ 'ti *vijoteti*¹⁰. *daṇḍasammattin*¹¹
 ti *ettha pamāṇayutto catuhattho yeva daṇḍo sammānitvā*
dātabbo. *tato onātiritto*¹² *vināpi sammatiyā*¹³ *sabbesaṃ*
vaṭṭati. *sikkā* pana *agilānassa na vaṭṭati*. *gilānassāpi sam-*
mannitvā 'va *dātabbā*.

*romaṭṭhakassā*¹⁴ 'ti *ettha ṭhapetvā romaṭṭhakaṃ*¹⁵ *sesānaṃ*¹⁶
*uggāraṃ mukhe santhāretvā*¹⁷ *gilantānaṃ āpatti*. *sace* pana
*asantharitaṃ*¹⁸ *eva paragalaṃ gacchati*, vaṭṭati.

*yaṃ dāyamānaṃ*¹⁹ ti *idaṃ*²⁰ *Bhojanavagge vaṇṇitaṃ* *eva*.

kuppaṃ karissāmi 'ti *saddaṃ karissāmi*. *nakhādihi nakhac-*
chedane āpatti n 'atthi. *attānurakkhaṇatthaṃ* pana *nak-*
hacchedanaṃ anuññātaṃ. *vīsatiṃmaṭṭhaṇ* ti *vīsati* pi *nakhe*
likhitamaṭṭhe kārāpentī. *mālamattaṇ* ti *nakhato mālamattaṃ*
*apakaṇḍhituṃ*²¹ *anujānāmi* 'ti *attho*. *khurasipātikan* ti

¹ Bp. *morapiṇṇehi*.

² Bp. *makasavijani*.

³ Bp. 'bījaniyā.

⁴ Bp. 'rohakuntālo.

⁵ Bp. *kāyaḍāho*.

⁶ Bp. *pittakopo*.

⁷ Bp. *cakkhu*.

⁸ Bp. 'paṇnachattam.

⁹ Bp. *vijotalatī*.

¹⁰ Bp. *pajjotalati*.

¹¹ Bp. 'sammuti.

¹² Bp. *onātiritto*.

¹³ Bp. *sammutiya*.

¹⁴ Bp. *romanthakassā*.

¹⁵ Bp. *romanthakam*.

¹⁶ Bp. *inserts āgatam after this*.

¹⁷ Bp. *sandhāretvā*.

¹⁸ Bp. *asandharitam*.

¹⁹ Bp. *diyyamānaṃ*.

²⁰ Bp. *inserts following after* ti: 'yaṃ dāyakehi diyyamānaṃ paṭig-
 gahitabhājanato bahipatitaṃ, taṃ bhikkhunā sāmaṃ gahetvā
 paribhūñjitum anujānāmi 'ti attho.'

²¹ Bp. *apakaḍḍhitum*.

khurakosakaṃ. *massuṃ kappāpentī* ti kattariyā massuṃ chedāpentī. *massuṃ vadḍhāpentī* 'ti massuṃ dīghaṃ kārāpentī¹. *golomikaṇ* ti hanukamhi dīghaṃ katvā thapitaṃ eḷakamassukaṃ² vuccati. *caturassakaṇ* ti catukkoṇaṃ³. *parimukhaṇ* ti ure lomarājisaṃharaṇaṃ⁴. *aḍḍarukaṇ* ti udare lomarājijīthapanaṃ⁵. *āpatti dukkaṭassa* 'ti massukappaṇādisu⁶ sabbattha āpatti dukkaṭassa. *ābādhappaccayā sambādhē lomaṇ* ti gaṇḍavaṇaruciādiābādhappaccayā *ābādhappaccayā*⁷ *kattārikāyā* 'ti gaṇḍavaṇarucisīsarogābādhappaccayā. sakkharādihi nāsikalomagāhāpane āpatti n'atthi. attānurakkhaṇattham⁸ pana saṇḍāso anuññāto. *na bhikkhave palitaṃ gāhāpetabbaṇ* ti ettha, yaṃ bhamukāyaṃ⁹ vā lalāṭe vā dāṭhikāya vā uggantvā vibhacchaṃ¹⁰ ṭhitaṃ tādisaṃ lomaṃ vā palitaṃ vā apalitaṃ vā gāhetuṃ¹¹ vaṭṭati.

kāmsapatttharika 'ti kāmsabhaṇḍabāñijā¹². *bandhanamattāṇ* ti vāsikattarayatṭhikādīnaṃ¹³ bandhanamattāṇ. *na bhikkhave akāyabandhanenā* 'ti ettha abandhitvā nikkhamantena yattha sarati, tattha bandhitabbaṃ. āsanasālāya bandhisāmī 'ti gantuṃ vaṭṭati. saritvā yāva na bandhati, na tāva piṇḍāya caritabbaṃ. *kalābukaṇ* nāma bahurajjukam. *dedḍubhakaṇ* nāma udakasappasīsasadisam. *murajjaṇ*¹⁴ nāma murajjavatṭisaṇṭhānaṃ¹⁵ veṭhetvā kataṃ. *maddavāṇaṇ* nāma pāmaṅgasanṭhānaṃ. idisaṃ hi ekam pi na vaṭṭati pageva bahūni. *paṭṭikam sūkarantakaṇ*¹⁶ ti ettha pakativitā¹⁷ vā macchakaṇṭhakavāyimā vā paṭṭikā vaṭṭati. sesā kuñjaracchikādibhedā na vaṭṭati. *sūkarantakaṇ* nāma sūkaravatṭikaṇcīkakosakasanṭhānaṃ hoti¹⁸. ekarajjukam pana muddikakāyabandhanaṇ ca sūkarantakaṃ anulometi. *anujānāmi bhikkhave murajjaṃ*¹⁹ *maddaviṇaṃ* ti idaṃ dasāsu yeva

¹ Bp. kārenti.² Bp. °massu.³ Bp. catukkoṇaṃ.⁴ Bp. lomasamharaṇaṃ.⁵ Bp. °rājijīthapanaṃ.⁶ Bp. °ppāpanādisu.⁷ Bp. omits this.⁸ Bp. anurakkha°.⁹ Bp. °kāya vā nalāṭe.¹⁰ Bp. vibhacchaṃ.¹¹ Bp. gāhāpetuṃ.¹² Bp. °vāñijā.¹³ Bp. °yatṭhiādīnaṃ vā.¹⁴ Bp. murajjaṃ.¹⁵ Bp. murajjavatṭisaṇṭhānaṃ.¹⁶ Bp. sūkarandakaṇ.¹⁷ Bp. pakativitā.¹⁸ Bp. kuñci° for sūkarakuñci°.¹⁹ Bp. murajjaṃ maddaviṇaṃ.

anuññātaṃ pāmaṅgadasā c' ettha catunnaṃ upari na vaṭṭati. *sobhakaṇ*¹ nāma vetheṭvā mukhavaṭṭisibbanam. *gunakaṇ* nāma muddikasaṅṭhānena² sibbanam. evaṃ sibbatā hi antā thirā honti³. *pavananto* ti pāsanto vuccati. *hatthi-sonḍikaṃ*⁴ nāma nābhimūlato hatthi-sonḍasaṅṭhānam olambakam katvā nivattham colakaitthīnam⁵ nivāsanaṃ viya. *macchavālakam* nāma ekato dasantaṃ ekato pāsantaṃ olambitvā⁶ nivattham. *catukkaṇṇakaṇ*⁷ nāma upari dve heṭṭhato dve 'ti evaṃ cattāro kaṇṇe dassetvā nivattham. *tālavanṭakan* nāma tālavanṭākārena sātakaṃ olambetvā nivāsanaṃ. *satavallikaṃ* nāma dīghasātakaṃ anekakkhattum obhañjitvā ovaṭṭikaṃ karontena nivattham. vāmadakkhiṇa-passesu vā nirantaraṃ valliyo⁸ dassetvā nivattham. sace pana jānuto⁹ paṭṭhāya ekā vā dve vā valliyo¹⁰ paññāyanti, vaṭṭati. *saṃveliyaṃ*¹¹ *nivāsenti* 'ti mallakammakarādayo¹² viya kaccamaṃ bandhitvā nivāsenti. evaṃ nivāsetum gilānassāpi magga-paṭipannassāpi¹³ na vaṭṭati. yaṃ pi maggaṃ gacchantā ekaṃ vā dve vā koṇe ukkhipitvā antaravāsakassa upari laggenti anto vā ekaṃ kāsāvaṃ tathā nivāsetvā bahi aparaṃ nivāsenti, sabbam na vaṭṭati. gilāno pana anto kāsāvassa ovaṭṭikaṃ dassetvā aparaṃ pi upari nivāsetum labhati. agilānena dve nivāsentaṃ saguṇam pi katvā nivāsetabbāni. iti yañ ca idha paṭikkhittaṃ yañ ca sekhiyavaṇṇanāyaṃ, taṃ sabbam vajjetvā nibbikāraṃ timaṇḍalaṃ paṭicchādentena parimaṇḍalaṃ nivāsetabbam. so¹⁴ yaṃ kiñci vikāraṃ karonto dukkaṭā na muccati. *na bhikkhave gihipārutaṃ pārupitabban* ti evaṃ paṭikkhittum¹⁵ gihipārupanaṃ¹⁶ apārupitvā ubho kaṇṇe samaṃ katvā pārupanaṃ parimaṇḍalapārupanaṃ nāma, taṃ pārupitabbam. tattha

¹ Bp. *sobhaṇan*.² Bp. *mudṅgasaṅṭhānena*.³ Bp. *hontīti vuccati*.⁴ Bp. °*saṇḍakan*.⁵ Bp. *colika*°.⁶ Bp. *olambetvā*.⁷ Bp. *catukkaṇṇakan*.⁸ Bp. *valiyo*.⁹ Bp. *jānuto*.¹⁰ Bp. *valiyo*.¹¹ Bp. *saṃvalliyaṃ*.¹² Bp. °*kārādayo*.¹³ Bp. *magga-paṭi*°.¹⁴ Bp. *omits so*.¹⁵ Bp. °*ttam*.¹⁶ Bp. °*pārutaṃ*.

yaṃ kiñci setapaṭapārupanaṃ¹ paribbājakapārutaṃ eka-sāṭakapārutaṃ soṇḍapārutaṃ antepurikapārutaṃ mahā-jetṭhakapārutaṃ kuṭippavesakapārutaṃ brāhmaṇapārutaṃ pālīkarakapārutan ti evamādi parimaṇḍalalakkaṇato² aññathā pārutaṃ sabbam etaṃ gihipārutaṃ nāma. tasmā yathā setapaṭa aḍḍhapālīk³ nigaṇṭhā pārupanti, yathā ca ekacce paribbājakā uraṃ vivaritvā dvisu aṃsakūtesu pārupanaṃ⁴ ṭhapenti, yathā ca ekasātakā manussā nivatthasāṭakassa ekena⁵ antena piṭṭhiṃ pārupitvā ubho kaṇṇe ubhosu aṃsakūtesu ṭhapenti, yathā ca surāsoṇḍādayo sāṭakena gīvaṃ parikkhipantā ubho ante udare vā olambanti⁶ piṭṭhiyaṃ vā khipanti, yathā ca antepurikādayo⁷ akkhitārakamattaṃ dassetvā oguṭṭhikaṃ⁸ pārupanti, yathā ca mahājetṭhakā⁹ dighasātakam nivāsetvā tass'eva ekena¹⁰ antena sakalasariraṃ pārupanti, yathā ca kasakā¹¹ khattakuṭim pavisantā sāṭakam paliveṭhetvā upakacchake pakkhipitvā tass'eva ekena¹² antena sariraṃ pārupanti, yathā ca brāhmaṇā ubhinnaṃ upakacchakānaṃ antarena sāṭakam pavesetvā aṃsakūtesu pakkhipanti,¹³ yathā ca pālīkarako bhikkhu ekamsapārupanena¹⁴ pārutaṃ vāmaabāhuṃ vivaritvā cīvaraṃ aṃsakūṭaṃ āropeti, evam eva¹⁵ apārupitvā sabbe 'pi ete aññe ca evarūpe pārupanadose vajjetvā nibbikāram parimaṇḍalaṃ pārupitabbaṃ. tathā apārupetvā¹⁶ ārāme vā antaraghare vā anādarena yaṃ kiñci vikāraṃ karontassa dukkaṭaṃ. *muṇḍavattī*¹⁷ 'ti yathā nañño kuhiñci gacchato¹⁸ parikkhārabhaṇḍavahamanussā 'ti adhippāyo.

antarākājan ti majjhe laggetvā dvīhi vahitabbabhāraṃ.

acakkhussan ti cakkhūnaṃ hitaṃ na hoti parihāṇiṃ janeti.
na chādeti 'ti na ruccati. *aṭṭhaṅgulaparaman* ti manussānaṃ

¹ Bp. °pārutaṃ.

² Bp. °maṇḍalakkhaṇato.

³ Bp. °pālākā.

⁴ Bp. pāvuraṇaṃ.

⁵ Bp. eken'.

⁶ Bp. olambenti.

⁷ Bp. antepurikāyo.

⁸ Bp. oguṇṭhikaṃ.

⁹ Bp. °jetthā.

¹⁰ Bp. eken'.

¹¹ Bp. kassakā.

¹² Bp. eken'.

¹³ Bp. pārupanti.

¹⁴ Bp. ekamsaṃ pārū°.

¹⁵ Bp. omits eva.

¹⁶ Bp. °pitvā.

¹⁷ Bp. muṇḍavethi.

¹⁸ Bp. gacchanto.

pamāṇaṅgulena aṭṭhaṅgulaparamam. *atimandāhakaṇ*¹ ti atikhuddakam.

*dāyaṃ ālepeni*² 'ti tiṇavanādisu aggim denti. *paṭaggin* ti paṭiaggim dātuṃ. *parittan* ti apaharitakaraṇena³ vā parikkhā-khaṇanena vā parittānam. ettha pana anupasampanne sati sayam aggim dātuṃ na labhati, asati aggim pi dātuṃ⁴ bhū-mim tacchetvā tiṇāni pi harituṃ parikkham pi khaṇituṃ alla-sākhāṃ bhaṇṇitvā⁵ aggim nibbāpetuṃ pi⁶ labhati. senāsanam pattam vā appattam vā tathā nibbāpetuṃ labhati yeva. udakena pana kappiyen' eva labhati na itarena. *sati karaṇīye* 'ti sukkakattādhiggahaṇakicce⁷ sati. *porisiyan* ti purisapamāṇam. *āpadāsū* 'ti vālamigādayo vā disvā maggamūlho vā disā oloketukāmo⁸ hutvā davadāham⁹ vā udakogham āgacchantam vā disvā evarūpāsu āpadāsu atiuccam pi rukkham ārohituṃ vaṭṭati.

kalyāṇavākkaraṇā 'ti madhurasaddā. *chandaso āropemā* 'ti vedam viya sakkatabhāsāya¹⁰ vācanāmaggaṃ āropema. *sakāya niruttiyā* 'ti ettha sakā nirutti nāma sammāsambuddhena vuttappakāro Māgadhikavohāro¹¹. *lokāyataṃ* nāma sabbaṃ ucchiṭṭham sabbaṃ anucchiṭṭham seto kāko kālo bako iminā ca iminā ca kāraṇenā ti evamādi niratthakakāraṇapaṭisaṃyuttaṃ titthiyasattham. *antarā ahoṣi* 'ti antarikā¹² ahoṣi paṭicchannā.

*ābādhappaccayā*¹³ 'ti yassa ābādhassa lasuṇam bhesajjam tappaccayā 'ti attho.

passāvapādukan ti ettha pādukā iṭṭhakāhi pi silāhi pi dārūhi pi kātuṃ vaṭṭati. vaccapādukāya pi es'eva nayo. *parivenan* ti vaccakuṭiparikkhepabbhantaram.

yathādhammo kāretabbo ti dukkaṭavattthumhi dukkaṭena pācittiyavattthumhi pācittiyena kāretabbo.

¹ Bp. atimadāhakan.

² Bp. ālimpentī.

³ Bp. appaharita°.

⁴ Bp. dātuṃ labhati.

⁵ Bp. °tvāpi.

⁶ Bp. omits pi.

⁷ Bp. sukkakattādhā°.

⁸ Bp. °kāmo vā.

⁹ Bp. davadāham.

¹⁰ Bp. sakkata°.

¹¹ Bp. °dhiko vohāro.

¹² Bp. antaritā.

¹³ Bp. ābādhapaccayā.

paharaṇattam kataṃ paharaṇī 'ti vuccati. yassa kassaci āvudasaṅkhātass' etaṃ adhivacanam taṃ ṭhapetvā aññaṃ sabbaṃ lohabhaṇḍam anujānāmi 'ti attho. *katañ ca kumbhakārikañ cā* 'ti ettha kataham vuttam eva. *kumbhakārikā* 'ti dhaniyass'eva sabbamattikāmayakuṭi vuccati. sesaṃ sabbattha uttānam evā 'ti.

KHUDDAKAVATTHUKKHANDHAKAṆṬHANĀ

- NITTHITĀ.

SENĀSANAKKHANDHAKAṆṬHANĀ

Senāsanakkhandhake. *apaññattam hoti* 'ti ananunñātam hoti. *vihāro* nāma aḍḍhayogādimuttako avasesāvāso. *aḍḍhayogo* ti supaṇṇavaṅkam² gehaṃ *pāsādo* ti dīghapāsādo. *hammiyan* ti upariākāsatalapatiṭṭhitakūtāgāro³ pāsādo yeva. *guhā* 'ti iṭṭhakaguhā silāguhā dāruguhā paṃsuguhā. *āgatānāgatassa cātuddisassa saṅghassa* 'ti āgatassa ca anāgatassa ca⁴ cātuddisassa saṅghassa. anumodanagāthāsu, *sītam unṇan* ti utuvisabhāgavasena vuttam. *sisire cāpi vuttīhiyo* ti ettha sisiro ti samphusitakavāto vuccati. *vuttīhiyo* ti ujukameghavuttīhiyo eva. *etāni sabbāni paṭihanatī*⁵ 'ti iminā 'va padena yojetabbāni. *paṭihaññatī* 'ti vihārena paṭihaññati. *leṇatthan* ti niliyanattham. *sukhatthan* ti sītādiparissayābhāvena sukhavihārattham. *jhāyituṇ ca vipassitun* ti idaṃ⁶ pada-dvayaṃ sukhaththan cā 'ti iminā 'va padena yojetabbam. idaṃ hi vuttam hoti sukhaththan ca vihāradānam. katamam sukhaththan. jhāyituṃ vipassituṇ ca yaṃ sukham tad attham. athavā, parapadena pi yojetabbam jhāyituṇ ca vipassituṇ ca vihāradānam. idha jhāyissanti⁷ vipassissanti⁸ 'ti dadato *vihāradānam saṅghassa aggam Buddhēhi*⁹ *vaṇṇitam*. vuttañ h' etaṃ: so ca sabbadado hoti yo dadāti upassayan ti. yasmā ca aggam

¹ Bp. °kārikañ cā.² Bp. °vaṅka.³ Bp. °tale patiṭṭhitakūtākāro.⁴ Bp. *inserts* catūsu disāsu

appaṭhatacārassa ' after ca.

⁵ Bp. paṭihanatī.⁶ Bp. idaṃ pi.⁷ Bp. jhāyissati.⁸ Bp. vipassissati.⁹ Bp. buddhena.

vaṇṇitaṃ, *tasmā hi paṇḍito poso ti gāthā. vāsayettha bahussute* 'ti ettha vihare pariyattibahussute ca paṭivedhabahussute ca vāseyya. *tesaṃ annañ cā* 'ti yaṃ tesaṃ anucchavikaṃ ca pānaṃ ca vatthuñ¹ ca mañcapīṭhādini² senāsanaṇi ca, taṃ sabbhaṃ tesu ujubhūtesu akuṭṭilacittesu. *dadeyyā* 'ti nidaheyya. tañ ca kho *vippasannena cetasā* na cittappasādaṃ virādheta. evaṃ vippasannacittassa hi *te tassa dhammaṃ desenti*³⁴ *parinibbāti anāsavo* ti.

āviñchanachiddaṃ āviñchanarajjun ti ettha rajju nāma sace pi dipinaṅgutṭhena katā hoti, vaṭṭati yeva. na kāci na vaṭṭati. *tiṇi tālāni* 'ti tisso kuñcikāyo. *yantakaṃ*⁵ *sūcikaṇ* ti ettha, yaṃ yaṃ jānāti tan taṃ yantakaṃ, tassa vivaraṇaṃ⁶ *sūcikaṇ* ca kātuṃ vaṭṭati. *vedikāvātapānaṇ* nāma cetiya-vedikāsadisaṃ⁷. *jālavātapānaṇ* nāma jālakabandhaṃ⁸. *sa-jālavātapānaṇ* nāma thambhakavātapānaṃ. *cakkalikaṇ* ti ettha colakapādapuñchanāṃ⁹ bandhituṃ anujānāmi 'ti attho. *vātapānabhisikaṇ*¹⁰ ti vātapānappamāṇena bhisim katvā bandhituṃ anujānāmi 'ti attho. *miḍḍhin*¹¹ ti pīṭhaphalakaṃ. *vidalamañcaṇ*¹² ti veṭṭhamañcaṃ¹³ veḷuvulivehi vā vitaṃ¹⁴.

*āsandhiko*¹⁵ ti caturassapiṭhaṃ vuccati. *uccakaṃ pi āsandhikaṇ*¹⁶ ti vacanato ekato bhāgena dighapiṭhaṃ eva hi aṭṭhaṅgulapādakaṃ vaṭṭati, caturassāsandhiko¹⁷ pana pamāṇātikkanto 'pi vaṭṭati 'ti veditabbo. *sattaṅgo* nāma tisu disāsu apassayaṃ katvā katamañco. ayaṃ pi pamāṇātikkanto 'pi vaṭṭati. *bhaddapīṭhan* ti sabbavettamayaṃ¹⁸ pīṭhaṃ vuccati. *pīṭhaka*¹⁹ 'ti pilotikabaddhaṃ pīṭhaṃ eva. *elakapādakapīṭhan*²⁰ nāma dārupaṭikāya²¹ uparipāde ṭhapetvā

¹ Bp. vatthāni.

² Bp. °pīṭhādi.

³ Bp. yantaka.

⁴ Bp. vivaraṇa.

⁵ Bp. cetiye vedī°.

⁶ Bp. °baddhaṃ.

⁷ Bp. colaka°.

⁸ Bp. °bhisī.

⁹ Bp. miḍḍhan ti miḍḍhakaṃ for
miḍḍhin ti pīṭhaphalakaṃ.

¹⁰ Bp. °mañcakan.

¹¹ Bp. vekkamañcaṃ.

¹² Bp. vitaṃ.

¹³ Bp. āsandiko.

¹⁴ Bp. āsandikaṇ.

¹⁵ Bp. caturassapīṭhaāsandiko.

¹⁶ Bp. vettamayaṃ.

¹⁷ Bp. pīṭhikā.

¹⁸ Bp. °pādapīṭhan.

¹⁹ Bp. °paṭṭikāya.

bhojanaphalakam viya katapīṭham vuccati. āmalakavaṇṭikapīṭhan¹ nāma āmalakākārena yojitam bahupādakapīṭham. imāni tāva pāliyam āgatapīṭhāni dārumayam pana sabbam pi pīṭham vaṭṭati 'ti ayam ettha vinicchayo. kocchan ti usiramayam² vā puñjamayam³ vā pabbajamayam⁴ vā.

aṭṭhaṅgulaparamam mañcapaṭipādakan ti ettha manussānam pamāṇaṅgulam eva aṭṭhaṅgulam. cilimikā⁵ nāma parikammakatāya bhūmiyā chavisamrakkhaṇatthāya attharaṇam vuccati. rukkkhatūlan ti simbalirukkkhādīnam yesam kesañci rukkhānam tūlam. latātūlan ti khīravallīādīnam yāsam kasañci vallīnam tūlam. poṭakītūlan ti eratiṇādīnam⁶ yesam kesañci tiṇajātīkānam antamaso ucchunalādīnam⁷ pi tūlam. etehi tīhi sabbabhūtagāmā saṅgahitā honti. rukkhavallītiṇajātiyo hi muñcitvā añño bhūtagāmo nāma n' atthi. tasmā yassa kassaci bhūtagāmassa tūlam bimbohane⁸ vaṭṭati. bhisim pana pāpunītvā sabbam p' etam akappiyatūlan ti vuccati. na kevalaṇ ca bimbohane⁹ etam tūlam eva. haṃsamorādīnam sabbasakuṇānam sihādīnam sabbacatuppādānaṇ ca lomam pi vaṭṭati¹⁰. piyaṅgupupphabakulapupphādīnam¹¹ pana yaṃ kiñci pupham na vaṭṭati. tamālapattam eva suddham eva na vaṭṭati. missakam pana vaṭṭati. bhisīnam anuññātam pañcavidham unṇādītūlam pi vaṭṭati. aḍḍhakāyikāni¹² 'ti upaḍḍhakāyappamāṇāni yesu kaṭito paṭṭhāya yāva sīsam upadahanti. sīsappamāṇan nāma yassa vitthārato tisu kaṇṇesu ekam¹² ṭhapetvā dvinnam kaṇṇānam antaram miniyamānam vidatthi c' eva caturaṅgulaṇ ca hoti majjhaṭṭhānam muṭṭhiratanam hoti. dīghato pana diyaḍḍharatanam vā dviratanam vā 'ti Kurundiyam vuttam. ayam sīsappamāṇassa ukkaṭṭhaparicchedo. ito uddham na vaṭṭati, heṭṭhā vaṭṭati, agilānassa sīsupadhānaṇ ca pādupadhānaṇ cā 'ti dvayam eva

¹ Bp. āmalakavatti°.

² Bp. usira°.

³ Bp. puñjapabbajamayam.

⁴ Bp. omits pabbajamayam vā.

⁵ Bp. cimilikā.

⁶ Bp. poṭakītiṇādīnam.

⁷ Bp. °nalādīnam.

⁸ Bp. bibbohane.

⁹ Bp. bibbohane.

¹⁰ Bp. vuccati.

¹¹ Bp. °bakulapupphādi.

¹² Bp. omits ekam ṭhapetvā.

vaṭṭati. gilānassa bimbohanāni santharitvā¹ upari paccattharaṇaṃ datvā nipajjitum vaṭṭati. yāni pana bhisīnaṃ anuññātāni pañca kappiyatūlāni, tehi bimbohanaṃ² mahantaṃ pi vaṭṭatī 'ti Phussadevatthero āha. vinayadhara-Upatissatthero pana bimbohanaṃ² karissāmī 'ti kappiyatūlaṃ vā akappiyatūlaṃ vā pakkhipitvā karontassa pamāṇaṃ eva vaṭṭatī 'ti āha.

pañca bhisīyo ti pañcahi unṇādihi pūritabhisīyo. tūlagaṇanāya hi etāsaṃ gaṇanā 'va vuttā. tattha unṇagahaṇena na kevalaṃ eḷakalomam eva gahitaṃ ṭhapetvā pana manussalomaṃ yaṃ kiñci kappiyākappiyamaṃsajātinaṃ pakkhicatuppadānaṃ lomaṃ sabbam idha unṇagahaṇen' eva gahitaṃ. tasmā channaṃ cīvarānaṃ channaṃ anulomacīvarānaṃ ca aññatarena bhisichaviṃ katvā taṃ sabbam pakkhipitvā bhisim kātum vaṭṭati. eḷakalomāni pana apakkhipitvā kambalam eva catugunaṃ vā pañcagunaṃ vā pakkhipitvā katā 'pi unṇabhisīsaṅkhyam eva gacchati. coḷabhisīādisu yaṃ kiñci navacoḷaṃ vā purānacoḷaṃ vā saṃharitvā vā anto pakkhipitvā vā katā coḷabhisī. yaṃ kiñci vākaṃ pakkhipitvā katā vākabhisī, yaṃ kiñci tiṇaṃ pakkhipitvā katā tiṇabhisī. aññatra suddhatamālapattā³ yaṃ kiñci paṇṇam pakkhipitvā katā paṇṇabhisī 'ti veditabbā. tamālapattam pana aññehi⁴ missam eva vaṭṭati. suddham na vaṭṭati. bhisiyā pamāṇaniyamo n'atthi. mañcabhisī pīṭhabhisī bhummattharaṇabhisī caṅkamanabhisī pādapuñchanabhisī 'ti etāsaṃ anurūpato sallakkhetvā attano rucivasena pamāṇaṃ kātappaṃ. yaṃ pan' etaṃ unṇādi pañcavidhaṃ⁵ tūlaṃ bhisīyaṃ vaṭṭati, taṃ masurake⁶ 'pi vaṭṭatī 'ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. etena masurakaṃ⁶ paribhuñjitum vaṭṭati 'ti siddham hoti. *mañcabhisim pīṭhe saṅgharanti* 'ti⁷ pīṭhe attharanti. attharaṇatthāya haranti 'ti yujjati. *ullokaṃ akaritvā* 'ti heṭṭhā cimilikaṃ adatvā. *phosituṇ* ti rajanena

¹ Bp. bibbohanāni.

⁴ Bp. aññena.

² Bp. bibbohanaṃ.

⁵ Bp. °vidhatūlaṃ pi.

³ Bp. °pattam.

⁶ Bp. masūra° for masura°.

⁷ Bp. mañcabhisim pīṭhe.

vā haliddāya¹ vā upari phusitāni dātum. *bhittikamman* ti bhisichaviyā uparibhittikammaṃ. *hatthabhittin*² ti pañcaṅgulabhittim³.

ikkāsan ti rukkhaniyāsaṃ⁴ vā silesaṃ vā. *piṭṭhamaddan* ti piṭṭhakhalim⁵. *kuṇḍakamattikan* ti kuṇḍakamissakamattikaṃ. *sāsapakuṭan*⁶ ti sāsapapiṭṭhaṃ. *sitṭhatelakan*⁷ ti vilinamadhusiṭṭhakaṃ⁸. *accussannaṃ honṭi* 'ti vindum⁹ hutvā tiṭṭhati. *paccuddharitun* ti puñchitum. *taṇḍamattikan*¹⁰ ti gaṇḍuppadagūthamattikaṃ. *kasāvan* ti āmalakaharitaḱānaṃ¹¹ kasāvaṃ. *na bhikkhave paṭibhānacittan* ti ettha, na kevalaṃ itthipurisarūpaṃ eva tiracchānarūpaṃ¹² antamasogaṇḍuppadarūpaṃ pi bhikkhuno sayamaṃ kātum vā karohi 'ti vattum vā na vaṭṭati. *upāsaka dvārapālaṃ karohi* 'ti vattum pi na labhati. jātakappakaraṇaasadisadānādini pana pasādaniyāni nibbidāpaṭisaṃyuttāni vā vatthūni parehi kārapetum labhati. mālākammādini sayamaṃ pi kātum labhati. *ālākamandā* 'ti ekaṅgaṇā manussābhikiṇṇā. *tayo gabbhe* 'ti ettha, *sivikāgabbho* ti caturassagabbho, *nālikāgabbho* ti vitthārato dviguṇatiguṇāyāmo¹³ dighagabbho, *hammiyagabbho* ti ākāsatale kūṭāgaragabbho¹⁴ muṇḍacchadana-gabbho vā. *kulaṅkapādakan* ti rukkhaṃ vijjhivā tattha khānuke ākoṭṭetvā¹⁵ kataṃ asaṃhāriṃ¹⁶ bhittipādaṃ jinnakūṭapādassa¹⁷ upathambhanatthaṃ¹⁸ bhūmiyaṃ patitṭha-petum anujānāmi 'ti attho. *parittānakīṭikan* ti vassaparrittānatthaṃ kiṭikaṃ. *uddhāsudhan*¹⁹ ti vacchagomayena²⁰ ca chārikāya ca saddhiṃ madditamattikaṃ.

*ālindaṃ*²¹ nāma pamukhaṃ vuccati. *palighanan*²² nāma yaṃ nikkhamantā ca pavisantā ca pādehi hananti, tassa

¹ Bp. hahiddiyā.

² Bp. hatthabhattin.

³ Bp. °bhattim.

⁴ Bp. °niyyāsaṃ.

⁵ Bp. °khali.

⁶ Bp. °kuttaṇ.

⁷ Bp. sitṭhatelakan.

⁸ Bp. vilinamadhusiṭṭhakaṃ.

⁹ Bp. bindubindu.

¹⁰ Bp. gaṇḍumattikan.

¹¹ Bp. °haritaḱānaṃ.

¹² Bp. inserts pi.

¹³ Bp. diguṇa°.

¹⁴ Bp. inserts vā.

¹⁵ Bp. ākoṭṭetvā.

¹⁶ Bp. taṃ āsaṃhāriṃ.

¹⁷ Bp. °kūṭta°.

¹⁸ Bp. upatthambha°.

¹⁹ Bp. udasudhan.

²⁰ Bp. vacchakagomayena c'eva.

²¹ Bp. ālinda.

²² Bp. paghanan.

viḥāradvāre ubhato kuḍḍaṃ¹ niḥaritvā katapadesass' etaṃ adhivacanāṃ. *paḡhanan*² ti pi vuccati. *pakuḍḍan* ti majjhe gabbhassa samantā pariyāgāro vuccati, *pakuṭṭan*³ ti pi pāṭho. *osārikan*⁴ ti anālindake⁵ viḥāre vaṃsaṃ datvā tato daṇḍake osāretvā kataṃ chadanapamukhaṃ. *saṃsaraṇakīṭiko* nāma cakkalayutto kīṭiko. *pāṇīyabhājanan* ti pivantānaṃ pāṇiyadānabhājanāṃ. uluṅko ca thālakaṇ ca pāṇīyasaṅkhassa anulomāni. *apesi* 'ti dīghadārūmhi khāṇuke paveśetvā kaṇṭakasākhāhi vinaddhitvā⁶ katadvāratthakanakam⁷. *paḷigho* ti gāmadvāresu viya cakkayuttadvāratthakanakam⁸.

assatarīhi yuttā rathā 'ti *assatarīrathā*. *āmuttamaṇikuṇḍalā* 'ti āmuttamaṇikuṇḍalāni. *parinibbuto* ti kilesūpadhikhandhūpadhīnaṃ⁹ abhāvena sītibhūto nirūpadhī 'ti vuccati. *sabbā āsattiyo chetvā* 'ti rūpādīsu vā viśayesu sabbabhavesu vā patthanāyo chinditvā. *vineyya*¹⁰ *hadaye darathan* ti citte kilesadarathaṃ vinetvā. *veyyāyikan* ti vayakaraṇaṃ¹¹ vuccati. *ādeyyavāco* ti tassa vacanaṃ bahujanehi¹² ādātabbaṃ sotabbaṃ maññeti¹³ 'ti attho. *ārāme akamsū* 'ti ye sadhanā te attano dhanena akamsu, ye mandadhanā c' eva adhanā ca, tesam dhanam adāsi. iti so sataśahassakahāpaṇe¹⁴ sataśahassagghanikaṇ¹⁵ ca bhaṇḍam datvā pañcaccattālīsajojanikesu¹⁶ addhānesu¹⁷ yojane yojane viḥārapatiṭṭhānaṃ katvā Sāvattiṃ agamāsi. *koṭisantharaṃ santharāpesi* 'ti kahāpaṇakoṭiyā koṭi¹⁸ paṭipādetvā santharitvā,¹⁹ ye tattha rukkhā vā pokkharāṇīyo vā, tesam parikkhepappamānaṃ gahetvā aññatarasmim²⁰ thāne santharetvā²¹ adāsi. evam assa atṭhārasakoṭikam ekam²² nidhānaṃ parikkhayaṃ agamāsi.

¹ Bp. kuṭṭam.

² Bp. paḡhanan.

³ Bp. pakuṭan.

⁴ Bp. osarako.

⁵ Bp. anālindake.

⁶ Bp. vinandhitvā.

⁷ Bp. kataṃ dvārathakanakam.

⁸ Bp. °dvārathakanakam.

⁹ Bp. kilesūpadhī for this.

¹⁰ Bp. omits vineyya.

¹¹ Bp. veyyākaraṇam.

¹² Bp. bahujā ādiyitabbaṃ.

¹³ Bp. maññanti.

¹⁴ Bp. °kahāpaṇam.

¹⁵ Bp. °gghanakaṇ.

¹⁶ Bp. °nike.

¹⁷ Bp. addhāne.

¹⁸ Bp. kahāpaṇakoṭim.

¹⁹ Bp. santhari.

²⁰ Bp. aññasmim.

²¹ Bp. °ritvā.

²² Bp. omits ekam.

kumārassa etad ahoṣi 'ti gahapatino evaṃ bahudhanaṃ cājantassāpi¹ mukhassa vippasannākāraṃ disvā etaṃ ahoṣi. *koṭṭhakaṃ māpesi* 'ti sattabhūmikaṃ dvārakoṭṭhakaṃ pāsādaṃ māpesi. *atha kho Anāthapiṇḍiko gahapati Jetavane vihāre kārāpesi**pe**maṇḍape kārāpesi* 'ti aparāhi pi aṭṭhārasahi koṭṭhi ete vihārādayo kārāpesi aṭṭhakarissappa-māṇāya bhūmiyā. Vipassissa hi bhagavato Punabbasumitto gahapati yojanappamāṇaṃ bhūmiṃ suvaṇṇiṭṭhakaṃ santharena ca kinitvā² vihāraṃ kārāpesi. Sikhissa³ Sirivaḍḍho gahapati tigāvutappamāṇaṃ suvaṇṇayaṭṭhisantharena. Vessabhussa Sotthijo gahapati aḍḍhayojanappamāṇaṃ suvaṇṇaphālasantharena. Kakusandhassa⁴ Accuto gahapati gāvutappamāṇaṃ suvaṇṇahatthipadasantharena. Konāgamassa⁵ Uggo gahapati aḍḍhagāvutappamāṇaṃ suvaṇṇiṭṭhakaṃ santharena. Kassapassa⁶ Sumaṅgalo gahapati vīsati-usabhappamāṇaṃ suvaṇṇakacchapasantharena. amhākaṃ bhagavato Sudatto gahapati aṭṭhakarissappaṃ māṇaṃ bhūmiṃ kahāpaṇasantharena kiṇitvā⁷ vihāraṃ kārāpesi 'ti. evaṃ anupubbena parihāyanti sampattiyo 'ti evaṃ⁸ eva sabba-sampattisu virajjitum alaṃ vimuccitum ti.

khaṇḍan ti bhinnokāso. *phullan* ti phalitokāso. *paṭi-saṅkharissati* 'ti pākāṭikaṃ karissati. laddhanavakammena pana bhikkhunā vāsīpharasunikhādanādīni gahetvā sayam na kātabbam, kātākatam jānitabban ti⁹ Kurundiyam vuttam.

piṭṭhito piṭṭhito gantvā 'ti thero kira gilāne paṭijagganto jinne vuḍḍhe saṅgaṇhanto sabbapacchato āgacchati. idam assa cārittam. tena vuttam piṭṭhito piṭṭhito gantvā 'ti. *aggāsanan* ti therāsanaṃ. *aggodakan* ti dakkhiṇodakaṃ. *aggapiṇḍan* ti saṅghattherapiṇḍam.¹⁰

patitṭhāpesi 'ti aṭṭhārasakoṭṭipariccāgaṃ katvā patitṭhāpesi. evaṃ sabbā 'pi catupañāsakoṭṭiyo pariccaji.

¹ Bp. cājantassāpi.

² Bp. kiṇitvā.

³ Bp. *inserts* pana.

⁴ Bp. Kuku°, and *adds* pana.

⁵ Bp. Kōṇa°, and *adds* bhaga-vāto.

⁶ Bp. *adds* bhagavato.

⁷ Bp. kiṇitvā.

⁸ Bp. alaṃ for evaṃ.

⁹ Bp. ti *omits* Kurundiyam vuttam.

¹⁰ Bp. *adds here* antarā satthi-
nam karitvā ti catunnam
pādānam antare karitvā.

*vippakatabhojane*¹ 'ti antaraghare vā vihāre vā araṇṇe vā yattha katthaci bhuñjamāno bhikkhu anīṭṭhite bhojane na vuṭṭhāpetabbo. antaraghare pacchā āgatenā bhikkhaṃ gahetvā sabhāgaṭṭhānaṃ² gantabbam. sace manussā vā bhikkhū vā pavisathā 'ti vadanti, mayi pavisante, bhikkhū uṭṭahissanti 'ti vattabbam. ettha³ *bhante āsanaṃ atthi* 'ti vuttena⁴ pavisitabbam. sace koci kiñci na vadati, āsana-sālāya⁵ gantvā atisaṃīpaṃ āgantvā⁶ sabhāgaṭṭhāne ṭhātabbam, okāse kate pavisathā 'ti vuttena⁷ pavisitabbam. sace pana yaṃ āsanaṃ tassa pāpuṇāti, tattha abhuñjanto bhikkhu nisinnō hoti, taṃ uṭṭhāpetuṃ vaṭṭati. yāgukhajjakādisu pana yaṃ kiñci pivitvā vā khāditvā vā yāva añño āgacchati, tāva nisinnaṃ rittahattham pi uṭṭhāpetuṃ⁸ na⁹ vaṭṭati, vippakatabhojano yeva hi so hoti. *sace vuṭṭhāpeti* 'ti sace sañcicca¹⁰ āpattiṃ atikkamitvā 'pi vuṭṭhāpeti yeva. *pavārito ca hoti* 'ti yaṃ so vuṭṭhāpeti, ayaṃ ce bhikkhu pavārito hoti, tena vattabbo gaccha udakaṃ āharā¹¹ 'ti. vuḍḍhataṃ hi bhikkhuṃ ānāpetuṃ idam eva ekaṭṭhānaṃ¹² ti. sace so udakaṃ pi na āharati, tato yaṃ navakatarena kattabbam taṃ dassento *sādhukaṃ sitthāni gilitvā*¹³ 'ti ādim āha. *gilānassa paṭirūpaṃ seyyan* ti ettha, yo kāsagaṇḍasātisārādīhi¹⁴ gilāno hoti kheḷamallakavaccakapālādini ṭhapetabbāni honti. kuṭṭhi vā hoti senāsaṇaṃ dūseti, evarūpassa heṭṭhā pāsādamaṇḍa-pasālādīsu¹⁵ aññataṃ ekamantaṃ senāsaṇaṃ dātabbam. yasmiṃ vasante senāsaṇaṃ na dūseti¹⁶ tassa varaseyyāpi dātabbā 'va. yo 'pi sinehapānavirecananattukammādisu yaṃ kiñci bhesajjaṃ karoti, sabbo so gilāno yeva. tassāpi sallakkhetvā paṭirūpaṃ senāsaṇaṃ dātabbam. *lesakappena* 'ti appakena sīsābhādhādimattena.

¹ Bp. °bhojano.² Bp. *omits this*.³ Bp. etha.⁴ Bp. *adds* pana.⁵ Bp. °sālaṃ.⁶ Bp. āgantvā.⁷ Bp. vutte pana.⁸ Bp. vuṭṭhāpetuṃ.⁹ Bp. *omits* na.¹⁰ Bp. *omits* sañcicca.¹¹ Bp. āharāhi.¹² Bp. ekaṃ ṭhānaṃ.¹³ Bp. sitthāni 'ti *for* sitthāni

gilitvā.

¹⁴ Bp. kāsabhaḡandarātisārādīhi.¹⁵ Bp. pāsādapaṇṇasālādīsu.¹⁶ Bp. dussati.

bhikkhū gaṇetvā 'ti ettakā nāma bhikkhū 'ti vihāre bhikkhūnam paricchedaṃ ñatvā. *seyyā* 'ti mañcaṭṭhānāni vuccanti. *seyyaggenā* 'ti seyyaparicchedena. vassūpanāyikadivase kālaṃ ghoṣetvā ekaṃ mañcaṭṭhānaṃ ekassa bhikkhuno gāhetuṃ anujānāmi 'ti attho. *seyyaggena gāhenā* 'ti seyyaparicchedena¹ gāhiyamānā. *seyyā ussādiyimsū*³ 'ti evaṃ³ mañcaṭṭhānāni atirekāni ahesuṃ. vihāraggādisu pi es' eva nayo. sopacāragabbho⁴ adhippeto. *anubhāgaṇa* ti puna aparaṃ pi bhāgaṃ dātuṃ atimandesu hi bhikkhūsu ekekassa bhikkhuno dve tīṇi pariveṇāni dātabbāni. *na akāmā dātabbo* ti na⁵ anicchāya dātabbo.⁶ vassūpanāyikadivase gahite anubhāge pacchā āgatānaṃ na attano aruciya so anubhāgo dātabbo. sace pana nayena gahito so attano ruciya taṃ anubhāgaṃ vā paṭhamabhāgaṃ vā deti, vaṭṭati. *nissīma ʔhitassā* 'ti upacārasīmato bahiṭṭhitassa. anto upacārasīmāya pana dūre ʔhitassāpi labbhati yeva. *senāsanaṃ gahetvā* 'ti vassūpanāyikadivase gahetvā. *sabbakālaṃ paṭibāhanti* 'ti catumāsaccayena⁷ utukāle 'pi paṭibāhanti. tīsu senāsana-gāhesu⁸ purimako ca pacchimako cā 'ti ime dve thāvarā.⁹ antarāmuttako¹⁰ ayaṃ vinicchayo. ekasmiṃ vihāre mahā-lābhasenāsanaṃ¹¹ hoti. senāsanasāmikā vassūpagataṃ bhikkhuṃ sabbapaccayehi sakkaccaṃ upaṭṭhahitvā pavāretvā gamanakāle bahuṃ samaṇaparikkhāraṃ denti. mahātherā dūrato 'pi āgantvā vassūpanāyikadivase taṃ gahetvā phāsuṃ vasitvā vuṭṭhavassā¹² lābhaṃ gaṇhitvā pakkamanti. āvāsikā mayaṃ etthuppannaṃ lābhaṃ na labhāma, niccaṃ āgantukamahātherā 'va labhanti, te yeva naṃ¹³ āgantvā paṭijaggissantī 'ti palujjantaṃ pi na olokenti. bhagavā tassa paṭijagganatthaṃ aparajjugatāya mahāpavāraṇāyā¹⁴

¹ Bp. seyyāpari°.² Bp. ussārayimsū.³ Bp. omits evaṃ.⁴ Bp. omits sopacāragabbho
adhippeto.⁵ Bp. omits na.⁶ Bp. inserts tattha.⁷ Bp. cātu°.⁸ Bp. °naggāhesu.⁹ Bp. gāhāthāvarā.¹⁰ Bp. °muttake.¹¹ Bp. °lābhaṃ senāsanaṃ.¹² Bp. vuṭṭhavassā.¹³ Bp. taṃ.¹⁴ Bp. pavāraṇāyā.

āyatim vassāvāsattthāya antarāmuttako gāhetabbo ti āha. taṃ gāhenta saṅghatthero vattabbo: bhante antarāmuttakam senāsanam gaṇhathā 'ti. sace gaṇhati dātabbam, no ce eten' eva upāyena anutheraṃ ādim katvā yo gaṇhāti tassa antamaso sāmaṇerassāpi dātabbam. tena pi taṃ senāsanam aṭṭhamāse paṭijaggitabbam. chadanabhittibhūmisu yaṃ kiñci khaṇḍam vā phullam vā hoti, sabbam¹ paṭisaṅkharitabbam. uddesaparipucchādīhi divasaṃ khepetvā rattim tattha vasitum pi vaṭṭati. rattim pariveṇe vasitvā tattha divasaṃ khepetum vaṭṭati. rattindivam tatth' eva vasitum pi vaṭṭati. utukāle āgatānaṃ vuḍḍhānaṃ na paṭibāhitabbam. vassūpanāyikadivase pana sampatte² saṅghatthero mayham idaṃ senāsanam dethā 'ti vadati. na labbhati. bhante idaṃ antarāmuttakam gahetvā aṭṭhamāse ekena bhikkhunā paṭijaggitan ti vatvā na dātabbam. aṭṭhamāse paṭijaggitabhikkhuss' eva³ gahitam hoti. yasmim pana senāsane ekasamvacchare dvikkhattum paccaye denti, taṃ⁴ chamāsaccayena chamāsaccayena⁵ antarāmuttakam na gāhetabbam. yasmim vā tikkhattum denti, taṃ⁶ catumāsaccayena catumāsaccayena⁵. yasmim va catukkhattum denti, taṃ⁶ temāsaccayena temāsaccayena antarāmuttakam⁵ na gāhetabbam. paccayen' eva hi taṃ paṭijagganam labhissati. yasmim pana ekasamvacchare sakideva bahū⁷ paccaye denti, etaṃ antarāmuttakam gāhetabban ti. ayan tāva antovasse vassūpanāyikadivasena pāliyaṃ āgatasenāsanagāhakakathā. ayaṃ pana senāsanagāho nāma duvidho hoti utukāle ca vassāvāse ca.

tattha utukāle⁸ tāva keci āgantukā bhikkhū purebhattam āgacchanti, keci pacchābhattam paṭhamayāmaṃ vā majjhimayāmaṃ vā pacchimayāmaṃ vā. ye yadā āgacchanti, tesam tadā 'va bhikkhū uṭṭhāpetvā senāsanam dātabbam. akālo nāma n'atthi. senāsanapaññāpakena pana paṇḍitena bhavitabbam. ekaṃ vā dve vā mañcatṭhānāni ṭhapetabbāni.

¹ Bp. taṃ sabbam.

⁵ Bp. *inserts* taṃ.

² Bp. *inserts* sace *after* sampatte.

⁶ Bp. *omits* taṃ.

³ Bp. paṭijaggaka°.

⁷ Bp. bahu.

⁴ Bp. *omits* taṃ.

⁸ Bp. *kālam.

sace vikāle eko vā dve vā mahātherā¹ āgacchanti, te vattabbā bhante ādito paṭṭhāya uṭṭhāpiyamānā² sabbe 'pi bhikkhū ubbhaṇḍikā bhavissanti, tumbe amhākaṃ vasanaṭṭhāne yeva vasathā 'ti. bahūsu pana āgatesu vuṭṭhāpetvā paṭipāṭiyā dātabbāṃ. sace ekekaṃ parivenaṃ pahoti ekekaṃ parivenaṃ dātabbāṃ. tattha aggisālādighasālāmaṇḍalamālādayo³ sabbe 'pi tass' eva pāpuṇanti. evaṃ appahontesu⁴ pāsādaggena dātabbāṃ. pāsādesu appahontesu ovarakaggena dātabbāṃ. ovarakaggesu⁵ appahontesu seyyaggena dātabbāṃ⁶. mañcaṭṭhāne appahonte ekapīṭhakaṭṭhānavasena dātabbāṃ. bhikkhuno pana ṭhitokāsamattaṃ na gāhetabbāṃ. etaṃ hi senāsaṇaṃ nāma na hoti. pīṭhakaṭṭhāne pana appahonte ekaṃ mañcaṭṭhānaṃ vā pīṭhakaṭṭhānaṃ vā vārena vārena⁷ bhante vissamathā 'ti tiṇṇaṃ janānaṃ dātabbāṃ. na hi sakkā sītasamaye sabbaratti⁸ ajjhokāse vasituṃ. mahātherena paṭhamayāmaṃ vissamitvā nikkhamitvā dutiyattherassa vattabbāṃ āvuso idha pavisāhi 'ti. sace mahāthero niddāgaruko hoti kālaṃ na jānāti, ukkāsetvā⁹ dvāraṃ ākoṭṭetvā¹⁰ bhante kālo jāto sītaṃ anudahati 'ti vattabbāṃ. tena nikkhamitvā okāso dātabbo. adātuṃ na labhati. dutiyattherenāpi majjhimayāmaṃ vissamitvā purimanayen' eva itarassa dātabbāṃ. niddāgaruko vuttanayen' eva vuṭṭhāpetabbo. evaṃ ekarattiṃ ekamañcaṭṭhānaṃ tiṇṇaṃ dātabbāṃ. Jambūdiṇe pana ekacce bhikkhū senāsaṇaṃ nāma mañcapīṭhaṭṭhānaṃ¹¹ vā kiñcid eva kassaci sappāyaṃ hoti kassaci asappāyaṃ ti āgantukā vā hontu, mā¹² vā devasikaṃ senāsaṇaṃ gāhenti. ayaṃ utukāle senāsaṇagāho¹³ nāma.

¹ Bp. therā.² Bp. °māne.³ Bp. °sālādighasālāmaṇḍalamālādayo.⁴ Bp. °honte.⁵ Bp. ovarakesu.⁶ Bp. *inserts here*. seyyaggesu appahontesu mañcaṭṭhāne na dātabbāṃ.⁷ Bp. vārena gahetvā.⁸ Bp. °rattiṃ.⁹ Bp. ukkāsetvā.¹⁰ Bp. ākoṭṭetvā.¹¹ Bp. mañcaṭṭhānaṃ vā pīṭhaṭṭhānaṃ.¹² Bp. vā mā *for* mā¹³ Bp. °ggāho.

vassāvāse pana atthi āgantukavattaṃ atthi āvāsikavattaṃ. tattha¹ āgantukena tāva sakaṭṭhānaṃ muñcitvā aññattha gantvā vasitukāmena vassūpanāyikadivasam eva tattha na gantabbam. vasanaṭṭhānaṃ vā² hi tattha³ sambādham bhavēyya, bhikkhācāro vā na sampajjēyya. tena na phāsukaṃ⁴ vihareyya. tasmā idāni māsamattena vassūpanāyiko⁵ bhavissati 'ti taṃ vihāraṃ paṇisitabbam. tattha māsamattaṃ vasanto sace uddesatthiko uddesasampattiṃ sallakkhetvā sace kammaṭṭhāniko⁶ kammaṭṭhānasappāyaṃ⁷ sallakkhetvā sace paṇḍayattiko paṇḍayalābham sallakkhetvā antovasse sukhaṃ vasissati. sakaṭṭhānato ca tattha gacchantena na gocaragāmo ghaṭṭetabbo⁸, na tattha manussā vattabbā tumhe nissāya salākabhaddāni vā yāgukhajjakādāni vā vassāvāsikaṃ vā n'atthi, ayaṃ cetiyassa parikkhāro ayaṃ uposathāgārassa, idaṃ tālaṇ c' eva sūci⁹ ca sampatiṇṇattha tumhākaṃ vihāraṇ ti. senāsanam pana paṇijaggitvā¹⁰ dāru-bhaṇḍamattikābhaṇḍāni paṇisāmetvā gamiyavattaṃ pūretvā gantabbam. evaṃ gacchantenāpi daharehi pattacivarabhaṇḍakādayo¹¹ ukkhipāpetvā telanālikattaradaṇḍādāni gāhāpetvā chattaṃ paggayha attānaṃ dassentena gāmadvāren' eva na gantabbam. paṇiṇṇanena aṭavimaggena gantabbam. aṭavimagge asati gumbādāni maddantena na gantabbam. gamiyavattaṃ pana pūretvā vitakkaṃ chinditvā suddhacittena gamanavatten' eva gantabbam. sace pana gāmadvārena maggo hoti, gacchantam pana¹² saparivāraṃ disvā manussā amhākaṃ thero viyā 'ti upadhāvitvā kuhiṃ bhante sabbe¹³ parikkhāre gahetvā gacchathā 'ti vadanti. tesu ce eko evaṃ vadati: vassūpanāyikakālo nāmāyaṃ yattha antovasse nibaddhabhikkhācāro bhaṇḍapaṇiṇṇattha ca labbhati, tattha bhikkhū gacchanti 'ti, tassa ce sutvā te manussā bhante-

¹ Bp. *omits* tattha.

² Bp. *omits* vā.

³ Bp. tatra.

⁴ Bp. phāsum.

⁵ Bp. °nāyikā.

⁶ Bp. kammā°.

⁷ Bp. °sappāyatam.

⁸ Bp. ghaṭṭetabbo.

⁹ Bp. sūci.

¹⁰ Bp. jaggitvā.

¹¹ Bp. °bhaṇḍikāyo.

¹² Bp. ca naṃ for pana.

¹³ Bp. sabba.

imasmim pi gāme jano bhuñjati c' eva nivāseti ca, mā aññattha gacchathā 'ti vatvā mittāmacce pakkosāpetvā sabbe samantayitvā¹ vihare nibaddhabhattaṇ² ca salākabhattādini ca vassāvāsikaṇ ca ṭhapetvā³ idh'eva bhante vasathā 'ti yācanti, sabbaṃ sādituṃ vaṭṭati. sabbaṃ p'⁴ etaṃ kappiyaṇ c' eva anavajjaṇ ca. Kurundiyaṃ pana kuhiṃ gacchathā 'ti vutte asukaṭṭhānaṃ⁵ ti vatvā kasmā tattha gacchathā 'ti vuttena⁶ kāraṇaṃ ācikkhitabban ti vuttaṃ. ubhayaṃ⁷ pan' etaṃ⁸ suddhacittattā 'va anavajjaṃ. idaṃ āgantukavattaṃ nāma. idaṃ pana āvāsikavattaṃ. paṭikacc' eva hi āvāsikehi vihāro paṭijaggitabbo.⁹ khaṇḍaphullapaṭisaṅkharapaṇaribbhaṇḍāni kātabbāni. rattiṭṭhānadivāṭṭhānavaccakuṭipassāvaṭṭhānāni padhānagharavihāramaggo ti imāni sabbāni paṭijaggitabbāni, cetiye sudhākammaṃ khuddavedikāya¹⁰ telamakkhanamañca-pīṭhajagganan¹¹ ti idaṃ pi sabbaṃ kātabbāṃ: vassavasitukāma¹² āgantvā uddesaparipucchākammaṭṭhānānuyogādini karontā sukhaṃ vasissanti 'ti. kataparikammehi āsāḥhajunhapañcamito¹³ paṭṭhāya vassāvāsikaṃ pucchitabbaṃ. kattha pucchitabbaṃ. yato pakatiyā labbhati, yehi pana na dinnapubbaṃ, te pucchituṃ na vaṭṭati. kasmā pucchitabbaṃ. kadāci bi manussā denti kadāci dubbhikkhādīhi upaddūtā¹⁴ na denti. tattha ye na dassanti, te apucchitvā vassāvāsike gāhite gahitabhikkhūnaṃ¹⁵ lābhantarāyo hoti, tasmā pucchitvā 'va gāhetabbaṃ. pucchantena tumhākaṃ vassāvāsikagahaṇakālo¹⁶ upakaṭṭho ti vattabbaṃ. sace vadanti bhante imaṃ samvaccharaṃ chātakādīhi upaddūtamaṇ¹⁷ na sakkoma dātun ti vā yaṃ¹⁸ pubbe dema tato ūnataraṃ dassāmā 'ti vā imāni¹⁹ kappāso sulabho, yaṃ pubbe dema tato bhutaraṃ dassāmā.

¹ Bp. sammantayitvā.² Bp. nibaddhavattaṇ.³ Bp. paṭṭhapetvā.⁴ Bp. h'etaṃ.⁵ Bp. °ṭṭhāne.⁶ Bp. vutte.⁷ Bp. adds pi.⁸ Bp. ettha.⁹ Bp. paṭijaggitabbo.¹⁰ Bp. mudda°.¹¹ Bp. telamakkhanaṃ mañca°.¹² Bp. vassaṃ vasi°.¹³ Bp. āsāḥhajunha°.¹⁴ Bp. °ddutā.¹⁵ Bp. gāhita°.¹⁶ Bp. °gahakakālo.¹⁷ Bp. °tamha.¹⁸ Bp. yaṃ mayaṃ.¹⁹ Bp. idāni.

'ti vā¹ tam sallakkhetvā tad anurūpena nayena tesam² senāsane bhikkhūnam vassāvāsikam gāhetabbam. sace manussā vadanti yassa amhākam vassāvāsikam pāpuṇāti, so temāsam pāṇiyam upatthāpetu³ vihāramaggaṃ jaggatu cetiyaṅgaṇa-bodhiyaṅgaṇāni jaggatu bodhirukkhe udakam āsiṇcatū 'ti, yassa vassāvāsikam⁴ pāpuṇāti, tass' ācikkhitabbam. yo pana gāmo paṭikkamma yojanadviyojanantare hoti, tatra ce kulāni upanikkhepaṃ thāpetvā vihāre vassāvāsikam denti yeva, tāni kulāni apucchitvā 'pi tesam senāsane vattaṃ katvā vasantassa bhikkhuno⁵ vassāvāsikam gāhetabbam. sace pana tesam senāsane paṃsukūliko vasati, āgataṃ ca nam⁶ disvā tumhākam vassāvāsikam demā 'ti vadanti, tena saṅghassa ācikkhitabbam sace tāni kulāni saṅghassa dātum icchanti tumhākam yeva demā 'ti vadanti. sabhāgo bhikkhu vattaṃ katvā gaṇhāhī 'ti vattabbo, paṃsukūlikassa pan' etaṃ na vaṭṭati. iti saddhādeyyadāyakamanussā⁷ pucchitabbā. tatr' uppāde pana kappiyakārakā pucchitabbā. katham pucchitabbā. kim āvuso saṅghassa bhaṇḍapaṭicchādanam bhavissati 'ti. sace vadanti bhavissati bhante, ekekaṣa navahattham sātakam dassāma, vassāvāsikam gāhethā 'ti gāhetabbam. sace 'pi vadanti sātakā⁸ n' atthi vatthum pana atthi, gāhetha bhante 'ti, vatthumhi sante 'pi gāhetum vaṭṭati yeva, kappiyakārakānam hi hatthe kappiyabhaṇḍam paribhuñjathā 'ti dinnavattthuto. yaṃ yaṃ kappiyam⁹ tam tam sabbam paribhuñjitum anuññātam, yaṃ pan' ettha piṇḍapātattthāya gilānapaccayatthāya vā bhikkhūnam¹⁰ uddissa dinnam tam cīvare upanāmentehi' saṅghasuṭṭhātāya apaloketvā upanāmetabbam. senāsanatthāya uddissa dinnam garubhaṇḍam hoti. cīvaravasen' eva pana¹¹ catupaccayavasena vā dinnam cīvare upanāmentānam apalokanakammakiccaṃ n'atthi. apalokanakammaṃ karontehi pana¹² puggalavasen'

¹ Bp. *inserts* vadanti *after* vā. ⁷ Bp. °deyye dāyakamassā.

² Bp. *repeats* tesam.

⁸ Bp. sātakam.

³ Bp. upatthāpetu.

⁹ Bp. kappam.

⁴ Bp. *omits this*.

¹⁰ Bp. *omits this*.

⁵ Bp. *omits* bhikkhuno.

¹¹ Bp. *omits* pana.

⁶ Bp. tam.

¹² Bp. *ca for* pana.

eva kātabbam saṅghavasena na kātabbam. jātarūparajatavasenā 'pi āmakadhaññavasena vā apalokanakammaṃ na vaṭṭati. kappiyabhaṇḍavasena' eva cīvarataṇḍulādivasen' eva ca vaṭṭati. tam pana evaṃ kattabbam: idāni subhikkham sulabhapiṇḍam bhikkhū cīvarena kilamanti ettakaṃ nāma taṇḍulabhāgaṃ bhikkhūnaṃ cīvaraṃ kātuṃ ruccati,¹ gilānapaccayo sulabho gilāno vā n' atthi ettakaṃ nāma taṇḍulabhāgaṃ bhikkhūnaṃ cīvaraṃ kātuṃ ruccati' ti. evaṃ cīvarapaccayaṃ sallakkhetvā senāsanassa kāle ghosite sannipatite saṅhe senāsanagāhako sammannitabbo. sammannantehi² ca ekaṃ³ sammannituṃ na vaṭṭati dve sammannitabbā 'ti vuttaṃ. evaṃ hi navako vuḍḍhassa⁴ vuḍḍho ca navakassa ca gāhessati⁵ 'ti. mahante pana mahāvihārasa-dise vihare tayo cattāro janā sammannitabbā. Kurundiyaṃ pana aṭṭha pi soḷasa pi jane sammannituṃ vaṭṭati 'ti vuttaṃ. tesam sammati⁶ kammavācā 'pi apalokanakammena⁷ pi vaṭṭati yeva. tehi sammatehi bhikkhūhi senāsaṃ sallakkhetabbam. cetiyagharaṃ bodhigharaṃ āsanagharaṃ sammuṇjaniatto⁸ dāruatto vaccakuṭi itthakasālā vaḍḍhakī-sālā dvārakoṭṭhako pāṇiyamālo maggo pokkharāṇi 'ti etāni hi asenāsanāni. viharo aḍḍhayogo pāsādo hammiyaṃ guhā maṇḍapo rukkhamaṇaṃ veḷugumbo ti imāni senāsanāni⁹ 'ti tāni gāhetabbāni. gāhenta ca paṭhamam bhikkhū gaṇetuṃ bhikkhū gaṇetvā seyyā gaṇetun ti ettha vuttanayena gāhetabbāni. sace saṅghiko ca saddhādeyya¹⁰ cā 'ti dve cīvarapaccayā honti, tesu yaṃ bhikkhū paṭhamam gaṇhituṃ icchanti, tam gāhetvā tassa pi ṭhitikato paṭṭhāya itaro gāhetabbo. sace¹¹ bhikkhūnaṃ appatāya pariveṇaggena senāsane gāhiyamāne ekaṃ¹² pariveṇaṃ mahālābham hoti. dasa vā dvādasa vā ticīvarāni¹³ labbhanti tam vijaṭetvā

¹ Bp. vuccati ti.² Bp. tena.³ Bp. *omits* 'ēkaṃ sammannituṃ na vaṭṭati.⁴ Bp. vuḍḍhatarassa.⁵ Bp. gāhessati.⁶ Bp. sammuti kammavācāya.⁷ Bp. apalokanakamena.⁸ Bp. 'janīattaṃ.⁹ Bp. 'nāni and *omits* 'ti.¹⁰ Bp. 'deyyo.¹¹ Bp. sace pana.¹² Bp. ekaṃ pi.¹³ Bp. cīvarāni honti for ticīvarāni labbhanti.

aññesu alābhesu¹ āvasesu pakkhipitvā aññesaṃ pi bhikkhū-
 naṃ gāhetabban ti Mahāsumatthero āha. Mahāpadu-
 matthero pan' āha na evaṃ kātabbam, manussā hi attano
 āvāsajagganatthāya paccayaṃ denti, tasmā aññehi bhik-
 khūhi tattha pavisitabban ti. sace pan'ettha mahā-
 thero paṭikkosati mā āvuso evaṃ gāhettha, bhagavato
 anusittham² karotha, vuttam h'etam bhagavatā anujānāmi
 bhikkhave pariveṇaggena gāhetun ti, tassa paṭikkosānāya
 aṭhatvā³ bhante bhikkhū bahū paccayo mando saṅgham
 kātum vaṭṭati 'ti tam saññāpetvā gāhetabbam eva. gāhentena
 ca sammatena bhikkhunā mahātherassa santikaṃ gantvā
 evaṃ vattabbam: bhante tumhākaṃ senāsanam pāpuṇāti,
 paccayaṃ⁴ va gaṇhathā 'ti. asukakulassa ca⁵ paccayo
 asukasenāsanāñ ca mayham pāpuṇāti āvuso ti. pāpuṇāti
 bhante gaṇhatha nan ti. gaṇhāmi āvuso 'ti gahitam hoti.
 sace pana gahitam te⁶ bhante 'ti vutte gahitam me 'ti vā
 gaṇhissatha bhante 'ti vutte gaṇhissāmi 'ti vā vadati, aga-
 hitam hoti 'ti Mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero
 pan' āha atītānāgatavacanam vā hotu vattamānavacanam
 vā, satuppādamattam ālayakaraṇamattam eva c' ettha
 pamāṇam, tasmā gahitam eva hoti 'ti. Yo 'pi paṃsukūliko
 bhikkhu senāsanam gahetvā paccayaṃ vissajjeti, ayam
 pi⁷ na aññasmiṃ āvāse pakkhipitabbo. tasmim⁸ yeva āvāse
 nikkhipitabbo. tasmim yeva pariveṇe aggisālāya vā dīgha-
 sālāya vā rukkhamūle vā aññassa gāhetum vaṭṭati. paṃsu-
 kūliko vasāmi 'ti senāsanam jaggissati. itaro paccayaṃ
 gaṇhāmi 'ti. evaṃ dvīhi kāraṇehi senāsanam sujaggitata-
 ram bhavissati. Mahāpaccariyam pana vuttam paṃsukūlike
 vāsathāya senāsanam gaṇhante senāsanagāhāpakena vattab-
 bam idha⁹ bhante paccayo atthi, so kiṃ kātabbo 'ti tena
 heṭṭhā aññam gāhāpehi 'ti vattabbo. sace pana kiñci avatvā

¹ Bp. alābhakesu.

² Bp. anusitthim.

³ Bp. aṭṭhatvā.

⁴ Bp. gaṇhatha dhārethā 'ti
 for va gaṇhathā 'ti.

⁵ Bp. omits te.

⁶ Bp. pana for pi na.

⁷ Bp. omits ca.

⁸ Bp. omits 'tasmim yeva āvāse
 nikkhipitabbo.

⁹ Bp. bhante idha for idha
 bhante

'va vasati, tattha¹ vuṭṭhavassassa² c'³ assa pādamūle ṭhapetvā sātakam denti, vaṭṭati. atha vassāvāsikam demā 'ti vadanti, tasmim senāsane vassam vuṭṭhabhikkhūnam⁴ pāpuṇāti 'ti. yesam pana senāsanam n' atthi, kevalam paccayam eva denti. tesam paccayam⁴ avassāvāsike senāsane gāhetum vaṭṭati. manussā thūpaṃ katvā vassāvāsikam gāhāpentī. thūpo nāma asenāsanam, tassa samīpe rukkhe vā maṇḍape vā upanibandhitvā gāhāpetabbam. tena bhikkhunā cetiyam paṭijaggitabbam. bodhirukkhabodhigharaāsanagharasammūñjaniattadāruaṭṭavaccakuṭīdvārakoṭṭhakapāṇiyakuṭipāṇiyam-ālakadantakaṭṭhamālakesu⁵ pi es' eva nayo. bhojanasālā pana senāsanam eva, tasmā tam ekassa vā bahunnam⁶ vā paricchinditvā gāhetum vaṭṭati⁷. sabbam idam vitthārena Mahāpaccariyam vuttam. senāsanagāhāpakena pana pāṭipadaaruṇato paṭṭhāya yāva puna aruṇam na bhijjati, tāva gāhetabbam. idam hi senāsanagāhassa khetam. sace pāto 'va gāhite senāsane añño vitakkacāriko bhikkhu āgantvā senāsanam yācati, gahitam bhante senāsanam vassūpagato saṅgho rammaniyo⁸ vihāro rukkhāmūlādisu yattha icchatha tattha vasathā 'ti vattabbo. vassūpagatehi antovasse nibaddhāvattam ṭhapetvā vassūpagatā bhikkhū sammūñjaniyo bandhathā 'ti vattabbā. sulabhā ce daṇḍakā c'eva salākāyo ca honti, ekekena cha pañca muṭṭhisammūñjaniyo dve tisso yaṭṭhisammūñjaniyo vā bandhitabbā. dullabhā ce honti dve tisso muṭṭhisammūñjaniyo ekā yaṭṭhisammūñjani⁹ vā bandhitabbā. sāmaṇerehi cha¹⁰ pañca¹¹ ukkā koṭṭetabbā. vasanaṭṭhānesu¹² kasāvaparibhaṇḍam kātabbam. vattam karontehi ca¹³ na uddisitabbam, na uddisāpetabbam,

¹ Bp. *omits* tattha.² Bp. *vuttha*°.³ Bp. *ca for* c'assa.⁴ Bp. *paccayā*.⁵ Bp. *omits* pāṇiya kuṭi.⁶ Bp. *bahūnam*.⁷ Bp. *vaṭṭatī* 'ti.⁸ Bp. *ramaṇiyo*.⁹ Bp. °jani *and omits* vā¹⁰ Bp. *omits* cha.¹¹ Bp. *repeats* pañca.¹² Bp. °tthāne.¹³ Bp. *pana for* ca.

na sajjhāyo kātabbo, na pabbājetabbam, na upasampādetabbo,¹ na nissayo dātabbo, na dhammassavanam kātabbam, sabbe 'va hi ete sapapañcā nippapañcā² hutvā samaṇadhammam eva karissāmā 'ti vā, sabbe terasadhutaṅgāni samādiyantu, seyyam akappetvā thānacaṅkamehi vitināmentu, mūgavattam³ gaṇhantu, sattāhakarāṇiyena gatā 'pi bhājanīyabhaṇḍam mā⁴ labhantū 'ti vā evarūpaṃ adhammikavattam na kātabbam. evaṃ pana kātabbam. pariyattidhammo nāma tividham pi saddhammam patiṭṭhāpeti, tasmā sakkaccaṃ uddisatha uddisāpetha sajjhāyaṃ karotha padhānaghare vasantānaṃ saṅghaṭṭanaṃ⁵ akatvā antovihāre nisīditvā uddisatha uddisāpetha sajjhāyaṃ karotha dhammassavanam samiddham karotha pabbājentā sodhetvā pabbajjam⁶ detha⁷ upasampādentā sodhetvā upasampadam⁸ detha nissayaṃ⁹ dadantā sodhetvā nissayaṃ detha, eko 'pi hi kulaputto pabbajjaṃ ca¹⁰ upasampadaṃ ca labhitvā sakalam sāsanaṃ patiṭṭhapessati,¹¹ attano thāmena yattakāni sakkotha tattakāni dhutaṅgāni samādiyittha,¹² antovassaṃ nām' etaṃ sakaladivasaṃ rattiyaṃ ca paṭhamamajjhima-pacchimayāmesu¹³ appamattehi bhavitabbam viriyam¹⁴ ārabhitabbam, porāṇakā¹⁵ mahātherā pi sabbapalibodhe chinditvā antovasse ekacāriyaṃ¹⁶ vattam pūrayimsu, bhasse¹⁷ mattam jānitvā dasavattthukathādasaasubhadasaṇussatiyo¹⁸ aṭṭhatimsārammaṇakathaṃ ca kātum vaṭṭati, āgantukānaṃ vattam kātum sattāhakarāṇiyena gatānaṃ apaloketvā dātum vaṭṭati 'ti evarūpaṃ vattam kātabbam. api ca bhikkhū ovaditabbā: viggāhikapisuṇapharusavacanāni mā vadetha divase divase silāni āvajjentā caturārakkham ahāpentā

¹ Bp. °tabbam.² Bp. papañca.³ Bp. mugabbataṃ.⁴ Bp. omits mā.⁵ Bp. saṅghaṭṭanaṃ.⁶ Bp. pabbājetha.⁷ Bp. omits detha upasampādentā.⁸ Bp. upasampādetha for upasampadam detha.⁹ Bp. omits nissayaṃ dadantā.¹⁰ Bp. omits ca.¹¹ Bp. patiṭṭhāti.¹² Bp. samādiyatha.¹³ Bp. paṭhamapacchima°.¹⁴ Bp. viriyam.¹⁵ Bp. porāṇaka.¹⁶ Bp. ekacārika.¹⁷ Bp. inserts ācariyavattam before bhasse¹⁸ Bp. dasavattthukakatham dasaasubha-dasaṇussati.

manasikārabahulā viharathā 'ti. dantakaṭṭhakhādanavat-
 taṃ ācikkhitabbaṃ. ācāravattaṃ¹ ācikkhitabbaṃ. cetiyaṃ
 vā bodhiṃ vā vandantena gandhamālaṃ vā pūjentena pattaṃ
 vā thavikāya pakkhipantena na kathetabbaṃ. bhikkhā-
 cāravattaṃ ācikkhitabbaṃ. antogāme manussehi saddhiṃ
 paccayasaññuttakathā vā visabhāgakathā vā na kathetabbā.
 rakkhitindriyehi bhavitabbaṃ khandhakavattaṃ ca sekhiya-
 vattaṃ ca pūretabban ti evarūpā pi bahukāpi niyyānikakathā
 ācikkhitabbā 'ti. pacchimavassūpanāyikadivase pana sace
 kālaṃ ghosetvā sannipatite saṅhe koci dasahatthaṃ vatthaṃ
 āharitvā vassāvāsikaṃ deti, āgantuko ce bhikkhu saṅghatthe-
 ro hoti tassa dātabbaṃ. navako ce hoti, sammatena bhikkhu-
 nā saṅghatthero vattaṃ, sace² bhante icchatha paṭhamabhā-
 gaṃ muñcitvā idaṃ vatthaṃ gaṇhathā 'ti. amuñcantassa na
 dātabbaṃ. sace pana pubbe gāhitaṃ muñcitvā gaṇhāti,³
 eten' eva upāyena dutiyattherato paṭṭhāya parivattetvā
 pattaṭṭhāne āgantukassa dātabbaṃ. sace paṭhamavassū-
 pagatā dve tīṇi cattārī pañca vā vatthāni alatthum, laddhaṃ
 laddhaṃ eten' eva upāyena vissajjāpetvā yāva āgantukassa
 samakaṃ hoti tāva dātabbaṃ. tena pana samake laddhe
 avasiṭṭho anubhāgo therāsane dātabbo. paccuppanne lābhe
 satiṭṭhitikāya gāhetum ruccatī⁴ 'ti kaṭikaṃ kātum
 vaṭṭati. sace dubbhikkhaṃ hoti, dvīsu pi vassūpanāyikesu⁵
 vassūpagatā bhikkhū bhikkhāya kilamantā āvuso idha
 vasantā hi sabb' eva kilamāma sādhu vata dve bhāgā homa,
 yesaṃ nātipavāritatṭhānāni atthi te tattha vasitvā
 pavāraṇāya āgantvā attano pattaṃ vassāvāsikaṃ gaṇhantū
 'ti vadanti. tesu ye tattha vasitvā pavāraṇāya āgacchanti,
 tesam apalokanakammaṃ⁶ kasmā vassāvāsikaṃ dātabbaṃ.
 sādiyantā 'pi hi te bhikkhū⁷ n'eva vassāvāsikassa sāmino
 khīyantā 'pi ca āvāsikā n'eva adātum labhanti. Kurundiyaṃ

¹ Bp. *omits* ācāravattaṃ ācik-
 khitabbaṃ.

² Bp. vatthaṃ ce *for* sace.

³ Bp. *adds* dātabbaṃ *after*
 gaṇhāti.

⁴ Bp. *omits* ruccatī ti.

⁵ Bp. °nāyikā.

⁶ Bp. apaloketvā *and omits next*
 kasmā.

⁷ Bp. *omits* bhikkhū.

pana vuttaṃ: kattikavattaṃ¹ kātabbaṃ sace² sabbesaṃ no idha yāgubhattaṃ nappahoti, sabhāgaṭṭhāne vasitvā āgacchatha tumhākaṃ pattaṃ vassāvāsikaṃ labhissathā 'ti. tañ ce eko paṭibāhati, suppaṭibāhitaṃ. no ce paṭibāhati, katikā sukatā, pacchā tesam tattha vasitvā āgatānaṃ apaloketvā dātabbaṃ, apalokanakāle paṭibāhitaṃ³ na labhati⁴ 'ti. puna pi vuttaṃ: sace pana⁵ vassūpagatesu ekaccānaṃ vassāvāsike apāpuṇante bhikkhū katikaṃ karonti chinnavassānaṃ vassāvāsikaṃ ca idāni uppajjanakaṃ⁶ vassāvāsikaṃ ca imesaṃ dātuṃ ruccati 'ti, evaṃ katikāya katāya gāhitasadisam eva hoti. uppannuppannaṃ⁷ ca tesam eva dātabban ti.⁸ temāsaṃ pāṇiyaṃ upaṭṭhapetvā vihāramaggacetiyaṅgaṇabodhiyaṅganādini⁹ jaggitvā bodhirukkhe udakaṃ siñcitvā pakkanto 'pi vibbhamanto 'pi vassāvāsikaṃ labhati yeva. atiniviṭṭhaṃ¹⁰ hi tena taṃ¹¹ saṅghikaṃ pana apalokanakkammaṃ katvā gāhitaṃ antovasse vibbhamanto 'pi labhat' eva, paccayavasen' eva gāhitaṃ pana na labhati 'ti vadanti. sace vuṭṭhavasso disaṃ gamiko bhikkhu āvāsikassa hatthato kiñcid eva kappiyabhaṇḍaṃ gahetvā asukakule mayhaṃ vassāvāsikaṃ pattaṃ taṃ gaṇhathā 'ti vatvā gataṭṭhāne vibbhamati, vassāvāsikaṃ saṅghikaṃ hoti. sace pana manusse sammukhā sampaṭicchāpetvā gacchati, labhati. idaṃ vassāvāsikaṃ amhākaṃ senāsane vuṭṭhavassassa¹² bhikkhuno demā 'ti vutte yassa gāhitaṃ tass' eva hoti. sace pana senāsanasāmikassa piyakamyatāya puttadhītādayo bahūni vatthāni āharitvā amhākaṃ senāsane demā 'ti vadanti,¹³ tattha vassūpagatassa. ekam eva vatthaṃ dātabbaṃ, sesāni saṅghikāni honti. vassāvāsikaṭṭhiti-kāya gāhetabbāni. ṭhitikāya asati therāsanato paṭṭhāya gāhetabbāni. senāsan' eva vassūpagataṃ bhikkhuṃ nissāya

¹ Bp. kattikavattaṃ.² Bp. *omits* sace.³ Bp. paribāhitaṃ.⁴ Bp. labbhati.⁵ Bp. *omits* pana.⁶ Bp. °naka.⁷ Bp. °nnaṃ *and omits* ca.⁸ Bp. *omits* ti.⁹ Bp. °gaṇāni.¹⁰ Bp. satiniviṭṭhaṃ.¹¹ Bp. kataṃ *for* taṃ.¹² Bp. vuṭṭha-bhikkhuno.¹³ Bp. denti *for* vadanti.

uppannena cittappasādena bahūni vatthāni āharitvā senāsanassa demā 'ti dinnesu pi es' eva nayo. sace pana pādāmūle ṭhapetvā etassa bhikkhuno demā 'ti vadanti tass' eva honti. ekassa gehe dve vassāvāsikāni, paṭhamabhāgo sāmaṇerassa gāhito hoti dutiyo therāsane. so ekaṃ dasahatthaṃ ekaṃ aṭṭhahatthaṃ sāṭakaṃ pesesi vassāvāsikaṃ pattam bhikkhūnaṃ dethā 'ti. vicinitvā varabhāgaṃ¹ sāmaṇerassa datvā anubhāgo therāsane dātabbo. sace pana ubho 'pi gharaṃ netvā bhojetvā sayam eva pādāmūle ṭhapesi, yaṃ yassa dinnaṃ tad eva tassa hoti. ito paraṃ Mahāpaccariyaṃ āgatanayo hoti. ekassa ghare daharasāmaṇerassa vassāvāsikaṃ pāpuṇāti. so ce pucchati amhākaṃ vassāvāsikaṃ kassa pattan ti sāmaṇerassā 'ti avatvā dānakāle jānissasī 'ti vatvā dānadivase ekaṃ mahātheraṃ pesetvā nīharāpetabbaṃ. sace yassa vassāvāsikaṃ pattam, so vibbhamati vā kalam vā karoti, manussā ce pucchanti kassa amhākaṃ vassāvāsikaṃ pattan ti, tesam yathābhūtaṃ ācikkhitabbaṃ. sace te vadanti tumhākaṃ demā 'ti, tassa bhikkhuno pāpuṇāti. atha saṅghassa vā gaṇassa vā denti, saṅghassa vā gaṇassa vā pāpuṇāti. sace vassūpagatā suddhapamsukūlikā yeva honti, ānetvā dinnaṃ vassāvāsikaṃ senāsanapārikkhāraṃ vā katvā ṭhapetabbaṃ, bimbohanādīni² vā kātābbāni 'ti. idaṃ nevāsikavattam.

SENĀSANAGĀHAVINICCHAYO NITṬHITO

Upanandavatthusmiṃ³. tattha tayā moghapurisa gahitaṃ, idha mukkaṃ⁴. *idha⁵ gahitaṃ tatra mukkaṃ⁴* ti ettha ayam attho: yaṃ tayā tattha senāsaṇaṃ gahitaṃ, tam te gaṇhanten' eva idha mukkaṃ⁴ hoti. *idha dān' āhaṃ āvuso muñcāmi* 'ti vadantena pana tam tatrā 'pi mukkaṃ⁴. *evaṃ tvam ubhayattha paribāhīro* ti. ayam pan' ettha vinicchayo. gahaṇena gahaṇaṃ paṭipassambhati. gahaṇena ālayo paṭipassambhati. ālayena gahaṇaṃ paṭipassambhati⁶. ālayena

¹ Bp. orabhāgaṃ.

⁴ Bp. muttam for mukkaṃ.

² Bp. bibbohanādīni.

⁵ Bp. idha tayā gahitaṃ.

³ Bp. Upanandhava°.

⁶ Bp. paṭippa° for paṭipa° sic passim.

ālayo paṭipassambhati. kathaṃ. idh' ekacco vassūpanāyika-divase ekasmiṃ vihāre senāsanam gahetvā sāmantavihāram gantvā tatrā 'pi gaṇhati, tassa iminā gahaṇena purimaṃ gahaṇam paṭipassambhati. aparo idha vasissāmī 'ti ālayamattam katvā sāmantavihāram gantvā tattha' eva senāsanam gaṇhati, tassa iminā gahaṇena purimo ālayo paṭipassambhati. eko idha vasissāmī 'ti senāsanam vā gahetvā ālayam vā katvā sāmantavihāram gantvā tattha' senāsanam gaṇhāti idh' ev'² idāni vasissāmī 'ti ālayam vā karoti, icc' assa ālayena vā gahaṇam ālayena vā ālayo paṭipassambhati. sabbattha pacchime pacchime³ gahaṇe vā ālaye vā tiṭṭhati. yo pana ekasmiṃ vihāre senāsanam gahetvā aññasmiṃ vihāre vasissāmī 'ti gacchati, tassa upacārasimātikkame senāsana-gāho paṭipassambhati. yadi pana sace⁴ tattha phāsum bhavissati vasissāmī, no ce āgamissāmī 'ti gantvā aphāsukabhāvam nātvā pacchā gacchati, vaṭṭati.

tivassantarenā 'ti ettha, tivassantaro nāma yo dvīhi vassehi mahantataro vā daharataro vā hoti, yo pana ekena vassena mahantataro vā daharataro vā⁵ yo vā pana samānavasso, tattha vattabbam eva n'atthi. ime ca sabbe ekasmiṃ mañce vā pīthe vā dve dve hutvā nisīditum labhanti: *yaṃ tinṇannaṃ pahoti*,⁶ tam saṃhārimam vā hotu asaṃhārimam vā. tathārūpe api phalakakhaṇḍe anupasampannena 'pi saddhiṃ nisīditum vaṭṭati.

hatthinakkhakaṇ ti hatthinam hatthikumbhe paṭiṭṭhitam. evaṃ katassa kir' etaṃ nāmaṃ. *sabbaṃ pāsādaṃ paribhogan* ti suvaṇṇarajatādivicitrāni pi kavāṭāni mañcapīṭhāni tālavaṇṭāni suvaṇṇarajatamayāni⁸ pāṇiyaghaṭāni⁸ pāṇiyasarāvākāni⁹ vā yaṃ kiñci cittakammakatam sabbaṃ vaṭṭati. pāsādassa dāsīdāsakhattavātthugomahisaṃ¹⁰ demā 'ti vadanti-pāṭekkam gahaṇakiccam n' atthi. pāsāde paṭiggahite paṭig-

¹ Bp. *omits* tattha senāsanam

gaṇhāti.

² Bp. eva dāni.

³ Bp. *omits* pacchime.

⁴ Bp. *omits* sace.

⁵ Bp. vā hoti.

⁶ Bp. na ppahoti for pahoti.

⁷ Bp. °sarāvādi and *omits* vā.

⁸ Bp. °maya.

⁹ Bp. °ghaṭa.

¹⁰ Bp. dāsīdāsam khattavātthum go

gahitam eva hoti. goṇakādini saṅghikavihāre vā puggalika-vihāre vā mañcapīṭhakesu attharivā paribhuñjitum na vaṭṭati. dhammāsane pana gihivikaṭaṇihārena labbhati. tat-rāpi nipajjitum na vaṭṭati.

pañc' imānī 'ti rāsivasena pañca. sarūpavasena pan' etāni bahūni honti. tattha *ārāmo* nāma pupphārāmo vā phalārāmo vā. *ārāmavatthu* nāma tesam yeva ārāmānaṃ atthāya paricchinditva ṭhapitokāso tesu vā ārāmesu vinatṭhesu tesam porāṇabhūmibhāgo.¹ *vihāro* nāma yaṃ kiñci pāsā-dādisenāsanaṃ. *vihāravatthum* nāma tassa patiṭṭhānokāso. *mañco* nāma masārako muddikābaddho² kulirapādako³ āhaccapādako ti imesaṃ pubbe vuttānaṃ catunnaṃ mañcānaṃ aññataro. *pīṭhan* nāma masārakādīnaṃ yeva catunnaṃ pīṭhānaṃ aññataraṃ. *bhisī* nāma uṇṇabhisī ādīnaṃ pañcannaṃ aññatarā. *bimbohanaṃ*⁴ nāma vuttappakārānaṃ bimbohanānaṃ⁴ aññataraṃ. *lohakumbhē* nāma kālalohena vā tambalohena vā yena kenaci lohena katā kumbhā. lohabhāṇā-kādīsu pi es' eva nayo. ettha pana *bhāṇakan* ti araṇjaro vucati. *vārako* 'ti ghaṭo. *kaṭāhan* ti kaṭāham eva. vāsīādīsu valliādīsu ca duviññeyyaṃ nāma n' atthi. evaṃ.

dvisaṅgahāni dve honti	tatiyaṃ catusaṅgahaṃ
catutthaṃ navakoṭṭhāsaṃ	pañcamam aṭṭhabhedanaṃ
iti pañcahi rāsīhi	pañcanimmalalocano
pañcavīsavidhaṃ nātho	garubhaṇḍam pakāsaya.

tatr' āyaṃ vinicchaya-kathā. idaṃ hi sabbam pi garubhaṇḍam idha avissajjanīyaṃ⁵. Kīṭāgiri-vatthusmiṃ avebhaṅgiyaṃ ti vuttaṃ. parivāre pana avissajjanīyaṃ⁵ avebhaṅgiyaṃ pañca vuttā mahesinā vissajjentassa paribhuñjantassa anāpatti pañhām' esā kusalehi cintitā 'ti āgataṃ. tasmā mūlachejjavasena avissajjanīyaṃ⁵ avebhaṅgiyaṃ⁶ ti parivaṭṭanavasena pana vissajjentassa paribhuñjantassa ca anāpatti 'ti evam ettha adhippāyo veditabbo. ṭatrāyaṃ anu-

¹ Bp. porāṇakabhūmi°.

² Bp. bundikābaddho.

³ Bp. kulīra.

⁴ Bp. bibbo° *for* bimbo°.

⁵ Bp. avissajjiyaṃ.

⁶ Bp. °giyañ ca.

pubbīkathā. idan tāva pañcavidham pi cīvarapaṇḍapā-
 tabhesajjatthāya upanetuṃ na vaṭṭati. thāvarena ca thā-
 varam garubhaṇḍena ca garubhaṇḍam parivattetuṃ vaṭṭati.
 thāvare pana, khettaṃ khettavatthu taḷākam mātikā 'ti
 evarūpaṃ bhikkhusaṅghassa vicāretuṃ vā sampaṭicchituṃ vā
 adhivāsetuṃ¹ vā na vaṭṭati. Kappiyakāraheh' eva vicāritam²
 tato kappiyabhaṇḍam vaṭṭati. ārāmena³ pana ārāmaṃ
 āramavatthum vihāram vihāravatthun ti imāni cattāri pi
 parivattetuṃ vaṭṭati. tatrāyaṃ parivattananayo. saṅghassa
 nālīkerārāmo dūre hoti kappiyakārakā vā⁴ bahutaram khā-
 danti. yaṃ pi na khādanti tato sakaṭavettanam datvā
 appam eva āharanti⁵. aññesaṃ pana tassa ārāmassa avidūra-
 gāmaṃvāsīnaṃ manussānaṃ vihārassa samīpe ārāmo hoti.
 te saṅghaṃ upasaṅkamitvā sakena ārāmena taṃ ārāmaṃ
 yācanti. saṅghena ruccati saṅghassā 'ti apaloketvā sampaṭic-
 chitabbo. sace 'pi bhikkhūnaṃ rukkkhasahassaṃ hoti, manus-
 sānaṃ pañcasatāni, tumhākaṃ ārāmo khuddako ti na vattab-
 baṃ. kiñcāpi hi ayaṃ khuddako atha kho itarato bahutaram
 ayaṃ deti. sace 'pi samakam eva deti, evaṃ pi icchitichitak-
 khaṇe paribhuñjitum sakkā⁶ 'ti gahetabbam eva. sace pana
 manussānaṃ bahutarā rukkhā honti, nanu tumhākaṃ bahu-
 tarā rukkhā 'ti vattabbam. sace atirekaṃ amhākaṃ puññaṃ
 hotu saṅghassa demā 'ti vadanti, jānāpetvā sampaṭicchituṃ
 vaṭṭati. bhikkhūnaṃ rukkhā phaladhārino. manussānaṃ
 rukkhā na tāva phalaṃ gaṇhanti. kiñcāpi na gaṇhanti na
 cirena gaṇhissanti 'ti sampaṭicchitabbam eva. manussānaṃ.
 rukkhā phaladhārino. bhikkhūnaṃ na tāva phalaṃ gaṇ-
 hanti. nanu tumhākaṃ rukkhā phaladhārino ti vattabbam.
 sace gaṇhatha bhante amhākaṃ puññaṃ bhavissatī 'ti
 denti, jānāpetvā sampaṭicchituṃ vaṭṭati. evaṃ ārāmena
 ārāmo parivattetabbo. eten' eva nayena āramavatthum pi
 vihāro 'pi vihāravatthum pi ārāmena parivattetabbam.
 āramavatthunā ca mahantena vā khuddakena vā ārāma-

¹ Bp. omits adhivāsetuṃ vā.

² Bp. vicāri.

³ Bp. ārāme.

⁴ Bp. va.

⁵ Bp. haranti.

⁶ Bp. sakko.

ārānavatthu-vihāra-vihāravatthun¹ ti. katham vihārena vihāro parivattetabbo. saṅghassa antogāme geham hoti. manussānam vihāramajjhe pāsādo. ubho 'pi agghena samakā. sace manussā tena pāsādena tam geham yācanti, sampatiçchitum vaṭṭati. bhikkhūnam yeva² mahagghataram geham hoti. mahagghataram amhākam gehan ti vutte ca kiñcāpi mahagghataram pabbajitānam asāruppam na sakkā tattha pabbajitehi vasitum, idam pana sārūppam gaṇhathā 'ti vadanti, evam pi sampatiçchitum vaṭṭati. sace³ manussānam mahaggham hoti, nanu tumhākam geham mahagghan ti vattabbam. hotu bhante, amhākam puññam bhavissati, gaṇhathā 'ti vutte pana sampatiçchitum vaṭṭati. evam vihārena vihāro parivattetabbo. eten⁴ eva nayena vihāravatthum pi ārāmo 'pi ārānavatthum pi vihārena parivattetabbam. vihāravatthunā ca mahagghena vā appagghena vā vihāravihāravatthuārāmaārānavatthun ti.⁴ evan tāva thāvarena thāvaraparivattanam veditabbam. sarubhaṇḍena garubhaṇḍaparivattane pana, mañcapīṭham mahantam vā hotu khuddakam vā antamaso caturaṅgula-pādakam gāmadārakehi paṃsuāgārakesu kiḷantehi katam pi saṅghassa dinnakālato paṭṭhāya garubhaṇḍam hoti. sace 'pi rājārājamahāmattādayo ekappahāren⁵ eva mañcasatam vā mañcasahassam vā denti, sabbe kappiyamañcā sampatiçchitabbā. sampatiçchitvā vuḍḍhapaṭipāṭiyā saṅghikaparibhogena paribhuñjathā 'ti dātabbā. puggalika-vasena na dātabbā. atirekamañce bhaṇḍāgārādīsu paññāpetvā pattacīvaram nikkhipitum pi vaṭṭati. bahisimāya saṅghassa demā 'ti dinnamañco saṅghattherassa vasanaṭṭhāne dātabbo. tattha bahū ce mañcā honti, mañcena kammam n'atthi yassa vasanaṭṭhāne kammam atthi tattha saṅghikaparibhogena paribhuñjā⁵ 'ti dātabbo. mahagghena satagghanakena vā sahasagghanakena vā⁶ mañcena aññam

¹ Bp. °vatthūni, and omits ti. ⁴ Bp. °vatthūni, and omits ti.

² Bp. ce for yeva.

⁵ Bp. °bhuñjathā.

³ Bp. sace pana.

⁶ Bp. inserts satahasagghanakena vā after this vā.

mañcasataṃ¹ labbhati² parivattetvā gahetabbaṃ. na keva-
laṃ mañcena mañco yeva, āramaārāmaavatthuvihāra-
vihāravatthupīṭhabhisibimbohanāni pi parivattetum vaṭ-
ṭati. esa nayo pīṭhabhisibimbohanesu pi. etesu pi³ kappiyā-
kappiyaṃ vuttanayaṃ eva. tattha akappiyaṃ na pari-
bhuñjitabbaṃ, kappiyaṃ saṅghikaparibhogena paribhuñji-
tabbaṃ. akappiyaṃ vā mahagghakappiyaṃ vā parivattetvā
vuttavattthūni gahetabbāni. agarubhaṇḍupagaṃ⁴ bhisibim-
bohanaṃ nāma n'atthi. lohakumbhī lohabhāṇakaṃ lohaka-
ṭāhan ti imāni tīpi mahantāni vā hontu khuddakāni vā
antamaso pasatamattaudakagaṇhanakāni pi garubhaṇḍāni
yeva. lohavārako pana kāḷalohatambalohakaṃsalohavaṭṭa-
lohānaṃ yena kenaci kato Sihaḷadīpe pādagaṇhanako bhāje-
tabbo. pādo nāma Magadhanāliya pañcanālimattaṃ gaṇ-
hāti. tato atirekagaṇhanako garubhaṇḍaṃ. imāni tāva
pāliāgatāni⁵ lohabhājanāni pāliyaṃ pana anāgatāni pi
bhiṇkārapaṭiggahauluṇkadabbikaṭacchupāṭitattakasarāvaka-
samuggaanāgarakapalladhūmakaṭacchuādini⁶ khuddakāni vā
mahantāni vā sabbān'⁷ eva garubhaṇḍāni. ayapatto⁸ aya-
thālakam tamalohathālayan ti imāni pana bhājanīyāni.⁹
kaṃsalohavaṭṭalohabhājanavikati saṅghikaparibhogena vā
gihivikaṭā vā vaṭṭati. puggalikaparibhogena na vaṭṭati.
kaṃsalohādibhājanaṃ saṅghassa dinnaṃ pārihāriyaṃ na
vaṭṭati gihivikaṭanīhāren' eva paribhuñjitabbaṃ ti Mahā-
paccariyaṃ vuttaṃ. thapetvā pana bhājanavikatiṃ aññas-
miṃ pi kappiyalohabhaṇḍe pana¹⁰ añjaṇi añjanīsalākakaṇṇa-
malaharaṇi sūcipaṇṇasūcikhuddakapipphaliko khuddaka-
ārakaṇṭakakuṇṭhikā¹¹ tālakattarayattihivedhako¹² natthudā-
naṃ bhindivālo¹³ lohakaṭṭhi¹⁴ lohaguḷo lohapiṇḍi lohacakka-
lakaṃ¹⁵ aññaṃ pi vippakatalohabhaṇḍaṃ bhājanīyaṃ.

¹ Bp. labhati.² Bp. hi.³ Bp. *inserts* pana.⁴ Bp. pāliyaṃ āgatāni.⁵ Bp. °sarakasamugga°.⁶ Bp. sabbāni *for* sabbān'eva.⁷ Bp. patto.⁸ Bp. bhājanīyāni.⁹ Bp. *omits* pana.¹⁰ Bp. khuddakaṃ āraṇṭakam
kuhiṇṭhikā.¹¹ Bp. tālam kuttara°.¹² Bp. bhindivālo, *and inserts* loha-
kūṭo.¹³ Bp. lohakutti.¹⁴ Bp. °likam.

dhūmanettalohathālādīpakarukkhadīpakapallakaolambakadīpakaitthipurisatiracchānagatarūpakāni¹ pana aññāni vā bhittichadanakavātādisu upanetabbāni, antamaso lohakhilakam² upādāya sabbāni lohabhaṇḍāni garubhaṇḍāni yeva honti. attanā laddhāni pi pariharitvā puggalikaparibhogena na paribhuñjitabbāni saṅghikaparibhogena vā gihivikaṭāni vā vaṭṭanti. tipubhaṇḍe pi es' eva nayo. khīrapāsānamayāni taṭṭakasarakādīni garubhaṇḍāni yeva ghaṭakam³ pana tela-bhājanam vā pādakagaṇhanakato⁴ atirekameva garubhaṇḍam. suvaṇṇarajataārakūṭajātīphalīkabhājanāni⁵ gihivikaṭāni pi na vaṭṭanti pageva saṅghikaparibhogena vā puggalika-paribhogena vā. senāsanaparibhogena⁶ pana āmāsam pi anāmāsam pi sabbam vaṭṭati. vāsiādīsu yāya vāsiyā ṭhapetvā dantakaṭṭhachedanam⁷ vā ucchutacchanam vā aññam mahākammam kātuṃ na sakkā ayam bhājaniyā. tato mahattariyena kenaci ākārena katā vāsi garubhaṇḍam.⁸ *pharasu* pana antamaso vejjānam sirāvedhanapharasu pi garubhaṇḍam eva. *kudhāriyam*⁹ pharasusadiso eva vinichayo. yā pana āvudhasaṅkhepena katā ayam anāmāsā. *kuddālo*¹⁰ antamaso caturaṅgulamatto 'pi garubhaṇḍam eva. *nikhādanam* caturassamukham vā¹¹ donimukham vā¹² vaṅkam vā ujukam vā antamaso sammunjanīdaṇḍakavedhanam pi daṇḍakabandhanam¹³ c'eva garubhaṇḍam eva. sammunjanīdaṇḍakhaṇanakam pana adaṇḍakam phalamattam eva. yam sakkosi paṭikāya¹⁴ pakkipitvā pariharitum tam¹⁵ bhājaniyam. sikharam¹⁵ pi nikhādanen' eva saṅgahitam. yehi manussehi vihāre vāsiādīni dinnāni honti, te ce ghare daḍḍhe vā corehi vilutte vā detha no bhante upakaraṇe puna pākaṭike karissāmā 'ti vadanti, dātabbā. sace āha-

¹ Bp. °nettakhālādīpaka°
°dīpaitthipurisa°

² Bp. °khilakam.

³ Bp. ghaṭako.

⁴ Bp. pādagaṇhanakato.

⁵ Bp. °rajatahāra°.

⁶ Bp. °paribhoge.

⁷ Bp. daṇṭakaṭṭhachedanam.

⁸ Bp. *adds* eva.

⁹ Bp. *kudhāriyam*.

¹⁰ Bp. *kuddālo*.

¹¹ Bp. vā hotu.

¹² Bp. daṇḍabaddham.

¹³ Bp. paṭikāya.

¹⁴ Bp. *omits* tam.

¹⁵ Bp. *sikharam*.

ranti, na vāretabbā. anāharantā 'pi na codetabbā. kammā-rataṭṭakāracundakāraṇaḷakāramanikārapattabandhakānaṃ adhikaraṇīmutṭhikaṣaṇḍasatulādīni sabbāni lohamayaupa-karaṇāni saṅghe dinnakālato paṭṭhāya gaṛubhaṇḍāni. tipu-kotṭakasuvannaṅkāracammakāraupakaraṇesu pi es' eva nayo. ayaṃ pana viseso. tipukotṭakaupakaraṇesu pi tipucche-danasatthakaṃ suvaṇṇakāraupakaraṇesu suvaṇṇacchedana-satthakaṃ cammakāraupakaraṇesu kataparikkammacammacchedanakam¹ khuddakasatthan² ti imāni bhājanīyabhaṇḍāni. nahāpitatunnakāraupakaraṇesu pi ṭhapetvā mahākattariṃ mahāsaṇḍasaṃ mahāpipphalikaṃ ca sabbam bhājanīyam. mahākattariādīni gaṛubhaṇḍāni. valliādīsu. vettavalliā-dikā yā kāci aḍḍhabāhuppaṃ māṇā valli saṅghassa dinnā vā tattha jātakā vā rakkhitaḡopitā 'va gaṛubhaṇḍam hoti. sā saṅghakamme ca cetiyakamme ca kate ce³ atirekā hoti' puggalikakamme 'pi upanetuṃ vaṭṭati. arakkhitā pana gaṛubhaṇḍam eva na hoti. suttamakacivākanāḷīkerahīra-cammamayā rajjukā vā yottāni vā vāke ca nāḷīkerahīre ca vaṭṭetvā katā ekavaṭṭā vā dvitivaṭṭā vā saṅghassa dinnakā-lato paṭṭhāya gaṛubhaṇḍam. suttaṃ pana avaṭṭetvā dinnam makacivākanāḷīkerahīrā ca bhājanīyā. yehi pan' etāni raj-jukayottādīni dinnāni honti, te attano karaṇīyena harantā na vāretabbā. yo koci antamaso aṭṭhaṅgulisūcidandaṃ matto⁴ 'pi *velu* saṅghassa dinno vā tattha jātakā vā rakkhitaḡopito gaṛubhaṇḍam. so 'pi saṅghakamme ca cetiyakamme ca kate atireko puggalikakamme dātuṃ vaṭṭati. pādagaṇhana-katelanāḷi pana kattarayaṭṭhi upāhandando⁵ chattaḡandaḡo chattaṣalākā 'ti idam ettha bhājanīyabhaṇḍam. daḡḍha-geḡamanussā gaṇhitvā gacchantā na vāretabbā. rakkhita-ḡopitaveḷuṃ⁶ gaṇhantena samakaṃ vā atirekaṃ vā thāvaram antamaso taṃ agghanakavālikāya⁷ pi phāṭikammaṃ katvā gaḡetabbo. phāṭikammaṃ akatvā gaṇhantena tatth' eva

¹ Bp. °cammacchiddanaka°.

⁴ Bp. aṭṭhaṅgulasūci°.

² Bp. °satthakan.

⁵ Bp. °daṇḡako.

³ Bp. sace.

⁶ Bp. °pitaṃ veluṃ.

⁷ Bp. °nakam.

valañjetabbo¹. gamanakāle saṅghike² āvāse ṭhapetvā 'va gantabbaṃ. asatiyā gahetvā gatena pahīnitvā dātabbo. desantaraṃ gatena sampattavihāre³ saṅghikāvāse ṭhapetabbo. *tiṇaṃ* ti muñjaṃ ca pabbajaṇi ca ṭhapetvā avasesaṃ yaṃ kiñci tiṇaṃ. yattha pana tiṇaṃ n' atthi, tattha paṇṇehi chādenti, tasmā paṇṇaṃ pi tiṇeṇ' eva saṅgahitaṃ. iti muñjādīsu yaṃ kiñci muṭṭhippamāṇaṃ pi tiṇaṃ tālapaṇṇādīsu pi⁴ ekaṃ paṇṇaṃ pi saṅghassa dinnāṃ vā tattha jātaṃ vā bahārāme saṅghassa tiṇavattutho⁵ jātatiṇaṃ vā rakkhitagopitaṃ garubhaṇḍaṃ hoti. taṃ pi saṅghakamme ca cetiyakamme ca kate atirekaṃ puggalikakamme dātuṃ vaṭṭati. daḍḍhagehamanussā gahetvā gacchantā na vāretabbā. aṭṭhaṅgulappamāṇo 'pi rittapoṭṭhako⁶ garubhaṇḍaṃ eva. *matikā* pakatimattikā vā hotu pañcavaṇṇā vā suddhā⁷ vā, sajjurasakukutṭhasilesādīsu⁸ vā yaṃ kiñci dullabhaṭṭhāne ānetvā vā dinnāṃ tattha jātaṃ vā rakkhitagopitaṃ tālapakkamattaṃ garubhaṇḍaṃ hoti. taṃ pi saṅghakamme ca cetiyakamme ca kate⁹ niṭṭhite atirekaṃ puggalikakamme dātuṃ vaṭṭati. hiṅguhiṅgulakaharītālamano silāñjanāni pana bhājaniyabhaṇḍāni. *dārubhaṇḍe* yo koci aṭṭhaṅgulasūci-daṇḍamatto 'pi dārubhaṇḍako dārudullabhaṭṭhāne saṅghassa dinno vā tattha jātaṃ vā rakkhitagopito yaṃ garubhaṇḍaṃ hoti 'ti Kurundiyaṃ vuttaṃ. Mahāaṭṭhakathāyaṃ pana sabbāṃ pi dāruveḷucammapāsāṇādivikaṭiṃ dārubhaṇḍena saṅgaṇhitvā tena kho pana samayena saṅghassa āsandhiko¹⁰ uppanno hoti 'ti ito paṭṭhāya dārubhaṇḍavinicchayo vutto. tatrāyaṃ atthuddhāro. āsandhiko¹⁰ sattaṅgo: bhaddapiṭṭhaṃ piṭṭhikā eḷakapādapīṭṭhaṃ āmalakavaṇṭakapīṭṭhaṃ¹¹ paṇṇikapīṭṭhaṃ¹² phalakaṃ kocchaṃ palāsapiṭṭhan¹³ ti. imesu tāva yaṃ kiñci khuddakaṃ vā hotu mahantaṃ vā saṅghassa dinnāṃ

¹ Bp. valañjetabbo.² Bp. saṅghika.³ Bp. °vihāro.⁴ Bp. ca for pi.⁵ Bp. dinnavattutho.⁶ Bp. °poṭṭhako.⁷ Bp. sudhā.⁸ Bp. °sakaṅgutṭha°.⁹ Bp. omits kate.¹⁰ Bp. āsandhiko.¹¹ Bp. °vaṭṭaka°.¹² Bp. omits this¹³ Bp. palālapīṭṭhan.

garubhaṇḍaṃ hoti. palāsapīṭhena¹ c' ettha kadalipattādinī² pi pīṭhāni pi saṅgahitāni. byagghacammaonaddhaṃ pi vālarūpaparikkhitaṃ³ ratanapasibbitaṃ⁴ kocchaṃ⁵ garubhaṇḍaṃ eva. caṅkamaphalakaṃ⁶ dighaphalakaṃ vā cīvaradhovanaphalakaṃ vā ghaṭanaphalakaṃ⁷ vā ghaṭanamuggaro⁷ vā dantakaṭṭhacchedanadaṇḍakā⁸ daṇḍamuggaro vā ambaṇaṃ rajanadoṇi udakapaṭicchako dārumayo vā dantamayo vā veḷumayo vā sapāḍako 'pi apāḍako' pi samuggo mañjūsā⁹ pādagaṇḥanakato atirekappamāṇo karaṇḍo udakadoṇi¹⁰ udakakaṭṭhaṃ uḷunko kaṭacchu pāṇiyasarāvakaṃ¹¹ pāṇiyasaṅkho ti etesu¹² yaṃ kiñci saṅghe dinnāṃ garubhaṇḍaṃ, saṅkhathālakāṃ pana bhājanīyaṃ. tathā dārumayo udakakumbho pādakathalikamaṇḍalaṃ dārumayaṃ vā hotu tālapaṇṇādimayaṃ¹³ vā sabbāṃ garubhaṇḍaṃ. ādhārako pattapīḍhānaṃ tālavaṇṇaṃ vijani¹⁴ caṅgoṭakaṃ pacchi yaṭṭhisammuṇjaṇi muṭṭhisammuṇjaṇi 'ti etesu¹² yaṃ kiñci khuddakaṃ vā mahantaṃ vā dāruveḷupaṇṇacammādisu yena kenaci kataṃ garubhaṇḍaṃ eva. thambhatulāsopāṇaphalakādisu dārumayaṃ vā pāsāṇamayaṃ vā yaṃ kiñci gehasambhārūpaṃ¹⁵ yo koci kaṭasārako yaṃ kiñci bhummattharaṇaṃ¹⁶ yaṃ kiñci akappiyacammaṃ saṅghe¹⁷ dinnāṃ garubhaṇḍaṃ bhummattharaṇaṃ¹⁶ kātuṃ vaṭṭati. eḷakacammaṃ pana paccattharaṇagatikaṃ pi¹⁸ garubhaṇḍaṃ eva. kappiyacammāni bhājanīyāni. Kurundīyaṃ pana sabbāṃ pañcappamāṇaṃ cammaṃ garubhaṇḍaṃ ti vuttaṃ. udukkhalaṃ musalaṃ suppaṃ nisadaṃ nisaḍapotakaṃ¹⁹ pāsāṇadoṇi pāsāṇakaṭṭhaṃ turiveṇabhaṣṭādi sabbāṃ pesakārādibhaṇḍaṃ sabbāṃ kasi-bhaṇḍaṃ sabbāṃ cakkayuttakayānaṃ garubhaṇḍaṃ eva.

¹ Bp. palāla°.

² Bp. °pattādi, and omits pi.

³ Bp. °rikkhittaṃ.

⁴ Bp. °parisibbitaṃ.

⁵ Bp. kocchakaṃ.

⁶ Bp. vaṅkaphalakaṃ.

⁷ Bp. ghaṭṭa° for ghaṭa°.

⁸ Bp. °chedanagaṇikā.

⁹ Bp. mañjūsā.

¹⁰ Bp. °doṇi.

¹¹ Bp. °rāvama.

¹² Bp. adds pi.

¹³ Bp. colapaṇṇādi

¹⁴ Bp. bijani.

¹⁵ Bp. °sambhārūpaṃ.

¹⁶ Bp. bhūma° for bhumma°.

¹⁷ Bp. sabbāṃ saṅghe.

¹⁸ Bp. inserts taṃ pi.

¹⁹ Bp. °poto.

mañcapādo mañcaatani pīthapādo pīthaatani vāsīpharasu-
 ādinam¹ daṇḍā² etesu yaṃ kiñci vippakatatacchanakammam
 anitthitam eva bhājanīyam. tacchitamattṭham pana garu-
 bhaṇḍam hoti. anuññātavāsiyā pana daṇḍo chattamuttṭhi-
 paṇṇam kattarayaṭṭhi upāhanā araṇisahitam dhammakarako³
 pādagaṇhanakato anatirittam āmalakatumbam āmalakaghaṭo
 alābukatumbam⁴ cammaghaṭo⁵ alābughaṭo⁶ visāṇakatumban
 ti sabbam etam bhājanīyam, tato mahantataram garubhaṇ-
 ḍam. hatthīdanto vā yaṃ kiñci visāṇam vā atacchitam
 yathābhatam⁷ eva bhājanīyam. tehi katamañcapādādisu
 purimasadiso yeva vinicchayo. tacchitaniṭṭhito 'pi hiṅgu-
 karaṇḍako añjanikaraṇḍako gaṇṭhiko⁸ gaṇṭhivethano⁹ añja-
 nī añjanīsalākā udakamuñjanī¹⁰ 'ti idam sabbam bhā-
 janiyam eva. *mattikābhaṇḍe* sabbamaṇussānam upabho-
 gaparibhogam ghaṭapīdhānādi¹¹ kulālabhājanam patta-
 kaṭāham aṅgārakaṭāham dhūmadhānakam¹² dīparukkhō dīpa-
 kapallikā cayaniṭṭhikā¹³ chadaniṭṭhikā¹³ thūpikā¹⁴ 'ti. saṅ-
 ghassa dinnakālato paṭṭhāya garubhaṇḍam. pādagaṇhana-
 kato anatirittappamāṇo pana ghaṭako pattaṃ thālakam
 kañcuko¹⁵ kuṇḍikā 'ti idam ettha bhājanīyabhaṇḍam. yathā
 ca *mattikābhaṇḍe* evam lohabhaṇḍe 'pi. kuṇḍikā bhāja-
 niyakotṭhāsam eva bhajati 'ti. ayam ettha anupubbikathā¹⁶.
*bhaṇḍikādhānamattenā*¹⁷ 'ti dvārabāhānam upari katena¹⁸
 kapotabhaṇḍikayojanamattena. *paribhaṇḍakaraṇamattenā*
 'ti gomayaparibhaṇḍakasāvaparibhaṇḍakaraṇamattena. *dhū-*
makālīkan ti idam yāv' assa cittakadhūmo¹⁹ na paññāyati
 tāva ayam vihāro etass' evā 'ti evam dhūmakāle apaloketvā
 katapariyositam vihāram denti. *vippakatan* ti ettha

¹ Bp. vāsi pharasu°.² Bp. *adds* ti.³ Bp. dhamakaraṇo.⁴ Bp. lābuka°.⁵ Bp. *omits this*.⁶ Bp. lābughaṭo.⁷ Bp. yathāgataṃ.⁸ Bp. gaṇṭhikā.⁹ Bp. vidho *for this*¹⁰ Bp. udakapuñchani.¹¹ Bp. ghaṭapītharādi.¹² Bp. °dānakam.¹³ Bp. °niṭṭhakā.¹⁴ Bp. thupikā.¹⁵ Bp. kañcanako.¹⁶ Bp. anupubbī°.¹⁷ Bp. bhaṇḍikāthapana°.¹⁸ Bp. *omits* katena.¹⁹ Bp. citakadhūno.

vippakato nāma yāva gopānasiyo na ārohanti, gopānasisu pana ārūlhāsu bahukato nāma hoti, tasmā tato paṭṭhāya na dātabbo ti. kiñcid eva samādapetvā kāressati. *khuddake vihāre kammaṃ oloketvā chappañca vassikaṃ* ti kammaṃ oloketvā catuhatthe¹ vihāre catuvassikaṃ pañcahatthe pañcavassikaṃ chahatthe chavassikaṃ dātabbhaṃ. aḍḍha-yogo pana yasmā sattaṭṭhahattho hoti, tasmā ettha *sattaṭṭhāvassikaṃ* ti vuttaṃ. sace pana so navahattho hoti, navavassikaṃ pi dātabbhaṃ. *mahallake* pana dasahatthe ekādasahatthe *vihāre vā pāsāde vā* dasavassikaṃ vā ekādasavassikaṃ vā dātabbhaṃ. dvādasahatthe pana tato adhike vā lohapāsādasadise 'pi dvādasavassikaṃ eva dātabbhaṃ. na tato uttariṃ.² navakammiko bhikkhu antovasse taṃ āvāsaṃ labhati, utukāle paṭibāhituṃ na labhati. sace so āvāso jirati āvāsāsāmikassa vā tassa vaṃse uppannassa vā kassaci kathetabbhaṃ āvāso vo³ nassati jaggatha etaṃ āvāsaṃ ti. sace so na sakkoti, bhikkhūhi nātake⁴ vā upaṭṭhāke vā samādapetvā jaggitabbo. sace te 'pi na sakkonti, saṅghikena paccayena jaggitabbo. tasmim pi asati ekaṃ āvāsaṃ vissajjetvā avasesā jaggitabbā. bahū vissajjetvā ekaṃ saṇṭhāpetuṃ pi vaṭṭati yeva. dubbhikkhe bhikkhūsu pakkantesu sabbe āvāsā nassanti, tasmā eka vā dve vā tayo vā āvāse vissajjetvā tato yāgubhattacivarādini paribhuñjantehi sesā āvāsā jaggitabbā yeva. Kurundiyaṃ pana vuttaṃ saṅghike paccaye asati eko bhikkhu tuyhaṃ ekaṃ mañcatṭhānaṃ gahetvā jaggāhi 'ti vattabbo. sace bahutaraṃ icchati tibhāgaṃ vā upaḍḍhabhāgaṃ vā datvā 'pi jaggāpetabbo⁵. atha tham-bhamattam ev' ettha avasiṭṭhaṃ bahukammaṃ kattabban⁶ ti na icchati. tuyhaṃ puggalikam eva katvā jagga, evaṃ pi hi saṅghassa bhaṇḍakaṭṭhapanatṭhānaṃ ca⁷ navakānaṃ ca vasanatṭhānaṃ bhavissati⁸ 'ti jaggāpetabbo. evaṃ jag-gito pana tasmim jīvante puggaliko hoti. mate saṅghiko

¹ Bp. °hattha.² Bp. uttari.³ Bp. te for vo.⁴ Bp. nātiṃ.⁵ Bp. °tabbhaṃ.⁶ Bp. kātabbhaṃ.⁷ Bp. omits ca.⁸ Bp. labhissati.

yeva. sace saddhivihārikānaṃ dātukāmo hoti, kammaṃ oloketvā tatiyabhāgaṃ¹ vā upaḍḍhabhāgaṃ² vā puggalikaṃ katvā jaggāpetabbo. etaṃ hi saddhivihārikānaṃ dātum labhati. evaṃ jagganaṃ pana asati ekaṃ āvāsaṃ vissajjettvā 'ti ādinā nayena jaggāpetabbo ti. idaṃ pi ca aññaṃ tatth' eva vuttaṃ. dve bhikkhū saṅghikaṃ bhūmiṃ gahetvā sodhetvā saṅghikaṃ senāsanaṃ karonti. yena sā bhūmi paṭhamam gahitā so sāmi³. ubho 'pi puggalikaṃ karonti, so yeva sāmi³, so saṅghikaṃ karoti itaro puggalikaṃ karoti. aññaṃ ce bahum senāsanaṭṭhānaṃ atthi puggalikaṃ karonto pi na vāretabbo. aññasmiṃ pana tādise paṭirūpe thāne asati taṃ paṭibāhitvā saṅghikaṃ karonten' eva kātabbam. yaṃ pana tassa tattha vayakammaṃ kataṃ taṃ dātabbam. sace pana katāvāse vā āvāsakaraṇaṭṭhāne vā chāyūpaka-phalūpakā⁴ rukkhā honti, apaloketvā hāretabbā. puggalikā ce honti sāmikā āpucchitabbā. no ce denti yāvatiyaṃ āpucchitvā rukkhaagghanakaṃ⁵ mūlaṃ dassamā⁶ 'ti hāretabbā. yo pana saṅghikaṃ⁶ vallimattaṃ pi agahetvā⁷ āharim eva upakaraṇena saṅghikāya bhūmiyā puggalikaṃ⁸ vihāraṃ kāreti, upaḍḍham saṅghikaṃ hoti upaḍḍham puggalikaṃ. pāsādo ce hoti heṭṭhā pāsādo saṅghiko upari puggaliko. sace pana⁹ yo heṭṭhā pāsādaṃ icchati tassa hoti. atha heṭṭhā ca upari ca icchati ubhayattha upaḍḍham labhati. dve senāsanaṇi kāreti, ekaṃ saṅghikaṃ ekaṃ puggalikaṃ. sace vihāre utṭhitena saṅghikena¹⁰ dabbasambhārena kāreti tatiyaṃ¹¹ labhati. sace akataṭṭhāne ca yaṃ vā pamukham vā karoti bahukudde¹² upaḍḍham saṅghassa upaḍḍham tassa. atha mahantaṃ visamaṃ samaṃ¹³ pūretvā apade padaṃ dassetvā kataṃ hoti, anissaro tattha saṅgho.

¹ Bp. ti° for tatiya°.² Bp. upaddham.³ Bp. sāmi.⁴ Bp. chāyūpagaphalūpagarukkhā⁵ Bp. °naka.⁶ Bp. saṅghika.⁷ Bp. aggaḥetvā.⁸ Bp. °lika.⁹ Bp. omits pana.¹⁰ Bp. omits saṅghikena.¹¹ Bp. tatiyabhāgaṃ labbhati.¹² Bp. bahukutte.¹³ Bp. omits samaṃ.

ekaṃ varaseyyan ti ettha, navakammadānaṭṭhāne vā vassaggena pattaṭṭhāne vā yaṃ icchatī labhati¹ taṃ ekaṃ varaseyyaṃ anujānāmi 'ti attho. *pariyosite paṅkamati tass' eva tan* ti puna āgantvā vassaṃ² vasantassa antovassaṃ tass' eva taṃ. anāgacchantassa pana saddhivihārikādayo gahetuṃ na labhanti.

nābhiharanti 'ti 'iti aññatra haritvā na paribhuñjanti. *gutta-tthāyā* 'ti yaṃ tattha mañcapīṭhādikaṃ³ tassa guttatthāya taṃ aññattha⁴ harituṃ anujānāmi 'ti attho. tasmā⁵ aññattha haritvā saṅghikaparibhogena paribhuñjantassa naṭṭhaṃ sunaṭṭhaṃ jinṇaṃ sujinṇaṃ, sace arogaṃ tasmim vihāre paṭisaṅkhate puna pākāṭikaṃ kātabbhaṃ. puggalika-paribhogena paribhuñjato naṭṭhaṃ vā jinṇaṃ vā gīvā hoti tasmim paṭisaṅkhate dātabbhaṃ eva. sace tato gopānasi-ādini gahetvā aññasmim saṅghikāvāse yojenti yojitāni⁶ suyojitāni. puggalikāvāse yojentehi pana mūlaṃ vā dātabbhaṃ pākāṭikaṃ⁷ vā kātabbhaṃ. chaḍḍitavihārato mañcapīṭhādini theyyacittena gaṇhanto uddhāre yeva bhaṇḍagghena kāretabbo. puna āvāsikakāle dassāmi 'ti gahetvā saṅghikaparibhogena paribhuñjantassa naṭṭhaṃ sunaṭṭhaṃ jinṇaṃ sujinṇaṃ, arogaṃ ce pākāṭikaṃ kātabbhaṃ. puggalika-paribhogena paribhuñjantassa naṭṭhaṃ gīvā hoti. tato dvāravātapānādini saṅghikāvāse vā puggalikāvāse vā yojitaṃ paṭidātabbāni yeva.

phātikammatthāyā 'ti vuḍḍhikammatthāyā⁸. phātikammaṃ c' etthasamakam vā atirekam vā agghanakam mañcapīṭhādisenāsanam eva vaṭṭati. *cakkalī*⁹ 'ti kambalādīhi veṭhetvā katacakkalikam.

allehi pādehi 'ti yehi akkantaṭṭhāne udakam paññāyati, evarūpehi pādehi paribhaṇḍakatā¹⁰ bhūmi vā senāsanam vā

¹ Bp. *omits* labhati.

² Bp. *omits* vassaṃ.

³ Bp. °thādi.

⁴ Bp. aññatra.

⁵ Bp. tasmā taṃ.

⁶ Bp. *omits* yojitāni.

⁷ Bp. paṭipākāṭikaṃ.

⁸ Bp. vaḍḍhi°.

⁹ Bp. cakkalikaṃ.

¹⁰ Bp. °kata.

anakkamitabbam¹. sace pana udakasinehamattam eva paññāyati, na udakam vaṭṭati. pādapuñchanim pana allapādehi pi akkamitum vaṭṭati yeva. saupāhanena dhotapādehi akkamitabbatṭhāne yeva na vaṭṭati. *colakena paliveṭhetun* ti sudhābhūmiyam vā paribhaṇḍabhūmiyam vā sace taṭṭikā vā katasārako² vā n'atthi colakena pādā veṭhetabbā. tasmim asati paṇṇam pi attharitum vaṭṭati. kiñci anatttharivā ṭhapentassa pana dukkaṭam. yadi pana tattha nevāsikā atthatāya³ pi bhūmiyā ṭhamenti adhotapādehi valañjenti⁴, tath' eva valañjetum⁵ vaṭṭati. *na bhikkhave parikkammakatā bhitti* 'ti setabhitti vā cittakammakatā vā. na kevalaṇ ca bhittim yeva dvāram pi vātapānam pi apassena phalakam pi pāsāṇathambham pi rukkhathambham pi cīvarena vā kenaci vā apaṭicchādetvā apassiyitum⁶ na labhati yeva. *dhotapādakā* 'ti dhotapādakā hutvā dhotehi pādehi akkamitabbatṭhāne nipajjitum kukkucāyanti. dhotapādake 'ti pi pātho. dhotehi pādehi akkamitabbatṭhānass' etam adhi-vacanam. *paccattharivā* ti paribhaṇḍakatabhūmim vā⁷ bhummattharaṇasenāsanam⁸ vā saṅghikam mañcapīṭham vā attano santakena paccattharaṇena paccattharivā 'va nipajjitabbam. sace niddāyato⁹ pi paccattharaṇe saṅkuṭike¹⁰ koci sarirāvayavo mañcam vā pīṭham vā phusati āpatti yeva. lomesu pana lomagaṇanāya āpattiyo. paribhogasīsenā apassayantassā 'pi es' eva nayo. hatthatalapādātalehi pana phusitum vā akkamitum vā vaṭṭati. mañcapīṭham niharantassa kāye paṭihaññati anāpatti.

na sakkonti saṅghabhattam kātun ti sakalassa sa saṅghassa bhattam kātum na sakkonti. *icchanti*¹¹ *uddesabhattan* ti ādisu, ekam vā dve vā.pedasa vā bhikkhū saṅghato uddisitvā dethā 'ti evam uddesena laddhabhikkhūnam bhattam kātum icchanti. apare tath' eva bhikkhū

¹ Bp. na akkami°² Bp. kaṭa°.³ Bp. anattthātāya.⁴ Bp. valañjanti.⁵ Bp. valañjetum.⁶ Bp. apassayitum.⁷ Bp. °katam bhūmim.⁸ Bp. bhūma° for bhumma°.⁹ Bp. °yako.¹⁰ Bp. saṅkuṭite.¹¹ Bp. omits icchanti.

paricchinditvā nimantetvā tesam bhattam kātum icchanti
 apare salākāyo paricchinditvā¹. apare *pakkhikaṃ uposathi-*
kaṃ pāṭipadikaṃ ti evaṃ niyametvā² ekassa vā dvinnam vā
pedasannam vā bhikkhūnam bhattam kātum
 icchanti. iti etāni ettakāni³ bhattāni uddesabhattam niman-
 tanan ti idam vohāram pattāni. yasmā pana te sace 'pi
 dubbhikkhe na sakkonti subhikkhe pana puna saṅghabhattam
 kātum sakkhissanti, tasmā bhagavā tam pi antokatvā
anujānāmi bhikkhave saṅghabhattam uddesabhattan ti ādim
 āha. tattha saṅghabhatte ṭhitikā nāma n'atthi tasmā
 amhākaṃ pi ajja dasa dvādasa divasāni⁴ bhuñjantānam
 idāni aññato bhikkhū ānethā 'ti na evaṃ tattha vattabbaṃ.
 purimadivasesu amhehi na laddham idāni tam amhākaṃ
 gāhetvā 'ti evaṃ pi vattum na labhati. tam hi āgatāgatānam⁵
 pāpunāti yeva. uddesabhattādisu pana ayaṃ nayo. raññā
 vā rājamahāmattena vā saṅghato uddisitvā ettake bhikkhū
 ānethā 'ti pahite kālam ghosetvā ṭhitikā pucchitabbā. sace
 atthi, tato paṭṭhāya gāhetabbaṃ. no ce, therāsanato
 paṭṭhāya gāhetabbaṃ. uddesakena piṇḍapātikānam pi na
 atikkametabbaṃ. te pana dhutaṅgam rakkhantā sayam
 eva atikkamesanti. evaṃ gāhiyamāne alasajātikā mahā-
 therā pacchā āgacchanti. bhante vīsativassānam gāhiyati
 tumhākaṃ ṭhitikā atikkantā ti na vattabbā. ṭhitikaṃ tha-
 petvā tesam gāhetvā⁷ pacchā ṭhitikāya gāhetabbaṃ. asuka-
 vihāre bahum uddesabhattam uppannan ti sutvā yojananta-
 rikavihārato 'pi bhikkhū āgacchanti. sampattasampattānam
 ṭhitatṭhānato paṭṭhāya gāhetabbaṃ. asampattānam pi
 upacārasimam paviṭṭhānam antevāsikādisu gaṇhantesu gāhe-
 tabbam eva. baḥiupacārasimāya ṭhitānam gāhetvā⁸ 'ti va-
 danti, na gāhetabbaṃ. sace pana upacārasimam okkantehi
 ekābaddhā hutvā attano viharadvāre vā antovihāre yeva vā
 honti, parisavasena vaḍḍhitā nāma simā hoti, tasmā gāhe-
 tabbaṃ. saṅghanavakassa dinnam⁸ pi pacchā āgatānam

¹ Bp. chinditvā.² Bp. niyāmetvā.³ Bp. ettakāni.⁴ Bp. divasā.⁵ Bp. āgatānam.⁶ Bp. gāhitvā.⁷ Bp. gāhetabbā.⁸ Bp. dinne.

gāhetabbam eva. dutiyabhāge pana therāsanam ārūlhe puna āgatānam paṭhamabhāgo na pāpuṇati. dutiyabhāgato vassaggena gāhetabbam. ekasmiṃ vihāre ekam bhattuddesaṭṭhānam paricchinditvā gāvutappamāṇāya pi upacārasīmāya yattha katthaci ārocitaṃ uddesabhattaṃ tasmīṃ yeva bhattuddesaṭṭhāne gāhetabbam. eko ekassa bhikkhuno pahīni¹ sve 'pi saṅghato uddisitvā dasa bhikkhū pahīnathā 'ti. tena so attho bhattuddesakassa ārocetabbo. sace taṃ divasaṃ pammussati,² dutiyadivase pāto 'va ārocetabbam. atha pammussitvā³ piṇḍāya pavisanto sarati yāva upacārasīmaṃ nātikkamati, tāva yā bhojanasālāya pakatiṭṭhitikā tassā yeva vasena gāhetabbam. sace 'pi upacārasīmaṃ atikkantā bhikkhū ca upacārasīmaṭṭhakehi ekābaddhā honti aññaṃaññaṃ dvādasahatthantaraṃ avijjahitvā⁴ gacchanti, pakatiṭṭhitikāya vasena gāhetabbam. bhikkhūnam pana tādise ekābaddhe asati bahiupacārasīmāya yasmiṃ ṭhāne sarati, tattha navaṃ ṭhitikaṃ katvā gāhetabbam. antogāme āsanasālāya sarantena āsanasālāya ṭhitikāya gāhetabbam. yattha katthaci saritvā gāhetabbam eva agāhetum na vaṭṭati. na hi etaṃ dutiyadivase labhati 'ti. sace saka-vihārato⁵ aññaṃ vihāraṃ gacchante bhikkhū disvā koci uddesabhattaṃ uddisāpeti, yāva antoupacāre vā upacārasīmaṭṭhakehi saddhiṃ vuttanayen' eva ekābaddhā honti, tāva sakavihāre ṭhitikāya⁶ vasen' eva gāhetabbam. bahiupacāre ṭhitānam pana dinnam saṅghato bhante ettake nāma bhikkhū uddisathā 'ti vutte sampattasampattānam⁷ gāhetabbam. tattha dvādasahatthantaraṃ avijjahitvā⁴ ekābaddhanayen' eva dūre ṭhitā 'pi sampattā yevā 'ti veditabbā.⁸ sace yaṃ vihāraṃ gacchanti, tattha pavīṭṭhānam ārocenti, tassa vihārassa ṭhitikāya⁹ vasena gāhetabbam. sace 'pi gāmadvāre vā viṭhiyaṃ vā catukke vā antaraghare vā

¹ Bp. pahīṇati.² Bp. pamussati.³ Bp. pamussitvā va.⁴ Bp. avijjahitvā.⁵ Bp. pakativihārato.⁶ Bp. ṭhitikā.⁷ Bp. sampattānam.⁸ Bp. veditabbam.⁹ Bp. ṭhitikā.

bhikkhum¹ disvā yo² koci saṅghuddesaṃ āroceti, tasmim³ ṭhāne antoupacāragatānaṃ gāhetabbaṃ. gharupacāro⁴ c' ettha ekaṃ gharaṃ ekupacāraṃ⁵ ekaṃ gharaṃ nānupacāraṃ⁵ nānāgharaṃ ekupacāraṃ⁵ nānāgharaṃ nānupacāraṃ⁶ ti ime-saṃ vasena veditabbo. tatra⁷ yaṃ ekakulassa gharaṃ ekavalañjaṃ⁸ hoti taṃ suppapātaparicchedassa anto ekupacāraṃ⁴ nāma. tatthuppanno uddesalābho tasmim upacāre bhikkhācāravattena pi ṭhitānaṃ sabbesaṃ pāpuṇāti. etaṃ ekaṃ gharaṃ ekupacāraṃ⁵ nāma. yaṃ pana ekaṃ gharaṃ dvinnāṃ bhariyānaṃ sukhavihāratthāya majjhe bhittim upaṭṭhapetvā⁹ nānādvāravalañjaṃ¹⁰ kataṃ tatthuppanno uddesalābho bhittiantarikassa na pāpuṇāti, tasmim³ ṭhāne nisinnass' eva pāpuṇāti. etaṃ ekaṃ gharaṃ nānupacāraṃ⁵ nāma. yasmiṃ pana ghare bahū bhikkhū niman-tetvā antogehato paṭṭhāya ekābaddhe katvā paṭivissaka-gharāni pi pūretvā nisidāpenti, tatthuppanno uddesalābho sabbesaṃ pāpuṇāti. yaṃ pi nānākulassa nivesanaṃ majjhe bhittim akatvā ekadvāren' eva valañjenti,¹¹ tatrā 'pi es' eva nayo. etaṃ nānāgharaṃ ekupacāraṃ nāma. yo pana nānānivesanesu nisinnānaṃ¹² uddesalābho uppajjati, kiñcāpi bhittichiddena¹³ bhikkhū dissanti tasmim tasmim nivesane nisinnānaṃ yeva pāpuṇāti. etaṃ nānāgharaṃ nānupacāraṃ nāma. yo pana gāmadvāravithicatukkesu aññatarasmim ṭhāne uddesabhattaṃ labhitvā aññasmim bhikkhusmim asati attano pāpetvā¹⁴ dutiyadivase 'pi tasmim yeva ṭhāne aññaṃ labhati, tena yaṃ¹⁵ aññaṃ navakaṃ vā vuḍḍhaṃ vā bhikkhum passitvā¹⁶ tassa gāhetabbaṃ. sace koci n'atthi attano 'va pāpetvā bhuñjitabbaṃ. sace āsanasālāya nisi-ditvā kālaṃ paṭimānentesu bhikkhūsu koci āgantvā saṅghud-

¹ Bp. bhikkhū.² Bp. omits yo.³ Bp. repeats tasmim.⁴ Bp. gharūpacāro.⁵ Bp. ekūpacāraṃ.⁶ Bp. nānūpacāraṃ.⁷ Bp. tattha.⁸ Bp. ekavalañjaṃ.⁹ Bp. utthapetvā.¹⁰ Bp. valañjaṃ.¹¹ Bp. valañj'.¹² Bp. inserts bhikkhūnaṃ after this¹³ Bp. bhittichiddena.¹⁴ Bp. va pāpuṇāpetvā.¹⁵ Bp. omits yaṃ.¹⁶ Bp. passati.

desapattam detha uddesapattam detha saṅghato uddisitvā pattam detha saṅghikam pattam dethā 'ti' vadati, uddesa-bhattam² ṭhitikāya gāhetvā dātabbam. saṅghuddesabhikkhum detha saṅghato uddisitvā bhikkhum detha saṅghikam bhikkhum dethā 'ti vutte 'pi es' eva nayo. uddesako pan' ettha pesalo lajjī medhāvī icchitabbo. tena tikkhattum ṭhitikam pucchitvā sace koci ṭhitikam jānanto n'atthi therā-sane³ gāhetabbam. sace pana aham jānāmi dasavassena laddhan ti koci bhaṇati, atthāvuso dasavasso⁴ bhikkhū 'ti pucchitabbam. sace tassa sutvā dasavassamhā⁵ dasavassamhā ti bahū āgacchanti, tuyham pāpuṇāti tuyham pāpuṇāti 'ti avatvā tumhe⁶ sabbe appasaddā hothā 'ti vatvā paṭipāṭiyā ṭhapetabbā⁷. ṭhapetvā kaṭi bhikkhū⁸ icchathā 'ti upāsako pucchitabbo. ettake nāma bhante⁹ 'ti vutte tuyham pāpuṇāti tuyham pāpuṇāti ti avatvā sabbanavakassa vassaggañ ca utuñ ca divasabhāgo ca chāyā ca pucchitabbā. sace chāyāya pucchiyamānāya añño vuḍḍhataro āgacchati tassa dātabbam. atha chāyam pucchitvā tuyham pi pāpuṇāti 'ti vutte vuḍḍhataro āgacchati na labhati. kathāpapañcena hi nisinnassāpi niddāyantassāpi gāhitam sugāhitam¹⁰ atikkantam suatikkantam. bhājanīyabhaṇḍam hi nām' etaṃ sampattass' eva pāpuṇāti. tattha sampattabhāvo upacārena paricchinditabbo. āsanasālāya ca anto parikkhepo upacāro. tasmim ṭhitassa lābho pāpuṇāti 'ti koci āsanasālato aṭṭha uddesapatte āharāpetvā sattapaṇitabhojanānam¹¹ ekaṃ udakassa pūretvā āsanasālam pahiṇati. gāhetvā āgatā kiñci avatvā bhikkhūnam hatthe supaṭiṭṭhapetvā pakkamanti. yena yaṃ laddham tass' eva taṃ hoti. yena pana udakam laddham tass' eva atikkantam pi ṭhitikam ṭhapetvā aññam uddesabhattam gāhetabbam. tañ ca lūkham vā labhatu paṇitam vā ticivaraparivāram vā tass' eva taṃ. idiso hi

¹ Bp. *inserts* vā *after* 'ti.² Bp. uddesappattam.³ Bp. therāsanato.⁴ Bp. dasavassāni.⁵ Bp. °mha.⁶ Bp. *omits* tumhe.⁷ Bp. ṭhapetvā.⁸ Bp. *omits* bhikkhū.⁹ Bp. *inserts* bhikkhū *after* bhante.¹⁰ Bp. suggāhitam.¹¹ Bp. sattapatte paṇitabhojanānam.

'ssa puññaviseso. udakaṃ pana yasmā āmisam na hoti, tasmā so¹ aññaṃ uddesabhaddam labhati². sace pana te gahetvā āgatā idam kira bhante sabbam bhājetvā bhuñjathā 'ti vatvā gacchanti, sabbehi bhājetvā³ udakaṃ pātabbam. saṅghato uddisitvā aṭṭha mahāthere detha majjhime detha navake detha paripuñnavasse⁴ sāmaṇere detha majjhima-bhāṇakādayo detha mayham nātibhikkhū dethā 'ti vadan-tassa pana upāsaka tvaṃ evaṃ vadasi ṭhitikā⁵ pana tesam na pāpuṇāti 'ti vatvā ṭhitikāya⁶ vasen' eva dātabbā. dha-rasāmaṇerehi pana uddesabhaddesu laddhesu sace dāyakanam ghare maṅgalaṃ hoti tumhākaṃ ācariyupajjhāye pesethā⁷ 'ti vattabbam. yasmim pana uddesabhadda paṭhamabhāgo sāmaṇerānam pāpuṇāti anubhāgo mahātherānam,⁸ tattha sāmaṇerā mayam paṭhamabhāgaṃ labhimhā 'ti purato gantum na⁹ labhanti. yathā paṭipāṭiyā eva gantabbam. saṅghato uddisitvā tumhe ethā 'ti vutte mayham aññathāpi¹⁰ jānissasi ṭhitikā pana evaṃ gacchati ti ṭhitikāya¹¹ vasen' eva gāhetabbam. atha saṅghuddesapattam dethā 'ti vatvā agāhite yeva patte yassa kassaci pattam gahetvā pūretvā āharati, āhaṭam pi ṭhitikāya¹² eva gāhetabbam. eko saṅghud-desapattam āharā 'ti pesito bhante ekaṃ pattam detha nimantanabhaddam āharissāmi 'ti vadati. so ce uddesabhadda-gharato¹³ ayaṃ āgato ti nātvā bhikkhūhi nanu tvaṃ asukagha-rato āgato 'ti vutto āma bhante na nimantanabhaddam uddesabhaddan ti bhaṇati, ṭhitikāya gāhetabbam. yo pana ekaṃ pattam āharā 'ti vutto kiṃ āharāmi¹⁴ 'ti vatvā yathā te ruccati 'ti vutto āgacchati ayaṃ vissaṭṭhadūto nāma. uddesa-pattam vā paṭipāṭipattam vā puggalikapattam vā yaṃ icchati tam tassa dātabbam. eko bālo abyatto uddesapattam āharā 'ti pesito vattum na jānāti tuṇhībhuṭo tiṭṭhati. so

¹ Bp. *omits* so.² Bp. *labbhati*.³ Bp. *inserts* bhuñjitvā *after* bhājetvā.⁴ Bp. °vassa.⁵ Bp. ṭhitikāya.⁶ Bp. ṭhitikā.⁷ Bp. *pesathā*.⁸ Bp. *na tattha*.⁹ Bp. *omits* na *here*.¹⁰ Bp. aññadāpi.¹¹ Bp. ṭhitikā.¹² Bp. °kāya.¹³ Bp. bhaddam gharato.¹⁴ Bp. kiṃ ti vatvā āharāmi.

kassa santikaṃ āgato 'sī 'ti vā kassa pattamaṃ harissasī' 'ti vā na vattabbo. evaṃ hi vutto pucchābhāgena² tumhākaṃ santikaṃ āgato 'mhi 'ti vā³ tumhākaṃ pattamaṃ harissāmī 'ti vā vadeyya. tato taṃ bhikkhuṃ aññe bhikkhū jigucchantaṃ na alokeyyumaṃ pi⁴. kuhiṃ gacchasi⁵ 'ti kiṃ karonto āhiṇḍasī 'ti pana vattabbo. tassa uddesapattatthāya āgato 'mhi 'ti vadantassa gāhetvā patto dātabbo. ekā kūṭaṭṭhitikā nāma hoti. rañño⁶ hi rājamahāmattassa vā gehe atipaṇitāni aṭṭhauddesabhattānī niccaṃ diyyanti tāni ekavārikabhattāni⁷ katvā bhikkhū viṣuṃ ṭhitikāya paribhuñjanti. ekacce bhikkhū sve dāni amhākaṃ pāpuṇissanti 'ti attano ṭhitikaṃ sallakkhetvā gatā. tesu anāgatesu yeva aññe āgantukā bhikkhū āgantvā āsanasālāya nisīdanti. taṅkhaṇaṇñeva rājapurisā āgantvā paṇitabhattapatte dethā 'ti vadanti. āgantukā ṭhitikaṃ ajānantā gāhenti. taṅkhaṇaṇñeva ṭhitikaṃ jānanakā⁸ pi bhikkhū āgantvā kiṃ gāhethā 'ti vadanti. rājagehe paṇitabhattān ti. kativassato paṭṭhāyā 'ti. ettakavassato nāmā 'ti. mā gāhethā 'ti nivāretvā ṭhitikāya gāhetabbaṃ. gāhite āgatehi pi pattadānakāle āgatehi pi dinnakāle āgatehi pi rājagehato patte pūretvā āhaṭakāle āgatehi pi rājā ajja bhikkhū yeva āgacchantū 'ti pesetvā bhikkhūnaṃ yeva hatthe piṇḍapātaṃ deti⁹. evaṃ dinnam¹⁰ piṇḍapātaṃ gahetvā āgatakāle āgatehi pi ṭhitikaṃ jānanakabhikkhūhi mā bhuñjathā¹¹ 'ti nivāretvā¹² ṭhitikāya eva gāhetabbaṃ. atha ne rājā bhojetvā patte 'pi nesam pūretvā deti, yaṃ āhaṭaṃ taṃ ṭhitikāya gāhetabbaṃ. sace pana mā. tucchahatthā gacchantū 'ti thokaṃ eva pattesu pakkhittaṃ hoti, taṃ na gāhetabbaṃ. atha bhuñjitvā tucchapattā 'va āgacchanti, yaṃ tehi bhuttaṃ taṃ tesam¹³ gīvā honti¹⁴ 'ti Mahāsumathero āha. Mahāpadumathero

¹ Bp. āharissasī.² Bp. pucchāsabhāgena.³ Bp. omits vā.⁴ Bp. omits pi.⁵ Bp. gacchasi, and omits 'ti.⁶ Bp. rañño vā.⁷ Bp. ekacārika°.⁸ Bp. °naka and omits pi.⁹ Bp. denti.¹⁰ Bp. dinna.¹¹ Bp. buñjitthā.¹² Bp. vāretvā.¹³ Bp. nesam.¹⁴ Bp. hoti.

pan' āha gīvākiccaṃ ettha n' atthi, ʔhitikaṃ¹ ajānantehi yāva jānanakā āgacchanti tāva nisīditabbaṃ siyā, evaṃ sante 'pi bhuttaṃ subhuttaṃ, idāni pattaʔṭhāne na gāhāpetabban² ti. eko ticīvaraparivāro satagghanako piṇḍapāto avassikassa bhikkhuno sampatto³. vihāre ca evarūpo piṇḍapāto avassikassa sampatto³ ti likhitvā ʔhapesuṃ. atha saʔṭṭhivassaccayena añño tathārūpo piṇḍapāto puna⁴ uppanno. ayaṃ kiṃ avassikaʔhitikāya gāhetabbo udāhu saʔṭṭhivassa-ʔhitikāyā 'ti. saʔṭṭhivassaʔhitikāyā 'ti vuttaṃ. ayaṃ hi bhikkhu ʔhitikaṃ gahetvā yeva vuḍḍhito⁵ ti. eko uddesa-bhattaṃ bhuñjitvā sāmaṇero jāto puna taṃ bhattaṃ sāmaṇeraʔhitikāya pattaṃ gaṇhituṃ labhati. ayaṃ kira antarābhaʔṭṭhako nāma. yo pana paripuṇṇavasso sāmaṇero sve uddesa-bhattaṃ labhissati⁶ ajj' eva upasampajjati atikkantā tassa ʔhitikā. etassa⁷ bhikkhuno uddesa-bhattaṃ pattaṃ. patto c' assa na tuccho hoti. so aññassa samīpe nisinnassa pattaṃ dāpeti. tañ ce te theyyāya haranti⁸ gīvā hoti. sace pana so bhikkhu mayhaṃ pattaṃ tuyhaṃ⁹ dammi 'ti sayam eva ca¹⁰ deti, ayaṃ¹¹ gīvā na hoti. athāpi tena bhattena anattthiko hutvā alaṃ mayhaṃ bhattaṃ tav' etaṃ bhattaṃ dammi pattaṃ pesetvā āharāpehi 'ti aññaṃ vadati. yaṃ tato āhariyati taṃ¹² sabbaṃ pattaśāmikassa hoti. pattañ ce theyyāya haranti suhato¹³ bhattassa dinnattā gīvā na hoti. vihāre dasa bhikkhū honti. tesu nava piṇḍapātikā eko sādiyanako. dasa uddesapatte dethā 'ti vutte piṇḍapātikā gāhetuṃ na icchanti. itaro bhikkhū¹⁴ sabbāni mayhaṃ pāpuṇanti 'ti gaṇhati ʔhitikā na hoti. ekekaṃ ce pāpetvā gaṇhati ʔhitikā tiʔṭṭhati. evaṃ gahetvā¹⁵ dasahi pi pattehi āharāpetvā bhante mayhaṃ saṅgahaṃ karoṭhā 'ti nava

¹ Bp. *inserts* pana *after* this.

² Bp. gāhetabbaṃ.

³ Bp. patto.

⁴ Bp. *omits* puna.

⁵ Bp. vuḍḍhito.

⁶ Bp. °ssati 'ti.

⁷ Bp. ekassa.

⁸ Bp. harati.

⁹ Bp. *omits* tuyhaṃ.

¹⁰ Bp. *omits* ca.

¹¹ Bp. assa *for* ayaṃ.

¹² Bp. *omits* taṃ.

¹³ Bp. hasuṭo.

¹⁴ Bp. bhikkhu.

¹⁵ Bp. gāhetvā.

patte piṇḍapātikānaṃ deti, bhikkhudattiyaṃ nāma¹ etaṃ gaṇhituṃ vaṭṭati. sace so upāsako bhante gharaṃ gantabban ti vadati, so ca bhikkhu te bhikkhū etha bhante mayhaṃ sahāyā hothā 'ti tassa gharaṃ gacchati, yaṃ tattha labhati sabbaṃ tass' eva hoti. itare tena dinnāṃ labhanti. atha tesam² ghare yeva nisidāpetvā dakkhiṇodakaṃ datvā yā-gukkhajjakādini denti, bhante yaṃ manussā denti taṃ gaṇhathā 'ti tassa bhikkhuno vacanen' eva itaresaṃ vaṭṭati. bhattānaṃ³ patte pūretvā gaṇhitvā gamanatthāya denti, sabbaṃ tass' eva bhikkhuno hoti. tena dinnāṃ itaresaṃ vaṭṭati. yadi pana te vihāre yeva tena bhikkhunā bhante mayhaṃ bhikkhaṃ gaṇhatha manussānaṃ ca vacanaṃ kātuṃ vaṭṭati 'ti vuttā gacchanti, yaṃ tattha bhuñjanti c'eva niharanti ca sabbaṃ taṃ tesam eva santakaṃ. athāpi mayhaṃ bhikkhaṃ gaṇhathā 'ti avuttā pana⁴ manussānaṃ vacanaṃ kātuṃ vaṭṭati 'ti gacchanti, tatra ce ekassa madhurena sarena anumodanaṃ karontassa sutvā therānaṃ ca upasame pasiditvā bahuṃ samaṇaparikkhāraṃ denti, ayaṃ thesu pasādena uppanno akatabhāgō nāma, tasmā sabbesaṃ pāpuṇāti. eko saṅghato uddisāpetvā ṭhitikāya gāhitaṃ pattāṃ haritvā paṇitassa khādaniyabhojaniyassa pattāṃ⁵ pūretvā āharitvā imaṃ bhante sabbo saṅgho paribhuñjatū 'ti deti; sabbehi bhājetvā bhuñjitabbaṃ⁶. pattasāmikassa pana atikkantaṃ pi ṭhitikaṃ ṭhapetvā aññaṃ uddesabhattaṃ dātabbaṃ. atha paṭhamaṃ yeva sabbaṃ saṅghikapattaṃ⁷ dethā 'ti vadati. ekassa lajjibhikkhuno santako patto dātabbo. āharitvā ca sabbo saṅgho paribhuñjatū 'ti vutte bhājetvā paribhuñjitabbaṃ. eko ca⁸ pātiyā bhattaṃ āharitvā saṅghuddesaṃ dammi 'ti vadati. ekekaṃ ālopaṃ adatvā ṭhitikāya ekassa yāpanamattaṃ katvā dātabbaṃ. atha so bhattaṃ āharitvā kiñci vattuṃ ajānanto tuṇhībhūto acchati. kassa te ānitaṃ kassa dātukāmo 'si 'ti na vattabbo. pucchā-sabhāgena hi tumhākaṃ ānitaṃ⁹ tumhākaṃ dātukāmo

¹ Bp. nesaṃ.² Bp. bhuttāvinaṃ.³ Bp. omits pana.⁴ Bp. omits pattāṃ.⁵ Bp. paribhuñji^o⁶ Bp. saṅghikaṃ pattāṃ.⁷ Bp. omits ca and pātiyā.⁸ Bp. omits ānitaṃ tumhākaṃ.

'mhi 'ti vadeyya, tato taṃ bhikkhuṃ aññe bhikkhū jiguchantā gīvaṃ parivattetvā oloketabbam pi na maññeyyūṃ. sace pana kuhiṃ yāsi kiṃ karonto āhiṇḍasī 'ti vutte uddesabhattaṃ gahetvā āgato 'mhi 'ti vadati ekena lajjibhikkhunā ṭhitikāya gāhetabbam. sace ābhataṃ bahuṃ hoti sabbesañ ca bhikkhūnaṃ¹ pahoti ṭhitikāya² kiccaṃ n'atthi, therāsana-to paṭṭhāya pattaṃ pūretvā dātabbam. saṅghuddesapattaṃ dethā 'ti vutte kiṃ āhariyatī³ 'ti avatvā pakatiṭhitikāya eva gāhetabbam. yo pana pāyāso vā rasapiṇḍapāto vā niccam labbhati, evārūpānaṃ paṇitabhojanānaṃ āveṇikaṭhitikā⁴ kātabbā. tathā saparivārāya yāguyā mahagghānaṃ phalānaṃ paṇitānaṃ ca khajjakānaṃ, pakatibhattayaḍuphalakhajjakānaṃ pana ekā 'va ṭhitikā kātabbā. sappiṃ āharissāmi 'ti vutte sabbasappīnaṃ ekā 'va ṭhitikā vaṭṭati. tathā sabbatelānaṃ. madhuṃ āharissāmi 'ti vutte pana madhuno ekā 'va ṭhitikā vaṭṭati. tathā phāṇitassa laṭṭhimadhu-kādīnaṃ ca bhesajjānaṃ. sace⁵ gandhamālaṃ saṅghuddesaṃ denti piṇḍapātīkassa vaṭṭati na vaṭṭati 'ti. āmisass' eva paṭikkhitattā⁶ vaṭṭati. saṅghaṃ uddissa dinnattā pana na gahetabban ti vadanti.

UDDESABHATTAKATHĀ NIṬṬHITĀ

Nimantaṇaṃ puggalikaṃ ca⁷ sayam eva issaro. saṅghikaṃ pana uddesabhatte vuttanayen' eva gāhetabbam. sace pañ' ettha dūto byatto hoti bhante rājagehe bhikkhusaṅghassa bhattaṃ gaṇhathā 'ti avatvā bhikkhaṃ gaṇhathā 'ti vadati, piṇḍapātīkānaṃ pi vaṭṭati. atha dūto abyatto bhattaṃ gaṇhathā 'ti vadati, bhattuddesako byatto bhattan ti avatvā bhante tumhe yātha⁸ tumhe yāthā 'ti vadati, evaṃ pi piṇḍapātīkānaṃ vaṭṭati. tumhākaṃ paṭipāṭiyā bhattaṃ pāpuṇāti 'ti vutte pana na vaṭṭati. sace nimantetuṃ āgatā⁹

¹ Bp. omits bhikkhūnaṃ.

² Bp. ṭhitikā.

³ Bp. āharissasi.

⁴ Bp. āveṇikā ṭhitikā.

⁵ Bp. sace pana.

⁶ Bp. paṭikkhittattā.

⁷ Bp. ce.

⁸ Bp. omits tumhe yātha.

⁹ Bp. āgata.

manussā āsanasālaṃ pavisitvā aṭṭha bhikkhū dethā 'ti vā aṭṭha patte dethā 'ti vā vadanti¹, evaṃ pi piṇḍapātikānaṃ vaṭṭati. tumhe ca tumhe ca gacchathā 'ti vattabbaṃ. sace pana aṭṭha bhikkhū detha bhattaṃ gaṇhatha aṭṭha patte detha bhattaṃ gaṇhathā 'ti vā² vadanti, paṭipāṭiyā gāhetabbaṃ. gāhenta ca³ vicchinditvā bhattaṃ ti avadanta tumhe ca tumhe ca gacchathā 'ti vutte 'pi piṇḍapātikānaṃ vaṭṭati. bhante tumhākaṃ pattaṃ detha tumhe ethā 'ti vutte pana sādhu upāsakā 'ti gantabbaṃ. saṅghato uddisitvā tumhe ethā 'ti vutte⁴ ṭhitikāya gāhetabbaṃ. niman-tanabhattagharato pana pattatthāya āgataṃ uddesa-bhatte vuttanayen' eva ṭhitikāya patto dātabbo. eko saṅghato paṭipāṭiyā pattaṃ ti avatvā kevalaṃ ekaṃ pattaṃ dethā 'ti vatvā agāhite yeva patte yassa kassaci pattaṃ gahetvā pūretvā āharati taṃ pattasāmikass' eva hoti. ud-desabhatte viya ṭhitikāya na gāhetabbaṃ. idhā 'pi yo āgantvā tuṇhībhūto tiṭṭhati so kassa santikaṃ āgato 'sī 'ti vā kassa pattaṃ harissasī 'ti vā na vattabbo. pucchāsabhāgena hi tumhākaṃ santikaṃ āgato 'mhi⁵ tumhākaṃ pattaṃ harissāmī 'ti vadeyya. tato so bhikkhu bhikkhūhi jigucchaniyo assa. kuhiṃ gacchasi kiṃ karonto āhiṇḍasī 'ti pana vutte tassa pattatthāya āgato 'mhi 'ti vadantassa paṭipāṭiyā⁶ pattaṭṭhitikāya gahetvā⁷ patto dātabbo. bhattāharaṇakapattaṃ dethā 'ti vutte 'pi paṭipāṭiyā pattaṭṭhitikāya⁸ eva dātabbo. sace āharitvā sabbo saṅgho bhuñjatū 'ti vadati, bhājētvā bhuñjitabbaṃ. pattasāmikassa atikkantaṃ pi ṭhitikaṃ ṭha-petvā aññaṃ paṭipāṭibhattaṃ gāhetabbaṃ. eko pāṭiyā⁹ bhattaṃ āharitvā saṅghassa dammī 'ti vadati. ālopabhatta-ṭhitikato paṭṭhāya ālopaṇkhepena bhājētabbaṃ. sace pana tuṇhībhūto acchati, kassa te ābhataṃ kassa dātukāmo 'sī 'ti na vattabbo. sace pana kuhiṃ gacchasi kiṃ karonto

¹ Bp. vadati.² Bp. *omits* vā.³ Bp. pana *for* ca.⁴ Bp. *inserts* pi yathā.⁵ Bp. *omits* 'mhi.⁶ Bp. paṭipāṭibhattaṭṭhitikāya.⁷ Bp. gāhetvā.⁸ Bp. paṭipāṭibhattaṭṭhitikāya.⁹ Bp. pāṭiyā.

āhiṇḍasi 'ti vutte saṅghassa me bhattaṃ ābhattaṃ, therānaṃ me bhattaṃ ābhattaṃ ti vadati, gaheṭvā ālopabhattaṭṭhitikāya bhājetvā¹ dātabbaṃ. sace pana evaṃ ābhattaṃ bahuṃ hoti sakalasaṅghassa² pahoti, abhihaṭṭabhikkhā nāma piṇḍapātīkānaṃ pi vaṭṭati. ṭhitikāpucchanakiccaṃ n' atthi. therāsanato paṭṭhāya pattaṃ pūretvā dātabbaṃ. upāsako saṅghatherassa vā ganthadhutaṅgavasena abhiññātassa vā bhattuddesakassa vā paṇiṇati amhākaṃ bhattaṃ gahaṇatthāya aṭṭha bhikkhū gaheṭvā āgacchathā 'ti. sace 'pi ñātiupaṭṭhākehi pesitaṃ hoti, ime tayo janā pucchitum na labhanti, ārūhā yeva mātikā saṅghato aṭṭha bhikkhū uddesāpetvā³ attanavamehi gantabbaṃ. kasmā. bhikkhusaṅghassa hi ete bhikkhū nissāya lābho uppajjati 'ti. ganthadhutaṅgādīhi pana anabhiññāto āvāsikabhikkhu pucchitum labhati. tasmā tena kiṃ saṅghato gaṇhāmi udāhu ye jānāmi tehi saddhiṃ āgacchāmi 'ti mātikaṃ āropetvā yathā dāyaka vadanti tathā paṭipajjitabbaṃ. tumhākaṃ nissitake vā ye vā jānātha te gaheṭvā ethā 'ti vutte pana ye ce icchati tehi saddhiṃ gantum labhati. sace aṭṭha bhikkhū paṇiṇathā 'ti pesenti, saṅghato 'va pesetabbā. attanā sace aññasmiṃ gāme sakkā hoti bhikkhaṃ⁴ labhitum añño gāmo gantabbo. na sakkā ce hoti labhitum so yeva gāmo piṇḍāya pavisitabbo. nimantitabhikkhū āsanasālāya nisinnā honti. tatra ce manus-sā patte dethā 'ti āgacchanti, animantitehi na dātabbā. ete nimantitā bhikkhū 'ti vattabbaṃ. tumhe dethā 'ti vutte pana dātum vaṭṭati. ussavādīsu manussā sayam eva pariveṇāni ca padhānagharāni ca gantvā tipītake ca dhammakathike ca bhikkhusatena⁵ saddhiṃ nimantenti. tadā⁶ tehi ye jānanti te gaheṭvā gantum vaṭṭati. kasmā. na hi mahābhikkhusaṅghena atthikā manussā pariveṇapadhānagharāni⁷ gacchanti. sannipātaṭṭhānato 'va⁸ yathāsati yathābalaṃ

¹ Bp. bhājetabbaṃ and omits
dātabbaṃ.

² Bp. sakalassa saṅghassa.

³ Bp. uddisāpetvā.

⁴ Bp. bhikkhā.

⁵ Bp. adds pi.

⁶ Bp. tadā ye pi for tadā tehi ye.

⁷ Bp. pariveṇāni ca padhānagharāni ca.

⁸ Bp. ca for 'va.

bhikkhu¹ gahetvā² gacchanti 'ti. sace pana saṅghatthero vā ganthadhutaṅgavasena abhiññātako vā bhikkhuuddesako vā aññatra vā vassaṃ vasitvā katthaci vā gantvā puna sakaṭṭhānaṃ āgacchanti, manussā āgantukassa sakkāraṃ karonti ekavāraṃ ye jānanti te gahetvā gantabbaṃ. paṭi-baddhakālato³ paṭṭhāya dutiyavāre āraddhe saṅghato yeva gahetvā gantabbaṃ. abhinavaāgantukā vā hutvā ñātako⁴ vā upaṭṭhāke vā passissāmā⁵ 'ti gacchanti. tatra nesaṃ⁶ ñatakā⁶ ca upaṭṭhākā ca sakkāraṃ karonti. tattha⁷ pana ye jānanti te gahetvā gantabbaṃ⁸. yo pana atilābhi hoti sakaṭṭhānaṃ ca āgantukaṭṭhānaṃ ca ekasadisāṃ sabbattha manussā saṅghabhattaṃ sajjetvā 'va nisīdanti, tena saṅghato 'va gahetvā gantabbaṃ ti ayaṃ nimantane viseso. avaseso sabbapañho uddesabhatte vuttanayen' eva veditabbo. Kurundiyāṃ pana aṭṭha mahāthere dethā 'ti vutte aṭṭha mahātherā 'va dātabbā⁹ 'ti vuttaṃ. esa nayo majjhimādisu. sace pana avisesetvā aṭṭha bhikkhū dethā 'ti vadati saṅghato dātabbo⁹ 'ti.

NIMANTANABHATTAKATHĀ NITṬHITĀ

Salākabhatte¹⁰ pana. *anujānāmi bhikkhave salākāya vā pattikāya*¹¹ *vā upanibandhitvā omuñcitvā uddisitun*¹² ti vacanato rukkhasāramayāya salākāya vā veluvilivātālapaṇṇādi-mayāya pattikāya¹¹ vā asukassa nāma salākabhattachan ti evaṃ akkharāni upanibandhitvā pacchiyaṃ vā cīvarabhoge vā katvā sabbā salākāyo omuñcitvā¹³ punappunaṃ heṭṭh-uparivasen¹⁴ eva āloletvā¹⁵ pañcaṅgasamannāgatena bhattud-desakena sace ṭhitikā atthi ṭhitikato paṭṭhāya no ce atthi

¹ Bp. bhikkhū.

² Bp. gaṇhitvā.

³ Bp. *inserts* pana.

⁴ Bp. ñāti.

⁵ Bp. tesam.

⁶ Bp. ñāti.

⁷ Bp. ettha.

⁸ Bp. gantum vaṭṭati.

⁹ Bp. dātabbā.

¹⁰ Bp. °bhattaṃ.

¹¹ Bp. paṭṭikāya.

¹² Bp. *repeats* opuñjitvā *for this*.

¹³ Bp. opuñjitvā.

¹⁴ Bp. °pariyavasena.

¹⁵ Bp. aloletvā.

therāsanato paṭṭhāya salākā dātabbā. pacchā āgatānam pi ekābaddhavasena dūre ṭhitānam¹ uddesabhatte vuttanayen' eva dātabbā. sace vihārassa samantato bahū gocara-gāmā, bhikkhū pana na bahukā gānavasena pi salākāyo pāpuṇanti. tumhākaṃ asukagāme salākabhaddhāni² pāpuṇanti 'ti gānavasen' eva dātabbā³. evaṃ gāhenta sace 'pi ekekasmim gāme nānappakārāni saṭṭhisalākabhaddhāni sabbāni gāhitān' eva honti, tassa pattaḡāmasamipe aññāni pi dve tiṇi salākabhaddhāni honti, tāni pi tass' eva dātabbāni. na hi sakkā nesam⁴ kārāṇā aññam bhikkhum pahīnitum ti. sace ekaccesu gāmesu bahūni salākabhaddhāni sallakkhetvā sattanaṃ pi aṭṭhanam pi⁵ dātabbāni. dadantena pana catunnam pañcannam gacchantānam⁶ salākāyo ekato bandhitvā dātabbā. sace tam gāmaṃ atikkamitvā añño gāmo hoti tasmim ca ekam eva salākabhaddham. tam pana pāto 'va denti. tam pi tesu⁷ bhikkhūsu ekassa niggahena datvā pāto 'va tam gahetvā pacchā orimagāme itarāni bhaddhāni gaṇhāhi 'ti vattabbo. sace orimagāme salākabhaddhesu agāhitesv' eva gāhitasaññāya gacchati parabhāgagāme salākabhaddham gāhetvā puna vihāram āgantvā itarāni gāhetvā orimagāmo gantabbo. na hi bahisimāya saṅghalābho gāhetum labbhati 'ti ayam nayo Kurundiyam vutto. sace pana bhikkhū bahū honti gānavasena salākā na pāpuṇanti viṭhivasena vā viṭhiyam ekabāhavasena⁸ vā kulavasena vā gāhetabbā. viṭhiādīsu ca yattha bahūni bhaddhāni tattha gāme vuttanayen' eva bahunnam⁹ bhikkhūnam gāhetabbāni. salākāsu asati uddisitvā 'pi gāhetabbāni. salākadāyakena pana vattam jānitabbam. tena hi kālass' eva vuṭṭhāya pattacivaram gāhetvā bhojanasālam gantvā asammajjaṭṭhānam sammajjitvā pāṇiyam paribhojanīyam upaṭṭhāpetvā idāni bhikkhūhi vattam katam bhavissati 'ti kalam sallakkhetvā gaṇḍim¹⁰ paharitvā bhikkhūsu sannipatitesu paṭhamam eva

¹ Bp. *adds* pi.² Bp. salākabhaddhāni pāpuṇāti.³ Bp. gāhetabbā⁴ Bp. tesam.⁵ Bp. *inserts* bhikkhūnam *after* pi.⁶ Bp. bhaddhānam *for this*.⁷ Bp. etesu.⁸ Bp. ekagehavasena.⁹ Bp. bahūnam.¹⁰ Bp. gaṇḍim.

vāragāme salākabhataṃ gāhetabbaṃ. tuyhaṃ asukasmim
 nāma vāragāme salākā pāpuṇāti tatra gacchā 'ti vattabbaṃ.
 sace atirekagāvute gāmo hoti, taṃ divasaṃ gacchantā
 kilamanti. sve tuyhaṃ vāragāme pāpuṇāti 'ti ajj 'eva
 gāhetabbaṃ. yo vāragāmaṃ pesiyamāno na gacchati aññaṃ
 salākaṃ maggati¹ na dātabbā.² saddhānaṃ hi manussānaṃ
 puññahāni saṅghassa ca lābhacchedo hoti. tasmā tassa
 dutiye 'pi tatiye 'pi divase aññā salākā na dātabbā.
 attano pattaṭṭhānaṃ gantvā bhuñjāhi 'ti vattabbo. tīṇi
 pana divasāni agacchantassa vāragāmato orimatire³ gāme
 salākā gāhetabbā. tañ ce gaṇhāti tato paṭṭhāya tassa aññaṃ
 salākaṃ na dātum vaṭṭati. daṇḍakammaṃ pana gālhaṃ
 kātabbaṃ. saṭṭhito vā paññāsato va⁴ udakaghaṭassa vā
 dārūkālāpassa vā vālikāya vā⁴ na parihāpetabbaṃ. vara-
 gāme gāhetvā viharavāro gāhetabbo. tuyhaṃ viharavāro
 pāpuṇāti 'ti vattabbaṃ. viharavārikassa dve tisso yāgusalā-
 kāyo tisso vā⁵ catasso vā bhattasalākāyo ca dātabbā. nibad-
 dhaṃ⁶ katvā pana na dātabbā. yāgubhattadāyaka⁷ hi amhākaṃ
 yāgubhattaṃ viharagopakā 'va bhuñjanti 'ti aññathattaṃ
 āpajjeyyūṃ. tasmā aññesu kulesu dātabbā. sace viharavārik-
 ānaṃ sabhāgā āharitvā denti, icc' etaṃ kusalaṃ. no ce, vāraṃ
 gāhetvā tesāṃ yāgubhattaṃ āharāpetabbaṃ. tā ca⁸ nesāṃ
 salākā phāṭikammaṃ eva bhavanti. vassaggena pattaṭṭhāne
 pana aññaṃ pi pañītabhattasalākaṃ gaṇhitum labhanti yeva.
 atirekauttaribhaṅgassa ekavāriyabhattassa⁹ viṣuṃ ṭhitikaṃ
 katvā salākā dātabbā. sace pana¹⁰ yena salākā laddhā so
 taṃ divasaṃ taṃ bhattaṃ na labhati punadivase gāhetab-
 baṃ. bhattaṃ eva labhati na uttaribhaṅgaṃ. evaṃ pi
 puna gāhetabbaṃ. khīrabhattasalākāya¹⁰ pi es' eva nayo.
 sace pana khīraṃ eva labhati na bhattaṃ, khīralābhato
 paṭṭhāya puna na gāhetabbaṃ. dve tīṇi ekavāriyabhattāni¹¹

¹ Bp. pattati.² Bp. dātabbaṃ.³ Bp. orimavāra.⁴ Bp. omits these.⁵ Bp. omits vā.⁶ Bp. nibaddhaṃ.⁷ Bp. va.⁸ Bp. ekacārikabhattassa.⁹ Bp. omits pana.¹⁰ Bp. khīrabhattassa salākāya.¹¹ Bp. ekacārika°.

ekass' eva pāpuṇanti. dubbhikkhasamaye saṅghanavakena laddhakāle vijaṭṭvā visuṃ visuṃ¹ gāhetabbāni. pākāṭika-salākabhaddham² aladdhassā 'pi punadivase gāhetabbam. sace khuddako vihāro hoti, sabbe bhikkhū ekasamphogā ucchusalākam gāhentena yassa kassaci sammukhībhūtaṃ pāpetvā mahātherādīnam divā tacchetvā dātuṃ vaṭṭati. rasasalākam pāpetvā pacchābhaddham pi parissāvetvā vā phāṇitam vā kāretvā piṇḍapātikādīnam pi dātabbam. āgantukānam āgatānagatabhāvaṃ nātvā gāhetabbā. mahāāvāse ṭhitikam katvā gāhetabbā. takkasalākam pi sabhāgaṭṭhāne pāpetvā vā dhupetvā³ vā pacāpetvā³ vā therānam dātuṃ vaṭṭati. mahāāvāse vuttanāyena eva paṭipajjitabbam. phalasalākapūvasalākabhesajjagandhamālāsālākādayo 'pi visuṃ ṭhitikāya gāhetabbā. bhesajjādisālākāyo c' ettha kiñcāpi piṇḍapātikānam⁴ vaṭṭanti. salākavasena gāhitattā pana na sādītābba. aggabhikkhāmattam pi⁵ salākabhaddham denti. ṭhitikam pucchitvā gāhetabbam. asatiyā ṭhitikāya therāsanato paṭṭhāya dātabbam⁶. sace tādisāni bhaddhāni bahūni honti, ekekassa bhikkhuno dve tiṇi dātabbāni. no ce ekekam eva datvā paṭipāṭiyā gatāya ṭhitikāya⁷ puna therāsanato paṭṭhāya dātabbam. atha⁸ antarā va upacchijjati, ṭhitikā sallakkhetabbā. yadi pana tādisam bhaddham nivaddham⁹ eva hoti, yassa pāpuṇāti so vattabbo laddhā vā aladdhā vā sve 'pi gaṇheyyāsī 'ti. ekam anivaddham¹⁰ hoti, labhanadivase pana yāvad attham labhati, alabhanadivasa bahutarā honti. tam yassa na pāpuṇāti, so alabhivā sve 'va gaṇheyyāsī 'ti vattabbo. yo salākāsu gāhitāsu¹¹ pacchā āgacchati, tassa atikkantā 'va salākā na upaṭṭhāpetvā dātabbā. salākālābham¹² nāma gaṇḍim¹³ paharaṇato paṭṭhāya āgantvā hattham pasārento 'va labhati. aññassa

¹ Bp. *omits* visuṃ.

² Bp. pākāṭika°.

³ Bp. pacāpetvā vā dhūmāpetvā.

⁴ Bp. *adds* pi.

⁵ Bp. *omits* pi.

⁶ Bp. gāhetabbam.

⁷ Bp. *omits* this.

⁸ Bp. sace *for* atha.

⁹ Bp. nibaddham.

¹⁰ Bp. aniba°.

¹¹ Bp. gāhitāsu.

¹² Bp. salākam.

¹³ Bp. gaṇḍippahara°.

āgantvā samipe ʔhitassāpi atikkantā¹ 'va hoti. sace pan' assa añño gaṇhanto atthi sayam anāgato 'pi labhati. sabbhā-gaṭṭhāne asuko anāgato 'ti ñatvā ayaṃ tassa salākā 'ti ʔhapetum vaṭṭati. sace anāgatassāpi² na dātabbā 'ti katikaṃ karonti, adhammikā hoti. antoupacāre ʔhitassa hi bhājaniya-bhaṇḍaṃ pāpuṇāti. sace pana anāgatassa dethā 'ti mahā-saddaṃ karonti, daṇḍakammaṃ paṭṭhapetabbaṃ.³ āgantvā gaṇhantū 'ti vattabbaṃ. chappaṇca salākā naṭṭhā honti. bhattuddesako dāyakānaṃ nāmaṃ na sarati. so ce naṭṭhā⁴ salākā mahātherassa vā attano vā pāpetvā bhikkhū vadeyya mayā asukagāme salākabhattaṃ mayhaṃ pāpitaṃ tumhe tattha laddhaṃ salākabhattaṃ bhuñjeyyāthā 'ti vaṭṭati. vihāre apāpitaṃ pana āsanasālāya taṃ bhattaṃ labhitvā tatth' eva pāpetvā bhuñjituṃ na⁵ vaṭṭati. ajjato⁶ paṭṭhāya mayhaṃ salākabhattaṃ gaṇhathā 'ti vutte tatra āsanasālāyam gāhetum na vaṭṭati. vihāraṃ ānetvā gāhetabbaṃ. sve paṭṭhāya 'ti vutte pana bhattuddesakassa ācikkhitabbaṃ sve paṭṭhāya asukakulaṃ nāma salākabhattaṃ deti, salāka-gāhanakāle⁷ sareyyāsī 'ti. dubbhikkhe salākabhattaṃ pacchinditvā subhikkhe jāte kiñci bhikkhum disvā ajjato⁶ paṭṭhāya amhākaṃ salākabhattaṃ gaṇhathā 'ti puna paṭṭhapenti. antogāme agāhetvā vihāraṃ ānetvā 'va gāhetabbaṃ. idaṃ hi salākabhattaṃ nāma uddesabhattasadi-saṃ na hoti. vihāraṃ eva sandhāya diyyati, tasmā bahiupa-cāre gāhitum⁸ na vaṭṭati. sve paṭṭhāya 'ti vutte pana vihāre gāhetabbam eva. gamiko bhikkhu yaṃ disābhāgaṃ gantukāmo, tattha aññena vāragāme salākā saddhā hoti' taṃ gahetvā itaraṃ bhikkhum mayhaṃ pattasālākaṃ tvaṃ gaṇhāti 'ti vatvā gantum vaṭṭati. tena pana upacārasimaṃ anatikkante yeva tasmaṃ tassa salākā gahetabbā⁹. chaḍḍitavihāre manussā vasitvā¹⁰ bodhicetiyādini jaggitvā

¹ Bp. *repeats* atikkantā.² Bp. anāgatassa.³ Bp. ʔhapetabbaṃ.⁴ Bp. naṭṭha.⁵ Bp. *omits* na.⁶ Bp. ajja.⁷ Bp. °gāhāṇa°.⁸ Bp. gahetum.⁹ Bp. gāhetabbā.¹⁰ Bp. *omits* vasitvā.

bhuñjantū 'ti salākabhattam paṭṭhapenti. bhikkhū sabhā-gaṭṭhāne¹ vasitvā kālass' eva gantvā tattha vattam karitvā tam bhattam bhuñjanti vaṭṭati. sace tesu svātanāya attano pāpetvā gatesu āgantuko bhikkhu chaḍḍitavihāre vasitvā kālass' eva vattam katvā gaṇḍim² paharitvā salākabhattam attano pāpetvā āsanasālam gacchati, so 'va tassa bhattassa issaro. yo pana bhikkhūsu vattam karontesu yeva bhūmiyam dve tayo sammuñjanippahāre datvā gaṇḍim² paharitvā dūragāme³ salākabhattam mayham pāpuṇāti 'ti gacchati, tassa tam corikāya gāhitattā⁴ na pāpuṇāti. vattam katvā pāpetvā pacchāgatabhikkhūnam yeva hoti. eko gāmo atidūre⁵ hoti, bhikkhū niccam gantum na icchanti. manussā mayam⁶ puññena paribāhirā homā 'ti vadanti, ye ca⁷ tassa gāmassa āsannavihāre sabhāgabhikkhū, te vattabbā imesam bhikkhūnam anāgatadivase tumhe bhuñjathā 'ti. salākā pana devasikam pāpetabbā. tā ca kho pana tena⁸ gaṇḍippaharaṇamattena⁹ vā pacchicālanamattena vā na-pāpitā¹⁰ honti. pacchim pana gahetvā salākāyo¹¹ piṭake ākiritabbā. pacchi pana mukhavaṭṭiyam na gahetabbā. sace hi tattha ahi vā vicchiko vā bhavya dukkham uppādeyya, tasmā heṭṭhā gahetvā pacchim parammukham katvā pacchim¹² pana gahetvā salākā ākiritabbā. sace 'pi sappo bhavissati eto¹³ 'va palāyissati 'ti evam salākā ākiritabbā¹⁴. gāmādivasena pubbe vuttanayen' eva gāhetabbā. api ca ekam mahātherassa pāpetvā avasesā mayham pāpuṇanti 'ti, attano pāpetvā vattam katvā cetiyam vanditvā vitakkamālake ṭhitehi bhikkhūhi pāpitā āvuso salākā 'ti vutte āma bhante tumhe gatagatagāme salākabhattam gaṇhathā 'ti vattabbam. evam pāpitā 'pi hi supāpitā 'va honti. bhikkhū sabbarattim

¹ Bp. sakathānesu.

² Bp. gaṇḍim.

³ Bp. duragāme.

⁴ Bp. gahi°.

⁵ Bp. atidūro.

⁶ Bp. mayham.

⁷ Bp. omits ca.

⁸ Bp. omits tena.

⁹ Bp. ghaṇḍi°.

¹⁰ Bp. pāpitā na.

¹¹ Bp. salākā piṭhake.

¹² Bp. omits °pacchim pana gahetvā.

¹³ Bp. etto.

¹⁴ Bp. ākiritvā.

dhammassavaṇattham aññaṃ vihāraṃ gacchantā mayaṃ¹ tattha dānaṃ agahetvā² 'va amhākaṃ gocaragāme piṇḍāya caritvā āgamiṣṣāma 'ti salākāyo agahetvā³ 'va gatā. vihāre therassa pattasālākabhaddam bhuñjitum āgacchanti vaṭṭati. atha mahāthero 'pi ahaṃ idha kiṃ karomī 'ti tehi yeva saddhiṃ gacchati. tehi gatavihāre abhuñjitvā 'va gocaragāmaṃ anuppattehi detha bhante patte salākayāguḍāni āharissāma 'ti vutte pattā na dātabbā. kasmā bhante na dethā 'ti. vihāraṭṭhakaṃ bhaddam vihāre vuṭṭhānaṃ⁴ pāpuṇāti mayaṃ añña⁵ vihāre vuṭṭhāti. detha bhante naṃ⁶. mayaṃ vihārasīmāya⁷ dema teumhākaṃ dema gaṇhatha amhākaṃ bhikkhan ti vutte pana vaṭṭati 'ti.

SALĀKABHATTAKATHĀ NITṬHITĀ

Pakkhikādīsu pana yaṃ abhilakkhitesu cātuddasī pañca-dasī pañcamī aṭṭhamī 'ti imesu pakkhesu kammaapasutehi⁸ janehi⁹ uposathaṃ kātuṃ satikaraṇatthāya diyyati, taṃ pak-khiyaṃ¹⁰ nāma. taṃ salākabhaddagatikam eva hoti. gāhetvā bhuñjitabbaṃ. sace salākabhaddam pi pakkhiyabhaddam¹¹ pi bahuṃ sabbesaṃ vinivijjhivā gacchati, dve 'pi bhaddāni visuṃ visuṃ gāhetabbāni. sace bhikkhusaṅgho mahāpak-khikaṃ gāhetvā tassa ṭhitikāya¹² salākabhaddam vā gāhetvā¹³ tassa ṭhitikāya pakkhikaṃ gāhetabbaṃ. yesaṃ na pāpuṇāti, te piṇḍāya carissanti. sace 'pi dve 'pi bhaddāni bahūni bhik-khū mandā salākabhaddam¹⁴ devasikaṃ labhati. tasmā taṃ ṭhapetvā pakkhikaṃ āvuso bhuñjathā 'ti pakkhikaṃ¹⁰ eva gāhetabbaṃ. pakkhiyaṃ¹⁰ paṇitaṃ denti. visuṃ ṭhitikā katabbā. sve pakkho 'ti ajja pakkhiyaṃ¹⁰ na gāhetabbaṃ. sace

¹ Bp. mayhaṃ.

² Bp. aggaheṭvā.

³ Bp. salākā aggaheṭvā.

⁴ Bp. vuṭṭhānaṃ.

⁵ Bp. aññaṣmiṃ.

⁶ Bp. na.

⁷ Bp. vihāre pālīkāya.

⁸ Bp. kammappasutehi.

⁹ Bp. omits janehi.

¹⁰ Bp. pakkhikan.

¹¹ Bp. pakkhikabhaddam.

¹² Bp. inserts salākabhaddam
gāhetabbaṃ.

¹³ Bp. gāhāpetvā.

¹⁴ Bp. inserts nāma after this.

pana dāyakā vadanti sve 'va amhākaṃ ghare lūkhabhattaṃ bhavissati ajje 'va pakkhikabhattaṃ¹ uddisathā 'ti evaṃ vaṭṭati. uposathikaṃ nāma anvaḍḍhamāsam² uposathadivase³ uposathaṅgāni sāmādiyitvā yaṃ attanā bhuñjati tad eva diyyati. pātipadikaṃ nāma uposathe bahū saddhā pasannā bhikkhūnaṃ sakkāraṃ karonti pātipade pana bhikkhū kilamanti pātipade dinnam dubbhikkhadānasadisam mahapphalaṃ hoti uposathakammena vā parisuddhasilānaṃ dutiyaḍvase dinnam mahapphalaṃ hoti 'ti sallakkhetvā pātipade diyamānakadānam⁴. tam pi ubhayaṃ salākabhattatīkaṃ eva. iti imāni satta pi bhattāni piṇḍapātikānaṃ na vaṭṭanti dhutaṅgabhedam karonti yeva. aparāni pi cīvarakkhandhake Visākhāya varam yācitvā dinnāni āgantukabhattaṃ gamiyabhattaṃ⁵ gilānabhattaṃ gitānu-paṭṭhākabhattan ti cattāri bhattāni pāliyaṃ āgatāni⁶ yeva. tattha āgantukānaṃ dinnam bhattaṃ āgantukabhattaṃ. es'eva⁷ nayo sesesu. sace pan' ettha āgantukabhattāni pi āgantukā 'pi bahū honti, sabbesaṃ ekekaṃ gāhetabbaṃ. bhattesu appahontesu tītikāya gāhetabbaṃ. eko āgantuko paṭhamam eva āgantvā sabbam āgantukabhattaṃ attano gāhetvā nisidati. sabbam tass' eva hoti. pacchā āgatehi āgantukehi tena dinnāni paribhuñjitabbāni. tena pi ekaṃ attano gāhetvā sesāni dātabbāni. ayaṃ olārata⁸. sace pana so⁹ paṭhamam āgantvā 'pi attano agāhetvā¹⁰ tuṇhībhūto nisīdi¹¹ pacchā āgatehi saddhim paṭipāṭiyā gaṇhitabbaṃ. sace niccam āgantukā āgacchanti āgatadivase yeva bhuñjitabbaṃ, antaranarā ce āgacchanti dve tīni divasāni bhuñjitabbaṃ. Mahāpaccariyaṃ pana sattadivasāni bhuñjitum vaṭṭati 'ti vuttam. āvāsiko katthaci gantvā āgato 'pi¹² tenā 'pi āgantukabhattaṃ bhuñjitabbaṃ. sace pana tam vihāre nibaddhā 'pi tam hoti vihāre gāhetabbaṃ. atha

¹ Bp. pakkhikabhattaṃ.² Bp. °māse.³ Bp. omits this.⁴ Bp. diyyanakadānam.⁵ Bp. gamikabhattaṃ.

āgatāni 'eva.

⁷ Bp. esa.⁸ Bp. ulāro.⁹ Bp. yo.¹⁰ Bp. agāhetvā.¹¹ Bp. nisidati.¹² Bp. omits 'pi.

vihāro dūre¹ hoti, āsaṇasālāya nibaddhāpi² taṃ āsaṇasālāya gāhetabbaṃ. sace pana dāyakā āgantukesu asati āvāsikā 'pi bhuñjantū³ 'ti vadanti vaṭṭati. avutte⁴ na vaṭṭati. gamiyabhatte 'pi ayam eva kathāmaggo⁵. ayam pana viseso āgantuko āgantukabhattacham eva labhati, gamiko āgantukabhattacham pi gamiyabhattacham pi labhati,⁶ āvāsiko 'pi pakkamitukāmo gamiko hoti gamiyabhattacham labhati. yathā pana āgantukabhattacham labbhati⁷ evam idaṃ dve tīpi⁸ satta vā divasāni na labbhati⁹. gamissāmi 'ti bhutto taṃ divasaṃ kenacid eva karaṇīyena¹⁰ na gato punadivase 'pi bhuñjitum vaṭṭati saussāhattā. gamissāmi 'ti bhuttassa corā vā¹¹ pathaṃ rundhanti udakaṃ vā devo vā vassati sattho vā na gacchati saussāhena bhuñjitabbaṃ. ete upaddave olokentena dve tayo divase bhuñjitum vaṭṭati 'ti Mahāpaccariyaṃ vuttaṃ. gamissāmi gamissāmi¹² 'ti pana lesaṃ oḍḍetvā bhuñjitum na labhati¹³. gilānabhattacham pi sace sabbesaṃ¹⁴ gilānānam pahoti sabbesaṃ dātabbam. no ce tthitikaṃ katvā gāhetabbaṃ. eko gilāno arogarūpo sakkoti antogāmaṃ gantum eko na sakkoti. ayam mahāgilāno nāma. etassa gilānabhattacham pi¹⁵ dātabbam. dve mahāgilānā eko lābhī abhiññāto bahuṃ khādaniyaṃ bhojaniyaṃ labhati. eko anātho appalābhatāya antogāmaṃ pavisati. etassa gilānabhattacham dātabbam. gilānabhatche¹⁶ divasapariucchodan' atthi. yāva rogo¹⁷ na vūpasammatti sappāyabhojanaṃ abhuñjanto na yāpeti tāva bhuñjitabbaṃ. yadā pana missakayāgum vā missakabhattacham vā bhuñjantassāpi¹⁷ rogo na kuppatti tato paṭṭhāya na bhuñjitabbaṃ. gilānupaṭṭhā-kabhattacham pi sabbesaṃ pahoti taṃ sabbesaṃ dātabbam. no ce pahoti tthitikaṃ katvā gāhetabbaṃ. idaṃ pi dvīsu

¹ Bp. dūre.² Bp. nibandhā.³ Bp. paribhuñjantū.⁴ Bp. omits avutte na vaṭṭati.⁵ Bp. kathā.⁶ Bp. omits labhati.⁷ Bp. omits labbhati.⁸ Bp. tīpi vā.⁹ Bp. labhati.¹⁰ Bp. karaṇena.¹¹ Bp. panthaṃ.¹² Bp. does not repeat this.¹³ Bp. labbhati.¹⁴ Bp. inserts dātabbam.¹⁵ Bp. omits pi.¹⁶ Bp. inserts pana.¹⁷ Bp. bhuttassāpi.

gilānesu mahāgilānupaṭṭhākassa gāhetabbam. dvīsu mahāgilānesu anāthagilānupaṭṭhākassa yaṃ kulam gilānabhattam pi deti gilānupaṭṭhākabhattam pi, tattha yassa gilānassa bhaṭṭam pāpuṇāti tadupaṭṭhākassāpi tatth'eva gāhetabbam. gilānupaṭṭhākabhatte 'pi nivāsaparicchedo n'atthi. yāva gilāno labhati tāv' assa upaṭṭhāko 'pi labhati 'ti. imāni cattāri bhaṭṭāni sace evaṃ dinnāni honti āgantukagamiyagilānagilānupaṭṭhākā¹ mama bhikkham gaṇhantū 'ti piṇḍapātikānam pi vaṭṭati. sace pana āgantukādīnam bhaṭṭam nibaddhāpemi² mama bhaṭṭam gaṇhantū 'ti evaṃ dinnāni honti, piṇḍapātikānam na vaṭṭati.

aparāni pi dhūrabhattam³ kuṭibhattam vārakabhattan ti tīṇimāni⁴ bhaṭṭāni. tattha dhūrabhattan³ ti niccabhattam vuccati. tam duvidham saṅghikaṇ ca puggalikaṇ ca. tattha yaṃ saṅghassa dhūrabhattam³ demā 'ti nibaddhāpitam⁵ tam salākabhattachatikam eva⁶ hoti. tam⁷ mama nibaddham² bhikkham gaṇhantū 'pi vatvā dinnam pana piṇḍapātikānam pi vaṭṭati. puggalike 'pi tumhākam dhūrabhattam³ dammī 'ti vutte piṇḍapātikānam⁸ yeva⁹ na vaṭṭati. mama nibaddham¹⁰ bhikkham gaṇhathā 'ti vutte pana vaṭṭati, sādītabbam. sace 'pi pacchā katipāhe vītivate dhūrabhattam³ gaṇhathā 'ti vadati, mūle suṭṭhupaṭicchitattā¹¹ vaṭṭati. kuṭibhattam nāma saṅghassa āvāsam kāretvā amhākam senāsanavāsino amhākam yeva bhaṭṭam gaṇhantū 'ti evaṃ nibaddhāpitam² tam salākabhattachatikam eva hoti, gāhetvā bhuñjitabbam. amhākam senāsanavāsino amhākam yeva bhikkham gaṇhantū 'ti vutte pana piṇḍapātikānam pi vaṭṭati. yaṃ pana puggale pasīditvā tassa āvāsam katvā tumhākam demā 'ti dinnam tam tass' eva hoti. tasmim katthaci gate nissitakehi bhuñjitabbam. vārakabhattam¹² nāma dubbhikkhasamaye vārena

¹ Bp. °gamikagilānupaṭṭhākā.

² Bp. nibandhāpemi.

³ Bp. dhura°.

⁴ Bp. tīṇi for tīṇimāni.

⁵ Bp. nibandh°.

⁶ Bp. omits eva hoti.

⁷ Bp. omits tam.

⁸ Bp. °pātiko.

⁹ Bp. ce for yeva.

¹⁰ Bp. nibandham.

¹¹ Bp. suṭṭhusampati°.

¹² Bp. vārabhattam.

bhikkhū jaggissāmā 'ti dhūragehato¹ paṭṭhāya dinnam. tam pi bhikkhāvacanena dinnam piṇḍapātikānam vaṭṭati. vārakabhattan ti vutte pana salākabhattagatikam hoti. sace pana² taṇḍulādini pesenti sāmaṇerā pacitvā dentū 'ti piṇḍapātikānam vaṭṭati. iti imāni ca tiṇi āgantukabhattādini ca cattāri 'ti satta. tāni saṅghabhattādīhi saha cuddasabhattāni honti.

aṭṭhakathāyaṃ pana vihārabhattam aṭṭhakabhattam catukabhattam³ guḷakabhattan⁴ ti aññāni pi cattāri bhattāni vuttāni. tattha vihārabhattam nāma vihāre tatruppāda-kabhattam⁵. tam saṅghabhattena saṅgahitam⁶. tam pana Tissamahāvihāra-Cittalapabbhattādisu paṭisambhidappattehi khīṇāsavehi yathā piṇḍapātikānam pi sakkā hoti paribhuñjitum. tathā paṭiggahitattā tādisesu thānesu piṇḍapātikānam pi vaṭṭati. aṭṭhannam bhikkhūnam dema catunnam demā 'ti evam dinnam pana aṭṭhakabhattañ c'eva catukabhattañ³ ca. tam pi bhikkhāvacanena dinnam piṇḍapātikānam vaṭṭati. mahābhisankharitena⁷ atirasakapūvena pattam⁸ thaketvā dinnam guḷakabhattam⁹ nāma. imāni tiṇi salākabhattagatikān' eva. aparam pi guḷakabhattam nāma atthi. idh' ekacce manussā mahādhammassavanañ ca vihārapūjanañ ca kāretvā sakalasaṅghassa dātum na sakkoma dve tiṇi bhikkhusatāni amhākam bhikkham¹⁰ gaṇhantū 'ti bhikkhūnam paricchedajānanattham guḷake denti, idam piṇḍapātikānam¹¹ pi vaṭṭati. iti Cīvarakkhandhake cīvarabhājaniyaṃ imasmim pana Senāsanakkhandhake senāsanabhājaniyaṃ c'eva piṇḍapātabhājaniyaṃ ca vuttamgilānapaccayabhājaniyaṃ pana evam veditabbam. sappiādisu bhesajjesu rājarājamahāmattā sappissa tāva kumbhasatam pi kumbhasahassam pi vihāram pesenti. gaṇḍim¹² paharivā therāsanato paṭṭhāya gahitabhājanam pūretvā

¹ Bp. dhuragehato.

² Bp. omits pana.

³ Bp. catukkabhattam.

⁴ Bp. guḷhakabhattan.

⁵ Bp. tatruppādaabhattam.

⁶ Bp. gahitam.

⁷ Bp. °saṅkhārikena.

⁸ Bp. pūretvā after pattam.

⁹ Bp. guḷhaka°.

¹⁰ Bp. bhikkhu.

¹¹ Bp. piṇḍacārikānam.

¹² Bp. gaṇḍim.

dātabbam. piṇḍapātikānaṃ pi vaṭṭati. sace alasajātikā mahātherā pacchā āgacchanti, bhante vīsativassānaṃ diyyati tumhākaṃ ṭhitikā atikkantā 'ti na vattabbā, ṭhitikaṃ ṭhapetvā tesam datvā pacchā ṭhitikāya dātabbam. asukavihāre bahu sappi uppannaṃ ti sutvā yojanantaravihārato 'pi bhikkhū āgacchanti. sampattasampattānaṃ ṭhitaṭṭhānato paṭṭhāya dātabbam. asampattānaṃ pi upacārasīmaṃ patiṭṭhānaṃ antevāsikādisu gaṇhantesu dātabbam eva. bahiupacārasīmāya ṭhitānaṃ dethā 'ti vadanti na dātabbam. sace¹ upacārasīmaṃ okkamantehi² ekābaddhā hutvā attano vihāradvāre vā antovihāre yeva vā honti parisavasena vaḍḍhitā nāma simā hoti tasmā dātabbam. saṅghanavakassa dinne 'pi pacchā āgatānaṃ dātabbam eva. dutiyabhāge pana therāsaṇaṃ āruḷhe³ puna⁴ pacchā āgatānaṃ paṭhamabhāgo na pāpuṇāti dutiyabhāgato vassaggena dātabbam. upacārasīmaṃ pavisitvā yattha katthaci dinnam hoti sabbam⁵ sannipātaṭṭhāne yeva bhājetabbam. Yasmim vihāre dasa bhikkhū das' eva ca sappikumbhādini⁶ diyyanti⁷ ekekakumbhavasena⁸ bhājetabbam. eko sappikumbho hoti dasa bhikkhū⁹ bhājetvā gāhetabbam. sace yathāṭhitam yeva amhākaṃ pāpuṇāti 'ti gaṇhanti duggahitam. gata-gataṭṭhāne saṅghikam eva hoti. kumbham pana āvaṭṭetvā¹⁰ thālake thokaṃ sappim kāvā idam mahātherassa pāpuṇāti avasesam amhākaṃ pāpuṇāti 'ti vatvā tam paṭikumbhe¹¹ yeva ākiritvā yathicchikaṃ gahetvā gantum vaṭṭati. sace thinam sappi hoti lekham katvā lekhatō parabhāgo¹² mahātherassa pāpuṇāti avasesam amhākaṃ ti gahitam pi suggahitam. vuttaparichedato onādhikesu¹³ pi bhikkhūsu ca sappikumbhesu ca eten' eva upāyena bhājetabbam. sace pan' eko bhikkhu eko kumbho hoti gaṇḍim¹⁴ paharitvā ayam

¹ Bp. sace pana.

² Bp. okkamantehi.

³ Bp. āruḷhe.

⁴ Bp. omits puna.

⁵ Bp. sabba.

⁶ Bp. 'kumbhā.

⁷ Bp. diyyanti.

⁸ Bp. 'vasen 'eva.

⁹ Bp. bhikkhūhi.

¹⁰ Bp. āvajjetvā.

¹¹ Bp. tam pi kumbhe.

¹² Bp. paṭhamabhāgo.

¹³ Bp. ūnādhī°.

¹⁴ Bp. gaṇḍim.

mayhaṃ pāpuṇāti 'ti pi gahetuṃ vaṭṭati. ayaṃ paṭhama-bhāgo mayhaṃ pāpuṇāti ayaṃ dutiyabhāgo 'ti evaṃ thokaṃ thokaṃ pāpetuṃ pi vaṭṭati. esa nayo navanitādisu pi. yasmiṃ pana vippasanne tilatelādimhi lekḥā na santiṭṭhati taṃ uddharitvā bhājetabbaṃ. siṅgiveramaricādi bhesajjam pi avasesapattathālākādi samaṇaparikkhāro 'pi sabbo vuttānurūpen'eva nayena suṭṭhu sallakkhetvā bhājetabbo ti.

pāliṃ aṭṭhakathaṃ c'eva oloketvā vicakkhaṇo saṅghike paccaye evaṃ appamatto¹ vibhājaye.

ITI SABBĀKĀRENA PACCAYABHĀJANIYAKATHĀ NIṬṬHITĀ.

Sammannitvā ṭhapitayāgubhājakādihi bhājanīyaṭṭhānaṃ āgatamanussānaṃ apucchitvā² 'va upaḍḍhabhāgo dātabbo. asammatehi pana apaloketvā dātabbo. appamattakavis-sajjakena³ cīvarakammaṃ karontassa sūciṃ dehi 'ti vadato ekā dīghā ekā rassā 'ti dve sūciyo dātabbā. avibhattaṃ saṅghikaṃ bhaṇḍan ti pucchitabbakiccaṃ n' atthi. pipphalikatthikassa⁴ eko pipphalako. kantāraṃ⁵ paṭipaj-jitukāmassa upāhanayugalaṃ⁶. kāyabandhanatthikassa kāyabandhanaṃ. aṃsabaddhako me jinno ti āgatassa aṃsabaddhako. parissāvanatthikassa parissāvanaṃ dātab-baṃ. dhammakarakatthikassa⁷ dhammakarako. sace paṭako na hoti dhammakarako⁸ paṭakena saddhiṃ dātabbo. āgantukapattaṃ⁹ āropessāmi 'ti yācantassa kusiyā ca aḍ-ḍhakusiyā ca pahonakaṃ dātabbaṃ. maṇḍalaṃ nappahoti 'ti āgatassa maṇḍalaṃ ekaṃ dātabbaṃ. aḍḍhamāṇḍalāni dve dātabbāni. dve maṇḍalāni yācantassa na dve¹⁰ dātabbāni.

¹ Bp. °matto va bhājaye 'ti. ⁵ Bp. addhānakantāraṃ.

² Bp. anāpucchitvā.

⁶ Bp. °gaḷaṃ.

³ Bp. sammatenā appamatta-kavissajjanakena bhikkhunā cīvara°.

⁷ Bp. dhamakaraṇatthikassa dhamakaraṇo.

⁸ Bp. dhamakaraṇo.

⁴ Bp. pipphalaka°.

⁹ Bp. °paṭṭaṃ.

¹⁰ Bp. omits dve.

anuvātaparibhaṇḍatthikassa ekassa cīvarassa pahonakaṃ dātabbaṃ. sappinavanitādiatthikassa gilānassa ekaṃ bhesajjanālimattaṃ¹ katvā tato tatiyakoṭṭhāso dātabbo, evaṃ tiṇi divasāni datvā nāliyā paripuṇṇāya catutthadivasato paṭṭhāya saṅghaṃ pucchitvā dātabbaṃ. guḷapiṇḍe 'pi ekadivasam tatiyabhāgo dātabbo. evaṃ tihi divasehi niṭṭhite piṇḍe tato paraṃ saṅghaṃ pucchitvā dātabbaṃ. sesaṃ sabbattha uttānam evā 'ti.

SENĀSANAKKHANDHAKAṆṆANĀ² NIṬṬHITĀ.

SANGHABHEDAKKHANDHAKAṆṆANĀ

Saṅghabhedakkhandhake. *abhiññātā abiññātā* 'ti pākaṭā pākaṭā. Sakyakumārā nāma Kāḷudāyippabhūṭayo³ dasabhūṭā⁴ saddhiṃ parivārehi aññe ca bahū⁵ janā. *amhākaṇ* ti amhesu. amhākaṃ kulato 'ti vā vuttaṃ hoti. *gharāvāsattaṃ anusissā-mā*⁶ 'ti gharāvāse yaṃ kattabbaṃ taṃ jānāpessāmi. *atinetabban*⁷ ti udakaṃ pavisetabbaṃ. *ninnetabban* ti yathā udakaṃ sabbapaṭṭhāne samaṃ hoti evaṃ katabbaṃ. *niddā-petabban*⁸ ti tiṇāni uddharitabbāni. *bhusikā uddharāpetabbā* 'ti sukhumapalālamissā⁹ dhaññā palālakā¹⁰ 'pi¹¹ apānetabbā. *ophunāpetabban* ti sukhumatīnapalālakā¹² pavāhanatthaṃ vā taṃ gāhetabbaṃ¹². *tena hi*¹³ *tvaññeva gharāvāsattāhena upajānāhi*¹⁴ 'ti tvaññeva gharāvāsattaṃ pajānāhi¹⁵. *ahaṃ tayā yathāsukhaṃ pabbajāhi* 'ti ettha, ahaṃ tayā saddhiṃ pabbajissāmi 'ti sahāyasinehena sahasā vattukāmo hutvā puna rājasirilobhena parikaḍḍhiyamānahadāyo ahaṃ tayā 'ti ettakam eva vatvā sesaṃ vattum nāsakkhi 'ti evam attho

¹ Bp. bhesajjaṃ nāli°.

² Bp. °kathā for vaṇṇanā.

³ Bp. °bhutayo.

⁴ Bp. dasadhūtā.

⁵ Bp. bahu.

⁶ Bp. anusāsisāmi.

⁷ Bp. udakaṃ ninnetabban.

⁸ Bp. niddhāpetabban.

⁹ Bp. °missa.

¹⁰ Bp. palālikā.

¹¹ Bp. palāpetabbā for 'pi apānetabbā.

¹² Bp. sukhumapalālaṃ apānetabbaṃ for these.

¹³ Bp. omits tena hi.

¹⁴ Bp. upajānāhi.

¹⁵ Bp. jānāhi.

veditabbo. *nippātītā* 'ti nikkhāmitā¹. *mānassino* ti mānassiyamānā². *mānanissitā* 'ti vuttaṃ hoti. *paradavutto*³ 'ti ettha paradavuttatā paradavutto³. *yassantarato na santi kopā* 'ti tatiyamaggena samūhatattā yassa citte kopā na santi. *yasmā pana bhavo* 'ti sampatti, *vibhavo* 'ti vipatti, tathā bhavo 'ti vuḍḍhi, *vibhavo* 'ti hāni, *bhavo* 'ti sassato,⁴ *vibhavo* 'ti ucchedo, *bhavo* 'ti puññaṃ, *vibhavo* 'ti pāpaṃ, *vibhavo* 'ti ca abhavo 'ti ca atthato ekam ev'⁵ etaṃ. *tasmā iti bhavābhavatañ ca vitivatto* 'ti ettha ca yā esā sampatti-vipattivuḍḍhihānisassatucchedapuññapāpavasena iti anekappakārā bhavābhavatā vuccati, catūhi pi maggehi yathā-sambhavaṃ tena⁶ nayena taṃ iti bhavābhavatañ ca vitivatto 'ti evam attho ca daṭṭhabbo. *nānubhavanī* 'ti na sampāpupanti, tassa dassanaṃ devānaṃ pi dullabhaṃ ti adhippāyo.

ahimekhalikāyā 'ti ahiṃ kaṭiyam bandhitvā. *ucchaṅge* 'ti aṅgesu⁸. *sammannati* 'ti sammāneti. *yaṃ tumo karissati* 'ti yaṃ so karissati. *khelāsako*⁹ 'ti ettha micchājīvena uppannapaccaya ariyehi vantabbā khelasadisā. tathārūpe paccaye ayaṃ ajjhoharati 'ti katvā khelāsako ti bhagavatā vutto. *paṭṭhad-dhena kāyena* 'ti poṭṭhakasadisena¹⁰ niccalena kāyena. *mayam kho bhane rājānātakā*¹¹ *nāmā* 'ti rājā amhe jānāti 'ti rājānātakasabhāvena¹² attānaṃ ukkaṃsanto āha. *pahatṭhakannavālo*¹³ ti dve¹⁴ gandhe niccale katvā. *dukkhaṃ hi kuñjara nāga māsado* ti bho kuñjara buddhanāgaṃ āsādanaṃ¹⁵ vadhakacittena upagamananā nāma dukkhaṃ. *nāgahatassā* 'ti buddhanāgaghātakassa. *paṭikuṭito*¹⁶ *paṭisakkī* 'ti tathāgatābhimukho yeva paṭhamehi¹⁷ pādehi avasakki. *alakkhiko* ti ettha na lakkhetī 'ti alakkhiko na jānāti 'ti

¹ Bp. nikkhamitā.² Bp. mānassayino.³ Bp. omits these.⁴ Bp. sassataṃ.⁵ Bp. eva for ev' etaṃ.⁶ Bp. repeats tena.⁷ Bp. ahimekhalikā.⁸ Bp. aṅge.⁹ Bp. khelāsakassā.¹⁰ Bp. poṭṭhakarūpasadisena.¹¹ Bp. rājāññātakā.¹² Bp. rājāññātakassabhāvena.¹³ Bp. pahattha°.¹⁴ Bp. bandhane for dve gandhe.¹⁵ Bp. āsādanaṃ.¹⁶ Bp. paṭikuṭiyo va osakkī.¹⁷ Bp. piṭṭhimehi.

attho. ahaṃ pāpakammaṃ karomī 'ti na jānāti. *na sallakkhetabbo*¹ ti alakkhiko na passitabbo ti attho. *tikabhojanan* ti ettha, tihi janehi bhuñjitabbabhojanam. *taṃ paññāpessāmī* 'ti taṃ anujānissāmi. *gaṇabhojane pana yathādhammo kāretabbo*². *kappan*³ ti āyukappam. *brahmapuññan* ti seṭṭhapuññam. *kappam saggamhī* 'ti āyukappam eva.

atha kho Devadatto saṅgham bhinditvā ti so kira evaṃ salākaṃ gāhetvā tatth'eva āveṇikaṃ uposatham katvā gato, ten' etaṃ vuttaṃ. *piṭṭhi me āgilāyati* 'ti ciraṃ⁴ nisajjāya vedanātikkhattā bādhati⁵. *taṃ ahaṃ āyamissāmī* 'ti taṃ ahaṃ pasārissāmī⁶. *ādesenāpāṭihāriyānusāsani* nāma evaṃ pi te mano tathā 'pi te mano 'ti evaṃ parassa cittaṃ jānitvā tadanurūpā dhammadesanā. *mamānukubban*⁷ ti mamānukiriyaṃ kurumāno. *kapaṇo* ti dukkhito. *mahāvarāhassā* ti mahānāgassa. *mahiṃ vikubbato*⁸ ti paṭhavim padāsentassa. *bhimsaṃ*⁹ *ghasānassā* 'ti bhimsaṃ¹⁰ khādantassa. *nadisu jaggato* ti ettha, so kira hatthināgo sāyaṇhasamayam taṃ nadināmikaṃ¹¹ pokkharaniṃ ogāhetvā kilanto¹² sabbarattim vītināmesi jāgarikaṃ¹³ karoti. tena vuttaṃ nadisu jaggato 'ti. *sutā* 'ti *sotā*. *asandittṭho ca akkhātī*¹⁴ 'ti nissandeho hutvā akkhātā anusandhivasena yojetvā. apāye nibbattisati 'ti *āpāyiko*. evaṃ *nerayiko*. *kappam ṭhassatī* 'ti *kappaṭṭho*. idāni buddhasahassenāpi tikicchitum na sakkā 'ti atekiccho¹⁵. *mā jātu koci lokasmin* ti mā kadāci pi koci satto lokasmiṃ. *upapajjathā*¹⁶ 'ti uppajjatha. *jalam va yasasā aṭṭhā* 'ti yasasā jalanto viyaṭṭhito¹⁷. *Devadatto ti me sutan* ti idiso Devadatto 'ti bhagavatā sutam pi atthi tad eva gahetvā idam vuttaṃ. so *pamādam anuciṇṇo* ti ettha, pamādamcinatī¹⁸ 'ti anuciṇṇo.

¹ Bp. lakkhitabbo.

² Bp. *adds* ti.

³ Bp. *inserts here* pañcavattṭhuyā ca na kathā Saṅghādisesa-vanṇanāyam vuttā.

⁴ Bp. cira.

⁵ Bp. vedanābhikkhūtābādhati.

⁶ Bp. pasāressāmi.

⁷ Bp. °krubban.

⁸ Bp. vikubbato.

⁹ Bp. bhisam ghasamānassā.

¹⁰ Bp. bhisam.

¹¹ Bp. nadināmikaṃ.

¹² Bp. kilanto.

¹³ Bp. jālikaṃ.

¹⁴ Bp. akkhātī.

¹⁵ Bp. akiccho.

¹⁶ Bp. upapajjathā.

¹⁷ Bp. viya thito.

¹⁸ Bp. anucinatī.

pamādo appahīno ti attho. *āsajja nan* ti pāpakena cittena patvā, viheṭhetvā¹ 'ti vā attho. *avīcinirayaṃ patto* ti idaṃ pana āsiṃsāyaṃ² atitavacanāṃ. *bhesmā*³ 'ti bhayānako.

ekato Upāli eko 'ti dhammavāḍipakkhe⁴ eko. *ekato dve* 'ti adhammavāḍipakkhe dve. *catuttho anusāveti*⁵ *salākaṃ gāheti* 'ti saṅghaṃ bhindissāmi 'ti adhammavāḍicatuttho⁶ hutvā. *anusāveti*⁷ 'ti anunayanto sāveti. na tumhākaṃ yeva narakabhayaṃ atthi amhākaṃ pi atthi, na amhākaṃ pi avīcimaggo pidahito,⁸ na mayaṃ akusalānaṃ⁹ bhāyāma, yadi hi ayaṃ adhammo ayaṃ¹⁰ avinayo idaṃ¹¹ asatthusaṇaṃ vā bhaveyya, na mayaṃ gaṇheyyāma 'ti ādinā nayena adhammaṃ dhammo ti evaṃ aṭṭhārasa bhedakaravatthūni sāveti¹² 'ti attho. *salākaṃ gāheti* 'ti evaṃ *anusāvetvā* pana idaṃ gaṇhatha idaṃ rocethā 'ti vadanto *salākaṃ gāheti*. *ekato Upāli dve hontū* 'ti ādisu pi es' eva nayo. *evaṃ kho Upāli saṅgharāji c'eva hoti saṅghabhedo cā* 'ti evaṃ hoti na pana ettāvataṃ saṅgho bhinno hoti, *bhikkhu kho Upāli pakatatto samānasaṃvāsako samānasimāyaṃ* *thito saṅghaṃ bhindatū* 'ti ettha siyā evaṃ Devadatto kathaṃ pakatatto 'ti, kathaṃ tāva na pakatatto rañño ghātāpitattā ruhiruppādassa ca katattā 'ti ettha vadāmi. āṇattiyā tāva viruddhattā¹³ rañño ghātāpanaṃ n'atthi. tena hi tvaṃ kumāra pītaṃ hantvā rājā hohi ahaṃ bhagavantaṃ hantvā buddho bhavis-sāmi 'ti evaṃ hi tassa āṇatti. kumāro pana rājā hutvā pacchā pītaṃ māresi. evaṃ tāva āṇattiyā viruddhattā¹³ rañño ghātāpanaṃ n'atthi. ruhiruppāde pana katamatte yeva ruhiruppādappaccayā bhagavatā abhabbatā na vuttā. na ca sakkā bhagavato vacanaṃ vinā yeva tassa abhabbatā āropetuṃ. ruhiruppādako bhikkhave anupasaṃpanno na upasaṃpādetabbo upasaṃpanno nāsetabbo ti idaṃ pana

¹ Bp. visosetvā.

² Bp. āsisāyaṃ.

³ Bp. bhasmā.

⁴ Bp. °vāḍipakkhe.

⁵ Bp. anusāveti, and omits

salākaṃ gāheti.

⁶ Bp. °vāḍi°.

⁷ Bp. anusāveti, and omits 'ti.

⁸ Bp. bhīto.

⁹ Bp. akusalāna.

¹⁰ Bp. omits ayaṃ.

¹¹ Bp. omits idaṃ.

¹² Bp. bodheti.

¹³ Bp. viraddhattā.

bhagavatā saṅghabhedato pacchā vuttaṃ, tasmā pakatattena¹ Devadattena² saṅgho bhinnō ti. *adhammaṃ dhammo ti dipentī* 'ti ādisu aṭṭhārasasu bhedakaravatthūsu suttanta-pariyāyena tāva dasa kusalakammāpathā dhammo akusala-kammāpathā³ adhammo. tathā cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammāpādhānā cattāro iddhipādā pañcendriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo ti sattatim-sabodhipakkhiyadhammā dhammo nāma. tayo satipaṭṭhānā tayo sammāpādhānā tayo iddhipādā cha indriyāni cha balāni aṭṭha bojjhaṅgā navaṅgiko maggo ti ayaṃ⁴ adhammo nāma⁴. cattāro upādānā pañca nīvaraṇā satta anussayā⁵ aṭṭha micchattā 'ti ayaṃ⁶ dhammo. tayo⁷ upādānā cattāro nīvaraṇā cha anussayā satta micchattā 'ti ayaṃ adhammo⁷. tattha yaṃ kiñci ekaṃ adhammakotṭhāsaṃ gahetvā imaṃ adhammaṃ dhammo ti karissāma evaṃ amhākaṃ ācariyakulaṃ⁸ niyyānikaṃ bhavissati mayaṃ ca loke pākaṭā bhavissāma 'ti taṃ adhammaṃ dhammo ayaṃ ti kathayantā adhammaṃ dhammo 'ti dipenti nāma. tath' eva dhammakotṭhāsesu ekaṃ gahetvā ayaṃ adhammo 'ti kathentā dhammaṃ adhammo ti dipenti nāma. vinayapariyāyena pana bhūtena vatthunā codetvā sāretvā yathāpaṭiññāya kātābbakammaṃ dhammo nāma. abhūtena vatthunā acodetvā asāretvā appaṭiññāya kātābbakammaṃ adhammo nāma. suttantapariyāyena rāgavinayo dosavinayo mohavinayo saṃvaro pahānaṃ paṭisaṅkhā'ti ayaṃ *vinayo* nāma. rāgādinaṃ avinayo asaṃvaro appahānaṃ appaṭisaṅkhā 'ti ayaṃ *avinayo* nāma. vinayapariyāyena vatthusampatti ñattisampatti anusāvanasampatti sīmāsampatti⁹ parisampatti 'ti ayaṃ vinayo nāma. vatthuvipatti.....peparisavipatti 'ti ayaṃ avinayo nāma. suttantapariyāyena cattāro satipaṭṭhānāpe.....aṭṭhaṅgiko

¹ Bp. pakatatten 'eva.

² Bp. tena for Deva°.

³ Bp. dasaakusala°.

⁴ Bp. omits ayaṃ adhammo nāma.

⁵ Bp. anusayā.

⁶ Bp. ca ayaṃ adhammo for ayaṃ dhammo.

⁷ Bp. omits these.

⁸ Bp. adds nissāya.

⁹ Bp. sīma°.

maggo ti idaṃ bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena. tayo satipaṭṭhānā tayo sammappadhānā tayo iddhipādā cha indriyāni cha balāni aṭṭha bojjhaṅgā navaṅgiko maggo ti idaṃ abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena. vinayapariyāyena cattāro pārājikā terasa saṅghādisesā dve aniyatā tiṃsa nissaggiyā pācittiya¹ 'ti idaṃ bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena. tayo pārājikā cuddasa saṅghādisesā tayo aniyatā ekatiṃsa nissaggiyā pācittiya 'ti idaṃ abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena. suttantapariyāyena devasikaṃ phalasamāpattisamāpajjanaṃ mahākaruṇāsamāpattisamāpajjanaṃ buddhacakkhunā lokaṃ volokaṇaṃ atthupattivasena² suttanta-desanā jātakakathā 'ti idaṃ āciṇṇaṃ. na devasikaṃ phalasamāpattisamāpajjanaṃpena jātakakathā 'ti idaṃ anāciṇṇaṃ. vinayapariyāyena nimantitassa vassāvāsaṃ vāsivā apaloketvā cāriyapakkamaṇaṃ pavāretvā cāriyapakkamaṇaṃ āgantukehi saddhiṃ paṭhamam paṭisanthārakaraṇaṃ³ ti idaṃ āciṇṇaṃ. tass' eva⁴ akaraṇaṃ anāciṇṇaṃ nāma. suttantapariyāyena cattāro satipaṭṭhānāpeaṭṭhaṅgiko maggo ti idaṃ paññattaṃ nāma. tayo satipaṭṭhānāpenavaṅgiko maggo 'ti idaṃ apaññattaṃ nāma. vinayapariyāyena cattāro pārājikāpetiṃsa nissaggiyā pācittiya 'ti idaṃ paññattaṃ nāma. tayo pārājikāpeekatiṃsa nissaggiyā pācittiya 'ti idaṃ apaññattaṃ nāma. anāpattiṃ ajānantassa attheyyacittassa na maraṇādhippāyassa anullapanādhippāyassa na mocanādhippāyassa 'ti tattha tattha vuttā anāpatti anāpatti nāma. jānantassa theyyacittassā 'ti ādinā nayena vuttā āpatti āpatti nāma. pañca āpattikkhandhā lahukāpatti nāma. dve āpattikkhandhā garukāpatti nāma. cha āpattikkhandhā sāvasesāpatti nāma. eko pārājikāpattikkhandho anavasesāpatti nāma. dve āpattikkhandhā duṭṭhullāpatti nāma. pañca āpattikkhandhā aduṭṭhullāpatti nāma. purimanayen' eva pan' ettha vuttappakāraṃ dhammaṃ adhammo ayan ti

¹ Bp. omits pācittiya.² Bp. aṭṭhu°.³ Bp. paṭisanthāra°.⁴ Bp. inserts āciṇṇassa.

kathayantā dhammaṃ adhammo ti *dīpenti* nāma. avinayaṃ vinayo ayan tipeaduṭṭhullaṃ¹ āpattiṃ duṭṭhullāpatti ayan ti kathayantā aduṭṭhullāpattiṃ duṭṭhullapatti 'ti dīpenti nāma. evaṃ adhammaṃ dhammo 'ti vāpeaduṭṭhullāpattiṃ duṭṭhullāpatti 'ti vā dīpetvā pakkaṃ labhivā catunnaṃ saṅghakammānaṃ aññataraṃ saṅghakammaṃ ekasīmāyaṃ visuṃ karontehi saṅgho *bhinno nāma* hoti. tena vuttaṃ *te bhikkhū*² *imehi aṭṭhārasahi bhedakaravattihūhi*³ *apakassanti*⁴ 'ti ādi. tattha *apakassanti*⁴ 'ti parisam ākaḍḍhanti vijaṭenti ekamantaṃ ussādenti.⁵ *avapakāsanti*⁶ 'ti ativiya pakāsanti,⁷ yathā visamsaṭṭhā⁸ honti evaṃ karonti. *āvenīka*⁹ ti visuṃ. *ettāvatā kho Upāli saṅgho bhinno hoti* 'ti evaṃ aṭṭhārasasu bhedakaravattihūsu yaṃ kiñci ekaṃ pi vatthum dīpetvā tena tena kāraṇena imaṃ gaṇhatha imaṃ ārocethā¹⁰ 'ti saññāpetvā salākaṃ gāhetvā¹¹ visuṃ saṅghakamme kate saṅgho bhinno hoti Parivāre pana pañcaḥ' Upāli ākārehi saṅgho bhijjati 'ti ādi vuttaṃ. tassa iminā idha vuttena saṅghabhedalakhaṇena atthato nānākaraṇaṃ n' atthi. taṃ pan' assa nānākaraṇabhāvaṃ¹² tatth' eva pakāsayissāma. sesaṃ sabbattha uttānaṃ evā 'ti.

SAṄGHABHEDAKKHANDHAKAṆṆANĀ NĪṬṬHITĀ

VATTAKKHANDHAKAṆṆANĀ

Vattakkhandhake. *idāni ārāmaṃ pavississāmi* 'ti iminā upacārasīmasmīpaṃ dasseti, tasmā upacārasīmaṃ patvā upāhanaomuñcanādi¹³ sabbaṃ kātabbaṃ. *gahetvā* 'ti

¹ Bp. aduṭṭhullāpattiṃ.

² Bp. omits bhikkhū.

³ Bp. vatthūhi for *this*.

⁴ Bp. apakāsanti.

⁵ Bp. ussārenti ca.

⁶ Bp. avakāsanti.

⁷ Bp. pakāsenti.

⁸ Bp. adds *va*.

⁹ Bp. āvenīhi for āvenīka ti.

¹⁰ Bp. rocethā.

¹¹ Bp. gāhāpetvā.

¹² Bp. karaṇābhāvaṃ.

¹³ Bp. upāhanāomuñcanādi.

upāhanā¹ kattaradaṇḍena² gahetvā. *paṭikkamantī* 'ti sannipatanti. upāhanapuñchanacoḷakam³ pucchitvā⁴ upāhanā puñchitabbā 'ti⁵. katarasmim̐ thāne upāhanā puñchanacoḷakan ti āvāsike⁶ bhikkhū pucchitvā⁷. *vissajjetabban* ti attharittabbam⁸. *gocarō pucchitabbo* ti gocaragāmo āsanne udāhu dūre kālass' eva piṇḍāya caritabbam udāhu divā 'ti evam bhikkhācāro pucchitabbo. *agocarō* nāma micchādittikkānam vā gāmo paricchinnabhikkho vā gāmo. yattha ekassa vā dvinnam vā bhikkhā diyati⁹ so pi pucchitabbo. *pāṇīyam pucchitabbam*¹⁰ *paribhojanīyam pucchitabban* ti kim̐ imissā pokkharanīyā pāṇīyam yeva pivanti nahānādi paribhogam pi karontī 'ti evam pāṇīyañ c' eva paribhojanīyañ ca pucchitabbam. kesuci thānesu vālamigā vā amanussā vā honti tasmā *kaṃ kalam pavisitabbam kaṃ kalam nikkhamitabban* ti pucchitabbam. *bahi thitenā* 'ti nikkhamantassa¹¹ ahino vā amanussassa vā maggam̐ disvā thitena oloketabbo.¹² *sace ussahati sodhetabbo* 'ti yadi sakkoti sabbo vihāro sodhetabbo, asakkontena attano vasanokāso jaggitabbo. sabbam̐ sodhetum sakkontassa pana dassite vihārasodhanavatte vinicchayo Mahākhandhake vuttanayen' eva veditabbo.

āvāsikavatte. *āsanam̐ paññāpetabban* ti evam ādi sabbam̐ vuḍḍhatare āgate cīvarakammaṃ vā navakammaṃ vā thapetvāpi katabbam̐, cetiyaṅgaṇam̐ sammajjantena sammuñjanim̐ nikkhipitvā tassa vattam̐ katum̐ ārabhitabbam̐. paṇḍito ce hoti¹³ āgantuko sammajjāhi tāva āvuso¹⁴ cetiyaṅgaṇan ti vakkhati. gilānabhesajjam̐ karontena pana sace nātiāturo¹⁵ gilāno hoti bhesajjam̐ akatvā vattam̐ eva katabbam̐, mahāgilānassa pana bhesajjam̐ eva katabbam̐. paṇḍito ce hoti¹³ āgantuko karohi tāva bhesajjan ti vakkhati. pāṇīyena pucchantena sace sakim̐ ānītam̐ pāṇīyam̐ sabbam̐

¹ Bp. upahānam.² Bp. daṇḍakena.³ Bp. upāhanapuñcha°.⁴ Bp. puñchitvā.⁵ Bp. omits 'ti.⁶ Bp. avāsike.⁷ Bp. pucchitabbā.⁸ Bp. patthari°.⁹ Bp. diyyati.¹⁰ Bp. omits pucchitabbam̐
paribhojanīyam̐.¹¹ Bp. bahi nikkhan°.¹² Bp. niloketabbo.¹³ Bp. hi for ce hoti.¹⁴ Bp. omits āvuso.¹⁵ Bp. °āturo.

pivati puna ānessāmi¹ 'ti pucchitabbo yeva api ca vijānena² vijitabbo³. vijānena⁴ sakim pādapiṭṭhiyaṃ. vijitvā⁵ sakim majjhe sakim sīse vijitabbaṃ. alaṃ hotū 'ti vuttēna⁶ mandataṃ vijitabbaṃ. puna alaṃ ti vuttēna tato mandataṃ vijitabbaṃ. tatiyavāraṃ vuttēna vijāniṃ⁷ ṭhapetabbaṃ⁸. pādā 'pi 'ssa dhovitaḍḍā. dhovitvā sace attano telāṃ atthi tena⁹ makkhetabbā. no ce atthi tassa santakena makkhetabbā. upāhanapuñchanāṃ pana attano rucivasena kātabbaṃ. ten' eva¹⁰ sace ussaḥatī 'ti vuttaṃ. tasmā upāhanā apuñchantassāpi anāpatti. kattha mayhaṃ senāsanaṃ pāpuṇāti 'ti pucchitena senāsanaṃ paññāpetabbaṃ. etaṃ tumhākaṃ senāsanaṃ pāpuṇāti 'ti evaṃ ācikkhitabban ti attho. papphotetvā¹¹ pattharituṃ pana vaṭṭati yeva.

navakassa vatte. pāṇiyaṃ ācikkhitabban ti etaṃ pāṇiyaṃ gahetvā pivāhi 'ti ācikkhitabbaṃ. paribhojāniye pi es' eva nayo. sesaṃ purimasadisam eva. mahāāvāse 'pi hi¹² attano santikaṃ sampattassa āgantukassa vattaṃ akātuṃ na labhati.

gamikavatte¹³. *dārubbhaṇḍaṃ* ti Senāsanaṃ khandhake vuttaṃ mañcapitṭhādi. mattikābhaṇḍaṃ pi rajanabhājanādisabbaṃ tattha vuttappabhedam eva. taṃ sabbaṃ aggisālāya vā aññasmim¹⁴ vā guttatṭhāne paṭisāmetvā gantabbaṃ. anovasake pabbhāre 'pi ṭhapetuṃ vaṭṭati. senāsanaṃ apucchitabban ti ettha, yaṃ pāsānapitṭhiyaṃ vā pāsānathambhesu vā katasenāsanaṃ yattha upacikā nārohanti taṃ anāpucchantassā 'pi anāpatti. *catūsu pāsānakesū* 'ti ādi upacikānaṃ uppattitṭhāne pañnasālādisenāsane kattabbākāradassanathaṃ vuttaṃ. *app' eva nāma āgāni pi seyyun*¹⁵ ti ayaṃ ajjhokāse ṭhapitamhi ānisaṃso. ovassakagehe pana tiṇesu

¹ Bp. ānemī.

² Bp. bījanena.

³ Bp. bīji°.

⁴ Bp. bīja° for vīja°, sic passim.

⁵ Bp. bīji° for vīji°.

⁶ Bp. inserts tato.

⁷ Bp. vijāni.

⁸ Bp. °tabbā.

⁹ Bp. telena.

¹⁰ Bp. inserts h' ettha.

¹¹ Bp. °tetvā'ti.

¹² Bp. omits hi.

¹³ Bp. °vattesu.

¹⁴ Bp. aññatarasmim.

¹⁵ Bp. seseyyūṃ.

ca mattikāpiṇḍesu ca uparipatantesu mañcapīṭhānaṃ aṅgāni pi vinassanti.

anumodanavattusmiṃ. *iddhaṃ ahoṣi* 'ti sampannaṃ ahoṣi. *catūhi pañcahi* 'ti saṅghathere¹ anumodanattāya nisinne heṭṭhā paṭipāṭiyā catūhi nisīditabbaṃ. anuthere nisinne mahātherena² heṭṭhā ca tīhi nisīditabbaṃ. pañcame nisinne upari catūhi nisīditabbaṃ. saṅghatherena heṭṭhā daharabhikkhusmiṃ ajjhīṭṭhe 'pi saṅghatherato paṭṭhāya catūhi nisīditabbaṃ eva. sace panā anumodako bhikkhu gacchatha bhante āgametabbakiccaṃ n' atthi 'ti vadati, gantum vaṭṭati. mahātherena gacchāma āvuso acchāmā³ 'ti vutte gacchathā 'ti vadati, evaṃ pi vaṭṭati. bahigāme āgamiṣṣāmā 'ti ābhogaṃ katvāpi bahigāmaṃ gantvā attano nissitake tumhe tassāgamaṇaṃ⁴ āgamethā 'ti vatvāpi gantum vaṭṭati yeva. sace pana manussā attanā⁵ rucitena ekena anumodanaṃ kārenti, n' eva tassa anumodato āpatti na mahātherassa bhāro hoti. upanisinnakathāyaṃ eva hi manussesu kathāpentesu therō⁶ āpucchitabbo. mahātherena ca anumodanāya ajjhīṭṭho ca⁷ āgametabbo ti idam ettha lakkhaṇaṃ. *vaccito* 'ti sījjhātavacco,⁸ *vaccapīlito* ti adhippāyo.

bhāttaggavatte. antogāme⁹ vā hotu vihāre¹⁰ vā manussānaṃ parivesanattīhānaṃ¹¹ gacchantena cīvaraṃ pārūpitvā¹² kāyabandhanam¹³ eva vaṭṭati 'ti aṭṭhakathāsu vuttaṃ. *na there bhikkhū anūpakkhajjā* 'ti there bhikkhū atialliyitvā na nisīditabbaṃ. sace mahātherassa nisinnāsanena sāmakaṃ āsanaṃ hoti bahūsu āsanesu sati ekaṃ dve āsanāni ṭhapetvā nisīditabbaṃ. bhikkhū gaṇetvā paññattāsanesu anisīditvā mahātherena nisīdāhi¹⁴ 'ti vutte na nisīditabbaṃ. no ce mahāthero vadati idam bhante āsanaṃ uccan ti vattabbaṃ.

¹ Bp. saṅghattherena.

² Bp. *add* ca.

³ Bp. *omits* acchāmā.

⁴ Bp. tassa āgamaṇaṃ.

⁵ Bp. attano rucikena.

⁶ Bp. mahāthero.

⁷ Bp. *va for* ca.

⁸ Bp. sañjātavacco.

⁹ Bp. °gāmo.

¹⁰ Bp. vihāro.

¹¹ Bp. parivisana°.

¹² Bp. pārūppitvā.

¹³ Bp. *inserts* bandhanaṃ.

¹⁴ Bp. nisīdā.

nisīdāhi¹ 'ti vutte *nisīditabbaṃ*. sace pana evaṃ āpucchite 'pi na vadati, nisīdantassa anāpatti, mahātherass' eva āpatti. navako hi evarūpe āsane anāpucchā nisīdanto āpajjati, yathā² thero āpucchito³ ananujānanto. *na saṅghāṭiṃ ottharivā* 'ti na saṅghāṭiṃ avattharivā nisīditabbaṃ. *ubhohi hatthehi* 'ti pattadhovanaudakaṃ sandhāya vuttaṃ. dakkhiṇodakaṃ pana purato ādhārake pattaṃ t̥hapetvā gahetabbaṃ. *sādhukaṃ* ti udakasaddaṃ akarontena. *sūpassa okāso* ti yathā sūpassa okāso hoti, evammattāya odano gahetabbo⁴ ti attho. *samakaṃ sampādehi* 'ti idaṃ na kevalaṃ sappiādisu, odane 'pi vattabbaṃ. sappiādisu pana yaṃ appaṃ hoti ekassa vā dvinnaṃ vā anurūpaṃ⁵ taṃ,⁶ sabbesaṃ samakaṃ sampādehi 'ti vutte manussānaṃ vihesā hoti, tasmā tādisaṃ saṅgiṃ vā dvikkhattuṃ vā gahetvā sesaṃ na gahetabbaṃ. *na tāva therena bhuñjitabban* ti idaṃ yaṃ paricchinna bhikkhukāṃ bhattaggaṃ yattha manussā sabbesaṃ pāpetvā vanditukāmā honti taṃ sandhāya vuttaṃ. yaṃ pana mahābhattaggaṃ hoti yattha ekasmiṃ padese bhuñjanti ekasmiṃ padese udakaṃ diyyati, tattha yathā-sukhaṃ bhuñjitabbaṃ. *na tāva therena⁷ udakaṃ* ti idaṃ hatthadhovanaudakaṃ sandhāya vuttaṃ. antarā pipāsitena pana gale vilaggāmisena vā pāniyaṃ pivivā hatthā na dhovitabbā. sace manussā dhovatha bhante pattaṃ ca hatthe cā 'ti vadanti, bhikkhū⁸ vā tumhe udakaṃ gaṇhathā 'ti vadanti, vaṭṭati. *nivattantenā* 'ti bhattaggaṃ uṭṭhāya⁹ nivattantena saṅghena evaṃ nivattitabban ti dasseti. kathaṃ. *navakehi* 'ti sabbāṃ daṭṭhabbaṃ. sambādhesu hi gharesu mahātherānaṃ nikkhamantokāso¹⁰ na hoti, tasmā evaṃ vuttaṃ. evaṃ nivattantehi pana navakehi gehadvāre t̥hatvā thesu nikkhamantesu¹¹ piṭipāṭiyā gantabbaṃ. sace pana mahātherā dūre nisinnā honti navakā

¹ Bp. nisida.² Bp. omits yathā.³ Bp. āpucchite.⁴ Bp. gaṇhitabbo.⁵ Bp. anurūpaṃ.⁶ Bp. omits taṃ.⁷ Bp. omits therena.⁸ Bp. bhikkhūsu.⁹ Bp. omits uṭṭhāya.¹⁰ Bp. °manokāso.¹¹ Bp. nikkhantesu.

antogehe therāsanato paṭṭhāya pāliyā eva nikkhamitabbam kāyena kāyaṃ aghaṭentehi¹ yathā antare² manussā gantum sakkonti evaṃ viralāya³ pāliyā gantabbam.

piṇḍacārikavatte. *kammaṃ vā⁴ nikkhipanti* 'ti kappāsam vā suppaṃ vā musalaṃ vā yaṃ gahetvā kammaṃ karonti ṭhitā vā nisinnā vā honti taṃ nikkhipanti⁵. *na ca bhikkhū-dāyikāyā* 'ti itthi vā hotu puriso vā bhikkhādānasamaye mukhaṃ na oloketabbam.

āraññakavatte. *senāsanā oṭaritabban* ti vasanaṭṭhānato nikkhamitabbam. *pattaṃ thavikāya pakkhipitvā* 'ti ettha sace bahigāme udakaṃ n'atthi antogāme yeva bhattakiccaṃ katvā atha bahigāme atthi bahigāme bhattakiccaṃ katvā patto dhovitvā nirodakaṃ⁶ katvā thavikāya pakkhipitabbo. *paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabban* ti sace bhājanāni na pahonti pānīyaṃ eva paribhojanīyaṃ pi katvā upaṭṭhāpetabbam. bhājanaṃ alabhantena velunālikāya pi upaṭṭhāpetabbam. taṃ pi alabhantassa yathā samīpe udakaāvāto⁷ hoti evaṃ katabbam. araṇisahite⁸ sati aggim akātuṃ pi vaṭṭati. yathā ca āraññakassa evaṃ kantāraṃ⁹ paṭipannassāpi araṇisahitaṃ¹⁰ icchitabbam. gaṇavāsino pana tena vināpi vaṭṭati. nakkhattān' eva nakkhattapadāni.

senāsanavatte. dvāraṃ nāma yasmā mahāvalañjaṃ¹¹ tasmā tattha āpucchanakiccaṃ n'atthi. sesāni pana uddesadānā-dīni āpucchitvā 'va kātabbāni devasikaṃ¹² āpucchituṃ vaṭṭati. athā 'pi bhante āpucchitabbam¹³ eva hotū 'ti vutte vuḍḍhataro sādhu. 'ti sampatiṇṇhati. sayam eva vā tvaṃ yathā sukhaṃ viharāhi 'ti vadati evaṃ pi vaṭṭati. sabhāgassa viśāsena 'pi vaṭṭati yeva. *yena vuddho tena parivattitabban* ti vuḍḍhābhimukhena parivattitabbam. bhojanasālādisu pi evam eva paṭipajjitabbam.

¹ Bp. aghattentena.

² Bp. antarena.

³ Bp. viralāya.

⁴ Bp. kammaṃ nikkhipati.

⁵ Bp. nikkhipati.

⁶ Bp. vodako for nirodakaṃ.

⁷ Bp. °vāto.

⁸ Bp. araṇisahite.

⁹ Bp. kantārapatti^o.

¹⁰ Bp. araṇi^o.

¹¹ Bp. °valañjaṃ.

¹² Bp. adds pi.

¹³ Bp. āpucchitam.

jantāgharavatte. *paribhaṇḍan* ti bahi jaggati.

ācamanavatthusmiṃ. *sati uḍake* 'ti ettha, sace udakaṃ atthi paticchanaṭṭhānaṃ pana n' atthi bhājanena udakaṃ¹ nīharitvā ācamitabbaṃ. bhājane asati pattena nīharitabbaṃ. patte 'pi asati asantaṃ nāma hoti. idaṃ ativivaṭaṃ purato aññaṃ udakaṃ bhavissati 'ti gatassa udakaṃ alabhantass' eva bhikkhācāraṇelā hoti kaṭṭhena vā kenaci vā puñchetvā² gantabbaṃ. bhuñjitum pi anumodanaṃ pi kātum vaṭṭati. *āgatapaṭipāṭiyā* 'ti vaccakaṭṭiyāṃ passāvaṭṭhāne nahānatitthe³ 'ti tisu pi āgatapaṭipāti yeva pamānaṃ.

vaccakuṭivatte. *na dantaḥkaṭṭhaṃ khādantenā* 'ti ayaṃ vaccakuṭiyāpi avaccakuṭiyāpi sabbatth' eva paṭikkhepo. *na pharusena kaṭṭhenā* 'ti phālitaṭṭhena vā kharena vā gaṇṭhikena vā kaṇṭakena vā susirena vā pūtinā vā na avalekhitabbaṃ. avalekhanakāṭṭhaṃ pana agahetvā pavitṭhassa āpatti n' atthi. *na ācamanaśarāvake* 'ti sabbasādhāraṇaṭṭhānaṃ sandhāy' etaṃ vuttaṃ. tatra hi aññe aññe āgacchanti tasmā udakaṃ na sesitabbaṃ⁴. yaṃ pana saṅghike 'pi vihāre ekadese nibaddhagamanatthāya⁵ kataṭṭhānaṃ⁶ hoti puggalikaṭṭhānaṃ vā tasmim vaṭṭati. viṛeṇaṃ pivitvā punapunaṃ pavisantassāpi vaṭṭati yeva. *ūhatā*⁷ 'ti ohanitā⁸ bahivaccamakkhitā 'ti attho. *dhovitaḥkā* 'ti udakaṃ āharitva dhovitaḥkā. udakaṃ atthi bhājanaṃ n'atthi asantaṃ nāma hoti. bhājanaṃ atthi udakaṃ n'atthi etaṃ pi asantaṃ. ubhaye asati asantaṃ eva. kaṭṭhena vā kenaci vā puñchitvā gantabbaṃ. sesaṃ sabbattha uttānaṃ evā 'ti.

VATTAKKHANDHAKAVANNAṆĀ NITṬHITĀ

¹ Bp. *omits* udakaṃ.

² Bp. puñchitvā.

³ Bp. nahānatitthe.

⁴ Bp. sesetabbaṃ.

⁵ Bp. nivaddha^o.

⁶ Bp. kataṃ thānaṃ.

⁷ Bp. uhatā.

⁸ Bp. uhaditā.

PĀTIMOKKHAṬṬHAPANAKKHANDHAKA-
VAṆṆANĀ

Pātimokkhaṭṭhapanakkhandhake. *nandimukhiyā rattiyā* 'ti aruṇuṭṭhitakāle pītimukhā¹ viya ratti khāyati. ten' āha nandimukhiyā rattiyā 'ti. *antopūti*² ti antocittasantāne³ kilesapūṭisabhāvena⁴ antopūti. *avassuta* ti kilesavassana-vasena avassutaṃ. *kasambujāta* ti ākiṇṇadosatāya saṅkiliṭṭhajātaṃ. *yāva bāhāgahanā* 'pi nāmā 'ti aparisuddhā Ānanda parisā 'ti vacanaṃ sutvā yeva hi tena pakkamita-baṃ siyā. evaṃ apakkamitvā yāva bāhāgahanāpi nāma so moghapuriso āgamissati acchariyaṃ idan ti dasseti. *na āyataken* 'eva *papāto hoti*⁵ 'ti na paṭhamam eva gambhīro anupubbena gambhīro 'ti attho. *ṭhitadhammo velaṃ nāti-vattati* 'ti vicīnaṃ⁶ osakkanavaḍḍhanamariyādavelaṃ⁷ nātik-kamati. *tīraṃ vāheti* 'ti tīraṃ⁸ appeti ussādeti 'ti attho. *aññāpaṭivedho* ti arahattapaṭivedho.⁹ *chānnaṃ ativassati* 'ti āpattiṃ āpajjitvā paṭicchādentō aññaṃ naṃvaṃ āpattiṃ āpajjati¹⁰ 'ti idam etaṃ sandhāya vuttaṃ. *vivaṭaṃ nāti-vassati* 'ti āpattiṃ āpajjitvā vivaranto aññaṃ āpattiṃ¹¹ n'āpajjati¹² 'ti idam etaṃ sandhāya vuttaṃ.

ṭhapitaṃ hoti pātimokkhaṇ ti ettha pure vā pacchā vā ṭhapitaṃ pi aṭhapitaṃ¹³ pi¹⁴ hoti. khethe ṭhapitaṃ¹⁵ eva pana ṭhapitaṃ¹⁶ hoti. tasmā suṇātu me bhante saṅgho, ajja uposatho paṇṇaraso, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho uposathaṃ kareyyā 'ti ettha yāva rekāraṃ bhaṇati tāva ṭhapetabbaṃ. idam hi khettaṃ. yakāre pana vutte ṭhapen-tena pacchā ṭhapitaṃ nāma hoti. *suṇātu me* 'ti anāraddh¹⁷ eva ṭhapentena pure ṭhapitaṃ hoti.

¹ Bp. pi hi nandimukhā for
pītimukhā.

² Bp. °pūti.

³ Bp. attacitta°.

⁴ Bp. °pūtibhāvena.

⁵ Bp. omits hoti.

⁶ Bp. omits vicīnaṃ.

⁷ Bp. osakkanakandaraṃ
mariyā°.

⁸ Bp. tīrato.

⁹ Bp. arahattappatti°.

¹⁰ Bp. āpajjati and omits 'ti.

¹¹ Bp. omits āpattiṃ

¹² Bp. āpajjati, and omits 'ti.

¹³ Bp. aṭṭhapitaṃ.

¹⁴ Bp. omits pi.

¹⁵ Bp. ṭhapite yeva.

¹⁶ Bp. add's nāma.

¹⁷ Bp. anāraddhe yeva.

amūlikāya diṭṭhivipattiya¹ pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya 'ti tena puggalena sā vipatti katā vā hotu akatā vā pātimokkhaṭṭhanassa² saññā amūlakavasena³ amūlakā⁴ hoti. *katā-katāya* 'ti katañ ca akatañ ca ubhayaṃ gahetvā vuttaṃ. *dhammikaṃ sāmaggim na upeti* 'ti kammaṃ kopetukāmatāya saṅghakamme⁵ kayiramāne n'eva āgacchati na chandaṃ deti sammukhibhūto ca⁶ paṭikkosati tena dukkaṭaṃ āpajjati. *icc' assa⁷ sāpattikass' eva pātimokkhaṃ ṭhapitaṃ hoti. paccādiyaṭi* 'ti puna kātappaṃ kamman ti paccādiyaṭi. tena ukkoṭanakena pācittiyaṃ āpajjati *icc' assā 'pi sāpattikass' eva pātimokkhaṃ ṭhapitaṃ hoti. yehi ākārehi yehi lingehi yehi nimittehi* 'ti ettha maggena maggapaṭipādanādisu ākāradisaññā veditabbā. *tena diṭṭhena tena sutena tāya parisankāya* 'ti ettha diṭṭhañ ca sutañ ca pāliyaṃ āgatam eva. sace pana tehi diṭṭhasutehi parisankam⁸ uppādeyya, taṃ sandhāya vuttaṃ tāya parisankāya 'ti.

attādānaṃ ādātukāmenā 'ti ettha sāsanaṃ sodhetukāmo bhikkhu yaṃ adhikaraṇaṃ attanā ādiyaṭi⁹, taṃ attādānaṃ ti vuccati. *akālo imaṃ attādānaṃ ādātun* ti ettha, rājabhayaṃ corabhayaṃ dubbhikkhabhayaṃ vassāratto ti ayaṃ akālo. viparito kālo. *abhūtaṃ idaṃ attādānaṃ* ti asantaṃ idaṃ, mayā adhammo vā dhammo ti, dhammo vā adhammo 'ti avinayo vā vinayo ti, vinayo vā avinayo ti, dussilo vā puggalo silavā 'ti, silavā puggalo¹⁰ dussilo ti gahito ti attho. vipariyāyena bhūtaṃ veditabbam. *anattasāñhitam idaṃ attādānaṃ* ti ettha yaṃ jīvitantarāyāya vā brahmacariyantarāyāya vā saṃvattati idaṃ anattasāñhitam attādānaṃ¹¹ viparitaṃ attasāñhitam nāma. *na labhissāmi sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū* 'ti appekadā hi rājabhayaṃdisu evarūpā attano pakkhassa upatthambhakā bhikkhū laddhuṃ na sakkā honti, taṃ sandhāya vuttaṃ na

¹ Bp. silavipattiya.

² Bp. °panakassa.

³ Bp. amūlika°.

⁴ Bp. amūlikā.

⁵ Bp. saṅghassa kamme.

⁶ Bp. va.

⁷ Bp. assāpi.

⁸ Bp. parisankā.

⁹ Bp. ādiyaṭi.

¹⁰ Bp. omits puggalo.

¹¹ Bp. omits attādānaṃ.

labhissāmi 'ti. appekadā pana khemasubhikkhādīsu lad-
dhum sakkā honti, tam sandhāya labhissāmi 'ti vuttam.
bhavissati saṅghassa tato nidānam bhaṇḍanan ti Kosambi-
kānam¹ viya bhaṇḍanam kalaho viggaho vivādo saṅghabhedo
ca bhavissati². *pacchāpi avippaṭṭisāraṇam bhavissati* 'ti
Subhaddavuddapabbajitam niggahevā pañcasatikasaṅ-
gītiṃ karontassa Mahākassapatttherass' eva dasavatthuke
adhikaraṇe dasa bhikkhusahassāni niggahevā sattasatika-
saṅgītikarontassa³ āyasmato Yasass' eva saṭṭhi bhikkhusa-
hassāni niggahevā saḥassakasāṅgītiṃ⁴ karontassa Moggali-
puttatisatttherass' eva ca pacchā samanussaraṇam⁵ avippaṭṭi-
sāraṇam⁶ hoti sāsanassa ca vigatupakkilesacandimasuriya-
sassarikatāya⁷ saṃvattati.

acchiddena appaṭṭimaṃsenā 'ti ādisu, yena gahaṭṭhapabba-
jitesu yo koci pahato⁸ vā hoti gihīnam gaṇḍaphālanādīni
vejjakammāni vā katāni tassa kāyasamācāro upacikāhi
khāditatālapaṇṇam⁹ iva chiddo ca paṭimāsituṃ yattha
katthaci gahetvā ākaḍḍhituṃ sakkuṇeyyatāya sappaṭimaṃso
ca hoti viparito acchiddo appaṭimaṃso ti veditabbo¹⁰. vaci-
samācāro pana musāvādaomasavādapesuññaamūlakānud-
dhamāsanādīhi chiddo ca sappaṭimaṃso ca hoti. viparito
acchiddo ca¹¹ appaṭimaṃso ca¹¹. *mettam nu kho me cittan*
ti palibodhe chinditvā kammaṭṭhānabhāvanānuyogena adhi-
gatam mettam cittam. *anāghātan* ti āghātavirahitam, vik-
khambhanavasena vigatāghātan¹² ti attho. *idaṃ pana āvuso*
kattha vuttam bhagavatā 'ti idaṃ sikkhāpadaṃ katarasmim
nagare vuttan ti attho. *kālena vakkhāmi* 'ti ādisu, eko
bhikkhu¹³ ekaṃ okāsaṃ kāretvā codento kālena vadati nāma
saṅghamajjhagaṇamajjhasalākayāguaggavitakkamāla bhikkh-
ācāramaggaāsanasālādīsu¹⁴ upaṭṭhākehi parivāritakkhaṇe vā

¹ Bp. Kosambakānam.

² Bp. °ssati 'ti.

³ Bp. °gītiṃ.

⁴ Bp. saḥassika°.

⁵ Bp. °ssaraṇakaraṇam.

⁶ Bp. *omits this*.

⁷ Bp. °sūriyasassarikatāya.

⁸ Bp. gahaṭṭho for pahato.

⁹ Bp. khāyita°.

¹⁰ Bp. *adds* ti.

¹¹ Bp. *omits* ca.

¹² Bp. vihatāghātam.

¹³ Bp. *omits* bhikkhu.

¹⁴ Bp. °salākaggayāguaggavitak-
kamāla°.

codento *akālena* vadati nāma. tacchena vadanto *bhūtena* vadati nāma. ambho mahallaka parisāvacara paṃsukūlika dhammakathika paṭirūpaṃ tava idan ti vadanto *pharusena* vadati nāma. kāraṇanissitaṃ pana katvā bhante mahallakattha parisāvacara paṃsukūlika dhammakathikattha paṭirūpaṃ tumhākaṃ idan ti vadanto *saṇhena* vadati nāma. kāraṇanissitaṃ katvā vadanto *atthasañhitena* vadati nāma. *mettacitto vakkhāmi no dosantaro* ti mettacittaṃ upaṭṭhapetvā vakkhāmi na duṭṭhacitto hutvā. *ajjhattaṃ manasikaritvā* 'ti attano cittaṃ¹ uppādetvā. *kāruṇṇatā* 'ti karuṇābhāvo. iminā karuṇaṃ ca karuṇāpubbabbhāgaṃ² ca dasseti. *hitesitā* 'ti hitagavesantā. *anukampitā*³ 'ti tena hi tena saṃyojanā. dvīhi pi mettaṃ ca mettāpubbabbhāgaṃ ca dasseti. *āpatti-vuṭṭhānatā* ti āpattito vuṭṭhāpetvā suddhante patiṭṭhāpanaṃ⁴. vatthum codetvā sāretvā paṭiññaṃ āropetvā yathā paṭiññāya kammakaraṇaṃ *vinayapurekkhārātā* nāma. *ime pañca dhamme* 'ti ye ete kāruṇṇatā 'ti ādinā nayena vuttā, ime pañca dhamme ajjhattaṃ manasikaritvā paro codetabbo ti. *sace ca akuppe cā* 'ti vacīsacce ca akuppanatāya ca cuditakena hi saccaṃ ca vuttābbaṃ kopo ca na kātabbo 'ti⁵. n' eva attanā kujjhitābbaṃ⁶ na paro ghaṭetabbo⁷ ti attho. sesaṃ sabbattha uttānam evā 'ti.

PĀTIMOKKHATṬHAPANAKKHANDHAKA VAṆṆANĀ NĪṬṬHITĀ

BHIKKHUNIKKHANDHAKA VAṆṆANĀ

Bhikkhunikkhandhake. *alam Gotami mā te ruci*⁸ 'ti kasmā paṭikkhipati nanu sabbesaṃ pi buddhānaṃ catasso parisā honti 'ti. kāmaṃ honti kilāmetvā⁹ pana anekakkhattuṃ yācitenā¹⁰ anuññātaṃ pabbajjaṃ dukkhaṃ¹¹ laddhā ayaṃ

¹ Bp. citte.

² Bp. kāruṇa°.

³ Bp. anukampatā.

⁴ Bp. patiṭṭhāpanā.

⁵ Bp. omits 'ti.

⁶ Bp. kucchitabbo.

⁷ Bp. ghaṭetabbo.

⁸ Bp. rucci.

⁹ Bp. °mitvā.

¹⁰ Bp. yācito.

¹¹ Bp. dukkhena.

amhehī 'ti sammā paripālessanti 'ti garukaṃ¹ katvā anujānī-tukāmo paṭikkhipati. aṭṭhagarudhammakathā Mahāvibhaṅge yeva kathitā. *kumbhathenakehī* 'ti kumbhe dīpaṃ jaletvā² tena ālokena paraghare bhaṇḍaṃ vicinitvā thenakacorehi. *setaṭṭhikā nāma rogajātī* 'ti eko pāṇako nāma³. so⁴ nālimajjhe gataṃ kaṇḍaṃ vijjhati yena viddhattā nikkhantaṃ pi sālisisaṃ khiraṃ gahetuṃ na sakkoti. *mañjettikā⁵ nāma rogajātī* 'ti ucchūnaṃ antorattabhāvo⁶. *mahato taḷākassa paṭikacc' eva pālin⁷* ti iminā pana etam atthaṃ dasseti. yathā mahato taḷākassa pāliya⁸ abaddhāya pi kiñci udakaṃ tiṭṭheyya paṭhamam eva baddhāya pana yaṃ udakaṃ⁹ abaddhapaccayā na tiṭṭheyya tam pi baddhāya¹⁰ tiṭṭheyya evam evaṃ ye ime anuppanne vatthusmiṃ patikacc' eva avitikkamanatthāya garudhammā paññattā bhagavatā¹¹. tesu apaññattesu pi mātugāmassa pabbajitattā pañca¹² vassasatāni saddhammo tiṭṭheyya paṭikacc' eva paññattattā pana aparāni pi pañca vassasatāni ṭhassatī 'ti evaṃ paṭhamam vuttaṃ vassasahassam eva ṭhassatī 'ti. *vassasahassan ti c' etam paṭisambhidappabhedapattakhīṇāsavavasena¹³* eva vuttaṃ. tato pana uttariṃ pi sukkhavipassakakhīṇāsavavasena¹⁴ vassasahassam. anāgāmiavasena vassasahassam. sakadāgāmiavasena vassasahassam. sotāpannavasena vassasahassan ti evaṃ pañca vassasahassāni paṭivedhasaddhammo ṭhassati. pariyattidhammo 'pi tāni yeva. na hi pariyattiyā asati paṭivedho atthi nāpi pariyattiyā sati paṭivedho na hoti. liṅgaṃ pana pariyattiyā antarahitāya pi ciraṃ pavattissatī 'tī.

anujānāmi bhikkhave bhikkhūhi bhikkhuniyo upasampādetun ti imāya anujānattiyā bhikkhū pañcasatā Sākiyāniyo Mahāpajāpatiyā saddhiṃ vihariniyo katvā upasampādesuṃ. iti tā sabbā 'pi ekato upasampannā nāma ahesuṃ.

¹ Bp. bhaddakaṃ for garukaṃ.

² Bp. jāletvā.

³ Bp. omits nāma.

⁴ Bp. omits so.

⁵ Bp. mañjattikā.

⁶ Bp. °bhavo.

⁷ Bp. ālin.

⁸ Bp. āliya.

⁹ Bp. omits udakaṃ.

¹⁰ Bp. omits baddhāya.

¹¹ Bp. omits bhagavatā.

¹² Bp. pañce.

¹³ Bp. paṭisambhidāppa°.

¹⁴ Bp. sakkha°.

ye kho tvaṃ Gotamī 'ti iminā ovādena Gotamī arahattaṃ pattā.

kammaṃ na kariyatī 'ti. tajjanīyādi sattavidhaṃ pi kammaṃ na kariyati. khamāpetī 'ti na puna evarūpaṃ karissāmā¹ 'ti khamāpeti.

anujānāmi bhikkhave bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ kammaṃ āropetvā² bhikkhunīnaṃ³ niyyādetun ti ettha tajjanīyādisu idaṃ nāma kammaṃ etissā kātabban ti evaṃ āropetvā taṃ dāni tumhe 'va karothā 'ti niyyādetabbaṃ. sace pana aññasmiṃ āropite⁴ aññaṃ karonti tajjanīyakammārahassa niyasakammaṃ karoti⁵ 'ti ettha vuttanāyen' eva kāretabba-
taṃ āpajjanti.

kaddamodakenā 'ti ettha na kevalaṃ kaddamodakena vippasannaudākarajanakaddamādisu pi yena kenaci osiñ-
cantassa dukkaṭaṃ eva. avandiyo so bhikkhave bhikkhu
bhikkhunīsaṅghena kātabbo 'ti bhikkhunīupassaye sannipatitvā
asuko nāma ayyo bhikkhunīnaṃ apāsādaniyaṃ⁶ dasseti
etassa ayyassa avandiyakaraṇaṃ ruccatī 'ti evaṃ tikkhattum
sāvetabbaṃ. ettāvatā avandiyo kato hoti. tato paṭṭhāya
yathā sāmaṇeraṃ⁷ disvā na vandanti evaṃ eva disvā 'pi
na vanditabbo. tena bhikkhunā sammā vattantena bhikkhu-
nīupassayaṃ agantvā vihāre yeva saṅghaṃ vā ekapuggalaṃ
vā upasaṅkamitvā ukkuṭikaṃ nisiditvā añjaliṃ paggahe tvā
bhikkhunīsaṅgho mayhaṃ khamatū 'ti khamāpetabbaṃ.
tena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ santikaṃ gantvā⁸ eso bhikkhu
tumhe khamāpetī 'ti vattabbaṃ. tato paṭṭhāya so vandita-
bo. ayam ettha saṅkhepo. vitthāraṃ pana Kammavibhaṅge
vakkhāma. obhāsentī 'ti asaddhammena obhāsentī.⁹ bhik-
khunīhi saddhiṃ sampayojentī 'ti bhikkhunīhi saddhiṃ purise
asaddhammena sampayojenti. avandiyakaraṇaṃ vuttana-
yam eva. āvaraṇaṃ ti vihārappavesananivāraṇattādikaṃ¹⁰

¹ Bp. °ssāmī.

² Bp. ropetvā.

³ Bp. omits this.

⁴ Bp. ropite.

⁵ Bp. karotī.

⁶ Bp. apasā°.

⁷ Bp. °nere.

⁸ Bp. āgantvā.

⁹ Bp. obhāsanti.

¹⁰ Bp. °ppavesane nivāraṇaṃ.

āvarenaṃ¹. *na ādiyaṇṭi*² 'ti na sammā sampañicchanti³. *ovādaṃ ṭhapetun* ti ettha na bhikkhuniupassayaṃ gantvā ṭhapetabbo. ovādanatthāya pan' āgatā bhikkhuniyo vattabbā asukā nāma bhikkhuni sāpattikā, assā³ ovādaṃ ṭhapemi mā tāya saddhiṃ uposathaṃ karitthā 'ti. kāyavivaraṇādisu pi daṇḍakammaṃ vuttanayam eva. *na bhikkhave bhikkhuniyā ovādo na gantabbo* ti ādi Bhikkhuni vibhaṅgavañṇanāyaṃ vuttam eva.

phāsuke namenti 'ti gihidārikāyo viya thanapaṭakena⁴ kāyabaddhanena⁵ phāsuke namanatthāya bandhanti. *eka-pariyāyakatan* ti ekavāraṃ parikkhipanakam. *vilīvena paṭṭenā* 'ti saṇhehi veḷuvilīvehi katapaṭṭena. *dussapaṭṭenā* 'ti setavatthapaṭṭena. *dussaveṇiyā* 'ti dussena kataveṇiyā. *dussavaṭṭiyā* 'ti dussena katavaṭṭiyā. *colapattādisu*⁶ colākā-sāvaṃ colan ti veditabbam. *aṭṭhillenā* 'ti gojaṅghaṭṭhikena. *jaghanan* ti kaṭippadeso vuccati. *hatthaṃ koṭṭāpentī* 'ti aggabāhaṃ koṭṭāpetvā morapattādihi cittakam⁷ karonti. *hatthakocchan* ti piṭṭhihatthaṃ. *pādan* ti jaṅgham. *pādakocchan* ti piṭṭhipādam. mukhalimpanādini vuttanayen⁸ eva. *avaṅgam*⁹ *karonti* 'ti akkhiañjaniyo¹⁰ avaṅgadese adhomukham lekham karonti. *visesakan* ti gaṇḍappadeso vicitrasaṅghānam visesakam karonti. *olokanakenā*¹¹ 'ti vātapānam vivaritvā vīthim olokonti. *sāloke tiṭṭhanti* 'ti dvāraṃ vivaritvā upaḍḍhakāyaṃ dassentiyo tiṭṭhanti. *sanaccan*¹² ti naṭasamajjam kārenti. *vesiṃ vuṭṭhāpentī* ti gaṇikam vuṭṭhāpentī. *pānā-gāraṃ ṭhapenti* 'ti suram vikkīṇanti¹³. *sūnam ṭhapenti* 'ti maṃsam vikkīṇanti¹³. *āpaṇan* ti nānābhaṇḍānam aneka-vidham āpaṇam pasārenti. *dāsaṃ upaṭṭhāpentī* 'ti dāsaṃ gahetvā tena attano veyyāvaccam kārenti. dāsiādīsu¹⁴ pi es' eva nayo¹⁴. *haritakapattiyam*¹⁵ *pakiṇanti* 'ti haritakañ¹⁶ c'

¹ Bp. *omits* āvarenaṃ.

² Bp. *omits these*.

³ Bp. tassā.

⁴ Bp. ghanapaṭṭakena.

⁵ Bp. °bandhanena.

⁶ Bp. °pattādisu.

⁷ Bp. cittālaṅkāraṃ.

⁸ Bp. vuttanayān'.

⁹ Bp. aṅgarāgaṃ.

¹⁰ Bp. °añjantiyo.

¹¹ Bp. olokanakentī.

¹² Bp. naccan.

¹³ Bp. vikkīṇanti.

¹⁴ Bp. *omits these*.

¹⁵ Bp. haritakapattikam.

¹⁶ Bp. haritakañ.

eva pakkañ¹ ca pakiṇanti. pakiṇṇakāpaṇaṃ pasārenti 'ti vuttaṃ hoti. sabbanīlakādikathā kathitā yeva.

bhikkhunī ce *bhikkhave kālaṃ karontī* 'ti ādisu ayaṃ pālī-muttakavinicchayo. sace hi pañcasu sahadhammikesu yo koci kālaṃ karonto mam' accayena mayhaṃ parikkhāro upajjhāyassa hotu ācariyassa hotu saddhivihārikassa hotu antevāsikassa hotu mātu hotu pitu hotu aññassa vā kassaci hotū 'ti vadati tesam na hoti saṅghass' eva hoti. na hi pañcanam sahadhammikānaṃ accayadānaṃ rūhati gihīnaṃ pana rūhati. bhikkhu bhikkhunīvihāre kālaṃ karoti tassa parikkhāro bhikkhūnaṃ yeva hoti. bhikkhunī bhikkhuvihāre kālaṃ karoti tassā parikkhāro bhikkhunīnaṃ yeva hoti.

purāṇa-Mallī 'ti purāṇe gihikāle Mallassa² bhariyā.

purisabyañjanan ti purisanimittaṃ chinnaṃ vā hotu acchinnam vā paṭicchannam vā appaṭicchannam vā. sace etasmiṃ thāne purisabyañjanan ti cittaṃ uppādetvā upanijjhāyati dukkaṭam. *attano paribhogatthāya dinnam* nāma yaṃ tumhe eva paribhuñjathā 'ti vatvā dinnam taṃ aññassa dadato dukkaṭam. aggaṃ gahetvā pana dātuṃ vaṭṭati. sace asappāyaṃ, sabbam pi apanetuṃ vaṭṭati. cīvaraṃ³ ekāhaṃ vā dvihaṃ vā paribhuñjitvā dātuṃ vaṭṭati. pattādisu pi es' eva nayo. *bhikkhūhi⁴ bhikkhunīhi paṭiggāhāpetvā* 'ti hiyyo paṭiggahetvā thapitāmisam⁵ ajja aññasmiṃ anupasampanne asati bhikkhūhi paṭiggāhāpetvā bhikkhunīhi paribhuñjitabbaṃ. bhikkhūhi paṭiggahitaṃ hi bhikkhunīnaṃ apaṭiggahitaṭṭhāne⁶ tiṭṭhati. bhikkhūnaṃ⁷ pi bhikkhunīsu⁸ es' eva nayo.

āsanam saṅgāyantiyo 'ti⁹ āsanam saṅgāhentiyo⁹. *kālaṃ vitināmesun* ti aññaṃ pi vuṭṭhāpetvā aññaṃ nisīdāpentiyo bhojanakālaṃ atikkāmesuṃ. *aṭṭhannaṃ bhikkhunīnaṃ ya-thāvuddhan* ti ettha sace dhūre¹⁰ aṭṭhasu nisinnāsu tasmaṃ

¹ Bp. pakkikañ.

² Bp. Mallakassa.

³ Bp. *inserts* sace pana.

⁴ Bp. bhikkhūnaṃ sannidhiṃ.

⁵ Bp. thapitamamsam.

⁶ Bp. appaṭiggahitakatthāne

⁷ Bp. bhikkhunī paṭiggahitaṃ.

⁸ Bp. bhikkhūsu.

⁹ Bp. *omits these*.

¹⁰ Bp. pūre.

abbhantarimā aññā āgacchati attano navakataraṃ uṭṭhāpetvā nisīdituṃ labhati. yā pana aṭṭhahi pi navakataraṃ sā sace 'pi satthivassā hoti āgatapaṭipāṭiyā va nisīdituṃ labhati. aññattha yathāvuḍḍhaṃ na paṭibāhitabban ti ṭhapetvā bhattagaṃ aññasmiṃ catupaccayabhājanīyaṭṭhāne ahaṃ pubbe āgatā 'ti vuḍḍhaṃ paṭibāhitvā kiñci na gahetabbaṃ. yathāvuḍḍhaṃ eva vaṭṭati. pavāraṇākathā kathitā yeva. itthīyuttantiādihi sabbayānāni anuññātāni.

*pāṇākin*¹ ti paṭapoṭalikaṃ². dūtena upasampadā dasannaṃ antarāyānaṃ yena kenaci vaṭṭati. kammavācāpariyosāne sā bhikkhunī bhikkhiunīupassaye ṭhitā vā hotu nisinnā³ vā jāgarā vā niddaṃ okkantā vā upasampannā 'va hoti.

*tāvadeva chāyā*⁴ 'ti ādīni āgatāya dūtabhikkhuniyā ācikkhitabbāni.

*uddosito*⁵ ti bhaṇḍasālā. *na sammatī* 'ti nappahoti. *upassayan* ti gharaṃ. *navakammaṃ* ti saṅghassatthāya bhikkhuniyā navakammaṃ⁶ kātuṃ anujānāmī 'ti attho.

*tassā pabbajitāyā*⁷ 'ti tassā pabbajitakāle. *yāva so dārako viññutaṃ pāpuṇāti* 'ti yāva khādituṃ bhuñjituṃ nahāyituṃ ca⁸ attano dhammatāya sakkotī 'ti 'attho. *ṭhapetvā sāgāraṇ* ti sahāgāraseyyamattaṃ⁹ ṭhapetvā. yathā aññasmiṃ purise evaṃ dutiyikāya bhikkhuniyā tasmiṃ dārake paṭipajjitabban ti dasseti. taṃ¹⁰ mātā¹¹ nahāpetuṃ pāpetuṃ bhojetuṃ maṇḍituṃ¹² ure katvā sayituṃ ca labhati.

yad eva sā vibbhantā 'ti yasmā sā vibbhantā attano ruciyā khantiyā odātāni¹³ vatthāni nivāseti,¹⁴ tasmā yeva sā abhikkhunī na sikkhāpaccakkhānenā 'ti dasseti. sā puna upasampadaṃ na labhati. *sā āgatā na upasampādetabbā* 'ti kevalaṇ ca¹⁵ na upasampādetabbā pabbajjaṃ pi na labhati. odātāni gahetvā vibbhantā¹⁶ pana pabbajjāmatthaṃ labhati.

¹ Bp. pāṇāki.

² Bp. paṭapoṭṭalikaṃ.

³ Bp. nipannā.

⁴ Bp. chāyādīni.

⁵ Bp. udosito.

⁶ Bp. adda pi.

⁷ Bp. pabbajite.

⁸ Bp. inserts maṇḍituṃ ca.

⁹ Bp. sahaḡāra⁹.

¹⁰ Bp. omits taṃ.

¹¹ Bp. mātā pana.

¹² Bp. maṇḍetuṃ.

¹³ Bp. odātānivatthā.

¹⁴ Bp. omits nivāseti.

¹⁵ Bp. omits ca.

¹⁶ Bp. vibbhamantā nāma pana.

abhivādanan ti ādisu purisā pāde sambāhantā vandanti
kese chindanti nakhe chindanti vaṇapaṭikammaṃ karonti
taṃ sabbaṃ kukkuccāyantā na sādīyanti 'ti attho. tatra¹
keci ācariyā sace ekato vā ubhato vā avassutā honti sārattā
yathā vatthukam eva. eke ācariyā n'atthi ettha āpatti 'ti
vadanti. evaṃ ācariyavādaṃ dassetvā idaṃ uddissa² anuñ-
ñātaṃ vaṭṭati 'ti aṭṭhakathāsu vuttaṃ. taṃ pamāṇaṃ.
*anujānāmi bhikkhave sādīyitun*³ ti hi vacanen' eva taṃ⁴
kappiyaṃ. *pallaṅkena*⁵ *nisīdanti* 'ti pallaṅkaṃ ābhujjit-
vā⁶ nisīdanti. *aḍḍhapallaṅkan* ti ekaṃ pādaṃ ābhujjitvā⁷
katapallaṅkaṃ. *heṭṭhāvivaṭe uparipaṭicchanne*⁸ 'ti ettha sace
kūpo khaṇito⁹ uparī pana padaramattam eva sabbadisāsu
paññāyati evarūpe 'pi vaṭṭati. *kukkusaṃ mattikan* ti
kuṇḍakaṇ c' eva mattikaṇ ca. sesaṃ sabattha¹⁰ uttānam
evā 'ti.

BHIKKHUNIKKHANDHAKA VAṆṆANĀ NITṬHITĀ

PAÑCASATIKAKKHANDHAKA VAṆṆANĀ

Pañcasatikakkhandhake. *pañcanikāye pucchī* 'ti Dīgha-
nikāyaṃ Majjhimanikāyaṃ Aṅguttaranikāyaṃ Saṃyutta-
nikāyaṃ Khuddakanikāyaṃ ti. *cattāri pārājikāni ṭhapetvā*
avasesāni khuddānukhuddakāni 'ti evaṃ ādi ekaṃ sikkhā-
padaṃ pi apariccajitvā sabbesaṃ saṅgahetabbabhāvadassa-
natthaṃ pariyāyena vuttaṃ. *idaṃ vo samaṇānan* ti idaṃ
samaṇānaṃ. padapūraṇamatte vokāro. *dhūmakālīkan* ti
yāva samaṇassa¹¹ parinibbānacittakadhūmo¹² paññāyati tāva
kālo 'ti¹³. *idaṃ pi te āvuso Ānanda dukkaṭan* ti idaṃ
tayā duṭṭhu katan ti kevalaṃ garahantehi therehi

¹ Bp. tatra eke.

² Bp. odissa.

³ Bp. sādītun.

⁴ Bp. omits taṃ.

⁵ Bp. pallaṅkaṃ nisīditun.

⁶ Bp. ābhujitvā nisīditun.

⁷ Bp. ābhujitvā.

⁸ Bp. uparicchanne.

⁹ Bp. khato hoti.

¹⁰ Bp. ettha.

¹¹ Bp. samaṇassa Gotamassa.

¹² Bp. °citakadhūmo.

¹³ Bp. 'ti attho.

vuttaṃ, na āpattiṃ sandhāya vuttaṃ. na hi te āpat-
tānāpattiṃ na¹ jānanti. idān' eva h'² etaṃ anusāvitam.
saṅgho appaṇṇattam³ na paṇṇāpeti paṇṇattam na samuc-
chindati 'ti. *desehi taṃ āvuso dukkaṭaṃ* ti idaṃ pi ca
āma bhante dutṭhu mayā⁴ katan ti evaṃ paṭijānāhi
taṃ dukkaṭaṃ ti idaṃ sandhāya vuttaṃ na āpatti-
desanam. thero pana yasmā asatiyā na pucchi na
anādarena, tasmā tattha⁵ tattha dutṭhukatabhāvaṃ pi
asallakkhento nāhantaṃ dukkaṭam passāmī 'ti vatvā thesesu
gāravaṃ dassento api c' āyasmantānaṃ sandhāya desemi
taṃ dukkaṭaṃ ti āha. yathā tumhe vadatha tathā paṭijānāmi
'ti vuttaṃ hoti. es'⁶ eva nayo avasesesu pi catūsu ṭhānesu⁶.
mā yimā' vikkāle ahesun ti mā imāsaṃ vikkāle gamanānī⁸
ahesun ti adhippāyen' āha. *rajo haraṇaṃ karissāmā* 'ti
udakena ternetvā piḷetvā parikkammakatabhūmī⁹ puñchis-
sāma. *na kulavaṃ gamenti* 'ti na koṭṭhake gopentī¹⁰ 'ti
adhippāyo. *yad' aggena tayā* 'ti yadi¹¹ aggakālam eva tayā 'ti¹¹.
sesam¹² ettha yaṃ vattabbaṃ siyā taṃ Nidānavañṇanāyam
eva vuttaṃ.¹²

PAÑCASATIKAKKHANDHAKAVANNAṆĀ NITṬHITĀ

SATTASATIKAKKHANDHAKAVANNAṆĀ

Sattasatikakkhandhake. *bhikkhuggena*¹³ 'ti bhikkhuaggena.
bhikkhū gaṇetvā tattaṃ paṭivise¹⁴ ṭhapesun ti attho. *mahikā*¹⁵
'ti himapātasamaye himavalāhakā. *avijjānivutā*¹⁶ 'ti avijjā-

¹ Bp. omits na.

³ Bp. appaṇṇattam.

² Bp. c' for h'.

⁴ Bp. dutṭham mayā taṃ katan.

⁵ Bp. omits tattha.

⁶ Bp. inserts here sesam ettha yaṃ vattabbaṃ siyā, taṃ
nidānavañṇanāyaṃ eva vuttaṃ. visesamattam eva vaṇṇayis-
sāma for these.

⁷ Bp. yimāsaṃ.

¹² Bp. omits these.

⁸ Bp. gamanam.

¹³ Bp. bhikkhaggena.

⁹ Bp. °kataṃ bhūmiṃ.

¹⁴ Bp. paṭivise.

¹⁰ Bp. gāpentī.

¹⁵ Bp. mahiyā.

¹¹ Bp. yaṃ divasaṃ aggaṃ katvā
tayā ti for these.

¹⁶ Bp. °nivutā.

paṭicchannā. *posā*¹ 'ti purisā. piyarūpaṃ abhinandanti piha-
yanti² paṭṭhenti³ 'ti² *piyarūpābhinandino*. *aviddasū* 'ti ajā-
nantā³. *rāgarajehi sarajā*. *migasadisā*⁴ 'ti *migā*. saha netti-
kāyā⁵ 'ti *sanettikā*⁶. *vaḍḍhenti kaṭuṣiṃ ghoran*⁷ 'ti punap-
punaṃ kaḷevaranikkhipamānabhūmiṃ⁸ vaḍḍhenti. evaṃ
vaḍḍhentā ca⁹ ghoram pana¹⁰ *ādiyanti punabbhavan* ti¹¹.
*pāpikaṃ*¹² *no āvuso katan* ti āvuso amhehi pāpakammam¹³
katan ti attho.

*katamena tvaṃ bhummi*¹⁴ *vihārenā* 'ti ettha bhummi¹⁴ 'ti
piyavacanam etaṃ. piyaṃ vattukāmo kira āyasmā Sabbakā-
mī navake bhikkhū evaṃ āmantesi. *kullakavihārenā*¹⁵
'ti uttānavihārena. *Sāvattihiyā Suttavibhaṅge* 'ti katham¹⁶
Suttavibhaṅge paṭikkhattaṃ hoti. tatra hi sannidhi nāma
ajja paṭiggahitaṃ aparajju¹⁷ vaṭṭatī 'ti vatvā puna sanni-
dhikārake asannidhikārakasaññī khādaniyaṃ vā bhojaniyaṃ
vā khādati vā bhuñjati vā āpattipācittiyassā ti āpattiṃ
vadantena paṭikkhattaṃ¹⁸ hoti. tatr' eke maññanti yo pana
bhikkhu sannidhikāraṃ khādaniyaṃ vā bhojaniyaṃ vā
'ti hi vuttaṃ idaṃ ca loṇakan¹⁹ nāma yāvajjivikattā sannidhi-
bhāvaṃ nāpajjati yaṃ pi tena²⁰ aloṇakaṃ āmisaṃ paṭigga-
hetvā tena saddhiṃ paribhuñjati taṃ tad ahu paṭiggahitaṃ
eva, tasmā yāvakālikena bhikkhave yāvajjivikaṃ tad ahu
paṭiggahitaṃ kāle kappati vikāle na kappatī 'ti vacanato²¹
dukkaṭena²² pan' ettha bhavitabban ti. te vattabbā tumhā-
kaṃ matiyā²³ dukkaṭenāpi na bhavitabbaṃ, na hi ettha
yāvajjivikaṃ tad ahu²⁴ paṭiggahitaṃ, yāvakālikam eva tad

¹ Bp. *omits this*.

² Bp. *patthenti*.

³ Bp. *avijānantā*.

⁴ Bp. *magasadisā*.

⁵ Bp. *sanettikā for saha nettikāyā*.

⁶ Bp. *sajanettika*.

⁷ Bp. *omits ghoran*.

⁸ Bp. *kaḷevaram nikkhipamāna-
bhūmiṃ*.

⁹ Bp. *va*.

¹⁰ Bp. *omits pana*.

¹¹ Bp. *omits ti*.

¹² Bp. *pāpakaṃ*.

¹³ Bp. *pāpakaṃ*.

¹⁴ Bp. *bhūmi*.

¹⁵ Bp. *kullavihārenā*.

¹⁶ Bp. *omits 'katham suttavi-
bhaṅge'
omits
vaṭṭatī*.

¹⁷ Bp. *aparajjū, and omits
vaṭṭatī*.

¹⁸ Bp. *paṭikkhattaṃ*.

¹⁹ Bp. *loṇaṃ*.

²⁰ Bp. *omits tena*.

²¹ Bp. *vadato*.

²² Bp. *dukkaten 'ettha*.

²³ Bp. *matena*.

²⁴ Bp. *repeats tad ahu paṭig-
gahitaṃ*.

ahu paṭiggahitaṃ taṃ,¹ na ca vikāle paribhuttaṃ, yadi vā² vikāle na kappati 'ti vacanena tumhe dukkaṭaṃ maññetha, yāvajivikamissakaṃ³ yāvakālikaṃ vikāle paribhuñjantassa⁴ vikālabhojanapācittiyaṃ⁵ pi⁶ na bhaveyya. tasmā na byañjanamattaṃ gahetabbaṃ attho upaparikkhitabbo ti. ayaṃ h' ettha attho. yāvakālikena yāvajivikaṃ tad ahu paṭiggahitaṃ yadi sambhinnarasaṃ hoti yāvakālikagatikam eva hoti. tasmā yo pana bhikkhu vikāle khādaniyaṃ vā bhojanīyaṃ vā 'ti iminā sikkhāpadena kāle kappati vikāle na kappati⁷ 'ti, na idha pana⁸ na kappati 'ti vacanamatten' ettha dukkaṭaṃ hoti, yath' eva yāvajivikaṃ tad ahu paṭiggahitaṃ yāvakālikena sambhinnarasaṃ vikāle na kappati vikālabhojanapācittiyāvahaṃ⁹ hoti. evaṃ ajja paṭiggahitaṃ pi aparajju yāvakālikena sambhinnarasaṃ na kappati¹⁰ sannidhibhojanapācittiyāvahaṃ hoti. taṃ sannidhikataṃ idan ti ajānanto 'pi na muccati. vuttaṃ h' etaṃ sannidhikāra ke asannidhikāra kasaññi khādaniyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādanti vā bhuñjati vā āpatti pācittiyassā 'ti. tasmā kattha paṭikkhittan ti imissā pucchāya suparisuddhaṃ idaṃ byākaraṇaṃ Sāvatthiyā Suttavibhaṅge 'ti. *Rājagahe Uposathasamyutte* 'ti idaṃ na bhikkhave ekasmiṃ āvāse dve uposathāgārāni sammannitabbāni, yo sammanneyya āpatti dukkaṭassā 'ti etaṃ sandhāya vuttaṃ. *vinayātisāre dukkaṭan* ti na bhikkhave ekasmiṃ āvāse dve uposathāgārāni samman-nitabbāni 'ti etass' eva vinayassa atisāre dukkaṭaṃ. *Campeyyake vinayavattthusmin* ti idaṃ adhammena ce bhikkhave vaggakammaṃ akammaṃ¹¹ na ca karaṇīyan ti evaṃ ādiṃ katvā Campeyyakkhandhake āgataṃ vinayavattthuṃ sandhāya vuttaṃ. *ekacco kappati* 'ti idaṃ dhammikaṃ āciṇṇaṃ sandhāya vuttaṃ. *chedanake pācittiyan* ti Suttavibhaṅge hi

¹ Bp. omits taṃ.² Bp. taṃ for vā.³ Bp. °missaṃ⁴ Bp. bhuñja°.⁵ Bp. vikāle bho°.⁶ Bp. omits pi.⁷ Bp. kappati, and omits 'ti.⁸ Bp. omits pana na.⁹ Bp. vikāle bhojanapācittiyāvahaṃ.¹⁰ Bp. ppakati.¹¹ Bp. omits akammaṃ.

nisīdanam nāma sadisaṃ vuccatī 'ti āgatam. tasmā dvinnam sugatavidatthīnam upari dasā yeva vidatthimattā labbhati. dasāya¹ vinā taṃ pamāṇam karontassa idaṃ āgatam eva hoti taṃ atikkāmayato chedanakam pācittiyaṃ ti tasmā kiṃ āpajjati 'ti puṭṭho chedanake pācittiyaṃ ti āha. chedana-kasikkhāpade vuttam pācittiyaṃ āpajjati 'ti attho. sesaṃ sabbattha uttānam evā 'ti.

SAMANTAPĀSĀDIKĀYA SAMVANNANĀYA
SATTASATIKAKKHANDHAKA VAṆṆANĀ NIṬṬHITĀ.

Dvivaggasaṅgahā vuttā-bāvisatippabhedakā²
khandhakā sāsane pañca-khandhadukkhappahāyina.
yā⁴ tesam vaṇṇanā esā-antarāyaṃ vinā yathā
siddhā sijjhantu kalyāṇā-evaṃ āsā pi paṇinan ti.
kammakkhandhapārivāsā-samuccayasamathakā
khuddakavatthukkhandhañ ca-senāsanañ ca khandhakam
saṅghabhedavattakkhandhā-pātimokkhañ ca khandhakam
bhikkhuni pañcasatikā-sattasatikakhandhakam.

¹ Bp. dasāyaṃ.

² Bp. dvāvisatippabhedanā.

³ Bp. °yino.

⁴ Bp. ye.

*Printed at the Ceylon Daily News Press, Lake House, McCallum Road,
Colombo, by Bernard de Silva, for The Pali Text Society, London—
June, 1947*